

თბილისის ჰუმანიტარული
სასწავლო უნივერსიტეტი

შრომათა კრებული

COLLECTED PAPERS

**Tbilisi Humanitarian Teaching
University**

2, 2024

თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტის შრომათა კრებული

თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტის
შრომათა კრებულში (ჟურნალში) იბეჭდება სოციალურ-
ეკონომიკური, ფინანსური, საერთაშორისო ურთიერთო-
ბების, ტურიზმის, სამართლის, ჯანდაცვისა და ეკოლოგიის
აქტუალური საკითხები.

კრებულში გამოქვეყნებული სტატიის სიზუსტეზე
პასუხისმგებელია ავტორი. ამასთან, მისი პოზიცია შეიძლება
არ ემთხვეოდეს კრებულის (ჟურნალის) სარედაქციო
კოლეგიის მოსაზრებებს.

აკრძალულია კრებულში (ჟურნალში) გამოქვეყნებული
მასალების გამრავლება და გავრცელება კომერციული
მიზნებისათვის.

Collected Papers of Tbilisi Humanitarian University

Collected Papers of Tbilisi Humanitarian Teaching University Current
issues of socio-economic, financial, international relations, tourism,
law, healthcare and ecology are published in the journal.

Each author is responsible for the accuracy of the article in this journal.
His/her position may not coincide with the opinions of the editorial
board.

Reproduction on distribution of the materials published in this journal
for commercial purposes is strictly prohibited.

ISSN 1512-4630

© თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი

სარედაქციო კოლეგია

ფილოლოგიის დოქტორი - პროფესორი **ვალენტინა საყვარელიძე** – რექტორი, თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი; საერთაშორისო სამართლის დოქტორი, ასოც. პროფესორი **დავით გეფერიძე** – კვლევებისა და განვითარების ცენტრის ხელმძღვანელი, თბილისის ჰუმანიტარული უნივერსიტეტი; ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი-ასოც. პროფესორი **მაია მელაძე** – კვლევებისა და განვითარების ცენტრის სპეციალისტი, თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი; სამართლის დოქტორი, პროფესორი **ლია ჭილაშვილი** – თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი; მედიცინის დოქტორი, პროფესორი **ილონა საყვარელიძე** – თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი; ეკონომიკის დოქტორი, პროფესორი **ნონა გელიტაშვილი** – თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი; ფილოლოგიის დოქტორი, პროფესორი **ირინე არჯევანიძე** – თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი; მედიცინის დოქტორი, ასოც. პროფესორი **ნინო აბაიშვილი** – თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი; ეკონომიკის დოქტორი-ასოც. პროფესორი **გიორგი ხარშილაძე** – თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი; დოქტორი, პროფესორი **ჯერზი ვებერი** - ვროცლავის გარემოს დაცვისა და სიცოცხლის შემსწავლელ მეცნიერებათა უნივერსიტეტი, ნიადაგმცოდნეობის, მცენარეთა კვებისა და გარემოს დაცვის ინსტიტუტი; დოქტორი, პროფესორი **ირმინა პიაშეჩკა** - ვროცლავის გარემოს დაცვისა და სიცოცხლის შემსწავლელ მეცნიერებათა უნივერსიტეტი; დოქტორი **ანდრა პურანი** - პიტესტის უნივერსიტეტი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა და სამართლის ფაკულტეტი, სამართლისა და საჯარო ადმინისტრირების დეპარტამენტი, რუმინეთი; დოქტორი **რამონა დუმინიკა** - პიტესტის უნივერსიტეტი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა და სამართლის ფაკულტეტი, სამართლისა და საჯარო ადმინისტრირების დეპარტამენტი, რუმინეთი

Editorial Board

Prof., Dr. **Valentina Sakvarelidze** – Rector of the Tbilisi Humanitarian Teaching University

Assoc. Prof., Dr. **Davit Geperidze** – The head of the research and development center at the Tbilisi Humanitarian Teaching University;

Assoc. Prof. **Maia Meladze** – Grigol Robakidze University; Senior specialist of the research and development center at the Tbilisi Humanitarian Teaching University;

Prof., Dr. **Lia Chighlashvili** – Tbilisi Humanitarian Teaching University;

Prof., Dr. **Ilona Sakvarelidze** – Tbilisi Humanitarian Teaching University;

Prof., Dr. **Nona Gelitashvili** – Tbilisi Humanitarian Teaching University;

Prof., Dr. **Irine Arjevanidze** – Tbilisi Humanitarian Teaching University;

Assoc. Prof., Dr. **Nino Abaishvili** – Tbilisi Humanitarian Teaching University;

Assoc. Prof., Dr. **Giorgi Kharshiladze** - Tbilisi Humanitarian Teaching University;

Prof., Dr. **Jerzy WEBER** - Wroclaw University of Environmental and Life Sciences, Institute of Soil Science, Plant Nutrition and Environmental Protection.

Irmina Ćwieląg-Piasecka- Wroclaw University of Environmental and Life Sciences

Lecturer PhD **Andra Puran**, University of Pitesti, Faculty of Economic Sciences and Law, Department of Law and Public Administration, Romania

Lecturer PhD **Ramona Duminica**, University of Pitesti, Faculty of Economic Sciences and Law, Department of Law and Public Administration, Romania

სარჩევი CONTENT

სტომატოლოგია, ფარმაცია და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებები Dentistry, Pharmacy and Natural Sciences	8

ნერწყვის კრისტალიზაციის ტიპების შესწავლა, ჯანმრთელი და ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქციის მქონე პოპულაციაში ს. ბერიაშვილი, რ. ოქროპირიძე, ნ. ვაშაკიძე, ს. ომიაძე	8
ნიადაგგრუნტების საინჟინრო მელიორაციული შეფასების მეთოდика ოლღა ხარაიშვილი, ლევან იტრიაშვილი, ნინო მებონია	16
Methodology of Engineering Melioration Assessment of Soils Olga Kharaishvili, Levan Itriashvili, Nino Mebonia	32

სამართალმცოდნეობა Law	46

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობები. პრაქტიკული და საკანონმდებლო პრობლემები (ქართულ-გერმანული კვლევა) თამარ ჩიტოშვილი	46

გადაზიდვების საერთაშორისო და შიდასამართლებრივი რეგულირება ია ხარაზი	96
ეკონომიკა, ბიზნესი და ტურიზმი Economy, Business and Tourism	130
ევროკავშირის ციფრული ტრანსფორმაციის თანამედროვე ასპექტები გიორგი ხარშილაძე How Digitalization Affects the Education Sector Irina Benia, Tamara Sajaia	130 153
ელექტრონული ბიზნესის ეფექტიანი მართვის თანამედროვე ტენდენციები ასმათ შამუგია	162
ახალგაზრდების სამეწარმეო განწყობის შედარებითი ანალიზი განვითარებულ და განვითარებად ქვეყნებში მედეა ჭელიძე, თამარ ბერიძე, ზვიად ვეკუა Wine Tourism as a Development Opportunity Maia Meladze	173 187
ჰუმანიტარული მეცნიერებები, ფსიქოლოგია Humanities and Psychology	197
თან თანდებულთან სახელთა სწავლება ქართული ენის შემსწავლელთათვის ანა ბაბლუანი, ირინე არჯევანიძე	197

Teaching Nouns with Postposition "- ოსბ" for Georgian Language Learners	205
Anna Babluani, Irine Arjevanidze	
The Purpose of Stylistics	212
Ekaterine Maruashvili	
Georgian Youth's Level of Emotional Intelligence and Its Predictive Influence on Intrinsic Motivation	217
Nana Aleksidze	
Plurilingualism and the Online Teaching during Covid-19	275
Eteri Mumladze, Irina Gvelesiani	

სტომატოლოგია, ფარმაცია და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებები - Dentistry, Pharmacy and Natural Sciences

**ნერწყვის კრისტალიზაციის ტიპების შესწავლა,
ჯანმრთელი და ფარისებრი ჯირკვლის
დისფუნქციის მქონე პოპულაციაში**

ს. ბერიაშვილი

მედიცინის დოქტორი, ევროპის უნივერსიტეტის ასოცირებული
პროფესორი

რ. ოქროპირიძე

ევროპის უნივერსიტეტის მიწვეული ლექტორი, დოქტორანტი

ნ. ვაშაკიძე

მედიცინის დოქტორი, ევროპის უნივერსიტეტის ასისტენტი
პროფესორი

ს. ოშიაძე

მედიცინის დოქტორი, ევროპის უნივერსიტეტის ასისტენტი
პროფესორი

აბსტრაქტი

ნორმალური ნერწყვის ნაკადის არსებობას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს სტომატოლოგიური ჯანმრთელობის შენარჩუნებისთვის. პირებს, რომლებსაც მნიშვნელოვნად აქვთ შემცირებული ნერწყვის დონე, იმყოფებიან კბილის კარიესის განვითარების მაღალი რისკის ქვეშ. გამოკვლეულია ნერწყვის მრავალი თვისობრივი და რაოდენობრივი კომპონენტი და აღწერილია მათი ზემოქმედება კბილის კარიესის განვითარებაზე. ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა ბუფერული სიმძლავრე, ნაკადის სიჩქარე, ფტორის დონე,

იმუნოგლობულინის IgA ანტისხეულების სეკრეტორული დონეები, პეროქსიდაზა, ჰიპოთიოციანიტის იონები და ადჰეზინები, მათი ცვლილება დაკავშირებულია კბილის კარიესის გაზრდასთან. ნერწყვის გამოყოფის სიჩქარეზე გავლენას ახდენს ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქცია, კერძოდ, ჰიპოთირეოზი. ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქციის დროს აღინიშნება ჰიპოსალივაცია, რაც განაპირობებს ნერწყვის ბუფერული თვისებების დაქვეითებას HCO_3^- -ის კონცენტრაციის შემცირების ხარჯზე; მცირდება კალციუმისა და ფოსფატების კონცენტრაცია, რაც იწვევს pH-ის დაქვეითებას; იქმნება ლაქტობაცილების რაოდენობის ზრდისთვის ხელსაყრელი პირობები. ჰიპოსალივაციის ($\leq 0,16$ მლ/წთ) დროს ინდივიდებში კბილის ზედაპირის დემინერალიზაციის სიჩქარე მეტია, ვიდრე ნერწყვის ნორმალური სეკრეციის ან ჰიპერსალივაციის დროს.

ნერწყვის სეკრეციის დაქვეითება არაკეთილსასურველი ფაქტორია, რომელიც ხელს უწყობს კარიესის განვითარებას. გარდა ამისა, ნერწყვის სიბლანტის გაზრდისას უარესდება პირის ღრუს თვითწმენდა (3-4,10, 144-147). ნერწყვის მინერალიზაციის ფუნქციას საფუძვლად უდევს მექანიზმები, რომლებიც აბრკოლებს კბილის მინანქრიდან მისი შემადგენელი კომპონენტების გამოსვლას და ხელს უწყობს ნერწყვიდან მინანქარში ასეთი კომპონენტების გადასვლას. სწორედ ეს მექანიზმები უზრუნველყოფს დინამიკური წონასწორობის მდგომარეობას მინანქრის შემადგენლობასა და მის გარემომცველ ბიოლოგიურ სითხეს შორის (25,27,39,149,151). ბიოლოგიური სითხეები, შემადგენლობით ლიპოტროპული თხევადი კრისტალებია და მათი სტრუქტურული ორგანიზების ცვლილებაში ვლინდება ორგანიზმის ცხოველმოქმედების პროცესში მიმდინარე ყველაზე უმნიშვნელო ცვლილებებიც კი (7-9). კარიესის

პროცესის აქტივობის ხარისხიდან გამომდინარე, იცვლება ამ სურათების სტრუქტურაც. დამტკიცებულია, რომ ნერწყვის წვეთის გაშრობის შემდეგ სასაგნე მინაზე რჩება ნალექი, რომელსაც სხვადასხვა პიროვნებისთვის სხვადასხვა მიკროსკოპული აგებულება აქვს (7,43,151-152). საყოველთაოდ ცნობილი ფუნქციების გარდა, ნერწყვი ასრულებს ენდოკრინულ ორგანოებთან დაკავშირების ფუნქციასაც, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის საკმარისად შესწავლილი. სანერწყვე და ფარისებრი ჯირკვლების ურთიერთკავშირის შესახებ მონაცემებიც მცირერიცხოვანია. ყოველივე ზემოთ ჩამოთვლილი განაპირობებს კბილების კარიესის ინტენსივობის მაღალი დონის მქონე მოზარდებში ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქციის დრო ნერწყვის მიკროკრისტალიზაციისა (ნმკ) და ნერწყვის მინერალიზაციის პოტენციალის (ნმპ) შესწავლის მიზანშეწონილობას.

მასალა და მეთოდები

ჩვენ გამოვიკვლიეთ 20 წლამდე ასაკის 150 მოზარდი. ისინი დაყავით ორ ჯგუფად. პირითადი ჯგუფი შეადგინა ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქციის მქონე 90-მა მოზარდმა კბილების კარიესის ინტენსივობის მაღალი დონით – $0,52 \pm 0,6$. საკონტროლო ჯგუფში შევიდა პრაქტიკულად ჯანმრთელი 60 პაციენტი, კბილების კარიესის ინტენსივობის დაბალი დონით – $0,02 \pm 0,01$.

ნერწყვის მიკროკრისტალიზაციას ვსაზღვრავდით შემდეგი მეთოდიკით. ნერწყვის მიკროკრისტალიზაციის ტიპის განსასაზღვრავად ყველა პაციენტს პირის ღრუდან სითხეს ვუღებდით - პირის ღრუს ფსკერიდან სტერილური პიპეტით, 0,2-0,3 მლ მოცულობით, დილის საათებში, უზმოზე. წინასწარ სპირტით დამუშავებულ სასაგნე მინაზე

გადაგვექონდა პირის ღრუს სითხის სამი წვეთი. მიკროპრეპარატების გამოშრობას ვაწარმოებდით ოთახის ტემპერატურაზე. გამოშრობის პროცესში მიკროპრეპარატები დაცული იყო გადაადგილებისა და მტვრისგან. პირის ღრუს სითხის გამშრალ წვეთებს ვსწავლობდით MBP-1 ტიპის მიკროსკოპის ქვეშ არეკლილ სინათლეზე 8x0,20 გადიდებით. ნერწყვის მიკროკრისტალიზაციის ხარისხის შეფასებას ვაწარმოებდით პირის ღრუს სითხის გამშრალი წვეთების დათვალიერების ფართობის გათვალისწინებით და გამოვხატავდით ქულათა საშუალო მნიშვნელობით, რომელიც დამოკიდებული იყო კრისტალების წარმოქმნის აღმოჩენილ ტიპებზე. კბილების კარიესის ინტენსივობაზე მიკროკრისტალიზაციის ტიპის დამოკიდებულების შესწავლით დავადგინეთ მიკროკრისტალიზაციის სამი ტიპი და ისინი დავუკავშირეთ კარიესის ინტენსივობას: I ტიპი – ერთმანეთში შეზრდილი წაგრძელებული პრიზმული კრისტალური სტრუქტურების მკვეთრი სურათი, რომელიც წვეთის მთელ ფართობს იკავებს; II ტიპი – წვეთის ცენტრში ჩანს ცალკეული, დენდრიტული, ნაკლები ზომის პრიზმული კრისტალური სტრუქტურები, ვიდრე I ტიპის შემთხვევაში. წვეთის პერიფერიებზე განლაგებულია დიდი რაოდენობით არასწორი ფორმის პრიზმული კრისტალური სტრუქტურები; III ტიპი – წვეთში ყველგან ჩანს დიდი რაოდენობით იზომეტრულად განლაგებული არასწორი ფორმის კრისტალური სტრუქტურები. კარიესის მიმდინარეობის კომპენსირებული ფორმისთვის უფრო დამახასიათებელია მიკროკრისტალიზაციის I ტიპი, სუბკომპენსირებულისთვის – II ტიპი, ხოლო დეკომპენსირებულისთვის – III ტიპის მიკროკრისტალიზაცია.

კვლევის ამოცანების შესაბამისად შევისწავლეთ სტომატოლოგიური დაავადებების, კერძოდ, კბილის კარიესის გავრცელება და ინტენსიურობა, მოზარდთა

კონტიგენტში და პირის ღრუს ჰიგიენური მდგომარეობა ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქციის დროს.

მიღებული შედეგები

მიღებული შედეგების მიხედვით, მონაცემების დიფერენციაციამ დაგვანახა ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქციის, კერძოდ, ჰიპოთირეოზის გავლენა აღნიშნულ პათოლოგიებზე.

ცხრილი 1.

კბილის კარიესის გავრცელება და ინტენსივობა გამოკვლეულ მოზარდებში

გამოკვლე- ულთა რაოდენობა	გავრცელება(%)	ინტენსივობა			
		კ	ზ	ა	კბა
150		1.63+	0.03+	0.01+	1.73+
90 –	40%+-0. 492	-	-	-	-
პირითადი		2.630	0.343	0.157	2,648
ჯგუფი					
60-					
საკონტროლ					
ო ჯგუფი					

$P < 0,05$

ჩატარებული კლინიკურ-ლაბორატორიული კვლევებით დადგინდა, რომ საკონტროლო ჯგუფის მოზარდებში სჭარბობს ნერწყვის მიკროკრისტალიზაციის I და II (შერეული) ტიპები (ფოტო 1, ფოტო 2), რაც, შესაბამისად, შეადგენს 40,0% და 33,3%.

ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქციის მქონე მოზარდებში (ძირითადი ჯგუფი) სჭარბობს მიკროკრისტალიზაციის III-შემთხვევათა 50,0% და II – შემთხვევათა 36,7% ტიპები.

ცხრილი 2.

ნერწყვის მიკროკრისტალიზაციისა და ნერწყვის მინერალიზაციის პოტენციალის ტიპები პრაქტიკულად ჯანმრთელ და ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქციის მქონე მოზარდებში

ჯგუფი	მიკროკრისტალიზაციის ტიპი, რიცხვი	გამოკვეთილთა %	ნერწყვის მინერალიზაციის პოტენციალი, ქულები
საკონტროლო ჯგუფი	I	40	2,8 ±0,03*
	I/II (შერეული)	33,3	
	II	26,7	
ძირითადი ჯგუფი	I,II	3,33	1,90±0,04*
	I/II (შერეული)	10,0	
	II	36,7	
	III	50,0	

პირის ღრუს სითხეში წარმოქმნილი კრისტალების სტრუქტურის ცვლილებებზე ვმსჯელობდით ნიმუშების კრისტალიზაციის ხარისხის მიხედვით. ეს მახასიათებელი მოზრდილებისთვის, რომელთაც არ ჰქონდათ ფარისებრი ჯირკვლის პათოლოგიები, შეადგენდა 2,8±0,03 ქულას. ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქციის მქონე მოზარდებში

(ძირითადი ჯგუფი) ნერწყვის მინერალიზაციის პოტენციალი შეფასებულია, როგორც დაბალი და შეადგენს $1,90 \pm 0,04$ ქულას, რაც 2-ჯერ უფრო დაბალია, ვიდრე საკონტროლო ჯგუფის შესაბამისი მაჩასიათებელი, რომელიც $2,8 \pm 0,03$ ქულას უტოლდება.

დასკვნა:

ამგვარად, ნერწყვი შეგვიძლია განვიხილოთ, როგორც ბიოლოგიური სითხე, რომლის შემადგენლობისა და თვისებების თავისებურებები ხელს უწყობს პირის ღრუში მინერალური კომპონენტების ჰომეოსტაზის შენარჩუნებას. ლიტერატურის მონაცემები და ჩვენი კლინიკური კვლევების შედეგები უფლებას გვაძლევს დავასკვნათ, რომ მოზარდებში სამკურნალო-პროფილაქტიკური სტომატოლოგიური ღონისძიებების დაგეგმვისას საჭიროა ნერწყვის თვისებებსა და შემადგენლობაში სხვადასხვა სომატური პათოლოგიის დროს მიმდინარე ცვლილებების გათვალისწინება.

ჩვენ მიერ მიღებულმა მონაცემებმა საშუალება მოგვცა შეგვეჯამებინა:

- ფარისებრი ჯირკვლის დისფუნქციის მქონე მოზარდებს ახასიათებთ კბილების კარიესის ინტენსივობის მაღალი დონე და ნერწყვის მინერალური პოტენციალის შედარებით დაბალი დონე, ვიდრე ეს აქვთ კბილების კარიესის დაბალი დონის ინტენსივობის მქონე პირებს.

ლიტერატურა:

1. Кнайст С. Маслак У. Царе Р. Барзина С. Скривела С. Терахова Т. Шаковец Н. и др Биологические и социальные факторы риска возникновения раннего детского кариеса . Современная стоматология -2021. N1.- с 62-65

2. Родионова А.С. Сравнительная эффективность различных средств гигиены полости рта в профилактике кариеса зубов у детей раннего возраста Автореферат .дис.кан.мед.наук. Волгоград 2013.с3.
3. Скрипкина Г.И. Смирнова С.И. Модель развития кариозного процесса у детей. Стоматология детского возраста и профилактики -2022 N3.с3-7.
4. Харитонов Т.Л. Лебедева С.Н. Казакова Л.Н. Ранняя профилактика кариеса зубов у детей. Саратовский научно-медицинский журнал.-2011. Т.7.N1 (приложение). С260.
5. Шаковец Н.В. и др. Факторы риска возникновения раннего детского кариеса по результатам трех стран . стоматология детского возраста и профилактика стоматологических заболеваний Сб.трудов VII научно-практической конференции с международным участием .Москва, Санкт-Петербург, 16 мая 2011 г. С.213-215.
6. American Academy of Pediatric Dentistry, Originating Council: Definition of Early Childhood Caries (ECC)/Pediatric Dentistry -2023/ V25-p.9.
7. Borutta A, Wagner M, Kneist S. Early Childhood Caries: A Multi-Factorial Disease OHDMBSC-V. IX-No. 1-March, 2020. P.26.
8. Early Childhood Caries Planning. Submitted by Dr. Susan B. Bishop, DMD. Dental Director. Peoria City/County Healty Department August.-P.26.
9. Splieth C.H. Treuner A. Berndt C. Oral health in toddlers. Pravention und Gesundheitsforderung.-2019, 4-P.119-123.

ნიადაგგრუნტების საინჟინრო მელიორაციული შეფასების მეთოდика

ოლღა ხარაიშვილი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის
წყალთა მეურნეობის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ
თანამშრომელი,

ასოცირებული პროფესორი, სოფლის მეურნეობის დოქტორი

ლევან იტრიაშვილი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის
წყალთა მეურნეობის ინსტიტუტის

მთავარი მეცნიერ-თანამშრომელი, აკადემიური დოქტორი

ნინო მებონია

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის

ასოცირებული პროფესორი, სოფლის მეურნეობის დოქტორი

აბსტრაქტი

განსაზღვრულია ასათვისებელი და უკვე ათვისებული სასოფლო-სამეურნეო ფართობების ნიადაგგრუნტების საინჟინრო-მელიორაციული მდგომარეობის ობიექტური შეფასება, განხორციელებული, განსახორციელებელი და აგრომელიორაციული ღონისძიებების ეფექტიანობის განსაზღვრა.

შეფასების კრიტერიუმად მიღებულია ნიადაგგრუნტის უნარი უზრუნველყოს ფოროვან სივრცეში მცენარეთათვის აუცილებელი პროდუქტიული წყლისა და ჰაერის შემცველობა, მინიმალურად და მაქსიმალურად დასაშვები ტენიანობის ფარგლებში.

შეფასებისთვის გამოყენებულია ადვილად განსაზღვრადი მახსიათებლები, რომლებიც რაოდენობრივად ასახავენ ნიადაგგრუნტში წყლის და ჰაერის შემცველობას.

აღნიშნული მახასიათებლებიდან p , y , $W_{მფ}$, $W_{უ.წ.}$ და $W_{კონკრ.}$ განსაზღვრა წარმოებდა სტანდარტული ლაბორატორიული მეთოდით შეაბამისი ფართობიდან აღებული დაუშლელი ნიადაგგრუნტის ნიმუშების გამოყენებით. დანარჩენი მახასიათებლები: n , W_{ϕ} , $W_{მინ}$, $W_{მაქს}$, $W_{პრ}$, W და $W_{მაქს}$ გამოთვლები განხორციელებულია მარტივი დამოკიდებულებებით.

ნიადაგს დამაკმაყოფილებელი მდოგმარეობა (ანუ უნარი უზრუნველყოს მცენარეთათვის საჭირო წყალჰაეროვანი რეჟიმი) გააჩნია, როდესაც დაკმაყოფილებულია შემდეგი ზღვრული პირობები: ჰაერის მაქსიმალურად შესაძლებელი შემცველობა უნდა იყოს მეტი ან ტოლი ჰაერის მინიმალურად დასაშვები შემცველობისა, პროდუქტიული წყლის შემცველობა უნდა აღემატებოდეს ნულის და უმცირესი წყალტევადობა უნდა უდრიდეს ან იყოს ნაკლები მაქსიმალურად დასაშვები ტენიანობისა.

ვინაიდან ნიადაგგრუნტებში წყალი და ჰაერი განლაგებულია ფორიანობის სივრცეში, ფორიანობის სიდიდე კი პირდაპირ დამოკიდებულებაში მოცულობით მასასთან, ცხადია, რომ ჰაერის და წყლის არასახარბიელო შემცველობის გაუმჯობესება შეიძლება მოცულობითი მასის შემცირებით ანუ ნიადაგგრუნტების გაფხვიერებით.

ოპტიმალური მოცულობითი მასის დადგენით, რაც მიღწეული იქნა გამოთვლებით სხვადასხვა მნიშვნელობის მოცულობითი მასებისათვის, სანამ არ დაკმაყოფილდება სამივე ზღვრული პირობა, რაც უზრუნველყოფს მოცემულ ნიადაგგრუნტში შესაბამის გაფხვიერების შემთხვევაში მცენარეთათვის საჭირო ჰაერის და წყლის შემცველობის გარანტიას.

ნიადაგგრუნტში საჭირო ჰაერის, წყლის შემცველობის კონტროლი ხორციელდებოდა ტენიანობის კონტროლის საშუალებით და ზღვრული პირობების გათვალისწინებით,

რის საფუძველზეც დგინდება მორწყვის საჭიროება, ნორმები და ხანგრძლივობა.

შინაარსი

ნიადაგების ბუნებრივი თვისებები, უმეტეს შემთხვევაში, ვერ უზრუნველყოფს მცენარეთათვის საჭირო ოპტიმალურ წყალ-ჰაეროვან რეჟიმს, რის გამოც მცენარეები განიცდიან ან ჰაერის უკმარისობას ჭარბი ტენიანობის დროს (მძიმე ნიადაგები), ან/და ჰაერის სიჭარბეს პროდუქტიული წყლის უკმარისობისას.

წყლის დიდი ნაწილი, რომელსაც შეიცავს მძიმე ნიადაგები, ძირითადად იმყოფება ბმულ მდგომარეობაში და გრუნტის წყლების დონის დაწევისას, ფორების მოცულობის უდიდესი ნაწილი, (ზოგ შემთხვევაში კი მთლიანად) ისევ შევსებულია წყლით, მცენარეები კი განიცდიან მათთვის საჭირო ჰაერის ნაკლებობას. ამასთან მცენარე ვერც ამ წყალს ითვისებს მთლიანად, ვინაიდან მას ნიადაგიდან წყლის მიღება შეუძლია მხოლოდ მანამდე, სანამ ფესვთა შეწოვის ძალა აღემატება ნიადაგის წყალდამჭერ ძალას.

მცენარეთათვის მისაწვდომი წყლის რაოდენობა კი დამოკიდებულია ნიადაგების მიერ შეკავებული ბმული წყლის რაოდენობაზე და მით უფრო მცირეა, რაც უფრო მძიმეა ნიადაგის მექანიკური შემადგენლობა. საკმაოდ მაღალი ტენიანობისა და ფორებში საკმარისი რაოდენობის ჰაერის შემცველობის შემთხვევაშიც კი, მძიმე ნიადაგში მისაწვდომი (პროდუქტიული) წყლის რაოდენობა შეიძლება იყოს გაცილებით ნაკლები, ვიდრე ეს მცენარეს ესაჭიროება, ხშირ შემთხვევაში კი საერთოდ არ არის.

მსუბუქ და უსტრუქტურო ნიადაგებში, რომლებიც გამოირჩევიან დაბალი წყალშეკავების უნარით, მათ მიერ აკუმულირებული წყლის რაოდენობა მცირეა და სწრაფად ხდება ათვისება მცენარის მიერ. მათი მაღალი

ფილტრაციული უნარი იწვევს სარწყავი წყლის არაპროდუქტიულ ხარჯვას, ვინაიდან მისი ძირითადი ნაწილი იკარგება ფილტრაციაზე, ხშირი რწყვა კი ხელს უწყობს გრუნტების წყლის ღონის აწევას, ნიადაგების დამარილიანებას, დაჭაობებას და ეროზიის განვითარებას.

ამიტომ მეტად აქტუალურია დამუშავდეს მარტივი, ხელმისაწვდომი მეთოდიკა, რომელიც უზრუნველყოფს ხანგრძლივი და შრომატევადი დაკვირვებების გარეშე მოვახდინოთ ასათვისებელი და უკვე ათვისებული ნიადაგების მდომარეობის ობიექტური საინჟინრო-მელიორაციული შეფასება და მათზე განსახორციელებელი და უკვე განხორციელებული ღონისძიებების განსაზღვრა, წინასწარ შევაფასოთ ფართობის მდგომარეობა და მათი ათვისების რეალობა და გზები.

შეფასების მეთოდიკა უნდა იყოს მაქსიმალურად მარტივი, იყენებდეს ნიადაგების ადვილად განმსაზღვრავ მახასიათებლებს და არ საჭიროებდეს რთულ გამოთვლებსა და ხანგრძლივ კვლევებს.

შეფასების კრიტერიუმად უნდა იყოს მიღებული ფოროვან სივრცეში პროდუქტიული წყლის და საჭირო ჰაერის შემცველობის მაჩვენებლები, მინიმალურად და მაქსიმალურად შესაძლო ტენიანობის ფარგლებში.

ნიადაგგრუნტის შეფასებისათვის საჭიროა ვიცოდეთ სამი ძირითადი მახასიათებელი:

- A - ჰაერის შემცველობა;
- $W_{არაპრ.}$ - მცენარეთათვის მიუწვდომელი (არაპროდუქტიული) წყლის შემცველობა, რომელიც ერთდროულად წარმოადგენს იმ ქვედა ზღვას, რომლის ოდენობის მიუხედავად, ნიადაგგრუნტში არ არის მცენარეთათვის მისაწვდომი (პროდუქტიული) წყალი;

- $W_{\text{პროდ}}$ - მცენარეთათვის მისაწვდომი (პროდუქტიული) წყლის შემცველობა.

ნებისმიერი ფართობების ნიადაგგრუნტების საინჟნრო-მელიორაციული შეფასებისათვის საჭიროა შემდეგი მახასიათებლების დადგენა:

- $W_{\text{ზღვრ}}$ - ზღვრული წყალტევადობა;
- $W_{\text{უმცირესი}}$ - უმცირესი წყალტევადობა;
- $W_{\text{პრ.}}$ - მცენარეთათვის მისაწვდომი (პროდუქტიული) წყლის შემცველობა
- $W_{\text{არაპრ.}}$ - მცენარეთათვის მიუწვდომელი (არაპროდუქტიული) წყლის შემცველობა;
- $W_{\text{მინ}}$ - მცენარეთათვის საჭირო ჰაერის მინიმალური შემცველობა გამოხატული ტენიანობაში;
- $W_{\text{მაქს.}}$ - მაქსიმალურად დასაშვები წყლის შემცველობა.

ცხადია, რომ ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი მახასიათებელი უნდა იყოს ადვილად განსაზღვრადი და, რაც მთავარია, რეალურად ასახავდეს შესაბამისი წყლის კატეგორიების არსს და რაოდენობას.

ამ მახასიათებლების სწორი განსაზღვრა შეუძლებელია ნიადაგგრუნტებში მცენარეთათვის მიუწვდომელი (არაპროდუქტიული) - $W_{\text{არაპროდ}}$ და მისაწვდომი (პროდუქტიული) - $W_{\text{პროდ}}$ წყლის შემცველობის სწორი დადგენის გარეშე.

დღეისათვის არსებული ლიტერატურული მასალების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ეს საკითხები არ არის სათანადოდ დაზუსტებული, რიგ შემთხვევაში კი დაშვებულია შეცდომები.

მდგომარეობის გამარტივების მიზნით მიღებული იყო ემპირული კოეფიციენტი 0,8, რომლის განმსაზღვრავ პარამეტრზე - უმცირეს წყალტევადობაზე გამრავლებით მიიღება საჭირო სიდიდე.

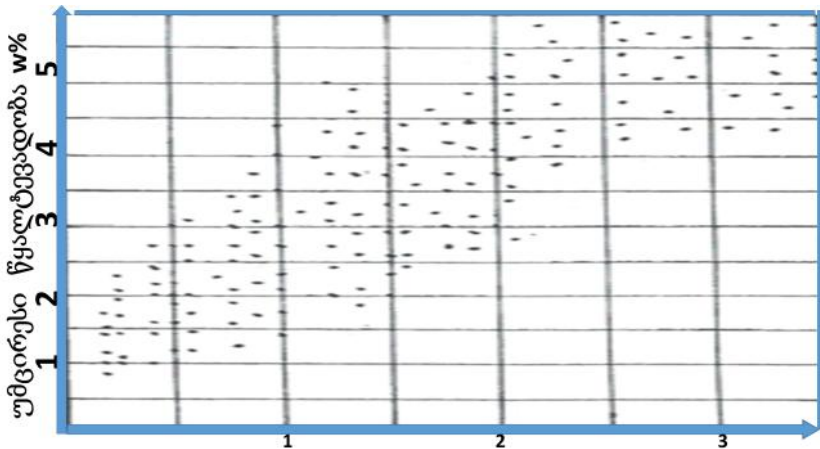
აღნიშნულს საფუძვლად ედო მოსაზრება, რომ თუ ნიადაგგრუნტი შეიცავს $0,8 W_{უმც.}$ (უმცირესი წყალტევადობის 80 % წყალს) მასში ავტომატურად უზრუნველყოფილია მცენარეთათვის აუცილებელი ჰაერის და წყლის რაოდენობა, ანუ გარანტირებულია ოპტიმალური წყალჰაერის რეჟიმი. მცენარეთათვის მიუწვდომელი (არაპროდუქტიული) წყლის შემცველობის კრიტერიალური ზღვრის მაჩვენებლად მიღებული იყო მეორე განსაზღვრადი პარამეტრის - მაქსიმალური ჰიგროსკოპულობის და ემპირიული კოეფიციენტის $1,34$ ნამრავალი ($1,34 W_{მაქს.ჰიგრ.}$), რომელიც დირექტიულად იყო მიღებული ჰიდრომეტცენტრის მიერ და გაიგივებული იყო ე.წ. ჰუნობის ტენიანობასთან ($W_{ჰუნ.}$). ამასთან იგულისხმებოდა, რომ ნიადაგგრუნტში ამ ტენიანობის ზევით მყოფილი წყალი მისაწვდომია მცენარისათვის და უზრუნველყოფს მათ ნორმალურ განვითარებას.

ვინაიდან ეს მაჩვენებელი წარმოადგენს ჰუნობის ტენიანობის და მაქსიმალური ჰიგროსკოპიულობის ფარდობას, ის ნებისმიერი გრუნტისათვის უნდა შეადგენდეს ერთი და იგივე რიცხს, ანუ $1,34$ -ს.

ასეთი მიდგომით, ერთი შეხედვით, სიმარტივისა და მოხერხებულობის მიუხედავად, ნიადაგგრუნტების უდიდესი მრავალფეროვნების გამო, მათთვის რაიმე უნიფიცირებული და უნივერსალური ყველა შემთხვევისათვის გამოსადეგი კოეფიციენტები არ შეიძლება ასახავდნენ სინამდვილეში არსებულ რეალურ სურათს. ამიტომ ამ საკითხის გამოკვლევა და რეალური მდგომარეობის დადგენა წარმოადგენს მეტად აქტუალურ ამოცანას. მრავალი მკვლევარის მიერ სხვადასხვა ნიადაგგრუნტებისათვის განსაზღვრული მახსიათებლების დიდი რაოდენობის დამუშავების და ანალიზის საფუძველზე, შევეცადეთ ნათელი მოგვეჩინა ამ საკითხისათვის.

პირველ რიგში, უნდა დაგვედინა, თუ რამდენად მართებულია მიღებული უნივერსალური კოეფიციენტები (1,34 და 0,8) და შეიძლება თუ არა მათი საშუალებით სათანადო სწორი და რეალობის ამსახველი შესაბამისი გაანგარიშების წარმოება.

ჩატარებულმა ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ნიადაგგრუნტებში 0,8 $W_{უმც.}$ ტოლი წყალტევადობის ჰაერის შემცველობა მერყეობს 7,2%-დან 44,7%-მდე, რაც ნათლად მიუთითებს, რომ 0,8 $W_{უმც.}$ დროს ნიადაგგრუნტი ყოველთვის არ შეიცავს საჭირო რაოდენობის ჰაერს. ასეთივე სურათია სხვადასხვა მოცულობითი მასის p და ზღვრული წყალტევადობის დროს, რომლებისაგანაც დამოკიდებულია უმცირესი წყალტევადობა და, შესაბამისად, 0,8 $W_{უმც}$ (ნახ.1.).

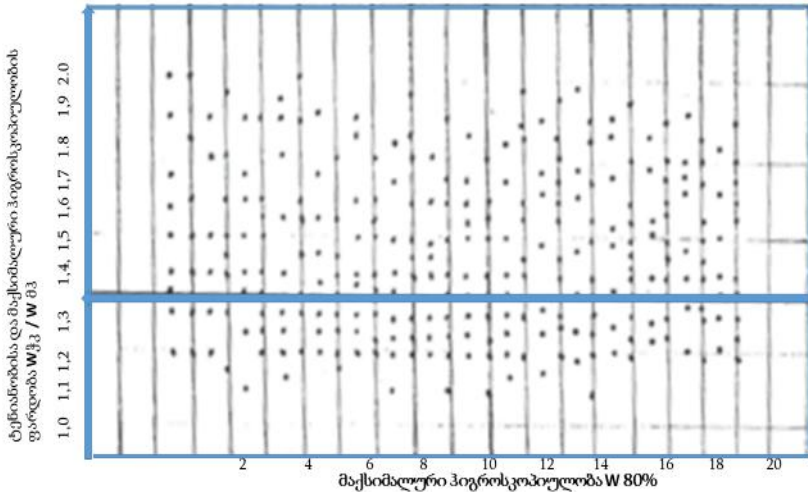

ნახ.1 უმცირესი წყალტევადობა, $W_{უმც.}\%$.

კოეფიციენტი 0,8 ნიადაგგრუნტში საჭირო წყლის რაოდენობის ამსახველ კრიტერიუმად არ შეიძლება იყოს გამოყენებული, ვინაიდან $W_{უმც.}$ და ისეთ მახასიათებლებს შორის, როგორიცაა $W_{მაქს.ჰიგრ}$ და $W_{ზღვრ.}$ არ არსებობს

პირდაპირი პროპორციული დამოკიდებულება და, აქედან გამომდინარე, ვერც ერთი კოეფიციენტის საშუალებით ვერ დგინდება რეალური მდგომარეობის ამსახველი რაოდენობრივი კრიტერიალური მახასიათებელი. უმცირესი წყალტევადობის შემცველობის სხვაობა ერთ და იმავე მახასიათებლების სხვადასხვა მაჩვენებლების საშუალოდ შეადგენს: p -ისთვის 2,5-ჯერ, $W_{\text{ზღვრ.-თვის}}$ 2,5-ჯერ, $W_{\text{მაქს.ჰიგრ.-თვის}}$ 2-ჯერ, რაც თავისთავად მიგვანიშნებს 0,8 $W_{\text{უმც. კრიტერიალურობის არარეალურობაზე}}$.

ჰკნობის ტენიანობის და მაქსიმალური ჰიგროსკოპიულობის ფარდობა $W_{\text{ჰკ.}}/W_{\text{მ.ჰ.}}$ თითქმის ყოველთვის აღემატება 1,34 და ძირითადად მეყვობს 1,35-3,0 ფარგლებში (ნახ.2.)

ნახ.2. ნიადაგის მაქსიმალური ჰიგროსკოპიულობა

მცენარეთა ჰკნობა და მისი თანმხლები ზრდის დაკნინება და მოსავლიანობის შემცირება ხდება უკვე მაშინ, როდესაც ტენიანობა საშუალოდ სამჯერ აღემატება მაქსიმალურ ჰიგროსკოპიულობას, შეუქცევადი ცვლილებები - 2,0 და მეტი $W_{\text{მაქს.ჰიგრ. დროს}}$.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ნათელია, რომ მაჩვენებელი 1,34 მაქსიმალური ჰიგროსკოპულობა არ შეესაბამება რეალურად არსებული ტენიანობის ზღვრულ სიდიდეს და არ შეიძლება გამოყენებული იყოს, როგორც კრიტერიალური მაჩვენებელი. ამიტომ საჭიროა ამ მაჩვენებლის სწორი დადგენა და მისი განსაზღვრის მაქსიმალურად უბრალო მეთოდის შერჩევა.

მცენარეთა მიერ წყლის მოხმარების შესაძლებლობას განაპირობებს ორი ძირითადი ფაქტორი: თვითონ მცენარის უნარი, რომ შეითვისოს ნიადაგგრუნტში მყოფი წყალი და ნიადაგგრუნტის უნარი გასცეს მცენარეთათვის საჭირო წყალი.

აქედან გამომდინარე, უმთავრესი მნიშვნელობა ენიჭება საკითხებს, რომლებიც ეხება ნიადაგგრუნტის მიერ წყლის შეკავებისა და მცენარის მიერ ამ წყლის ათვისების მექანიზმებს, ანუ, კერძოდ:

- რამდენი წყალი შეიძლება შეიკავოს ამა თუ იმ ნიადაგგრუნტმა, რა ძალებით არის ეს წყალი შებმული მასთან და ამ წყლის რა რაოდენობა შეიძლება იყოს გამოყენებული მცენარის მიერ;

- რა ძალებით შეუძლია მცენარეს „აართვას“ ნიადაგგრუნტს წყალი და როგორია ეს ძალა.

ამ საკითხების გარკვევისა და დაზუსტების გარეშე შეუძლებელია ოპტიმალური წყალ-ჰაეროვანი რეჟიმის დადგენა და საჭირო მახასიათებლების რეალური რაოდენობრივი მაჩვენებლების განსაზღვრა.

წყალი, რომელიც რჩება ნიადაგგრუნტში გრავიტაციული ანუ თავისუფალი წყლის გადინების შემდეგ, შეკავშირებულია მასთან განსაზღვრული ძალებით, და, ფაქტობრივად, წარმოადგენს ამა თუ იმ კატეგორიის ბმულ წყალს და რაოდენობრივად შეესაბამება უმცირეს წყალტევადობას ($W_{უმც.}$).

შებმულობის ხარისხის მიხედვით ნიადაგგრუნტში მყოფი წყალი იყოფა სამ ძირითად კატეგორიად: მჭიდროდ ბმული წყალი, დუნედ ბმული წყალი და თავისუფალი (გრავიტაციული) წყალი.

მცენარეთათვის აბსოლუტურად მიუწვდომელ წყლის კატეგორიას წარმოადგენს მჭიდროდ ბმული წყალი, მისაწვდომს - წყალი, რომელიც იმყოფება მჭიდროდ ბმულ წყალსა და ბმული წყლის მაქსიმუმის კრიტერიალურ ტენიანობას (უმცირესი წყალტევადობა) შორის. ამავე ზღვრებში იმყოფება კრიტიკული ტენიანობის მახასიათებელი, რომლის მიღწევის შემდეგ იწყება მცენარეთა ჭკნობა და მოსავლიანობის მკვეთრი შეუქცევადი დაქვეითება.

აუცილებლად აღსანიშნავია, რომ შებმულობის ძალების ცვალებადობა წარმოებს არა მდორედ, არამედ ახასიათებს ერთგვარი გარდატეხის მონაკვეთი, სადაც წარმოებს შეჭიდულობის ძალების მკვეთრი შემცირება, რასაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს რეალური მდგომარეობის განსაზღვრისათვის.

ნიადაგგრუნტის მიერ წყლის შებმულობის ხარისხზე მჭიდროდ არის დამოკიდებული წყლის აფსკური მოძრავობადობა, რომელიც წარმოადგენს მისი მცენარეთათვის მისაწვდომობის გადამწყვეტ ფაქტორს, ვინაიდან წყლის გადაადგილება წარმოებს მაღალი ტენიანობის მქონდე წერტილებიდან უფრო დაბალი ტენიანობის წერტილებისკენ, რაც უზრუნველყოფს წყლის მარაგის შევსებას ფესვთა შეწოვის ზონაში.

შებმულობის მსგავსად, წყლის მოძრავობადობა მცირდება უმცირესი წყალტევადობიდან მაქსიმალურ ჰიგროსკოპიულობამდე და ახასიათებს გარდატეხის ზონა, ანუ კრიტიკული წერტილი, რომელიც შეესაბამება მოძრავობადობის მკვეთრ შემცირებას (კაპილარული არშიას

რღვევის ტენიანობა), რომლის მიღწევისას ნიადაგგრუნტში მყოფი წყალი პრაქტიკულად ოპტიმალური ტენიანობა ქვედა ზღვრის ანუ არაპროდუქტიული წყლის კრიტერიალური ტენიანობის იდენტურია.

სამწუხაროდ, ისევე როგორც მცენარეთათვის ბმული წყლის მიუწვდომელი ზღვრული ტენიანობის შემთხვევაში, არ არსებობს კაპილარული არშიის რღვევის ტენიანობის განსაზღვრის მეთოდიკა. არსებული მონაცემებით ცნობილია მხოლოდ, რომ ის ორ და მეტჯერ აღემატება მაქსიმალურ ჰიგროსკოპიულობას ისევე როგორც ბმული წყლის შესაბამისი ზღვარი.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ნიადაგგრუნტში ოპტიმალური წყალ-ჰაერის რეჟიმისათვის აუცილებელი მახასიათებლებიდან რეალურად და პრაქტიკულად განსაზღვრადია მხოლოდ ორი - ზღვრული ($W_{\text{ზღვ.}}$) და უმცირესი ($W_{\text{უ.წ.}}$) წყალტევადობა. ისეთი აუცილებელი მახასიათებლის, როგორიცაა მცენარეთათვის არაპროდუქტიული წყლის შემცველობა ($W_{\text{არაპრ.}}$), ანუ კრიტიკული ტენიანობის განსაზღვრის საკითხი კი მოითხოვს გადაწყვეტას.

მცენარის მიერ წყლის მოხმარებას განაპირობებს ორი ძირითადი ფაქტორი: თვითონ მცენარის შეწოვის ძალა (ფესვთა შეწოვის ძალები) და ნიადაგგრუნტის მიერ წყლის შეკავების ძალები.

ბუნებრივია, რომ მცენარეს შეუძლია მოიხმაროს მხოლოდ წყლის ის ნაწილი, რომლის ნიადაგგრუნტთან შეკავების ძალები ნაკლებია ფესვთა შეწოვის ძალებზე, მცენარის ფესვების დაწნეხვის უნარი ქვეითდება მაშინ, როდესაც ნიადაგგრუნტში რჩება ის წყალი, რომლის შეკავების ძალები გაუტოლდებიან მცენარის შეწოვის ძალებს, ეს მომენტი შეესაბამება მცენარის ტირილის შეწყვეტას და განვითარების ძლიერ დათრგუნვას წყლის უკმარისობის გამო.

ამიტომ ერთ-ერთ უპირველეს ამოცანას წარმოადგენს მცენარეთა შეწოვის ძალის მაქსიმალური სიდიდის დადგენა, რადგანაც მისი და ნიადაგგრუნტის მიერ წყლის შეაკვების ძალის იდენტურობა საშუალებას იძლევა დავადგინოთ მცენარეთათვის მიუწვდომელი (არაპროდუქტიული) წყლის შემცველობის კრიტიკული ზღვარი.

თუ გავითვალისწინებთ, რომ მჭიდროდ ბმული წყლის შებმულობის ძალები აღემატება 100 კპა, მცენარეთა ფესვთა სისტემის წყლის შეწოვის მაქსიმალური უნარი კი შეადგენს 300 კპა, ცხადია, რომ მჭიდროდ ბმული წყალი აბსოლუტურად მიუწვდომელია მცენარეთათვის, ჰიდრომეტცენტრის მეთოდიკით განსაზღვრული ჰკნობის ტენიანობა კი ვერ ასახავს რეალობას და არ შეიძლება გამოყენებული იყოს პრაქტიკაში. ცხადია, რომ მცენარეთათვის მიუწვდომელი წყლის ზღვარი მდებარეობს ბმული წყლის იმ ზონაში, რომლის შებმულობის ძალები იმყოფებიან 300 კპა ფარგლებში, რაოდენობრივად კი ეს მახასიათებელი შედგება მჭიდრო ბმული (მაქსიმალური ჰიგროსკოპიულობის ჩათვლით) წყლისა და ბმული წყლის იმ ნაწილისაგან, რომელიც შებმულია 100 კპა-დან და 300 კპა-მდე ძალებით. მცენარეთათვის არაპროდუქტიული წყლის კრიტერიალური ზღვრის განსაზღვრას საფუძვლად უნდა ედოს ენერგეტიკული მიდგომა და კერძოდ: მცენარეთა ფესვთა სისტემის წყლის შეწოვის ძალების სიდიდე და ნიადაგგრუნტის მიერ წყლის შეაკვების (შებმულობის) სიდიდე. ცხადია, რომ ეს ორივე სიდიდე უნდა იყოს 100-300 კპა-ის ფარგლებში შეაბამისი ტენიანობის ზღვრები იმდენად მცირეა, რომ შეიძლება უგულვებელყოფილი იყოს და მიღებულ იქნას, როგორც ერთი ტენიანობა.

მრავალრიცხოვანი მონაცემები ერთსახოვნად მიუთითებენ, რომ კრიტიკული ტენიანობა პრაქტიკულად მაქსიმალური მოლეკულური ტენიანობის ტოლია, ამრიგად,

ა. ლეხედვის „აფსკური წონასწორობის“ მეთოდით განსაზღვრული მაქსიმალური მოლეკულური წყალტევადობა, სრული უფლებით შეიძლება მიღებული იყოს არაპროდუქტიულ და პროდუქტიულ ტენიანობებს შორის რეალურ კრიტერიალურ მახასიათებლად, ანუ ტენიანობის სწორედ იმ კრიტერიალურ ზღვრად, რომელიც რეალურად შეესაბამება იდენტური შინაარსის მატარებელ მახასიათებლებს: ჭკნობის ტენიანობას (ჭკნობის კოეფიციენტს), ანუ სხვაგვარად კაპილარული არშიას რღვევის ტენიანობას.

ნიადაგგრუნტში მცენარეთათვის აუცილებელი ჰაერის მინიმალური შემცველობა უნდა შეადგენდეს 15%-ს ნიადაგგრუნტის მოცულობიდან და სწორედ ეს უნდა იყოს მიღებული ჰაერის შემცველობის კრიტერიალურ ზღვრად. ამასთან ერთად, გაანგარიშების გაადვილების მიზნით მართებულად მიგვაჩნია, რომ ჰაერის შემცველობა გამოსახული იყოს ტენიანობის მაჩვენებლებში, ანუ იმ ტენიანობით, რომელიც შეესაბამება ჰაერის შემცველობას:

$$W_A - A/p, \% = 15/p, \%$$

სადაც: A- ჰაერის შემცველობა ნიადაგგრუნტის მოცულობიდან, %.

p- ნიადაგგრუნტის მოცულობითი მასა, გ/სმ³.

ზემომოყვანილიდან გამომდინარე:

✓ შეფასების მეთოდიკის მიზანია ხანრგძლივი და შრომატევადი დაკვირვებების გარეშე მოვახდინოთ ასათვისებელი და უკვე ათვისებული სასოფლო-სამეურნეო ფართობების ნიადაგგრუნტების საინჟინრო-მელიორაციული მდგომარეობის ობიექტური შეფასება, განხორციელებული და განსახორციელებელი აგრომელიორაციული ღონისძიებების ეფექტიანობის განსაზღვრა.

- ✓ შეფასების კრიტერიუმად მიღებულია ნიადაგგრუნტის უნარი უზრუნველყოს ფოროვან სივრცეში მცენარეთათვის აუცილებელი პროდუქტიული წყლის და ჰაერის შემცველობა, მინიმალურად და მაქსიმალურად დასაშვები ტენიანობის ფარგლებში.
- ✓ შეფასებისთვის გამოყენებულია ადვილად განსაზღვრადი მახასიათებლები, რომლებიც რაოდენობრივად ასახავენ ნიადაგგრუნტში წყლის და ჰაერის შემცველობას.
- ✓ p -მოცულობითი მასა გ/სმ³;
- ✓ y - კუთრი მასა გ/სმ³.
- ✓ n -ფორიანობა $n=y-p/y\%$.
- ✓ W_{ϕ} - ზღვრული წყალტევადობა $W_{\phi}=n/p\%$;
- ✓ $W_{უ.წ.}$ - უმცირესი წყალტევადობა;
- ✓ $W_{მ.მ.წ.}$ - მაქსიმალური მოლეკულური წყალტევადობა, რომელიც ამავროულად წარმოადგენს დასაშვები ტენიანობის ქვედა კრიტერიულ ზღვარს.
- ✓ $W_{A_{მინ}}$ - ჰაერის მინიმალურად დასაშვები შემცველობა გამოსახული ტენიანობაში
- ✓ $W_{A_{მინ}} = A/p = 15/p\%$;
- ✓ $W_{A_{მაქს}}$ - ჰაერის მაქსიმალურად შესაძლებელი შემცველობა $W_{მაქს} = W_{\phi} - W_{u.w.}$;
- ✓ W_A - ჰაერის შემცველობა კონკრეტული ტენიანობის შემთხვევაში $W_A = W_{\phi} - W_{კონკრ.}$;
- ✓ $W_{პრ}$ - პროდუქტიული წყლის შემცველობა $W_{პრ} = W_{უ.წ.} - W_{მ.მ.წ.}$ კონკრეტული ტენიანობის შემთხვევაში $W_{პრ} = W_{კონკრ.} - W_{მ.მ.წ.}$;
- ✓ $W_{მაქს.}$ - მაქსიმალურად დასაშვები ტენიანობა $W_{მაქს.} = W_{\phi} - W_{A_{მინ.}}$.

აღნიშნული მახასიათებლებიდან p , y , $W_{მ.მ.წ.}$, $W_{უ.წ.}$ და $W_{კონკრ.}$ განსაზღვრა წარმოებს სტანდარტული ლაბორატორიული მეთოდიკით შეაბამისი ფართობიდან

აღებული დაუშლელი ნიადაგგრუნტის ნიმუშების გამოყენებით. დანარჩენი მახასიათებლები: n , W_{ϕ} , $W_{\min}$, $W_{\max}$, $W_{\text{პრ}}$, W და $W_{\text{მაქს}}$. გამოითვლება შესაბამის მარტივი ფორმულების საშუალებით.

ნიადაგს დამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა (ანუ უნარი უზრუნველყოს მცენარეთათვის საჭირო წყალჰაეროვანი რეჟიმი) გააჩნია, როდესაც დაკმაყოფილებულია შემდეგი ზღვრული პირობები:

- ✓ ჰაერის მაქსიმალურად შესაძლებელი შემცველობა უნდა იყოს მეტი ან ტოლი ჰაერის მინიმალურად დასაშვები შემცველობისა.
- ✓ პროდუქტიული წყლის შემცველობა უნდა აღემატებოდეს ნულს.
- ✓ უმცირესი წყალტევადობა უნდა უდრიდეს ან იყოს ნაკლები მაქსიმალურად დასაშვები ტენიანობისა.

ვინაიდან ნიადაგგრუნტებში წყალი და ჰაერი განლაგებულია ფორიანობის სივრცეში, ფორიანობის სიდიდე კი პირდაპირ დამოკიდებულებაშია მოცულობით მასასთან, ცხადია, რომ ჰაერის და წყლის არასახარბიელო შემცველობის გაუმჯობესება შეიძლება მოცულობითი მასის შემცირებით ანუ ნიადაგგრუნტების გაფხვიერებით.

ამისათვის საჭიროა ოპტიმალური მოცულობითი მასის დადგენა, რაც მიიღწევა ზემომოყვანილი გამოთვლებით სხვადასხვა მნიშვნელობის მოცულობითი მასებისათვის სანამ არ დაკმაყოფილდება სამივე ზღვრული პირობა, რაც უზრუნველყოფს მოცემულ ნიადაგგრუნტში შესაბამის გაფხვიერების შემთხვევაში მცენარეთათვის საჭირო ჰაერისა და წყლის შემცველობის გარანტიას.

ნიადაგგრუნტში საჭირო ჰაერისა და წყლის შემცველობის კონტროლი უნდა ხორციელდებოდეს ტენიანობის კონტროლის საშუალებით ზღვრული პირობების

გათვალისწინებით, რის საფუძველზეც დგინდება მორწყვის საჭიროება, ნორმები და ხანგრძლივობა.

ნიადაგგრუნტებზე ჩატარებული ღონისძიებების ეფექტურობის დადგენა წარმოებს ღონისძიების გარეშე და ღონისძიება ჩატარებულ ნიადაგგრუნტებისათვის შესაბამის გამოთვლების შედარების საფუძველზე. მეთოდის გამოყენებული იყო კონკრეტული ობიექტების სავარგულების საინჟინრო-მელიორაციული შეფასებისათვის.

ლიტერატურა:

1. 2017-2025 საქართველოს სარწყავი სტრატეგია. საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო შპს „საქართველოს მელიორაცია“, თბილისი, 2017. 120 p.;
2. გ. გავარდაშვილი. ირიგაცია, დრენაჟი, ეროზია, გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბილისი, 2016;
3. დ. გუბელაძე, ო. ხარაიშვილი. სოფლის მეურნეობის ჰიდრომელიორაცია. თბილისი 2021 <http://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/320999>;
4. დ. გუბელაძე, ო. ხარაიშვილი. სასოფლო-სამეურნეო სამელიორაციო პრაქტიკა 2018 წელი 322 გვ. IŮBN978-9941-8-0713-8 STU სტუ ცენტრალური ბიბლიოთეკა 631.6.G-921;
5. შ. კუპრეიშვილი, კ. ბზიავა, ო. ხარაიშვილი, ნ. უნდილაშვილი. სარწყავი. (ლაბორატორიული სამუშაოების ჟურნალი). თბილისი, 2018 54 გვ. სტუს ცენტრალური ბიბლიოთეკა.

Methodology of Engineering Melioration Assessment of Soils

Olga Kharaishvili

Senior scientific employee of the water management Institute of
the Technical University
Professor, Doctor of Agriculture

Levan Itriashvili

Chief Researcher of the water management Institute of the
Technical University of Georgia, Academic Doctor

Nino Mebonia,

Associate Professor of Technical University of Georgia,
Doctor of Agriculture

Resume

An objective assessment of the engineering-ameliorative condition of the soils of the agricultural areas to be utilized and already utilized, determination of the effectiveness of implemented, to be implemented and agro-improvement measures is determined.

The assessment criterion is the ability of the soil to provide the necessary productive water and air content for plants in the pore space, minimally and within the maximum allowable humidity.

For evaluation, easy-to-determine indicators are used, which quantitatively reflect the content of water and air in the soil.

from the mentioned characteristics p , γ , $W_{\text{მმწ}}$, $W_{\text{უფ}}$, α და $W_{\text{კონკრ}}$. The determination was made by standard laboratory method using dissolved soil samples taken from the corresponding area. Other features: n , $W_{\text{ბ}}$, $W_{\text{მოწ}}$, $W_{\text{მავლ}}$, $W_{\text{ჰრ}}$, W და $W_{\text{მავლ}}$. Calculations are made with simple dependencies.

The soil has satisfactory permeability (i.e., the ability to provide the water-air regime necessary for plants) when the following

limiting conditions are met: the maximum possible air content must be greater than or equal to the minimum permissible air content, the productive water content must be greater than zero, and the smallest water capacity must be equal to or less than the maximum permissible of humidity.

Since water and air in soils are located in the porosity space, and the size of the porosity is directly related to the volumetric mass, it is clear that the unfavorable content of air and water can be improved by reducing the volumetric mass, that is, by loosening the soils.

By determining the optimal volumetric mass, which was achieved by calculations for volumetric masses of different values, until all three threshold conditions are met, which guarantees the air and water content necessary for plants in the case of appropriate loosening in the given soil.

The control of air and water content in the soil was carried out by means of humidity control and taking into account the threshold conditions, on the basis of which the need, norms and duration of irrigation are determined.

content

In most cases, the natural properties of soils cannot provide the optimal water-air regime necessary for plants, which is why plants experience either a lack of air in case of excess moisture (heavy soils), or an excess of air in case of a lack of productive water.

A large part of the water contained in heavy soils is mostly in the bound state, and when the ground water level drops, the largest part of the pore volume (in some cases completely) is filled with water again, and the plants suffer from the lack of air they need. At the same time, the plant cannot absorb this water completely, since it can receive water from the soil only until the absorption power of the roots exceeds the water-holding power of the soil.

The amount of water available to plants depends on the amount of bound water retained by the soil, and the smaller it is, the heavier the mechanical composition of the soil. Even with fairly high humidity and a sufficient amount of air in the pores, the amount of available (productive) water in heavy soil can be much less than what the plant needs, and in many cases it is not at all.

In light and structureless soils, characterized by low water holding capacity, the amount of water accumulated by them is small and quickly absorbed by the plant. Their high filtration capacity leads to non-productive use of irrigation water, since the main part of it is lost during filtration, and frequent irrigation contributes to raising the water level of the soil, salinization of soils, swamping and erosion.

Therefore, it is very important to work out a simple, accessible methodology, which ensures that without long and time-consuming observations, we can make an objective engineering-ameliorative evaluation of the fertility of the soils to be assimilated and already assimilated and determine the measures to be implemented on them and those already destroyed, to assess in advance the condition of the area and the reality and ways of their utilization.

The evaluation method should be as simple as possible, use easily determinable indicators of soils and not require complex calculations and long studies.

The indicators of productive water and required air content in the pore space should be taken as evaluation criteria, minimally and within the maximum possible humidity.

To evaluate the ground, we need to know three main characteristics:

- A-air content;

- $W_{Rep.}$ - the content of water unavailable to plants (non-productive), which at the same time represents the bottom sea, regardless of the amount of which, there is no (productive) water available to plants in the soil;
- W_{pr} - content of available (productive) water for plants.

For evaluation, it is necessary to determine the following characteristics:

- W_{limit} - limit water capacity;
- $W_{v.}$ - smallest water capacity;
- W_{pr} - Content of available (productive) water for plants
- $W_{Rep.}$ - Unavailable (unproductive) water content for plants;
- $W_{Minimum}$ air content required for W_{min} - plants expressed in humidity;
- $W_{max.}$ - the maximum allowable water content.

It is clear that all the above-mentioned characteristics should be easily defined and, most importantly, should actually reflect the nature and quantity of the relevant water categories.

The correct determination of these characteristics is impossible without the correct determination of the water content of inaccessible (unproductive) - W_{raprod} and available (productive) - W_{prod} water in the soil.

The analysis of the available literary materials shows that these issues are not properly specified, and in some cases mistakes have been made.

In order to simplify the situation, an empirical coefficient of 0.8 was obtained, the required value is obtained by multiplying it by the limiting parameter - the smallest water capacity.

This was based on the opinion that if the soil contains 0.8 W . (minimum water capacity 80% water) It automatically provides the amount of air and water necessary for plants, that is, the optimal water-air regime is guaranteed. 1.34 times the maximum hygroscopicity and the empirical coefficient ($1.34 W_{max.hygr}$) was

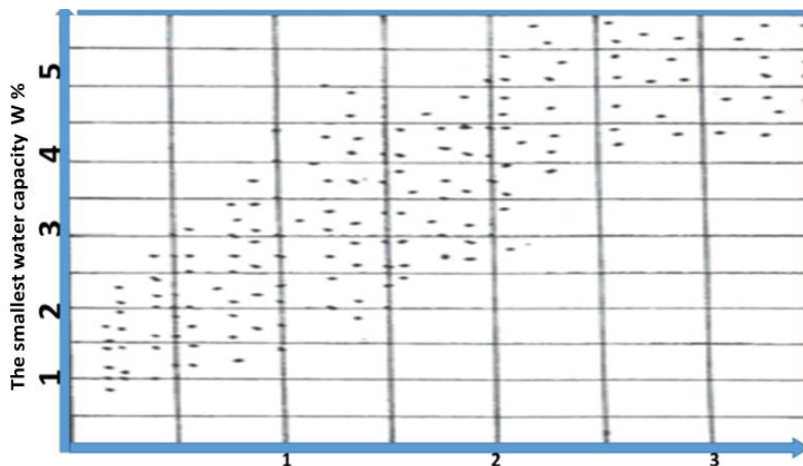
taken to indicate the criterion limit of the content of water unavailable to plants (unproductive), which was directly received by the hydromet center and equated to the so-called Withering moisture ($W_{\text{chkn.}}$). It was also meant that the water above this moisture level in the soil is accessible to the plants and ensures their normal development.

Since this indicator represents the ratio of the moisture content of wilting and the maximum hygroscopicity, it should be the same number for any soil, i.e. 1.34.

Despite the simplicity and convenience of such an approach, due to the great variety of soils, any unified and universal coefficients useful for all cases cannot reflect the real picture in reality. Therefore, investigating this issue and determining the real situation is a very urgent task. Based on the processing and analysis of a large number of indicators determined by many researchers for different soils, we tried to clarify this issue.

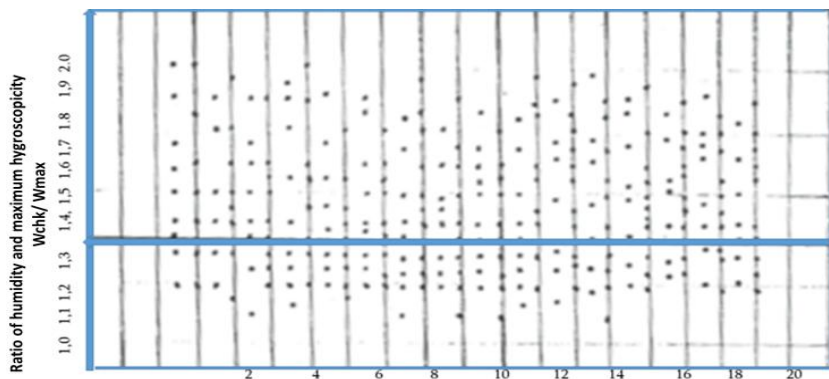
First of all, we should confirm how valid the received universal coefficients (1.34 and 0.8) are and whether they can be used to produce a calculation that is correct and reflects reality.

The conducted analysis showed that 0.8 W in the soil. The air content of equal water capacity ranges from 7.2% to 44.7%, which clearly indicates that 0.8 W at least. The soil does not always contain the required amount of air. The picture is the same for different volumetric mass ρ and marginal water capacity, from which the smallest water capacity depends and, therefore, less than 0.8 W (Fig. 1.).

Fig. 1 Maximum water capacity, W%.

The coefficient 0.8 cannot be used as a criterion showing the amount of water required in the soil, since $W_{min.}$ and between such characteristics as $W_{max.Hg}$ and W_{limit} . There is no direct proportional relationship and, therefore, no coefficient can be used to establish a quantitative criterion characterizing the real situation. The difference in the content of fresh water is the average value of different indicators of the same indicators: p - 2.5 times, W_{max} - 2.5 times, W_{max} - 2 times, which in itself indicates $0.8 W_{max}$. About the unreality of the criterion. The ratio of wilting moisture and maximum hygroscopicity $WW_k / W_{m.ch}$. It is almost always greater than 1.34 and is most often in the range of 1.35-3.0 (Fig. 2.).

Fig. 2 Maximum hygroscopicity $W_{80\%}$

The delay in the growth of plants and the accompanying slowing down of growth and the decrease in productivity occur already when the humidity exceeds the maximum hygroscopicity on average by three times, irreversible changes - 2.0 and more $W_{\max.\text{hygr. time}}$.

Based on the above, it is clear that the rate is 1.34 max. Vys. It does not correspond to the actual humidity limit and cannot be used as a criterion indicator. Therefore, it is important to correctly define this indicator and choose the most simple method of its definition.

The ability of plants to consume water is determined by two main factors: the ability of the plant itself to absorb water from the soil and the ability of the soil to allocate water necessary for plants.

Hence, the main importance is given to questions related to the retention of water by the soil and the mechanisms of using this water by the plant, t. e. water absorption:

- How much water can be held by this or that soil, by what forces this water is connected to it and how much of this water can be used by the plant:
- With what force can the plant "take" water from the soil and what is this force.

Without clarifying and clarifying these questions, it is impossible to determine the optimal water-air regime and determine the real quantitative indicators of the required characteristics.

Water that remains in the soil after entering by gravity or free water, is connected to it by certain forces, actually represents one or another category of connected water and quantitatively corresponds to the lowest water capacity (Вт и т. д.).

According to the degree of connection, water in the soil is divided into three main categories: strongly bound water, weakly bound water and free (gravitational) water.

The category of water that is absolutely inaccessible to plants includes strongly bound water, available water that is between strongly bound water and the maximum critical humidity of bound water (the smallest water capacity). Within these same limits, a characteristic critical humidity is observed, after reaching which the wilting of plants and a sharp irreversible decrease in productivity begin.

It is necessary to note that the change in clutch forces does not occur suddenly, but is characterized by a kind of transitional section, where a sharp decrease in clutch forces occurs, which is a decisive factor for determining the real situation.

The vertical mobility of water, which is the decisive factor for its availability to plants, is closely dependent on the degree of water binding to the soil, as water moves from points with higher humidity to points with lower humidity, which ensures the replenishment of water reserves. Water supply to root suction zone.

Similar to adhesion, the mobility of water decreases from the smallest water capacity to the maximum hygroscopicity and is characterized by a turning zone, i.e. with a critical point corresponding to a sharp decrease in mobility (capillary arches). destructive moisture), upon reaching which the water in

groundwater has a practically optimal moisture content of the lower limit, i.e. the criterion moisture content of unproductive water.

Unfortunately, as in the case of the threshold moisture content of water associated with plants, there is no method for determining the moisture content of capillary rupture. It is known that the available data exceed only the maximum hygroscopicity by two or more times, as well as the corresponding limit of bound water.

Based on the above, from the characteristics necessary for the optimal water-air regime in natural soil, it is possible to determine only the two-threshold (W limit) and the smallest ($W_{u.s.}$) water capacity. The issue of determining such a necessary characteristic as the content of unproductive water for plants (Varapr.) or critical moisture content requires a solution.

Water consumption by a plant is determined by two main factors: the absorption capacity of the plant itself (the absorption forces of the roots) and the water-holding forces of the soil.

Naturally, a plant can use only that part of the water whose retention force in the soil is less than the braking force of the roots due to a lack of water.

Therefore, one of the primary tasks is to determine the maximum value of the absorption capacity of plants, since its identity and the power of water supply by the soil allows us to determine the critical limit of the content of water inaccessible to plants (inaccessible to plants). productive).

If we take into account that the binding forces of tightly bound water exceed 100 kPa, and the maximum water absorption capacity of the root system of plants is 300 kPa, then it is obvious that tightly bound water is absolutely inaccessible to plants, and the wilting moisture determined by the method of the Hydrometeorological Center cannot reflect reality and cannot be used in practice. It is clear that the boundary of water inaccessible to plants is in the zone

of bound water, the binding forces of which are within 300 kPa, and quantitatively this characteristic consists of tightly bound water (including maximum hygroscopicity) and part of the bound water. water is bound between 100 kPa and 300 kPa with a force.

Determination of the critical limit of unproductive water for plants should be based on the energy approach, namely: the magnitude of the water absorption forces of the plant root system and the value of water retention (adhesion) by the soil. It is clear that both of these values should be within 100-300 kPa, the corresponding humidity ranges are so small that they can be neglected and taken as one humidity.

Numerous data uniformly indicate that the critical humidity is almost equal to the maximum molecular humidity, therefore, for the real criterion characterizing the humidity far from unproductive and productive, we can take the maximum molecular water capacity, determined by the method of "incomprehensible equilibrium" A. Lebedev. that is, the very limit of the humidity criterion, which actually corresponds to objects carrying identical contents.

- Shrinkage humidity (shrinkage coefficient), or in other words, the humidity of the rupture of the capillary arch. The minimum air content required by plants in the soil should be 15% of the soil volume, and this should be taken as the critical limit of air content. However, to facilitate calculation, we consider it correct that the air content is expressed in humidity values, i.e. with the humidity that corresponds to the air content:

$$W_{A-A/p}, \% = 15/p, \%$$

where: A- is the air content in the soil volume, %.

p- is the bulk density of the soil, g/cm³.

Based on the above:

- The purpose of the assessment methodology is to provide an objective assessment of the engineering and meliorative state

of the soils of cultivated and already used agricultural lands without long-term and labor-intensive observations, as well as to determine the effectiveness of agro-ameliorative measures. measures have been implemented and will be implemented.

- The assessment criterion is the ability of the soil and ground to provide the necessary productive content of water and air for plants in the pore space at a minimum and maximum within the permissible moisture content.
- Easily determined indicators that quantitatively reflect the content of water and air in the soil are used for the assessment.
- ✓ P - is the bulk density, g/cm^3 ;
- ✓ γ - is the specific gravity, g/cm^3 .
- ✓ n - is the porosity, $n = \gamma - P$ %.
- ✓ W_z - is the maximum water capacity, $W_z = n/P$ %;
- ✓ W_{By} - the lowest water capacity;
- ✓ W_{mms} - the maximum molecular capacity of water, which is essentially the lower criterion limit of permissible humidity.
- ✓ W_{min} - the minimum permissible air content, expressed in humidity. $W_{min} = A/P = 15/P$ %;
- ✓ W_{max} - the maximum possible air content $W_{max} = W_z - W_{u.w.}$;
- ✓ W_A - air content at specific humidity $W_A = W_z - W_{concr}$;
- ✓ W_{pr} - productive water content $W_{pr} = W_{n.m.} - W_{mmy}$ at specific humidity $W_{pr} = W_{concr} - W_{mmy}$;
- ✓ W_{max} - set the highest possible humidity $W_{max} = W_z - W_{Amin}$.
- ✓ Of the specified characteristics $p, \gamma, W_{mms}, W_{u.s.}$ and B_{concr} . The determination is made by a standard laboratory method using insoluble soil samples taken from the relevant territory. Other characteristics: $n, W_z, W_{min}, W_{max}, W_{pr}$,

W and W_{max} . It is calculated using the corresponding simple formulas.

The soil has satisfactory moisture (i.e. the ability to provide the water-air regime necessary for plants) when the following threshold conditions are met:

- ✓ The maximum possible air content must be greater than or equal to the minimum permissible air content.
- ✓ The productive water content must be greater than zero.
- ✓ The minimum water capacity must be equal to or less than the maximum permissible moisture content.

Since water and air in soils are located in a porous space, and the value of porosity is directly related to the bulk density, it is clear that unfavorable air and water content can be improved by reducing the bulk density, i.e. by loosening the soil.

To do this, it is necessary to determine the optimal bulk density, which is achieved by the above calculations for bulk masses of different sizes until all three threshold conditions are met, which provides the air and water content necessary for plants in the case of loosening soil.

The air and water content in the soil should be controlled by monitoring humidity, taking into account threshold conditions, on the basis of which the need, rates and duration of irrigation are determined.

Determining the effectiveness of measures taken on soils produced without measures and on soils with measures taken.

Of the specified characteristics p , y , W_{mm} , W_{us} and B_{concr} . The determination is made by a standard laboratory method using insoluble soil samples taken from the relevant area. The remaining characteristics: n , W_z , W_{min} , W_{max} , W_{pr} , W and W_{max} . It is calculated using the corresponding simple formulas.

The soil has satisfactory moisture (i.e. the ability to provide the water-air regime necessary for plants) when the following threshold conditions are met:

- ✓ The maximum possible air content should be greater than or equal to the minimum permissible air content.
- ✓ The productive water content should be greater than zero.
- ✓ The minimum water capacity should be equal to or less than the maximum permissible moisture content.

Since water and air in soils are located in a porous space, and the value of porosity is directly related to the bulk density, it is clear that unfavorable air and water content can be improved by reducing the bulk density, i.e. by loosening the soil.

To do this, it is necessary to determine the optimal bulk density, which is achieved by the above calculations for bulk densities of different sizes until all three threshold conditions are met, which ensures the necessary air and water content for plants in the case of loosening soil.

The air and water content in the soil should be controlled by monitoring humidity, taking into account the threshold conditions, on the basis of which the need, rates and duration of irrigation are determined.

The effectiveness of measures taken on soils is determined by comparing the corresponding calculations for soils without measures and those taken. The technique was used for engineering and meliorative assessment of layers of specific objects.

References

1. 2017-2025 Irrigation Strategy of Georgia. Ministry of Agriculture of Georgia, "Melioration of Georgia" LLC, Tbilisi, 2017. 120 p.;
- 2.G. Gavardashvili. Irrigation, drainage, erosion, publishing house "Universal", Tbilisi, 2016;

3. D. Gubeladze, O. Kharashvili. Agricultural hydromelioration. Tbilisi 2021 <http://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/320999>;
4. D. Gubeladze, O. Kharashvili. Agricultural melioration practice 2018 year 322 pp. IŰBN978-9941-8-0713-8 STU Central Library 631.6.G-921;
5. Sh. Kupreishvili, K. Bziava, O. Kharashvili, N. Undilashvili. irrigation. (Journal of laboratory work). Tbilisi, 2018 54 p. Central Library of Stu.

სამართალმცოდნეობა - Law

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობები. პრაქტიკული და საკანონმდებლო პრობლემები (ქართულ-გერმანული კვლევა)

თამარ ჩიტოშვილი
სამართლის დოქტორი, პროფესორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის
უნივერსიტეტი.

Professor Tamar Chitoshvili Doctor of Law,
Iv. Javakhishvili Tbilisi State University, Faculty of Law;
Yakob Gogebashvili Telavi State University; Davit
Agmashenebeli University of Georgia.

Homeowners' Associations. Practical and Legislative Problems (Georgian-German Research)

აბრევიატურების საძიებელი

ბმა - ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა

Wegem- Wohnungseigentümergeinschaft -

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა

WEG-Wohnungseigentumsgesetz-ბინის მესაკუთრეთა შესახებ
კანონი.

WEer-Wohnungseigentümer - ბინის მესაკუთრე (მეპატრონე)

BGH- Bundesgerichtshof - იუსტიციის ფედერალური სასამართლო

GbR- Gesellschaft bürgerlichen Rechts- სამოქალაქო სამართლის კომპანია

LG-Landgericht - საოლქო (რაიონული) სასამართლო

NJW- Neue Juristische Wochenschrift - ახალი იურიდიული ყოველკვირეული

EGBGB – Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch - სამოქალაქო კოდექსის შესავალი აქტი.

EuGH- Gerichtshof der Europäischen Union -ევროკავშირის იუსტიციის სასამართლო

GBO - Grundbuchordnung - მიწის რეესტრის წესები

შესავალი

ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართი, მათზე არსებული მესაკუთრეთა უფლება-მოვალეობები და მათი რეგულირება განსხვავებულ სამართლებრივ რეჟიმს ემყარება. მართალია, ეს სხვაობა არ არის არსებითი ხასიათისა, თუმცა, პრაქტიკული მიზნით მათი გამიჯვნა აუცილებლობად იქცა. ეს აუცილებლობა კი განაპირობა არსებითი ხასიათის რეფორმამ ზოგადად სამართლის სისტემაში და მათ შორის საბინაო სამართლის სფეროში, ანუ, 90-იანი წლებიდან, როდესაც სახელმწიფოს მხრიდან მოხდა სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ბინების პრივატიზაცია და მოსარგებლეთა მიერ დაკავებული საცხოვრებელი ფართების მათ საკუთრებაში გადაცემა.

საცხოვრებელი ფართის მესაკუთრეთა ორი კატეგორია გაჩნდა: 1. ინდივიდუალური სახლების მესაკუთრეები და 2. მრავალბინიან საცხოვრებელ სახლებში ბინის (ბინების) მესაკუთრეები. შესაბამისად, გაიმიჯნა მათი უფლებები და მოვალეობები და მომწესრიგებელი კანონმდებლობაც. იგულისხმება: ბინის მესაკუთრეთა ურთიერთობები მესამე

პირებთან, ურთიერთობები მოსარგებლებთან და, ასევე, ბინის მესაკუთრეთა, ანუ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა შორის სპეციალური ურთიერთობა, რომლის მარეგულირებელ, ზოგად კანონმდებლობას ემატება სპეციალური კანონმდებლობაც.

1997 წლის საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში შეტანილი იქნა სპეციალური ნორმები, მეოთხე თავი: „ბინის საკუთრება მრავალბინიან სახლებში (მუხ:208-232). მრავალბინიან სახლებში ბინის მესაკუთრეთა საბინაო-სამართლებრივ ურთიერთობათა სრულყოფილი მოწესრიგებისთვის კოდექსში არსებული მითითებული ნორმები არ აღმოჩნდა საკმარისი.

ს.ს. კოდექსის მეოთხე თავში არსებული ნორმები გაუქმდა და ძირითადად დატოვებული იქნა მხოლოდ ორი ზოგადი ნორმა, რომელთაც რაიმე კონკრეტული და განსაკუთრებული სამართლებრივი დატვირთვა არ გააჩნიათ და იმეორებენ სს კოდექსის 183-ე და 572-ე მუხლების შინაარსიდან გამომდინარე მოთხოვნებს. კერძოდ: სს კოდექსის 208 -ე მუხლი უთითებს მრავალბინიან სახლში ინდივიდუალური საკუთრების საგნის (ბინის ან/და არასაცხოვრებელი ფართის) შემენის საფუძვლებზე, რომლის თანახმად: „ინდივიდუალური საკუთრების საგნის (ბინის ან/და არასაცხოვრებელი ფართობის) შესაძენად აუცილებელია გარიგების წერილობითი ფორმით დადება და შემძენზე ამ გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების რეგისტრაცია საჯარო რეესტრში“. აღნიშნული დათქმა იმეორებს სს კოდექსის 183-ე მუხლის პირველი ნაწილის მოთხოვნას უძრავ ქონებაზე უფლების წარმოშობის შესახებ, კერძოდ: „უძრავი ნივთის შესაძენად აუცილებელია გარიგების წერილობითი ფორმით დადება და ამ გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების შემძენზე საჯარო რეესტრში რეგისტრაცია“.

სს კოდექსის 209-ე მუხლის თანახმად, კი: „თუ პირი შეიძენს გაქირავებულ ბინას, მაშინ იგი იკავებს გამქირავებლის ადგილს“. ეს ნორმა იმეორებს სს კოდექსის 572-ე მუხლის შინაარსს, რომელიც კიდევ უფრო დეტალურად აწესრიგებს მითითებულ საკითხს, კერძოდ: „თუ გამქირავებელი გაქირავებულ ნივთს მესამე პირზე გაასხვისებს დამქირავებლისათვის მისი გადაცემის შემდეგ, შემძენი იკავებს გამქირავებლის ადგილს და მასზე გადადის ქირავნობის ურთიერთობიდან გამომდინარე უფლებები და მოვალეობები“.

ამდენად, მრავალბინიან საცხოვრებელ სახლებში ბინის მესაკუთრეთა ურთიერთობების არასრულად მომწესრიგებელი კანონმდებლობის არსებობამ წარმოშვა სპეციალური კანონის მიღების აუცილებლობა, რომელიც დეტალურად გაითვალისწინებდა ყველა საჭირო და აუცილებელ საკითხებს ბინათსარგებლობის სფეროში.

შესაბამისად, 2007 წელს მიღებული იქნა კანონი „ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების შესახებ“, რომელმაც, როგორც უკვე იყო მითითება, უფრო დეტალურად მოაწესრიგა მრავალბინიან სახლებში ბინათმესაკუთრეთა ურთიერთობები.

მსგავსი საკანონმდებლო სრულყოფილების პრობლემა უფრო ადრე წარმოიშვა გერმანულ კანონმდებლობასა და პრაქტიკაში, რამაც ასახვა ჰპოვა დოქტრინაშიც, კერძოდ: „ბგბ 1008 და 746-ე პარაგრაფებით მიწაზე წილობრივი საკუთრების რეგულირების წესებმა, რომლებიც ზღუდავდა თანამფლობელთა მიწით სარგებლობის უფლებას, ვერ გაამართლა. 1093-ე პარაგრაფის საბინაო წესები არ შეიძლება გაგებულ იქნეს, როგორც საკუთარი ბინის მხოლოდ საცხოვრებელი მიზნით გამოყენების უფლებას. არ შეიძლება შეიზღუდოს გაყიდვა, მემკვიდრეობით გადაცემა და

შემოიფარგლოს მხოლოდ ცხოვრებით“.¹ გამოთქმული მოსაზრებიდან გამომდინარე, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის ზოგადი პარაგრაფების (746, 1008, 1009-1011, 1093, და ა.შ) შესაბამისად დადგენილი წესები არ აღმოჩნდა იმ ურთიერთობათა სრულყოფილად მომწესრიგებელი, რომელიც, წარმოიშობა ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრებს შორის, როგორც წილობრივი და ინდივიდუალური ქონების მესაკუთრეთა შორის. ამიტომაც საჭიროდ იქნა მიჩნეული სპეციალური კანონის მიღება, რომელიც მიღებული იქნა 1951 წელს WEG.

WEG - ის მიღებამდე გერმანიაში ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობები ფაქტობრივად არსებობდა, თუმცა, „განვითარებადი“, ანუ როგორც „დე-ფაქტო“ კონდომინიუმის საზოგადოების სახით.² იურიდიულად დაფუძვნებამდე ბინის მესაკუთრეთა თანამეგობრობისა და ბინის ინდივიდუალურ მესაკუთრეთა ურთიერთობების რეგულირება ხელშეკრულების საფუძველზე ხდებოდა.³ კონდომინიუმის საზოგადოების „დე-ფაქტო“ ფორმით არსებობამ დიდხანს ვერ გაამართლა და საჭირო გახდა სპეციალური კანონის მიღება, რომელიც უკვე დეტალურად არეგულირებს ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების ურთიერთობებს.

„1951 წელს ამოქმედებულმა კანონმა (WEG) შეძლო საცხოვრებელი ფართების მიხედვით არსებული

---

¹¹ Wohnungseigentumsgesetz – Herausgegeben von Dr. Johannes Hogenschurz, 3. Auflage, 2021, 2.

² Dr.Roland Rixecker, Dr. Hartmut Oetker - Münchener Kommentar Bürgerliches Gesetzbuch. 7. Auflage, Sachenrecht. 2017. 404

³ Dr.Roland Rixecker, Dr. Hartmut Oetker., Munchener Kommentar Bürgerliches Gesetzbuch. Auflage 7 Sachenrecht. 2017. 404

იურიდიული ინსტიტუტების აღიარება. WEG-ის მიღების შემდეგ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგოების რაოდენობა სტაბილურად გაიზარდა.⁴

1. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის სტატუსი კერძოსამართლებრივ ურთიერთობებში

სახელმწიფო ვალდებულია იზრუნოს ყველა მოქალაქის საცხოვრებელი პირობების შექმნასა და დაცვაზე, შესაბამისად ბინათმესაკუთრეთა უფლება-მოვალეობების მოწესრიგებაზე. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ კანონის მიღება არის, სწორედ, სახელმწიფოს მიერ მოქალაქეთა საკუთრების უფლების განსაკუთრებული ობიექტის დაცვის გარანტია.

სამართლის სფეროში განხორციელებული ცვლილებების საფუძველზე 2007 წელს მიღებული კანონის **შედეგად** გაჩნდა ახალი სამართლებრივი ინსტიტუტი-ბინათმესაკუთრეთა გაერთიანება. მრავალბინიანმა საცხოვრებელმა სახლებმა ავტომატურად მიიღეს საკანონმდებლო სახელწოდება - **„ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა“**. „ამ კანონის ამოქმედებით დაფუძნებულად ითვლება ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა ისეთ მრავალბინიან სახლში, რომელიც განთავსებულია ერთ მიწის ნაკვეთზე და რომელშიც მდებარეობს ორზე მეტი ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებული ბინა“.⁵ ამდენად, გაჩნდა ახალი სამართალსუბიექტი.

ეს არის კანონით დადგენილი და მოწესრიგებული მესაკუთრეთა ბუნებრივი გაერთიანება, რომლის მიზანია ინდივიდუალური და საერთო საკუთრების საცხოვრებელი და არასაცხოვრებელი ფართით სარგებლობასთან და

---

⁴ Wohnungseigentumsgesetz – Herausgegeben von Dr. Johannes Hogenschurz, 3. Auflage, 2021, 2.

⁵ საქართველოს კანონი ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ, 2007, მუხლი 11.

მართვასთან დაკავშირებული უფლება-მოვალეობების რეგულირება.

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის დაარსება და, შესაბამისად, არსებობა, ასევე, ამხანაგობის წევრობა არ უკავშირდება მრავალბინიან სახლებში ბინის მესაკუთრეთა სუბიექტურ ნებას. მრავალბინიან სახლებში კონკრეტული ბინის შემძენი ავტომატურად ხდება ამხანაგობის მესაკუთრე და იმ უფლება-მოვალეობების სავალდებულოდ შემსრულებელი, რომელიც კანონით არის დადგენილი.

მართალია „ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა“ თავისი მახასიათებლებისა და ნიშნების მიხედვით წააგავს იურიდიულ პირს, თუმცა, არ არის იურიდიული პირი. რაც პირდაპირ არის დადასტურებული კანონით, რომ „ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა არ არის იურიდიული პირი. მას შეიძლება ჰქონდეს საანგარიშგებო და სხვა ანგარიშები ბანკში, აგრეთვე სხვა საჭირო რეკვიზიტები“.⁶

ამხანაგობა არის წევრთა გაერთიანება და გააჩნია მიზანი, მაგრამ ეს არ უკავშირდება წევრთა მიერ წინასწარ გაერთიანებას კომერციული ინტერესებით, რომელიც მოგებაზეა ორიენტირებული.

კანონით აღიარებული ამხანაგობის მიზანს წარმოადგენს ბინის მესაკუთრეთა კუთვნილი, როგორც ინდივიდუალური, ისე საერთო საკუთრების ქონების მართვა და დაცვა. ამხანაგობა არის აღრიცხვაზე, აქვს ანგარიში ბანკში, შეუძლია მესამე პირებთან ჩაერთოს სახელშეკრულებო ურთიერთობებში, იკისროს მოვალეობები და ჰქონდეს უფლებები, გამოვიდეს სასამართლოში მოსარჩელედ და მოპასუხედ, თუმცა, ყოველივე აღნიშნულის მიუხედავად, როგორც უკვე იყო განმარტებული, არ არის იურიდიულ პირი.

---

⁶ საქართველოს კანონი ბმა შესახებ, 2007, მუხლი 14/1

2. ამხანაგობა, როგორც მომხმარებელი ქართულ კანონმდებლობაში

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, განსხვავებით გერმანიის სამოქალაქო კოდექსისაგან, არ იძლევა „მომხმარებლის“ განმარტებას.

ამ მხრივ საყურადღებოა საქართველოს კანონი **მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ, რომელიც აკეთებს მომხმარებლის განმარტებას, კერძოდ:** „მომხმარებელი – ნებისმიერი ფიზიკური პირი, რომელსაც სთავაზობენ ან რომელიც იძენს ან შემდგომ იყენებს საქონელს ან მომსახურებას უპირატესად პირადი მოხმარების მიზნით და არა სავაჭრო, სამეწარმეო, სახელობო, ან სხვა პროფესიული საქმიანობის განსახორციელებლად“⁷; ამით გაკეთებულია ხაზგასმა სუბიექტის საქმიანობაზე, მოტივსა და მიზანზე, რომლის დროსაც გამორიცხულია კომერციული ინტერესები.

საყურადღებოა, რომ ნებისმიერი კომერციული იურიდიული პირიც შეიძლება მივიჩნიოთ მომხმარებლად სახელშეკრულებო საფუძველზე დამყარებული მისი საქმიანი ურთიერთობებიდან (ყიდვა, გაყიდვა და ა. შ) გამომდინარე. ანუ, ფართო გაგებით ყველა სუბიექტი სასურველი შენაძენის, ან მომსახურების მიღების შემთხვევაში არის მომხმარებელი. თუმცა, განმარტებაში აქცენტი კეთდება მიზანზე, ანუ, თუ იურიდიული პირი ხელშეკრულებებს დებს მოგების, კაპიტალის შექმნის მიზნით და არა პირადი მოხმარების მიზნით, ის არ შეიძლება ჩაითვალოს, როგორც „მომხმარებელი“. სწორედ საქმიანობის მიზანი განსაზღვრავს სუბიექტის, როგორც მომხმარებლის სტატუსს. ამიტომაც,

---

⁷ საქართველოს კანონი მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ, 29 მარტი, 2022, 4(ი)

ყველა სუბიექტი, ტერმინის სამართლებრივი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, არ შეიძლება იყოს მომხმარებელი.

მოხსენიებული კანონის 2-ე მუხლის პირველი და მეორე ნაწილი კიდევ უფრო აკონკრეტებს მომხმარებლის განმარტებას, რომელიც ადგენს: 1. ეს კანონი განსაზღვრავს იმ მომხმარებლის უფლებების დაცვის ზოგად პრინციპებს, რომელიც სამართლებრივ ურთიერთობას ამყარებს მოვაჭრესთან მისი საქონლის ან მომსახურების პირადი მოხმარების მიზნით გამოსაყენებლად.

2. ამ კანონის მოქმედება ვრცელდება აგრეთვე, ისეთი შერეული მიზნის ხელშეკრულებაზე, რომელშიც პირადი მოხმარების ინტერესი კომერციულ ინტერესზე უპირატესია. ხელშეკრულებაში ინტერესის უპირატესობასთან დაკავშირებული ბუნდოვანება მომხმარებლის სასარგებლოდ უნდა გადაწყდეს.

საყურადღებოა, რომ ნორმის მე-2 ნაწილი დაშვებას აკეთებს სუბიექტის, როგორც მომხმარებლის მიერ ისეთი შინაარსის ხელშეკრულების დადებაზე, რომელსაც გააჩნია კომერციული მიზნებიც, თუმცა, ეს უკანასკნელი თავისი შედეგებით არ უნდა აჭარბებდეს პირადი მოხმარებისთვის გამიზნულ შედეგებს. სუბიექტის მიერ დადებული ასეთი ხელშეკრულება აკმაყოფილებს თუ არა მე-2 ნაწილის მოთხოვნებს, ამის შეფასება შესაძლებელი იქნება ინდივიდუალურ შემთხვევებში კონკრეტული ფაქტების გათვალისწინებით.

ამხანაგობაზე, როგორც მომხმარებელზე, ქართული კანონმდებლობა არ აკეთებს განმარტებას და არც დოქტრინისეული მოსაზრებები არ არსებობს. ზემოაღნიშნული ზოგადი საკანონმდებლო განმარტებების საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ ბმა, არა როგორც იურიდიული პირი, არამედ, როგორც სამართალსუბიექტი

არის „მომხმარებელი“, რომლის საქმიანობაც არ უკავშირდება კომერციულ მიზნებს.

3 ამხანაგობა, როგორც მომხმარებელი გერმანულ კანონმდებლობასა და

სასამართლო პრაქტიკაში

„სამომხმარებლო სამართლის განვითარება და მომხმარებელთა უფლებების დაცვა გერმანული სამართლისათვის ახალი არ არის და მას განვითარების ხანგრძლივი ისტორია აქვს, და რომის სამართლიდან მომდინარეობს.“⁸

„მომხმარებლის“ საკანონმდებლო განმარტება მოცემულია უშუალოდ გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის 13-ე პარაგრაფში, რომლის თანახმად: „მომხმარებელი არის ნებისმიერი ფიზიკური პირი, რომელიც დებს ისეთ გარიგებას, რომელიც არ განეკუთვნება მის სამეწარმეო ან პროფესიულ საქმიანობას“.

აღნიშნული ნორმის შინაარსზე დაყრდნობით ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის, როგორც მომხმარებლის შესახებ გერმანულ დოქტრინაში გამოთქმული ვრცელი მოსაზრებებითა და განმარტებებით „გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის მე-13 პუნქტის შესაბამისად Wegem (ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობამა), უნდა გაიგივდეს მომხმარებელთან, როგორც არაკომერციული ფიზიკური პირები, რომლებიც ასევე წარმოადგენენ მომხმარებლებს. თუკი, ის დადებს იურიდიულ გარიგებას, რომელიც თავისი მიზნით არც კომერციულ და არც დამოუკიდებელ პროფესიულ საქმიანობას არ ემსახურება. მესამე პირებთან იურიდიული გარიგებების დადებისას, მაგალითად,

---

⁸ Bamberger/Roth/Hau/Poseck, BGB, Bürgerliches Gesetzbuch §§ 1-480, Kommentar, 5. Auflage, 2023, 173

როგორცაა ენერგომომარაგების ხელშეკრულება საკუთარი საჭიროებების შესაბამისად - WEgem ჩვეულებრივ ახორციელებს გარიგებებს კერძო აქტივების მართვის მიზნით და შესაბამისად არა კომერციული მიზნებისთვის“.⁹

ასევე საყურადღებოა სასამართლოს განმარტებები, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის, როგორც მომხმარებლის სტატუსთან დაკავშირებით, კერძოდ: „ყველა ფიზიკური და იურიდიული პირი, მათ შორის იდეალური გაერთიანებები და არაკომერციული ფონდები, არიან მომხმარებლები მათი ინტელექტუალური, ან ეკონომიკური მდგომარეობის გათვალისწინების გარეშე, მათ შორის კომპანიები (გ.ს.კ პუნქტი 14), თუ ისინი არ მოქმედებენ თავიანთი საქმიანობის მიღმა და არ ეწევიან კომერციულ საქმიანობას“.¹⁰

აღნიშნული განმარტებიდან გამომდინარე, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის 14-ე მუხლი პირდაპირ კავშირშია და ავსებს 13-ე მუხლის შინაარსს. 13-ე მუხლი გამორიცხავს სამეწარმეო საქმიანობას მომხმარებლის სტატუსის მქონე პირებისაგან, ხოლო 14-ე მუხლი კი განმარტავს, თუ ვინ ითვლება სამეწარმეო საქმიანობის განმხორციელებელ სუბიექტებად: (1) მეწარმე არის ფიზიკური ან იურიდიული პირი, ანდა უფლებაუნარიანი ამხანაგობა, რომელიც გარიგების დადებისას მოქმედებს სამეწარმეო ან დამოუკიდებელი პროფესიული საქმიანობის ფარგლებში. (2)

---

⁹Bärmann. WEG Wohnungseigentumsgesetz Kommentar, Bearbeitet von Dr. Ghristian Armbruster; Dr. Matthias Becker, Wolfgang Dötsch; Dr. Alfred Göbel; Dr. werner Merle; prof. Wolfgang Schneider; Dr. Martin Suilmann; 15 Auflage, 2023, 247

¹⁰ BGH NJW 21. 2281 Tz 74 - ნანახია Grüneberg, Bürgerliches Gesetzbuch, Bearbeitet von Ellenberger, Gotz, Gruneberg, Hrrler, von Puckler, Retzlaff, Siede, Sprau, Thorn, Weidenkaff, Weidlich, Wicke. 82. Auflage, 2023, 23-24

უფლებაუნარიანია ამხანაგობა, რომელსაც მინიჭებული აქვს უნარი, შეიძინოს უფლებები და იკისროს ვალდებულებები.¹¹ ამდენად, მუხლში მოხსენიებული ამხანაგობა არ გულისხმობს ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობას. ამიტომაც, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა იღებს მომხმარებლის სტატუსს თავისი საქმიანობის შინაარსიდან და მიზნებიდან გამომდინარე.

საყურადღებოა, რომ ამხანაგობის მიმართ მომხმარებლის სტატუსთან დაკავშირებით ერთმნიშვნელოვნად ცალსახა შეფასებები არ ყოფილა, როგორც დოქტრინაში, ისე სასამართლოთა გადაწყვეტილებებში, კერძოდ:

„მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლოები ჯერჯერობით არ აკეთებენ ცალსახად კომენტარს GbR-ის, როგორც მომხმარებელთა როლზე, ამ როლის განხილვა სასამართლოს მიერ კომპანიებიდან ბინათმესაკუთრეთა ასოციაციებზე გადავიდა. ამოსავალი წერტილი იყო BGH -ის სამოქალაქო სენატის 2005 წლის 2 ივნისის გადაწყვეტილება, რომელმაც გამოაცხადა ბინათმესაკუთრეთა ასოციაცია ქმედუნარიანად, როგორც მომხმარებელი. რამდენადაც იგი მონაწილეობს საერთო ქონების ადმინისტრირებაში, იურიდიულ გარიგებებში. ამის შემდეგ, როსტოკის LG- საოლქო (რაიონული) სასამართლო უარს იტყვის ამხანაგობის საზოგადოების მომხმარებლის სტატუსზე, მე-13 პუნქტზე ფორმულირებით, რომელიც პირდაპირ მოითხოვს ფიზიკურ პირს. ამ არგუმენტს პირდაპირ დაუპირისპირდა ნიურნბერგ-ფიურტის რეგიონალური სასამართლო, რომლის სამართლებრივი მოსაზრება დაადასტურა მიუნხენის უმაღლესმა რეგიონულმა სასამართლომ. 2015 წლის 25 მარტის გადაწყვეტილებით, იუსტიციის ფედერალურმა სასამართლომ დაადგინა, რომ სახლის მესაკუთრეთა

---

¹¹ გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი, ძალაში შევიდა 1900 1 იანვარი, პარაგრაფი 14

ასოციაცია უნდა გაიგივდეს მომხმარებელთან მე-13 პუნქტის შესაბამისად, მომხმარებელთა დაცვის ინტერესებიდან გამომდინარე, როგორც არაკომერციული ფიზიკური პირები, რომელთაც მიეკუთვნებიან ისინი, თუ ჰყავთ მინიმუმ ერთი მომხმარებელი და მათ აქვთ იურიდიული გარიგება კონკრეტული მიზნით, რომელიც არ ემსახურება არც კომერციულ და არც დამოუკიდებელ პროფესიულ საქმიანობას.¹²

არც გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის მე-13 პარაგრაფი და არც EuGH-ევროკავშირის იუსტიციის სასამართლოს დირექტივები არ მოითხოვენ, რომ შესაბამისი პირი მომხმარებლად იყოს კვალიფიცირებული. მთავარია, პირს გააჩნდეს მომხმარებლისათვის საჭირო ყველა საშუალო მახასიათებელი და ყველა, მათ შორის ფიზიკური პირი, სარგებლობდეს მომხმარებლისთვის საჭირო ტიპური დაცვით, მიუხედავად იმისა, სჭირდება თუ არა მათ დაცვა რეალურად¹³.

ამით ხაზგასმა კეთდება იმ სამართლებრივ ფაქტზე, რომ სავალდებულო არ არის პირი, როგორც სამართალსუბიექტი რეგისტრირებული იყოს, როგორც „მომხმარებელი“, ანუ, ყველას გააჩნია დაცვის ბუნებითი უფლება.

„ამდენად, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის მე-13-ე და 14-ე პარაგრაფების ფორმულირებიდან ჩანს, რომ იურიდიული პირები არ შეიძლება იყვნენ მომხმარებლები. EuGH-მ თავისი დირექტივებით, ასევე, უარყო მომხმარებელთა ტერმინის გაფართოებული ინტეგრაცია, რათა შეიცავდეს იურიდიულ

---

¹² MÜNCHENER KOMMENTAR, BGB, BAND 1, Allgemeiner Teil, §§ 1-240, 9. Auflage, 2021 Herausgegeben von: Dr. Dres.h.c Franz Jürgen Säcker; Dr. Roland Rixecker; Dr. Hartmut Oetker; Bettina Limperg. 419-420

¹³ Bamberger/Roth/Hau/Poseck , BGB, Bürgerliches Gesetzbuch §§ 1-480, Kommentar, 5. Auflage, 2023. 175

პირებს, თუმცა, რაც შეეხება მინიმალური ჰარმონიზაციის მოთხოვნებს, კავშირის კანონი არ უშლის ხელს მომხმარებელთა დაცვის ეროვნული დებულებების გამოყენებას იურიდიულ პირებზე, ანალოგიის ზოგადი მოთხოვნების დაცვით. მსგავსი გაფართოება, რა თქმა უნდა, მხედველობაში მიიღება მხოლოდ მარეგულირებელ სპეციალურ კანონმდებლობაში არსებული ხარვეზის შემთხვევაში.

ამიტომ, 13-ე და 14-ე პარაგრაფებიდან გამომდინარე, მეწარმეები რეგულარულად არ უნდა სარგებლობდნენ მომხმარებელთა უფლებების დაცვის კანონით, მაგრამ არც მკაცრი მოთხოვნებით არ უნდა დაირღვეს მათი ინტერესები“.¹⁴

„მომხმარებელთა დაცვის ინდივიდუალური დებულებები მოცემულია სამოქალაქო კოდექსის 482-487-ე და 242-ე პარაგრაფებში, ეს თავდაპირველად ეხება წინასახელშეკრულებო ინფორმაციის ვალდებულებებს“.¹⁵

აღნიშნული ნორმებიდან გამომდინარე, აქცენტი კეთდება მომხმარებელთა, როგორც უფლებებზე, ისე ვალდებულებებზე: კერძო სამართლებრივ ურთიერთობებში კეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვა ვალდებულებათა შესრულებისას, ხელშეკრულების დადების ნების გამოვლენამდე სწორი ინფორმაციის მიწოდება, ხელშეკრულების შედგენის ენა, შინაარსის განსაზღვრა, ფორმის დაცვა, დოკუმენტაციის გამართულ მდგომარეობაში მიწოდების ვალდებულება და ა. შ.

---

¹⁴ Bamberger/Roth/Hau/Poseck , BGB, Bürgerliches Gesetzbuch §§ 1-480, Kommentar, 5. Auflage, 2023. 175

¹⁵ Schuldrecht, Besonderer Teil, von Dr. Dirk Looschelders, 18. neu bearbeitete Auflage 2023, 149

„მომხმარებელის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, სპეციალურ კანონმდებლობასთან ერთად ზოგადი ნორმებითაც ხდება მომხმარებელთა უფლებების დაცვა, კერძოდ: „მომხმარებელის უფლებების დასაცავად უპირატესობა ენიჭება შესაბამისი სფეროს მარეგულირებელ სპეციალურ კანონმდებლობას, თუ იგი არ აუარესებს მომხმარებლის ამ კანონით დადგენილ უფლებებს. ეს დათქმა არ შეიძლება განიმარტოს იმგვარად, რომ მან ერთი და იმავე დარღვევისთვის სხვადასხვა ნორმატიული აქტით გათვალისწინებული სანქციების დუბლირება გამოიწვიოს“¹⁶. სამართლებრივი პრინციპებიდან გამომდინარე, ზოგადი ნორმები ერთნაირად იცავს კერძოსამართლებრივ ურთიერთობათა ყველა სუბიექტის უფლებებს.

ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, კიდევ ერთხელ არის ხაზასმა ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის, როგორც სამართალსუბიექტის სტატუსზე, რომ ის არ წარმოადგენს იურიდიულ პირს, მსგავსი ნიშნების მიუხედავად, კერძოდ: რომ მას აქვს ქონება, შეუძლია ჰქონდეს ანგარიში ბანკში, დადოს გარიგებები და შესაბამისად შეიძლება იყოს მოვალე და კრედიტორი, გამოვიდეს მხარედ სასამართლოში და ა. შ.

3. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის რეგისტრაცია

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის რეგისტრაციას არ უკავშირდება ამხანაგობის დაფუძნების საკითხი, თუმცა, ზოგადი საკანონმდებლო მითითებები სპეციალურ კანონში არსებობს. გარდა სპეციალური კანონისა¹⁷, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის რეგისტრაციისა და

---

¹⁶ საქართველოს კანონი „მომხმარებელის უფლებების დაცვის“ შესახებ, 2007, მუხლი 2/3

¹⁷ იგულისხმება საქართველოს კანონი „ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ“, 2007

აღრიცხვის საკითხის განხილვა შეუძლებელია მოხდეს იმ ზოგადი კანონმდებლობის მოთხოვნათა გარეშე, რომელიც უკავშირდება უძრავ ქონებაზე და, ასევე, ამ ქონების მესაკუთრეთა კერძო სამართლებრივი უფლებებისა და მოვალეობის რეგისტრაციის საკითხებს.

საჯარო რეესტრის შესახებ კანონის 2/თ მუხლი იძლევა რეგისტრაციის ზოგად განმარტებას: რეგისტრაცია – ნივთსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე ამ კანონით განსაზღვრული უფლების, საჯარო-სამართლებრივი შეზღუდვის და საგადასახადო გირავნობის/იპოთეკის, უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებული ვალდებულების წარმოშობის, მათში ცვლილებისა და მათი შეწყვეტის, უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლების მიტოვების, მიწის მიზნობრივი დანიშნულების და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის კატეგორიის შეცვლის, ტყის საზღვრის დადგენისა და მასში ცვლილების, ქარსაფარი (მინდორდაცვითი) ზოლის საზღვრებისა და მათში ცვლილების, გეოგრაფიული ობიექტების ნუმერაციისა და მისამართების შესახებ მონაცემების, ნივთსა და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეზე უფლების სუბიექტისა და ობიექტის საიდენტიფიკაციო მონაცემების, მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონითა და საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით განსაზღვრული სავალდებულო სარეგისტრაციო მონაცემების, მათში ცვლილებისა და მათი შეწყვეტის, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებისა და კომანდიტური საზოგადოების პარტნიორთა წილებზე საკუთრების უფლების შეზღუდვასთან დაკავშირებული ვალდებულებების წარმოშობის, მათში ცვლილებისა და მათი შეწყვეტის, ეკონომიკურ საქმიანობათა, მათში ცვლილებისა და მათი შეწყვეტის შესახებ მონაცემების შესაბამის რეესტრში

აღრიცხვა რეგისტრაციის თაობაზე გადაწყვეტილების მიღებით.¹⁸

ამ ზოგადი განმარტების შინაარსი პირდაპირი თუ არაპირდაპირი მნიშვნელობით უკავშირდება, ასევე, ამხანაგობისა და მის ქონებაზე უფლებათა რეგისტრაციის საკითხსაც. განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონეა, ასევე სპეციალური და ამავე დროს იმპერატიული ნორმა უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლების წარმოშობის წესისა და საფუძვლის შესახებ. კერძოდ: სსკ 183-ე მუხლი, (რაზედაც ზემოთ უკვე იყო მითითებული), ეხება **გარიგების საფუძველზე** საკუთრების შეძენას უძრავ ქონებაზე.

ამდენად, ამხანაგობა, რომელსაც გააჩნია ქონება, შეუძლია დადოს გარიგებები როგორც ქონების საერთო საკუთრებაში შეძენის, ისე გასხვისების შესახებ, რაც საჭიროებს, როგორც ამ ფაქტების, ისე მისი ცვლილებების რეგისტრაციას საჯარო რეესტრში. ამიტომაც, ამხანაგობა საჯარო რეესტრში რეგისტრირებულია როგორც ქონების მესაკუთრე და არა როგორც (მესარმე, ან არამეწარმე) სამართალსუბიექტი.

სახელშეკრულებო საფუძვლის გარდა, რაზედაც პირდაპირ მითითებას აკეთებს სსკ 183-ე მუხლი, არსებობს სხვა სამართლებრივი საფუძველი, რომლითაც მოხდა უძრავი ქონების ამხანაგობისადმი მიკუთვნება. ეს არის სახელმწიფოს მხრიდან კანონისმიერი ნება სარგებლობაში არსებული საყოფაცხოვრებო ფართების საკუთრებაში დაკანონების შესახებ, რომელიც წინ უსწრებდა კანონისმიერი საფუძველით მრავალბინიან საცხოვრებელ სახლებში ბინის მესაკუთრეთათვის ამხანაგობის სტატუსის ავტომატურად მინიჭების ფაქტს.

როგორც ზოგადი, ისე სპეციალური კანონონმდებლობის საფუძველზე ამხანაგობა საჯარო რეესტრში

---

¹⁸ საქართველოს კანონი საჯარო რეესტრის შესახებ, 2008, 19 დეკემბერი.

დარეგისტრირდა, როგორც ამ ქონების მესაკუთრე. ამდენად ამხანაგობის, როგორც ქონების მესაკუთრედ გახდომის საფუძველი, თავდაპირველად იყო საჯაროსამართლებრივი ხასიათის, და ამავე ქონებაზე საკუთრების აღიარება საჯარო რეესტრში რეგისტრაციით. შემდეგი ეტაპები, შემდეგშიც არ გამორიცხავს ამხანაგობის მიერ საკუთრების შეძენას სახელშეკრულებო (ნასყიდობა, ჩუქება, გაცვლა და სხვა) და ზოგადი სამართლებრივი საფუძველებით.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ქონების მესაკუთრედ რეგისტრაცია არ ნიშნავს ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის, როგორც სამართალსუბიექტად რეგისტრაციას, ანუ ეს არ არის სტატუსის მიღების საფუძველი. თუმცა, საჯარო რეესტრის შესახებ კანონის¹⁹ თანახმად, „უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრში, რეგისტრირებული უფლების შესახებ მონაცემების გარდა, ასევე შეიტანება უფლების სუბიექტისა და ობიექტის საიდენტიფიკაციო მონაცემები, მათ შორის უძრავი ნივთის საკადასტრო მონაცემები.“ კანონის ამ მოხოვნიდან გამომდინარე, მესაკუთრედ რეგისტრაციის დროს, უნდა დაფიქსირდეს ამხანაგობის, როგორც მესაკუთრე სუბიექტის, მონაცემები.

ამდენად, რა არის ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის, როგორც სუბიექტის დადგენისა და განსაზღვრის წესი, გარკვეულ მსჯელობასა და დასაბუთებას საჭიროებს.

საჯარო რეესტრის შესახებ საქართველოს კანონი არ შეიცავს ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის რეგისტრაციის წესებს და შესაბამისად არ განსაზღვრავს მისი როგორც სამართალსუბიექტის სტატუსს, განსხვავებით სამეწარმეო და არასამეწარმეო იურიდიული პირებისაგან.

---

¹⁹ საქართველოს კანონი საჯარო რეესტრის შესახებ, 2008 19 დეკემბერი, მუხლი 11/2

ამ თვალსაზრისით საყურადღებოა რეგისტრაციისა და აღრიცხვის საკითხი, რაზედაც კანონი პირდაპირ აკეთებს დათქმას, კერძოდ:

„მეწარმეთა და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების რეესტრში რეგისტრირდება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსითა და „მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული სუბიექტების წარმოშობის, მათში ცვლილების შეტანისა და მათი შეწყვეტის, აგრეთვე შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებისა და კომანდიტური საზოგადოების პარტნიორთა წილებზე საკუთრების უფლების შეზღუდვასთან დაკავშირებული ვალდებულებების, ასევე მათი წარმოშობის, მათში ცვლილების შეტანისა და მათი შეწყვეტის შესახებ მონაცემები“.²⁰

აღნიშნული ნორმა ეხება იურიდიული პირების რეგისტრაციას და ამიტომაც ეს წესი არ გავრცელდება ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობაზე, როგორც არაიურიდიულ პირზე.

საყურადღებოა, რომ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის რეგისტრაციას არც სპეციალური და არც ზოგადი კანონმდებლობა საერთოდ არ ითვალისწინებს. თუმცა, თავად ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ კანონის ნორმაში (მუხ.29), მოხსენიებულია ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის აღრიცხვის საკითხი. სადაც გაკეთებულია ბმისა და მუნიციპალიტეტის ურთიერთობის შესახებ დათქმები, რომელიც ძალიან ზოგად მითითებას აკეთებს და ბმის აღრიცხვას მიიჩნევს მუნიციპალიტეტის **შესაძლო ღონისძიებად**. ამავე ნორმით აღრიცხვა, ასევე, მიჩნეულია, როგორც ამხანაგობის ჩამოყალიბების ერთ-ერთი ხელშემწყობი საშუალება. კერძოდ: 1. მუნიციპალიტეტის

---

²⁰ საქართველოს კანონი საჯარო რეესტრის შესახებ, 2008 19 დეკემბერი, მუხლი-20/1/1

ორგანოები ხელს უწყობენ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების ჩამოყალიბებას, რისთვისაც შეიძლება განახორციელონ შემდეგი ღონისძიებები:

ა) სააგიტაციო-განმარტებითი მუშაობა მესაკუთრეებთან;

ბ) შესაბამის ორგანოებთან ერთად და საინიციატივო ჯგუფების მონაწილეობით მრავალბინიანი სახლების ტექნიკური პასპორტებისა და მრავალბინიანი სახლების ტექნიკური მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის მომზადება;

გ) ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების აღრიცხვა;²¹

კანონისა და მითითებული ნორმის შინაარსიდან გამომდინარე, ბმა-ის აღრიცხვაც არ არის სავალდებულო. თუმცა, აღრიცხვის შემთხვევაში, როგორი უნდა იყოს და რა მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს აღრიცხვის პროცესი ამის შესახებ არც კანონი და არც რაიმე კანონქვემდებარე აქტი არ აკეთებს მითითებას. *უკეთესი იქნებოდა, რომ ამის შესახებ უფრო დეტალური დათქმები იყოს მოცემული კანონში, ან ამ დეტალებს აწესრიგებდეს სპეციალური წესები ინსტრუქციის სახით.*

ამდენად, აღრიცხვიანობას რეგისტრაციისაგან განსხვავებით სრულიად სხვა სამართლებრივი დატვირთვა აქვს. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების აღრიცხვას მიზნობრიობა გააჩნია, რაც უკავშირდება, უპირველეს ყოვლისა, მათი ჩამოყალიბებისათვის ხელშეწყობას, ამხანაგობის წევრთა საერთო ქონების სწორი ექსპლოატაციისა და განვითარებისათვის აუცილებელი ინფრასტრუქტურული სამუშაოების დაფინანსებას და ა. შ.

საყურადღებოა აღრიცხვისა და ამხანაგობის დაფუძნების ურთიერთკავშირი და კანონის მე-11 მუხლის მე-2 და მე--3

---

²¹ საქართველოს კანონი ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ, 2007, მუხ. 29

პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევები, რომელიც უკავშირდება ამხანაგობის დაფუძნებაზე მუნიციპალიტეტის თანხმობას.

მითითებული პუნქტები ითვალისწინებს კონკრეტულ შემთხვევებს, როდესაც ამხანაგობის დაფუძნება მოხდება მხოლოდ მუნიციპალიტეტის თანხმობით, ანუ აღრიცხვით, კერძოდ: „2. ერთ მიწის ნაკვეთზე განთავსებულ მრავალბინიან სახლში ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის ყველა წევრის მიერ ერთხმად მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე და მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოს თანხმობით შეიძლება დაფუძნდეს ერთი ან რამდენიმე სადარბაზოს ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა.

3. მომიჯნავე მიწის ნაკვეთებზე მდებარე რამდენიმე მრავალბინიანი სახლის ყველა ბინის მესაკუთრის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე და მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოს თანხმობით შეიძლება დაფუძნდეს ერთი ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა“.²²

პუნქტების შინაარსიდან გამომდინარე, ორი შემთხვევაა განხილული: ერთი, როდესაც ერთზე მეტი სადარბაზოს გაერთიანებით შეიძლება შეიქმნას ერთი ამხანაგობა და მეორე, როდესაც ერთზე მეტი მრავალბინიანი სახლის გაერთიანებით, ასევე შეიქმნას ერთი ამხანაგობა.

ორივე შემთხვევაში, ბმა-ის ყველა წევრის მიერ ერთხმად მიღებულ გადაწყვეტილებასთან ერთად, აუცილებელია მუნიციპალიტეტის თანხმობა, რათა დაფუძნდეს ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა. ნორმის შინაარსიდან გამომდინარე, შესაძლოა, მითითებულ შემთხვევებში, ამხანაგობის დაფუძნებაზე მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდეს. კანონი არ აკეთებს პირდაპირ დათქმას, თუ რა შეიძლება

---

²² იგულისხმება სქართველოს კანონი, „ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ“, 2007, მუხ.11/2/3

გახდეს აღრიცხვაზე უარის თქმის საფუძველი და როგორ უნდა წარიმართოს აღრიცხვის მოთხოვნაზე უარის თქმის შემდგომი პროცესები. აღნიშნული შემთხვევის მოწესრიგება მოხდება ზოგადი ნორმების მოძიებით, რაც სამართლებრივად სირთულეებთან იქნება დაკავშირებული. აღრიცხვისა და თანხმობის საკითხზე ყურადღებას გამახვილებული ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს მიერ მიღებული დადგენილებით, რომლის ჩამონათვალი უფრო ტექნიკური ხასიათისაა. ეს უკავშირდება ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის აღრიცხვის მიზნით წარდგენილი დოკუმენტების გამართულობას, ანუ აკმაყოფილებს თუ არა ისინი საჭირო მოთხოვნებს.²³

მუნიციპალიტეტის შესაბამისი გამგეობის მიერ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის აღრიცხვაზე მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა, ან აღრიცხვიდან მოხსნა არ გულისხმობს ამხანაგობის გაუქმებას. **შემდგომ შემთხვევაზე** (იგულისხმება აღრიცხვაზე უარის თქმის შემდგომი პერიოდი) არც ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ კანონი და არც მითითებული დადგენილება არ აკეთებს დათქმებს. მართალია, ამხანაგობისა და მის წევრთა უფლებებისა და მოვალეობების რეგულირება მოხდება როგორც სპეციალური (ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ კანონი), ისე ზოგადი საკანონმდებლო ნორმების საფუძველზე, **თუმცა ბუნდოვანობისა და დავების თავიდან აცილების მიზნით შესაბამის დათქმას უნდა აკეთებდეს კანონი.**

---

²³ ვრცლად იხ.ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს მიერ მიღებული დადგენილება#12-29, 2018, „ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის“ განხორციელებისა და ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების აღრიცხვის წესის დამტკიცების შესახებ, 6-ე და შემდგომი მუხლები.

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა არის სამართალსუბიექტი. ამას განაპირობებს, ის, რომ ამხანაგობა არის გარიგებაუნარიანი, რადგან წარმომადგენლის საშუალებით დადებული გარიგებების საფუძველზე შეუძლია შეიძინოს უფლებები და იკისროს მოვალეობები.

სამართალსუბიექტობა არსებობს მაშინაც, მიუხედავად იმისა არის თუ არა ამხანაგობა გამგეობის აღრიცხვაზე. ეს გამომდინარეობს, ასევე, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ კანონიდან (მუხ.11).

ბმა-ის შესახებ კანონის მე-29 მუხლის პირველი პუნქტით, როგორც ზემოთ უკვე იყო საუბარი, ამხანაგობა დაფუძნებულად ითვლება ამ კანონის მიღების მომენტიდან. სწორედ ეს პუნქტი იძლევა ამხანაგობის აღრიცხვის შესაძლებლობას, რომლის შემდეგაც კონკრეტული ამხანაგობა თავისი საქმიანობით მოექცევა სრულყოფილი სამართლებრივი რეგულირების სფეროში.

პრაქტიკის შედეგები და ბმა-ის შესახებ კანონის მე-11 და 29-ე მუხლების შინაარსი იძლევა იმის აღინიშვნის საფუძველს, რომ: უკეთესი იქნება, თუ **ბმა-ის აღრიცხვა** დისპოზიციური ხასიათის (**შესაძლო ღონისძიების²⁴**) ნაცვლად სავალდებულოდ იქნება მიჩნეული და იმპერატიულ ხასიათს მიიღებს. ასევე, სათანადო წესით **გაცემული დოკუმენტით** იქნეს დადასტურებული მისი აღრიცხვაზე არსებობის საკითხი. ამით უკეთესად, ანუ, ნაკლები სამართლებრივი პრობლემების გარეშე, წარიმართებოდა ბმა-ის ურთიერთობები, როგორც მესამე პირებთან, ისე სხვა სამართლებრივ ურთიერთობებში.

ზემოაღნიშნული მსჯელობიდან გამომდინარე, იკვეთება, რომ კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს ამხანაგობის რეგისტრაციას. უკეთესი იქნება, თუ ბინათმესაკუთრეთა

---

²⁴ როგორც ეს დადგენილია ბმა-ის შესახებ კანონის 11-ე და 29-ე მუხლებით

ამხანაგობა დაექვემდებარება სავალდებულო რეგისტრაციას და ეს საკითხი მოწესრიგდება სარეგისტრაციო კანონმდებლობით. ისევე, როგორც ეს საკითხი მოწესრიგებულია გერმანული კანონმდებლობით. ამაზე პირდაპირი დათქმა გაკეთდა კანონში შეტანილი ცვლილებით. WEG (ბინის მესაკუთრეთა კანონი)²⁵ - კანონს დაემატა პარაგრაფი 9ა, რომელიც პირდაპირ აკეთებს მითითებას ბინისმესაკუთრეთა საზოგადოების მიწის რეესტრში რეგისტრაციის შესახებ. მანამდე კანონის 8-ე, 9-ე და სხვა პარაგრაფები აკეთებდნენ აქცენტს მხოლოდ მათი ქონებისა და ბინის მესაკუთრეთა უფლება-მოვალეობების შემენისა და ცვლილებების რეგისტრაციის შესახებ.²⁶ ამხანაგობის წესდებაში ცვლილების შეტანა შესაძლებელია მხოლოდ მესაკუთრეთა ერთობლივი შეთანხმებითა და მისი რეესტრში რეგისტრაციით. 9ა პარაგრაფის მიღებამდე ცვლილება იურიდიული ძალის მქონე იყო მაშინაც თუ ცვლილების შესახებ შეთანხმება დამოწმებული იქნებოდა სანოტარო ფორმით. ამაზე დაყრდნობა კეთდება გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის 873, 874, 877, 883 -ე პარაგრაფების ანალოგიით და რაზედაც უთითებს WEG-ის 8-9a და 10 პარაგრაფები.²⁷

---

²⁵ WEG-Wohnungseigentumsgesetz, 1951

²⁶ Bärman. WEG. Wohnungseigentumsgesetz Kommentar, Bearbeitet von Dr. Ghristian Armbruster; Dr. Matthias Becker, Wolfgang Dötsch; Dr. Alfred Göbel; Dr. werner Merle; prof. Wolfgang Schneider; Dr. Martin Suilmann; 15 Auflage, 2023, 227-ე და შემდეგი გვერდები.

²⁷ Dr. Johannes Hogenschurz WEG Wohnungseigentumsgesetz, Kommentar, 3. Auflage, 2021, seite-144

4. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წესდება და სახელწოდება, როგორც მისი სამართალსუბიექტის განსაზღვრის საფუძველი

ამხანაგობის დაფუძნებულად არსებობის საკითხს, ისევე როგორც რეგისტრაციის არარსებობა, არ განსაზღვრავს ამხანაგობის წესდების არსებობა. აღნიშნულს განაპირობებს კანონის 23/1-ე მუხლის დისპოზიციური ხასიათი, კერძოდ: „ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობას შეიძლება ჰქონდეს წესდება“, ანუ წესდების ქონა არ არის სავალდებულო. ასევე, იგივე ნორმაში მითითებულია საკითხები, რომელიც უნდა იქნეს გათვალისწინებული და მოწესრიგდეს წესდებით, თუკი ამხანაგობის გადაწყვეტილებით იქნება მიღებული.

წესდების საკითხთან დაკავშირებით, განსხვავებული, ანუ იმპერატიული ხასიათი იკვეთება კანონის 11/5 მუხლის შინაარსიდან, კერძოდ: „ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის საქმიანობა ხორციელდება ამ კანონითა და ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წესდების საფუძველზე“.²⁸ ნორმის შინაარსის იმპერატიული ბუნება წინააღმდეგობაშია კანონის 23/1 პუნქტის შინაარსთან.

კანონის 23/1-სა და 11/5 მუხლებს შორის სამართლებრივი ბალანსის არსებობის მიზნით, უკეთესი იქნება თუ კანონის 11/5 მუხლის და მსგავსი რედაქციის მქონე ნორმებში მოხდება მითითება: **„წესდების არსებობის შემთხვევაში“**. ასეთი ცვლილების შედეგად კანონის ნორმებს შორის **აღარ იქნება ურთიერთგამომრიცხავი და ბუნდოვანი შინაარსი. შესაბამისად არ იქნება ტექსტის შინაარსის სხვადასხვაგვარად აღქმის საფუძველი.**

---

²⁸ საქართველოს კანონი ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ, 2007

მრავალბინიან საცხოვრებელ სახლებს კანონისმიერი ზოგადსამართლებრივი სახელწოდება გააჩნია და ეს არის **ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა**. ყველა ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა სამართალსუბიექტად არის აღიარებული, თითოეული ჩართულია კერძოსამართლებრივ ურთიერთობებში, რის შედეგადაც იძენს საკუთარ უფლებებსა და მოვალეობებს, ამიტომაც, აუცილებელია მისი იდენტიფიცირება.

„სამართლებრივ ურთიერთობებში მონაწილეობის გაიოლების მიზნით და სხვა მონაწილეთაგან განსხვავების უზრუნველსაყოფად იურიდიულ პირს აქვს საკუთარი სახელი. ეს ნიშანი ანიჭებს მას შესაძლებლობას შეიძინოს უფლებები და იკისროს მოვალეობები, დადოს გარიგებები, იყოს მოსარჩელე და მოპასუხე. ე. ი. იყოს ყველა იმ ურთიერთობის მონაწილე, რომელსაც სამოქალაქო სამართალი განსაზღვრავს“.²⁹ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა არ არის იურიდიული პირი, თუმცა, როგორც ყველა სამართალსუბიექტს და სამართლებრივ ურთიერთობებში მონაწილეს, ამხანაგობასაც აუცილებლად ესაჭიროება იდენტიფიცირება, განსხვავება სხვა ამხანაგობებისაგან. ამის საფუძველს კი იძლევა სახელწოდება.

კერძოსამართლებრივ ურთიერთობებში, როგორც საკანონმდებლო, ისე დოქტრინული კუთხით გამოიყენება „სახელი“ და „სახელწოდება“.

„სამოქალაქო სამართლით განმტკიცებული სახელის უფლებას სამოქალაქო სახელი ეწოდება. ესაა სახელი, რომელსაც ყოველი უფლებაუნარიანი ადამიანი ატარებს სამოქალაქო,

---

²⁹ ჭანტურია ლ., სამოქალაქო სამართლის ზ/ ნაწილი სახელმძღვანელო, გამ. „სამართალი“, 2011 221

სამართლებრივ და საზოგადოებრივ ურთიერთობებში, თავისი ინდივიდუალობის (იდენტურობის) აღსანიშნავად.³⁰ „ამხანაგობასთან დაკავშირებული იდენტიფიცირების სამოქალაქო კანონმდებლობით არსებული პრობლემა ძნელად მოსაგვარებელი იქნება სახელწოდების რეგულირებისა და რეგისტრაციის გარეშე“³¹. რეგისტრაციისა და სახელწოდების საკითხი ასეთი მნიშვნელობით არის შეფასებული გერმანულ დოქტრინაში.

„სამოქალაქო სახელისაგან უნდა განვასხვაოთ იურიდიული პირის სახელწოდება. ამ უკანასკნელს მოქმედი კანონმდებლობა საფირმო სახელწოდებას უწოდებს და მოწესრიგებულია როგორც საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში (27-ე მუხლი), ისე კანონში მეწარმეთა შესახებ (16/2-ე მუხლი). საფირმო სახელწოდება იურიდიული პირების იდენტიფიკაციის, მათი თავისთავადობის დადგენის საშუალებაა“.³²

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ამხანაგობას თავისი სტრუქტურისა და სამართლებრივი ნიშნების მიხედვით ბევრი საერთო გააჩნია არაკომერციულ იურიდიულ პირებთან. შესაბამისად, გამართლება აქვს კანონით გამოყენებულ ტერმინს, კერძოდ: ბმა-ის შესახებ კანონის 17-ე მუხლი აკეთებს ზოგად მითითებას ამხანაგობის არა „სახელის“, არამედ „სახელწოდების შესახებ“. „1.

---

³⁰ ჭანტურია ლ., სამოქალაქო სამართლის ზ/ ნაწილი სახელმძღვანელო, გამ. „სამართალი“, 2011, 196

³¹ Andre Michels, (Die Registerpublizität der Gesellschaft Bürgerlichen Rechts, Band 79, 2019, 161

³² ჭანტურია ლ., ნინიძე თ.- მეწარმეთა შესახებ კანონის კომენტარები, მესამე გამოცემა, 2003. 6-ე მუხლის კომენტარი (ახალი კანონის მიხედვით მუხ: 16/2, 2021, 2 აგვისტო)

სამართლებრივ ურთიერთობებში მონაწილეობის მისაღებად ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობას აქვს სახელწოდება.

2. სახელწოდების წინ აუცილებელია ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის აბრევიატურის – „ბმა“ გამოყენება.

3. თუ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობას არ აქვს სახელწოდება, სახელწოდებად ჩაითვლება ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის მისამართი“.

ნორმაში არ არის დაკონკრეტებული სახელწოდების განსაზღვრის დეტალები. აქედან გამომდინარე, საგულისხმოა, რომ „ბმა“-სთან ერთად, დამატებით მითითებული სახელწოდება, შეიძლება შეირჩეს წევრთა ფანტაზიით, რაზედაც შეზღუდვაც არ არის დაწესებული. უკეთესი იქნებოდა თუ კანონში ამის შესახებაც გაკეთდებოდა დათქმა, ისევე, როგორც ეს გამოკვეთილია მეწარმეთა შესახებ საქართველოს კანონის დისპოზიციური ნორმით.³³

ასევე, მნიშვნელოვანია მითითებული მუხლის მე-2 ნაწილის რედაქციის შინაარსი. ანუ, აბრევიატურის – „ბმა“-ის გამოყენება სახელწოდებაში. ეს ნიშნავს, რომ „ბმა“ არის სახელწოდების შემადგენელი აუცილებელი ნაწილი, მნიშვნელობა არა აქვს, ეს სახელწოდება მისამართით იქნება გამოკვეთილი თუ სხვა ტექსტით - ფანტაზიის შედეგი. ამიტომაც, სიზუსტის თვალსაზრისით, უკეთესი იქნებოდა თუ ხსენებული ნორმის 2-ე ნაწილი იქნებოდა ასეთი რედაქციით: **„სახელწოდების შემადგენლობაში აუცილებელია ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის აბრევიატურის – „ბმა“ გამოყენება“.**

5. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის ქონება და მისი მოწესრიგების

---

³³ საქართველოს კანონი მეწარმეთა შესახებ, 2021, 2 აგვისტო, მუხ.16

საკანონმდებლო ხარვეზები ზოგადი მიმოხილვა.

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობას, როგორც ნებისმიერ სამართალსუბიექტს, გააჩნია ქონება. სამოქალაქო სამართლებრივი განმარტებიდან გამომდინარე, ქონება აერთიანებს მატერიალურ და არამატერიალურ ქონებრივ სიკეთეს. მატერიალური, რომელიც ნივთებთან არის დაკავშირებული, ფართე გაგებით ყოველთვის არ გულისხმობს ქონებას, რაც იმას ნიშნავს, რომ „ყველა სხეულებრივი საგანი, თუნდაც ის გარეგნულად შეესაბამებოდეს ნივთის ცნებას, არ წარმოადგენს ნივთს, რადგან მართლწესრიგი მას ასეთად არ მიიჩნევს. ნივთს არ წარმოადგენს ადამიანი, ან მისი სხეული, მიუხედავად იმისა, რომ იგი გარეგნულად აკმაყოფილებს სხეულებრივი საგნის ყველა თვისებას.“³⁴

ამიტომაც, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის ქონებას შეადგენს ყველა უძრავი და მოძრავი ბრუნვაუნარიანი ნივთები. ასევე არამატერიალური, ანუ არასხეულებრივი, ბრუნვაუნარიანი სიკეთე.

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა ეფუძვნება როგორც ინდივიდუალურ, ისე საერთო საკუთრებას.

5.1 ბმა-ის წევრის ინდივიდუალური საკუთრება, უფლებამონაცვლობა და ვალდებულებები

ბმა-ის ამხანაგობის თითოეულ წევრს გააჩნია ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართი, რომელზედაც იგი ინდივიდუალურად არის მესაკუთრედ დარეგისტრირებული საჯარო რეესტრში. შესაბამისად, გააჩნიათ **საკუთრება უფლებაზე**, რომელიც

---

³⁴ ჭანტურია ლ., სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, სახელმძღვანელო, გამ. „მერიდიანი“, 2011 141

უკავშირდება ამხანაგობის საერთო საკუთრებაში არსებული ქონებით სარგებლობას, რომელიც რეგულირდება, როგორც სპეციალური, ისე ზოგადი ნორმებით დადგენილი წესების შესაბამისად.

ამხანაგობის თითოეული წევრის კუთვნილი საცხოვრებელი და არასაცხოვრებელი ფართი ეს არის ფართი, რომელიც თავის დროზე მათ მუდმივი სარგებლობის უფლებით ჰქონდათ და შემდეგ სახელმწიფოს მიერ გადაეცათ საკუთრების უფლებით. ასევე, კანონისმიერი საფუძვლით შემდეგ შეძენილი ქონება, ამხანაგობის კუთვნილი საერთო ქონებიდან.

ბმა-ის შესახებ კანონი, ასევე, განსაზღვრავს ამხანაგობის წევრთა საერთო ქონებას და საერთო ქონებაში მათ შესაბამის წილზე საკუთრებას, კერძოდ: 1. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა საერთო ქონების შემადგენელი მიწის ნაკვეთი, სახლის ნაწილი და ის შენობა-ნაგებობები, დანადგარები, საინჟინრო ქსელები, მოწყობილობები, რომლებიც არ არის ინდივიდუალური საკუთრება, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა საერთო ქონებას (საერთო საკუთრებას) წარმოადგენს.

2. საერთო ქონების მეწილეთა რაოდენობა განისაზღვრება ბინების რაოდენობის შესაბამისად.

3. მესაკუთრის წილი ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა საერთო ქონებაში განისაზღვრება მის ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებული ფართობის შეფარდებით მრავალბინიანი სახლის ბინათა საერთო ფართობთან.³⁵

ამხანაგობის თითოეულ წევრს, ინდივიდუალური საკუთრებისა და ამხანაგობის საერთო ქონებით

---

³⁵ დეტალურად იხ. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ საქართველოს კანონი, 2007, მუხ. 5

სარგებლობის გარდა გააჩნია ამ ქონების დაცვისა და სარგებლობის პროცესში სხვა წევრთა ინტერესების დაცვის ვალდებულება. რადგანაც, „არ არსებობს საკუთრების უფლება საზოგადოებრივი ინტერესების მიღმა. სწორედ ეს განაპირობებს მის შეზღუდვას“.³⁶

შესაბამისად ამხანაგობა თავისი სტატუსითა და უფლებამოვალეობებით წარმოადგენს მის წევრთა ერთიან შეთანხმებას, რომელსაც „აქვს ორმაგი ფუნქცია: თავდაპირველად ეს არის საქმიანი შეთანხმების, მომლოდინე დეკლარაცია, რომლითაც არსებობს ბინის მესაკუთრეთა ვალდებულება სხვა მესაკუთრეთა მიმართ, თავი შეიკავონ ყველა ისეთი ქცევისაგან, რაც ხელს შეუშლის ამხანაგობის საქმიანობის წარმატებას. ასევე, გამომდინარეობს უფლებამონაცვლისაგან თანხმობის მიღების ვალდებულება წინა ვალდებულებების გადაცემაზე“.³⁷

„წესები ავალდებულებს ბინის მესაკუთრეს გადასცეს სამართალმემკვიდრეს ისეთი მომლოდინე ვალდებულებები რომელიც შეიძლება უკავშირდებოდეს უპირატეს შესყიდვას, გამოსყიდვას, ან საკუთრების მსგავს სხვა გადაცემას, და სპეციალური სამართალმემკვიდრე დაეთანხმოს ამ ვალდებულებებს“.³⁸

---

36 ზოიძე ბ., გარდაცვლილი პირის პატივისა და ღირსების დაცვა ზოგადი და სპეციალური კანონების ურთიერთმიმართების დონეზე (უპირატესად საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების ანალიზი იური ვაზაგაშვილის საქმესთან დაკავშირებით). გამოქვეყნებულია: ლადო ჭანტურია(60) საიუბილეო კრებული, სამეცნიერო რედაქტორები: პროფ: თამარ ზარანდია, პროფ: ბესარიონ ზოიძე. თსუ გამომცემლობა 2023, 82

37 J. Kohler (Hrsg.)- Anwalts Handbuch Wohnungseigentumsrecht, 3. Auflage, 2013, 65

38 J. Kohler (Hrsg.)- Anwalts Handbuch Wohnungseigentumsrecht, 3. Auflage, 2013, 66

ამით ხაზგასმულია, როგორც ამხანაგობის წევრთა ურთიერთშორის ვალდებულებებზე, ისე უფლებამონაცვლობის პროცესში წარმოშობილ შესაძლო ვალდებულებებზე, რომლებიც ჩნდება თავდაპირველ მესაკუთრესა (როგორც ამხანაგობის ყოფილი წევრი) და ახალ მესაკუთრეს, როგორც უფლებამონაცვლეს შორის. საყურადღებოა, რომ ინდივიდუალური საკუთრების ქონების უფლებამონაცვლობით გადაცემის პროცესში ხშირად გაურკვეველი რჩება რა ვალდებულებები შეწყდა თავდაპირველი მესაკუთრის მიმართ ამხანაგობის წინაშე და რა დარჩა უფლებამონაცვლის მიმართ, რაც შესაძლოა დავის საგნად იქცეს. გაურკვევლობის შემთხვევაში ახალი მესაკუთრე ხდება უფლებამონაცვლე. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ძალიან მნიშვნელოვანია თავდაპირველი მესაკუთრისაგან ბინის ახალ მესაკუთრეზე, როგორც უფლებამონაცვლეზე გადასაცემ იმ ვალდებულებათა დაკონკრეტება მათ შორის დადებული ხელშეკრულებით, რომელიც შესასრულებლად გადაეცემა ახალ მესაკუთრეს და რომელიც დარჩება წინა მესაკუთრეს.

იგულისხმება, რა თქმა უნდა, ის ვალდებულებები, რომელიც ბინის მესაკუთრეთა ამხანაგობის, ანუ საზოგადოების საერთო ინტერესებთან არის დაკავშირებული.

ამ თვალსაზრისით, ბმპ-ის შესახებ საქართველოს კანონი ამხანაგობის წევრს საკუთარი (ინდივიდუალური) ქონების დაცვის უფლებასთან ერთად აკისრებს, ასევე, ვალდებულებებს, რაც წევრის მიერ თავისი უძრავი ქონების გასხვისების მომენტსაც ეხება, კერძოდ: 20/თ მუხლის თანახმად: „ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრი ვალდებულია: თავისი ქონების გასხვისებისას ქონების შეძენის მსურველს მიაწოდოს სრული ინფორმაცია ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წინაშე არსებული ან მოსალოდნელი ვალდებულებების შესახებ“. ამ

ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში კი საკითხი მოწესრიგებულია კანონის 14/6-ე მუხლით: „ინდივიდუალური საკუთრების გასხვისების შემთხვევაში ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრის ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრობასთან დაკავშირებულ შეუსრულებელ ვალდებულებებზე პასუხს აგებს ახალი მესაკუთრე პერსონალურად და როგორც სოლიდარული მოვალე“. ნორმა არ აკონკრეტებს დეტალებს, თუმცა, უნდა ვიგულისხმოთ, რომ ახალი მსაკუთრის, როგორც სოლიდარული მოვალის სტატუსი განიხილება ამხანაგობის წევრებთან მიმართებით და არა ძველ მესაკუთრესთან, როგორც ყოფილ ამხანაგობის წევრთან მიმართებით. ამ უკანასკნელთან ახალ მესაკუთრეს დამოუკიდებლად შეეძლება გაურკვეველ საკითხებზე დავის წარმართვა, ზოგადი კანონმდებლობის საფუძველზე.

ნორმის დათქმა იმპერატიულია, თუმცა, მხარეებს შეუძლიათ შეთანხმდნენ (გასხვისების ხელშეკრულების დადებისას) დეტალურ პირობებზე და ეკისრებათ ყველა საჭირო ინფორმაციის მიწოდება, წინააღმდეგ შემთხვევაში ეს იქნება **„არახელსაყრელი ხელშეკრულება, რომელიც დაზარალებულ მხარესთან დაიდო სათანადო ინფორმაციის მიწოდებისა და რჩევის გარეშე, ან დაიდო სხვა პირობებში³⁹.**

შეიძლება ითქვას, რომ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა ურთიერთობა ქონებასთან მიმართებით გაჯერებულია, როგორც აბსოლუტური, ისე ფარდობითი უფლებებითა და მოვალეობებით.⁴⁰

ამხანაგობის წევრის ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებული ქონების განვითარება და გაზრდა შესაძლებელია იმ შემთხვევაში თუ ეს უარყოფითად არ შეეხება როგორც სხვა

---

³⁹ Dirk Looschelders, (Dr. Professor an der Heinrich-Heine- Universität Düsseldorf) Schuldrecht Allgemeine Teil, 16. Auflage, Verlag Franz Vahlen, 2018, 63

⁴⁰ Jan Wilhelm – Sachenrecht, 6. Auflage, 2019, 62-63

წევრთა, ისე ამხანაგობის საერთო ინტერესებს. დოქტრინაში გამოთქმული მოსაზრების თანახმად, „კანონითა და კონსტიტუციით განმტკიცებულია მესაკუთრის ვალდებულება, განკარგოს მისი საკუთრება საზოგადოებრივი ინტერესების გათვალისწინებით, რაც სწორედ იმას ნიშნავს, რომ იგი ვერ განკარგავს მის ქონებას აბსოლუტურად თავისუფლად, თავისი სურვილებისა და წარმოდგენების შესაბამისად, თუკი ეს სურვილები და წარმოდგენები არ დაემთხვევა სამართლიან და კანონიერ საზოგადოებრივ ინტერესს“.⁴¹

ამიტომაც, საყურადღებოა არა მხოლოდ ამხანაგობის საერთო ქონების მართვის პროცესი, არამედ, ამხანაგობის კონკრეტული წევრის მიერ ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებული ქონების მართვის, მათ შორის გასხვისების საკითხი.

ამხანაგობის წევრის უფლებებსა და მოვალეობებზე საერთო და ინდივიდუალური ქონების მართვისა და გამოყენების შესახებ პირდაპირი მითითებები არსებობს გერმანული კანონმდებლობით, რომლის შესაბამისად: „ბინის თითოეულ მესაკუთრეს შეუძლია მონაწილეობდეს საერთო ქონების ადმინისტრირებაში, სახლის მესაკუთრეთა ამხანაგობისგან მოითხოვოს, საერთო და ინდივიდუალური ქონების გონივრული შეხედულებისამებრ მოხმარება (სათანადო მართვა და გამოყენება), რომელიც შედის ბინის მესაკუთრეთა ინტერესებში, და, შეესაბამება საკანონმდებლო

---

⁴¹ შატერაშვილი ლ., საკუთრების უფლება, როგორც ძირითადი უფლება და მისი სოციალური ფუნქციის გამომჟღავნება საცხოვრებელი სადგომის საკუთრების მაგალითზე. გამოქვეყნებულია ჟურნალში-კერძო სამართლის მიმოხილვა # 3-4, 2021-2022, 230

რეგულაციებს, ხელშეკრულებებსა და დადგენილებებს, თუ ასეთი არსებობს“.⁴²

ამდენად, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრებს გააჩნიათ, როგორც ინდივიდუალური, ისე საერთო საკუთრება, რაც თავისთავად უკავშირდება ერთპიროვნულ და ერთობლივ მფლობელობას. „მათ შორის მთავარი განსხვავება მდგომარეობს შესაძლებლობაში, რომ საერთო ქონებაზე განახორციელდეს მფლობელობა მარტო, ან მხოლოდ სხვებთან ერთად. ანუ, მფლობელს აქვს შესაძლებლობა სხვა თანამფლობელების გამორიცხვით, დამოუკიდებლად განახორციელოს ფაქტობრივი კონტროლი (სარგებლობა) ნივთზე. მიუხედავად იმისა, რომ სხვების გამორიცხვით ახორციელებს ფაქტობრივ სარგებლობას ნივთზე, ინდივიდუალური თანამფლობელი შეზღუდულია, ნივთის მატერიალური კონტროლის განხორციელებისას, იმოქმედოს სხვა თანამფლობელების სტატუსით. (§ 866 BGB).

შესაბამისად, მარტივი თანამფლობელობის შემთხვევაში ნივთი დამოუკიდებლად ხელმისაწვდომია თითოეული თანამფლობელისთვის. კვალიფიციური თანამფლობელის შემთხვევაში, კი ნივთის ფლობა შესაძლებელია მხოლოდ ერთობლივად⁴³. აღნიშნული, ორივე შესაძლებლობა გააჩნია ბმა-ის ყველა წევრს საერთო, თანაზიარი საკუთრების მიმართ.

---

⁴² Bärman. WEG. Wohnungseigentumsgesetz Kommentar, Bearbeitet von Dr. Ghristian Armbruster; Dr. Matthias Becker, Wolfgang Dötsch; Dr. Alfred Göbel; Dr. werner Merle; prof. Wolfgang Schneider; Dr. Martin Suilmann; 15 Auflage 2023, 600, \$18

⁴³ Klaus Vieweg. Almuth Werner. Sachenrecht 8. Auflage. Vahlen. C.H.BECK, München, 2018 . 17

5.2 ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის საერთო ქონება და მისი მართვის ზოგიერთი

საკანონმდებლო ხარვეზები

ბმა საერთო ქონება ამხანაგობას საჯაროსამართლებრივი საფუძვლით სახელმწიფოს მიერ გადაეცა საკუთრების უფლებით. აღნიშნული ქონების შემდგომი გაზრდა და მართვა შესაძლებელია უკვე კერძოსამართლებრივი საფუძვლით, რაც კიდევ უფრო დაკონკრეტებულია ბმა-ის შესახებ კანონის 3/3 პუნქტით, რომელიც განმარტავს ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის საერთო ქონებას, რომლის თანახმად: ეს არის – მიწის ნაკვეთი, ამავე ნაკვეთზე განთავსებული მრავალბინიანი სახლი, მასთან დაკავშირებული მომსახურე საინჟინრო ქსელების, მოწყობილობა-დანადგარების, შენობა-ნაგებობებისა და კეთილმოწყობის ობიექტების ერთობლიობა, რომელიც არ იმყოფება ინდივიდუალურ საკუთრებაში.“

აღნიშნული ქონება, როგორც ზოგადი, ისე სპეციალური კანონმდებლობით, ექვემდებარება საჯარო რეესტრში რეგისტრაციას.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 183/1 მუხლის თანახმად: 1. უძრავი ნივთის შესაძენად აუცილებელია გარიგების წერილობითი ფორმით დადება და ამ გარიგებით განსაზღვრული საკუთრების უფლების შემძენზე საჯარო რეესტრში რეგისტრაცია“. აქედან გამომდინარე უძრავ ნივთზე საკუთრების უფლების წარმოშობა შემძენზე ხდება მხოლოდ ამ უფლების რეგისტრაციით. რაც ასევე დადგენილია საჯარო რეესტრის შესახებ კანონის ნორმებით, სადაც უფრო დეტალურად არის მითითებული უფლებაზე რეგისტრაციის წესები.

საჯარო რეესტრის შესახებ კანონის 11/2 მუხლის თანახმად: „უძრავ ნივთებზე უფლებათა რეესტრში, რეგისტრირებული

უფლების შესახებ მონაცემების გარდა, ასევე შეიტანება უფლების სუბიექტისა და ობიექტის საიდენტიფიკაციო მონაცემები, მათ შორის, უძრავი ნივთის საკადასტრო მონაცემები“. უფლების სუბიექტი, კი არის ის დაინტერესებული პირი რომელიც მიმართავს განცხადებით სააგენტოს და რომლის ინტერესსაც პირდაპირ ეხება უფლების რეგისტრაციის შედეგი. ამავე კანონის 2/ზ მუხლი, კი, პირდაპირ იძლევა „დაინტერესებული პირის“ განმარტებას: „დაინტერესებული პირი - ნებისმიერი ფიზიკური, ან იურიდიული პირი, სხვა ორგანიზებული წარმონაქმნი ან ადმინისტრაციული ორგანო, რომლის კანონიერ ინტერესზე პირდაპირ და უშუალო გავლენას ახდენს სააგენტოს გადაწყვეტილება ან ქმედება.“⁴⁴

ბმა, მართალია არ წარმოადგენს იურიდიულ პირს, თუმცა, იგი წარმოადგენს სპეციალური კანონის საფუძველით აღიარებულ წარმონაქმნს, რომელიც თავისი ყველა მახასიათებლებით არის სამართალსუბიექტი და შესაბამისად მის ქონებაზე ვრცელდება, როგორც ვალდებულებით - სამართლებრივი, ისე სანივთოსამართლებრივი უფლების რეგისტრაციის წესები.

ყველა ცვლილება ამხანაგობისა და მის წევრთა/წევრის კუთვნილ უფლებებთან დაკავშირებით აუცილებლად საჭიროებს რეგისტრაციას. რეგისტრაცია კი შესაძლებელია ამხანაგობის წევრთა მიერ ერთობლივად მიღებული გადაწყვეტილებითა და შემდგომი განაცხადით სარეგისტრაციო ორგანოში. ფაქტობრივ ცვლილებას რეგისტრაციის გარეშე არ ექნება სამართლებრივი შედეგი.

გერმანულ დოქტრინაში გამოთქმული მოსაზრებების თანახმად, ყოველგვარი ცვლილებისაგან ეფექტის მიღება

---

⁴⁴ საქართველოს კანონი საჯარო რეესტრის შესახებ, 2008 19 დეკემბერი, მუხლი-2/ზ

შესაძლებელია თუ ეს მოხდება შეთანხმებითა და მისი რეგისტრაციით. რასაც სავალდებულოდ ითხოვს, ასევე, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის 873-ე პარაგრაფი.⁴⁵ „(1) მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების გადასაცემად, მისი უფლებით დასატვირთავად, ასევე, ასეთი უფლების გადასაცემად თუ უფლებრივად დასატვირთად, საჭიროა უფლებამოსილი პირისა და მეორე მხარის შეთანხმება უფლებრივი ცვლილების შესახებ და მისი რეგისტრაცია საადგილმამულო რეესტრში, თუ კანონი სხვა წესს არ ითვალისწინებს. (2) რეგისტრაციამდე მხარეები შებოჭილნი არიან შეთანხმებით მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ განცხადებები დამოწმებულია სანოტარო წესით, ან ისინი გაკეთდა საადგილმამულო რეესტრის სამსახურის წინაშე, ან წარედგინა ამ უკანასკნელს, ანდა თუ უფლებამოსილმა პირმა მეორე მხარეს მისცა „საადგილმამულო რეესტრის წარმოების შესახებ“ კანონის ნორმების შესაბამისი თანხმობა რეგისტრაციის განხორციელებაზე“. იგივე მოთხოვნაა დაწესებული მიწის რეესტრის წესების შესახებ გერმანიის კანონით.⁴⁶

ამდენად, „კანონმდებლობის შესაბამისად ამხანაგობის ქონებრივი ცვლილება ხდება მხოლოდ მაშინ, როდესაც ყველა ბინის მესაკუთრე თანხმდება ცვლილებებზე და საჭირო ფორმით ითხოვს ამ ცვლილების რეგისტრაციას მიწის

---

⁴⁵ 2013, 65 J. Kohler (Hrsg.)- Anwalts Handbuch Wohnungseigentumsrecht, 3. Auflage,

⁴⁶ GBO -Grundbuchordnung, Kommentar, Herausgegeben von Prof. Dr. Stefan Hügel. Bearbeitet von: Dr. Johannes Holzer, Dr. Stefan Hügel; Walter Kral; Aksel Kramer; Dr. Hans-Frieder Krauß; Dr. Dirk-Ulrich Otto; Dr. Wolfgang Reetz; Harald Wilsch; Andreas Zeiser. 4. Auflage, C.H.BECK. 2020, 795

რეესტრში და მოთხოვნა რეგისტრაციაზე დაკმაყოფილდება. ცვლილების საფუძველი მიწის რეესტრში შეიძლება გახდეს სხვა განაცხადებიც, კერძოდ: გირავნობის, ან გირავნობისაგან საგნის გათავისუფლების შესახებ⁴⁷.

ცვლილების საფუძველი შეიძლება გახდეს ამხანაგობის საერთო ქონებიდან რომელიმე წევრისადმი გარკვეული ფართის გადაცემა საკუთრებაში. თუმცა, სხვების უფლება-მოვალეობები საერთო ქონების მიმართ არ იცვლება.

„მას შემდეგ, რაც ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობა ქონებას, კანონიერი, საკუთრების გადაცემის დოკუმენტით მინიმუმ ერთ მესაკუთრეს გადასცემს, სხვა მესაკუთრეთა ყველა უფლება -მოვალეობა მომავალში ამხანაგობის მიმართ უცვლელი რჩება“.⁴⁸

6. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ კანონის 4-ე მუხლი, როგორც წევრის ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებული არასაცხოვრებელი ფართის ინდივიდუალურ საკუთრებად აღიარების ხარვეზიანი საფუძველი

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ კანონის 4-ე მუხლი აზუსტებს ამხანაგობის წევრის ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებულ უძრავ ქონებას, როგორც საცხოვრებელი, ისე არასაცხოვრებელი ფართის სახით, კერძოდ:

1. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა ინდივიდუალური საკუთრების საგანია ცალკეულ პირთა საკუთრებაში არსებული ბინა, *აგრეთვე ბინათმესაკუთრეთა*

---

⁴⁷ J. Kohler (Hrsg.)- Anwalts Handbuch Wohnungseigentumsrecht, 3. Auflage, 2013, 65

⁴⁸ Dr.Roland Rixecker, Dr. Hartmut Oetker - Münchener Kommentar Bürgerliches Gesetzbuch. Sachenrecht. 7. Auflage, 2017. 404

ამხანაგობის წევრის მფლობელობაში არსებული მრავალბინიანი სახლის სამეურნეო სათავსები (სარდაფები, სხვენები და ა. შ.).

2. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრები კრებაზე აფიქსირებენ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა მიერ მრავალბინიანი სახლის სამეურნეო სათავსების (სარდაფები, სხვენები და ა. შ.) მფლობელობის ამ კანონის ძალაში შესვლის დროს არსებულ ფაქტობრივ მდგომარეობას და ხმათა 2/3-ით იღებენ გადაწყვეტილებას, რომლის თაობაზედაც დგება შესაბამისი ოქმი, თუ წესდებით არ განისაზღვრება განსხვავებული კვორუმი. *მრავალბინიანი სახლის სამეურნეო სათავსებზე (სარდაფები, სხვენები და ა. შ.) საკუთრების უფლების საჯარო რეესტრში დასარეგისტრირებლად ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრმა უნდა წარმოადგინოს ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა კრების მიერ შედგენილი ოქმი და ნახაზი, რომლის მეშვეობითაც შესაძლებელია სამეურნეო სათავსის ადგილმდებარეობის დადგენა.*

კანონის 4-ე მუხლის პირველი ნაწილი აზუსტებს ქონების ინდივიდუალური საკუთრების სახით არსებობას, რომლის საფუძველზე იკვეთება ორი მომენტი, კერძოდ: პირველი წინადადებით ხაზგასმა კეთდება ამხანაგობის წევრის საკუთრებაში არსებულ საცხოვრებელ ფართზე, რომელიც მესაკუთრეს შეძენილი აქვს ნასყიდობის, ჩუქების ხელშეკრულებით, მემკვიდრეობით, ან სხვა საფუძველით (მაგ.: პრივატიზაცია) და საჯარო რეესტრში რეგისტრირებულია მესაკუთრედ.

მეორე წინადადებით კი ამხანაგობის ინდივიდუალური საკუთრების საგანია: *„აგრეთვე ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრის მფლობელობაში არსებული*

მრავალბინიანი სახლის სამეურნეო სათავსები (სარდაფები, სხეულები და ა. შ.)“:

ამით ნორმის შინაარსს მიღებული აქვს ორაზროვანი ხასიათი, კერძოდ: აღნიშნული ჩანაწერის საფუძველზე ამხანაგობის წევრის ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებულ საცხოვრებელ ბინასთან არასწორადაა გაიგივებული და წევრის ინდივიდუალური *საკუთრების საგნად* ითვლება, ასევე, *ამხანაგობის წევრის ფაქტობრივ მფლობელობაში არსებული მრავალბინიანი სახლის სათავსები, ანუ არასაცხოვრებელი მონაკვეთები*. ნორმის აღნიშნული ნაწილის თანახმად ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებული ბინისა და მფლობელობაში ასებული სამეურნეო სათავსების, როგორც ამხანაგობის წევრის უკვე ინდივიდუალური საკუთრების საგნად გაიგივება გაუმართლებელია.

აღნიშნულის დასტურია ამავე მუხლის მეორე ნაწილი, რომელიც ადგენს იმ წესებსა და პირობებს, რომელთა არსებობის საფუძველზე ამხანაგობის წევრი შეიძლება გახდეს ამხანაგობის კუთვნილი საერთო სათავსების მესაკუთრე. ანუ, თუ დადგინდება, რომ ამხანაგობის წევრი ამხანაგობის საერთო სარგებლობის სათავსებს ფლობდა და სარგებლობდა კანონის მიღებამდე, მაშინ ეს *მფლობელობისა და სარგებლობის ფაქტი* იქნება ამ წევრისათვის შესაბამისი ფართის *საკუთრებაში გადაცემის საფუძველი* და არა უკვე საკუთრება. ეს, კი, უნდა მოხდეს ამხანაგობის წევრთა საერთო კრების გადაწყვეტილებით.

ამდენად, 4-ე მუხლის მეორე ნაწილთან წინააღმდეგობაში მოდის პირველი ნაწილის რედაქცია სახლის სათავსებთან, როგორც უკვე საკუთრების საგნად აღიარებასთან.

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ კანონის მიღებამდე მფლობელობასა და სარგებლობაში არსებულ ფართზე საკუთრების უფლების წარმოშობის შესაძლებლობა უთანაბრდება მფლობელობითი ხანდაზმულობით საკუთრების უფლების შეძენის ფაქტს. მხოლოდ მფლობელობისა და სარგებლობის ფაქტი არ არის საკმარისი საფუძველი საკუთრების უფლების შესაძენად. ამისათვის აუცილებელია იკვეთებოდეს მფლობელის განსაკუთრებული დამოკიდებულება სარგებლობის უფლებით დაკავებული ფართისადმი. იგულისხმება, რომ: პირი ფართს ფლობდა ღიად და საჯაროდ. ფლობის პერიოდში გაიღო გარკვეული ხარჯები მის გასაუმჯობესებლად, რითიც შეიცვალა ქონების ღირებულება და მიზნობრიობა და ა. შ. რომლის შედეგად არ ირღვეოდა სხვა მესაკუთრეთა უფლებები და არ იკვეთებოდა მათი მხრიდან წინააღმდეგობა.

აღნიშნულის გათვალისწინებით, უკეთესი იქნებოდა თუ ფლობის ფაქტთან ერთად კანონში გაკეთებოდა აქცენტი გარემოებებზე, რაც მფლობელის დამოკიდებულებას დაკავებული ფართის მიმართ, სხვებისგან განსხვავებით, მისცემდა გამორჩეულ ხასიათს.

ამდენად, ამხანაგობის მიერ გადაწყვეტილების მიღებისათვის აუცილებელია არსებობდეს შემდეგი გარემოებები:

- 1. ამხანაგობის წევრის მიერ ფართის ფაქტობრივი მფლობელობა და სარგებლობა, ასევე, მასზედ გაწეული ხარჯების არსებობაც;*
- 2. მფლობელობა და სარგებლობა უნდა დასტურდებოდეს ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ კანონის მიღებამდე;*
- 3 მფლობელობაში არსებული ფართის მფლობელი წევრისათვის საკუთრებაში გადაცემას მხარს უნდა უჭერდეს*

ამხანაგობის წევრთა 2/3 და უნდა დასტურდებოდეს კრების ოქმით;

4. ფართის მფლობელი წევრის მესაკუთრედ რეგისტრაცია, კრების ოქმის საფუძველზე, უნდა მოხდეს საჯარო რეესტრში. აღნიშნული მსჯელობის გათვალისწინებით, საჭიროა ნორმის შინაარსის შესაბამისი რედაქტირება.

წინააღმდეგ შემთხვევაში ნორმის⁴⁹ არსებული რედაქცია ბუნდოვანია და ეწინააღმდეგება უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლების შეძენის საკანონმდებლო მოთხოვნებს. შესაბამისად, გაურკვევლად აკეთებს აქცენტს ამხანაგობის წევრის მიერ სარგებლობის უფლებით დაკავებულ ფართზე, როგორც საკუთრებაზე.

7. საკანონმდებო ხარვეზი ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის ქონების მართვისას

„სამართალი მესაკუთრეს კონკრეტულ ნივთს მთლიანად მიაკუთვნებს და ამ ნივთის გამოყენებასა და განკარგვას, ზოგადად, მის სურვილს უქვემდებარებს,“⁵⁰ მნიშვნელობა არა აქვს მესაკუთრეს ნივთი ინდივიდუალური საკუთრების უფლებით ეკუთვნის თუ თანაზიარი საკუთრებაა. ორივე შემთხვევაში სამართლებრივად ხელშეუხებელი უნდა იყოს, როგორც ინდივიდუალური, ისე თანაზიარი საკუთრების უფლება.

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის საქმიანობას უძღვება ამხანაგობის თავმჯდომარე, რომლის უფლებები და მოვალეობები ამხანაგობის მართვასთან დაკავშირებით მოწესრიგებულია კანონის მეხუთე თავში, სადაც, ასევე,

---

⁴⁹ საქართველოს კანონი ბმა შესახებ, 2007, მუხ. 4

⁵⁰ ზარანდია თ./მჭედლიძე ნ. -საკუთრების უფლება საქართველოს სამართლის სისტემაში. გამოქვეყნებულია: ლადო ჭანტურია(60) საიუბილეო კრებული, სამეცნიერო რედაქტორები: პროფ: თამარ ზარანდია, პროფ: ბესარიონ ზოიძე. თსუ გამომცემლობა 2023, 192

დადგენილია ამხანაგობის კრების მოწვევის წესი, კრებაზე განსახილველი საკითხები, გადაწყვეტილებების მიღებისა და აღსრულების წესები.

დაუშვებელია ამხანაგობის საერთო ქონების ერთპიროვნულად მართვა და შეუთანხმებელი გადაწყვეტილებების მიღება, განსაკუთრებით თუ საკითხი საერთო უძრავი ქონების განკარგვას ეხება.

რადგან, „განკარგვითი გარიგებების მნიშვნელობა სამოქალაქო სამართალში მეტად დიდია. როცა განკარგვაზე ვსაუბრობთ, იგულისხმება ყოველთვის უფლების, ან სამართლებრივი ურთიერთობის (როგორც, მაგალითად გრძელვადიანი ურთიერთობის გაწყვეტისას) განკარგვა იმ შემთხვევაშიც, როცა ნივთის განკარგვას ეხება საქმე, რეალურად ხდება ამ ნივთზე უფლების განკარგვა - საკუთრების, სარგებლობის, მფლობელობის, ან სხვა უფლებათა განკარგვა“.⁵¹ ამდენად, საერთო ქონებაზე არსებული უფლების სხვა პირზე გადაცემა კანონით, ან წესდებით დადგენილი წესების გარეშე, დაუშვებელია და სამართლებრივ შედეგს ვერ გამოიწვევს. მნიშვნელობა არა აქვს ეს არის საკუთრების, სარგებლობის, თუ უზრუნველყოფის სხვა უფლებები.

ამხანაგობის საერთო საკუთრებაში არსებული ქონების, მისი ნაწილის გასხვისება ნებისმიერ პირზე რომ შესაძლებელია, ეს დადგენილია, როგორც ზოგადი,⁵² ისე სპეციალური კანონით. გასხვისება უნდა უკავშირდებოდეს ამხანაგობის არასამეწარმეო ინტერესებს: ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობას შეუძლია განახორციელოს არასამეწარმეო ეკონომიკური

---

⁵¹ ჭანტურია ლადო, შესავალი საქართველოს სამოქალაქო სამართლის ზოგად ნაწილში, დამხმარე სახელმძღვანელო იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტებისთვის, გამ. „სამართალი“, 2000, 323

⁵² საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის ნორმები: 173, 953-968.

საქმიანობის შემდეგი სახეობები: ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა საერთო ქონების, მათ შორის, იმ სახურავის, სხვენის, სარდაფის, მიწის ნაკვეთის, რომლებიც არ იმყოფება ინდივიდუალურ საკუთრებაში, სარგებლობის უფლებით გაცემა **ან გასხვისება..** ეს პუნქტი არ ეხება ამ კანონის მე-4 მუხლის მე-2 პუნქტში განსაზღვრულ სამეურნეო სათავსებს;⁵³

სპეციალური დათქმვა გაკეთებული უძრავი ქონების გასხვისებისა და მართვის შესახებ ბმა კანონის 18-ე მუხლში. მითითებული ნორმიდან გამომდინარე, კიდევ უფრო კონკრეტდება და ამით უფრო იზღუდება ამხანაგობის საერთო ქონების გასხვისების საფუძვლები. ეს განპირობებულია მიზნობრიობით, რომელიც ამხანაგობის საერთო ინტერესებს უკავშირდება და არა კომერციულს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია ამხანაგობის თითოეული წევრის ჩართულობა გადაწყვეტილების მიღებაში და ყველა იმ ფორმატის დაცვაც აუცილებელია, რაც უძრავი ქონების გასხვისებისთვის არის დამახასიათებელი. გასხვისების უფლება აქვს მხოლოდ მესაკუთრეს, ან პირს, რომელსაც დადგენილი წესით მინიჭებული სპეციალური უფლებამოსილება აქვს მესაკუთრისაგან. შესაბამისად, საერთო ქონებაზე უფლების გადაცემის გადაწყვეტილებას ხელს უნდა აწერდეს ან ამხანაგობის ყველა წევრი, როგორც მესაკუთრე, ან ამხანაგობის თავმჯდომარე მინიჭებული უფლებამოსილებით. წინააღმდეგ შემთხვევაში სამართლებრივი შედეგი არ დადგება.

არსებული წესების პრაქტიკული ანალიზით, **პრობლემურია და გარკვეულ გადახედვას საჭიროებს კანონით დადგენილი საერთო კრების ოქმის შედგენის წესი და ამ მხრივ**

---

⁵³ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ საქართველოს კანონი, 2007, მუხ. 16/2

ამხანაგობის თავმჯდომარის უფლება-მოვალეობები,

კერძოდ: ამხანაგობის საერთო ქონებაზე, მის ცალკეულ ნაწილებზე, ამხანაგობის წევრთა ინდივიდუალურ საკუთრებაში არსებულ ქონებაზე, ან მის ნაწილზე უფლებათა გადაცემა ამა თუ იმ სახით, რაც გავლენას მოახდენს ამხანაგობის, ან მის წევრთა ქონებრივ უფლებებზე, უნდა დასტურდებოდეს საერთო კრების ოქმით. საჯარო რეესტრის შესახებ კანონის 17-ე მუხლისა და საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2010 წლის 15 იანვრის #24 ბრძანებით დამტკიცებული საჯარო რეესტრის შესახებ ინსტრუქციის 15/4-ე მუხლის შესაბამისად: „ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა საერთო საკუთრების მიწის ნაკვეთის ან/და სხვა უძრავი ნივთის, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა და მესამე პირთა სასარგებლოდ სარგებლობის უფლებით დატვირთვა, ან გასხვისება შესაძლებელია ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის წევრთა ერთხმად მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე.

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის კრების ოქმი მოწმდება კრების თავმჯდომარის ხელმოწერით. თუ კრების ოქმი უძრავ ნივთზე რეგისტრაციის საფუძველია, ხელმოწერის ნამდვილობა დასტურდება სანოტარო წესით“.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, კანონმდებლობა (ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ და საჯარო რეესტრის შესახებ საქართველოს კანონი) არ ითხოვს ოქმზე ამხანაგობის წევრთა ხელმოწერის სანოტარო წესით დადასტურებას. არსებული წესი, ანუ, კრების ოქმზე მხოლოდ თავმჯდომარის ხელმოწერის დადასტურება სანოტარო ფორმით, მართალია, ამარტივებს ოქმის შედგენის წესს, თუმცა, იძლევა ამხანაგობის თავმჯდომარის მიერ ფიქტიური ოქმის შედგენის შესაძლებლობასაც. ამ ანალიზის საფუძველს იძლევა სასამართლო პრაქტიკა, რომლის შესწავლით დასტურდება, რომ ხშირია ბინათმესაკუთრეთა

ამხანაგობის თავმჯდომარეების მიერ თვითნებურად შედგენილი კრების ოქმები და ამ ოქმებზე სანოტარო მოქმედებით დადასტურებული თავმჯდომარეთა ხელმოწერები. ეს ხდება ამხანაგობის, ან მის წევრთა კუთვნილი ქონებისა და მისი ნაწილების არასწორად გასხვისების საფუძველი.

შესაბამისად, ხშირია სამართლებრივი წესების დარღვევით შედგენილი კრების ოქმებისა და მისი შედეგების სასამართლოს მიერ ბათილად ცნობა. პრაქტიკის გაცნობით დასტურდება, ასევე, რომ ხშირად ერთი და იგივე ამხანაგობის თავმჯდომარის მიერ ადგილი აქვს არა ერთი გაყალბებული ოქმის შედგენას⁵⁴ და ფაქტის თვითაღიარებას.

ბუნებრივია, შეუძლებელია პრაქტიკაში არასასურველი შედეგებისა და ამხანაგობის წევრთა უფლებების დარღვევის ფაქტების სრულად აღმოფხვრა, ისევე, როგორც ნებისმიერ სფეროში არსებული სხვადასხვა სახის დარღვევების, თუმცა, მსგავსი ფაქტებისა და შესაბამისად სასამართლო დავების შემცირება შესაძლებელია კანონმდებლობის მაქსიმალური სრულყოფითა და იმ ხარვეზების გამოსწორებით, რაც მარტივად იძლევა ფაქტების დამახინჯებისა და დოკუმენტების გაყალბების შესაძლებლობას. ამიტომაც, აუცილებელია, რომ ამხანაგობის კრების ოქმზე, (რომლითაც დასტურდება უძრავ ქონებაზე, ან მის ნაწილზე უფლების ცვლილება) მისი ნამდვილობისთვის წევრთა ხელმოწერებიც კეთდებოდეს და დასტურდებოდეს ნოტარიუსის მიერ, ისევე როგორც თავმჯდომარის ხელმოწერა. ეს უნდა ხდებოდეს კანონმდებლობაში არსებული, შესაბამის წესებზე, პირდაპირი მითითებით. ამისთვის კი საჭიროა კანონმდებლობაში შესაბამისი ცვლილებების შეტანა.

---

⁵⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგია, საქმე N2/21560-17

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ საქართველოს კანონი არ ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას, გარდა ამხანაგობის წევრის/წევრთა მიერ ვალდებულებების დარღვევის შემთხვევებისა, როდესაც ამხანაგობას შეუძლია მიმართოს სასამართლოს.⁵⁵

კანონში არ არის სპეციალური დათქმა ამხანაგობის თავმჯდომარის მიერ ვალდებულებათა დარღვევის შემთხვევაში მის პასუხისმგებლობაზე, ასევე, უფლებამოვალეობებისაგან გათავისუფლების დეტალურ წესსა და საფუძვლებზე.

აღნიშნული ფაქტების მოწესრიგება, ბუნებრივია, მოხდება სამართლის ზოგადი ნორმებით, თუმცა, *უკეთესი იქნება თუ კანონში, ასევე, გაკეთდება სპეციალური დათქმა ამხანაგობის თავმჯდომარის პასუხისმგებლობაზე.*

პრაქტიკის ანალიზის საფუძველზე შესაძლოა ითქვას, რომ დარღვეულ უფლებათა აღდგენის მიზნით, სასამართლოსადმი მიმართვის შემთხვევები არსებითად ნაკლებია ფაქტობრივად არსებულ დარღვევებთან მიმართებით.⁵⁶

ამ მხრივ საყურადღებოა, ასევე, გერმანულ დოქტრინაში გამოთქმული მოსაზრებები, რომელიც სამართლებრივ ხარვეზებზე მიაწინებს, კერძოდ: „დისპოზიციურობის პრინციპიდან გამომდინარე, საპროცესო მოქმედებები უპირატესია დავის განხილვის სხვა გზებთან მიმართებით, რომლის მიხედვითაც მონაწილე მხარეებს შეუძლიათ სამართლებრივი დავის მიმდინარეობის გაკონტროლება, როდესაც დავის განხილვის საგანი სუბიექტთა კერძო

---

⁵⁵ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ საქართველოს კანონი, 2007, მუხ.21/3

⁵⁶ აღნიშნულის საფუძვლებზე დეტალური მსჯელობა შეუძლებელია სტატიის ფორმატიდან გამომდინარე. ამიტომაც იგი ცალკე განხილვის საკითხია.

უფლებებია. დავის შემთხვევაში მოსამართლის გადაწყვეტილებები ძირითადად მიიღება მისი გონივრული შეხედულებისამებრ, თუკი არ არსებობს სპეციალური რეგულაციები თავად WEG-დან, ან არ არის დადგენილი ბინის მესაკუთრეთა გადაწყვეტილებებითა და შეთანხმებებით“.⁵⁷

დასკვნა

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობები და მასთან დაკავშირებული სამართლებრივი ურთიერთობების მოწესრიგება გარკვეულ სირთულეებთან რომ არის დაკავშირებული, ეს დადასტურებულია, ასევე, გერმანული საკანონმდებლო და პრაქტიკული პრობლემებით. ამ ურთიერთობის სრულყოფილი მოწესრიგებისთვის გზების ძიება ყოველთვის აქტიურად ხდებოდა. ამიტომაც, ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის გერმანულმა კანონმა (WEG)⁵⁸ ბევრჯერ განიცადა ცვლილება (2007, 2020წწ.). ცვლილებები უკავშირდებოდა ბინათმოსარგებლეთა და ბინათმესაკუთრეთა მოთხოვნებს, ასევე, შენობების მოვლა-პატრონობისათვის დადგენილ წესებს და ა. შ. დაინტერესებული ჯგუფების გავლენით შეიქმნა და მომრავლდა მესაკუთრეთა ასოციაციები, რომელთა საშუალებით შესაძლებელი გახდა იმ ზომების გატარება, რომლებიც უზრუნველყოფენ ხარჯების დაზოგვით უძრავი ქონების თანამედროვეობის შესატყვისი მდგომარეობის შენარჩუნებას.⁵⁹

---

⁵⁷ Sabine Hartmann, Verfahrensrechtliche Probleme des Wohnungseigentumsrechtlichen Beschlussanfechtungsklage. 1 Auflage, 2016, 43

⁵⁸ WEG ძალაში შევიდა 1951 წელს

⁵⁹ Johannes Hogenschurz, WEG Wohnungseigentumsgesetz, Kommentar, 3 Auflage, 2021, seite 5, 6

ზემოაღნიშნული მსჯელობიდან გამომდინარე, მიგვაჩნია, რომ ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობის შესახებ, ასევე, საქართველოს კანონმა, რომელიც მიღებული იქნა 2007 წელს, გარკვეული გამოცდა გაიარა და პრაქტიკული შედეგების შესწავლისა და შეფასების შედეგად უკვე გარკვეულ გადახედვას და შევსებას საჭიროებს.

განსაკუთრებით ცვლილებებს, დაზუსტებასა და დამატებებს საჭიროებს ნორმები, რომლებიც უკავშირდება: ამხანაგობის აღრიცხვიანობას, ბინის მესაკუთრეთა ამხანაგობებისა და მის წევრთა საერთო და ინდივიდუალური საკუთრების შემენის, გასხვისებისა და მართვის წესებს, ამხანაგობის წევრთა უფლებებსა და მოვალეობებს როგორც ინდივიდუალური, ისე საერთო ქონებაში წილობრივი მფლობელობისა და სარგებლობის ფარგლებში; ქონებაზე უფლების შეცვლისა და გადაცემის წესებს; ამხანაგობის თავმჯდომარის ფუნქციებს, მისი უფლება-მოვალეობების ფარგლებსა და პასუხისმგებლობას; გადაწყვეტილებაუნარიანი ოქმის შედგენის წესსა და სხვა.

ცვლილებების შედეგად შესაძლებელი გახდება ამხანაგობის წევრთა ინტერესების უკეთესად დაცვა. შემცირდება მათი პრაქტიკული უფუნქციობა და ასევე შეიზღუდება ამხანაგობის თავმჯდომარის თვითნებური და პრაქტიკულად ერთპიროვნული მმართველობის შესაძლებლობა.

გადაზიდვების საერთაშორისო და შიდასამართლებრივი რეგულირება International and Domestic Legal Regulation of International Shipping

ია ხარაზი

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ავილირებული პროფესორი,
საქართველოს დავით აღმაშენებლის
სახ. უნივერსიტეტისა და
ქუთაისის აკ. წერეთლის სახელობის უნივერსიტეტის
მოწვეული პროფესორი

საკვანძო სიტყვები: ტრანსნაციონალური გადაზიდვები; TIR -
კარნეტი; ATA-კარნეტი; IMO; ინკოტერმსი; „ჰამბურგის
წესები“; ტაიმ-ჩარტერი; ბერბოუტ-ჩარტერი; TRACECA; ICAO;
და IATA; CPD-კარნეტი; ანაკლიის პორტი.

**თავი I. გადაზიდვების საერთაშორისო და
შიდასამართლებრივი რეგულირების ძირითადი ასპექტები**
**1.1. გადაზიდვების საერთაშორისო და შიდასამართლებრივი
მარეგულირებელი სამართლებრივი აქტები**

XXI საუკუნეში, ტექნოლოგიური განვითარების ეპოქაში, მთელ მსოფლიოში ტვირთების ტრანსნაციონალური გადაზიდვების საკითხის მოწესრიგების გარეშე არსებობა ძალიან რთული და წარმოუდგენელიცაა. თითოეული სახელმწიფო, რომელსაც სურს იყოს ცივილიზებული, დემოკრატიული სამყაროს ნაწილი, ითვალისწინებს გადაზიდვების საერთაშორისოდ დადგენილ ნორმებს და სტანდარტებს, რომლებიც საწყისია ქვეყნის შიდასახელმწიფოებრივ და შემდგომ უკვე საერთაშორისო ასპარეზზე განვითარებისათვის.

უკანასკნელ პერიოდში, კიდევ უფრო აშკარა გახდა, რომ საერთაშორისო გადაზიდვა სახელმწიფოსათვის არის მოგებაზე ორიენტირებული ბიზნესი, რომელიც ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში საკმაოდ კონკურენტუნარიანი გახდა. მაგალითისთვის, თვალსაჩინოა, რომ გემების მეტი წილი მაქსიმალური მოგება ხორციელდება უსაფრთხოებისა და საზღვაო დაბინძურების ხარჯზე. ზოგიერთ შემთხვევაში, კი საერთოდ გემები უგულვებელყოფენ თავიანთ საერთაშორისო უფლებებსა და ვალდებულებებს, რომლებიც დადგენილი წესით განისაზღვრება, აღნიშნული კი ნათლად უშლის ხელს სახელმწიფოთა თანაბარ მდგომარეობაში ყოფნას და კანონის აღსრულებას. საზღვაო გადაზიდვების განხილვისას, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ საზღვაო გადაზიდა-გადაყვანების სფეროში მოქმედებს უამრავი კონვენციები, მათ შორისაა საერთაშორისო საზღვაო ორგანიზაციის (IMO) მიერ მიღებული დოკუმენტები^[1] და ეხება ზღვის დაბინძურების, ტვირთების გადაზიდვის უსაფრთხოებასა და სხვა მსგავს საკითხებს. აღნიშნული ორგანიზაციის წევრია საქართველოც 1993 წლიდან, საყურადღებოა, ისიც, რომ გარდა მთელი რიგი მიღწევებისა, „საზღვაო ტრანსპორტის სააგენტომ^[2]“ სწორედ IMO-ს თანადგომითა და ძალისხმევით შეიმუშავა „საქართველოს საზღვაო კოდექსი^[3]“. საერთაშორისო ხელშეკრულებათა და კონვენციათა სიმრავლე იმითაცაა განპირობებული, რომ მსოფლიო ტვირთბრუნვაში შეიძლება ითქვას, რომ წამყვანი ადგილი უჭირავს საზღვაო ტრანსპორტს, რომელსაც ძალიან დიდი ისტორია გააჩნია.

საერთაშორისო გადაზიდვების საკითხი დიდი ხანია საკმაო აქტუალობით გამოირჩევა, ვინაიდან თითოეული სახელმწიფოსთვის სასურველია მსოფლიოს ერთ-ერთ წამყვან ქვეყანად მოიაზრებოდეს, აღნიშნული კი მხოლოდ

ეკონომიკური სიმძლავრის არსებობის შემთხვევაშია შესაძლებელი, ხოლო მდგრადი ეკონომიკური განვითარებისთვის აუცილებელია სახელმწიფოს სამართლებრივად მოწესრიგებული ჰქონდეს გადაზიდვების საკითხი და იყენებდეს მის ქვეყანაში არსებულ ყველა რესურსს საერთაშორისო ასპარეზზე თანამშრომლობისთვის. ეკონომიკურ სიმძლავრეში თავისუფლად შეგვიძლია მოვიაზროთ სახელმწიფოს სავაჭრო სისტემები, რომელსაც კიდევ უფრო მდგრადს ხდის გადაზიდვები სხვადასხვა ქვეყნებში, ანუ ექსპორტი[4]. საქართველოს ფინანსთა მინისტრის #257-ე ბრძანებით დამტკიცებული (#15) ინსტრუქციით (მ.1) თანახმად, „ექსპორტის პროცედურა საშუალებას იძლევა, საქართველოს საქონელი გატანილ იქნეს საქართველოს საბაჟო ტერიტორიის გარეთ (მათ შორის, დროებით, დაბრუნების პირობით) ან გადატანილ იქნეს თავისუფალ ზონაში, თუ გატარდება სავაჭრო პოლიტიკის ღონისძიებები. საქონლის ექსპორტის პროცედურის გამოყენებით საქართველოს საბაჟო საზღვრის გადაკვეთა ან თავისუფალ ზონაში მოთავსება ნებადართულია მხოლოდ იმ საქონლისათვის, რომლის საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანა ან თავისუფალ ზონაში შეტანა აკრძალული არ არის“[5].

საზღვაო სატრანსპორტო გადაზიდვებზე საუბრისას აუცილებლად უნდა აღინიშნოს 1978 წლის გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენცია „ტვირთების საზღვაო გადაზიდვების შესახებ“, ე.წ. „ჰამბურგის წესები“[6]. აღნიშნული კონვენციით წესრიგდება საერთაშორისო საზღვაო გადაზიდვები, გადაზიდვის ხემკერულების პირობები, გემის მთლიანი დაქირავების ანუ ტაიმ-ჩარტერისა და უეკიპაჟოდ გემის დაქირავების ანუ ბერბოუტ-ჩარტერის ხელშეკრულების მოთხოვნები[7]. აღსანიშნავია ასევე, 1924 წლის საერთაშორისო კონვენცია, კონოსამენტის ზოგიერთი

წესების უნიფიკაციის შესახებ (პრაქტიკაში იწოდება „ჰააგა-ვიზბას“ წესებად“)[8]. „აღნიშნული კონვენცია გამოიყენება ყველა სახის კონოსამენტების მიმართ, რომლითაც ხორციელდება საზღვაო გადაზიდვები ორ და მეტ სხვადასხვა სახელმწიფოთა საზღვაო პორტებს შორის“[9].

მოკლედ, ანაკლიის ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის მნიშვნელობის შესახებ საერთაშორისო გადაზიდვებში

„საქართველო მდებარეობს აზიიდან ევროპის უმოკლეს მარშრუტზე და წარმოადგენს TRACECA-ს (ევროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო) დერეფნის ნაწილს. ამჟამად, საქართველოში ოთხი ნავსადგურია - ბათუმი (იმართება სს NC "KazMunayGas"-ის შვილობილი კომპანიის მიერ, ძირითადად კონცენტრირებულია თხევად ტვირთზე, თუმცა ასევე ამუშავებს მშრალ ტვირთს და კონტეინერებს), სუფსა (BP-ის საკუთრება, ნავთობის ტერმინალი), ფოთი (APM Terminals-ის საკუთრება, რომელიც დანიური Maersk Group-ის დამოუკიდებელი ბიზნეს ერთეულია, ამუშავებს ძირითადად მშრალ ტვირთსა და კონტეინერებს) და ყულევი (სოკარის საკუთრება, ძირითადად თხევადი ტვირთი). ბოლო წლების განმავლობაში სატვირთო მიმოსვლა მნიშვნელოვნად გაიზარდა და ნავსადგურები გადატვირთულია. ასევე არსებული ნავსადგურების სიღრმე არ არის საკმარისი Panamax ან VLC გემების მისაღებად. საჭიროა ახალი ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის (შემდგომში „ანაკლიის ნავსადგური“) მშენებლობა, რომელიც ისარგებლებს სტრატეგიული მდებარეობით და ექნება პოტენციური გაუმკლავდეს მზარდ გამტარუნარიანობას ევროპასა და აზიას შორის. ახალი ანაკლიის ნავსადგური დაიკავებს მნიშვნელოვან პოზიციას ტრანზიტული ჰაბის სახით. ანაკლიის ნავსადგურის მდებარეობა იქნება საქართველოს შავი ზღვის სანაპირო, სოფელ ანაკლიის მიმდებარედ.

პროექტის სავარაუდო კაპიტალის ღირებულება 500 მილიონი აშშ დოლარია“[10]. ანაკლიის ნავსადგური უნდა აშენდეს ცხრა (9) ფაზის მიხედვით გენერალური გეგმის საფუძველზე, გამტარუნარიანობის გასაზრდელად. ანაკლიის პორტის სიღრმე (20,5 მეტრი) შესაძლებელს გახდის პანამაქსისა და პოსტპანამაქსისტიპის გემების მიღებას, მნიშვნელოვნად გაიზრდება პორტის გამტარუნარიანობა, რომელიც სადღეისო გათვლებით დაახლოებით 100 მლნ ტონა იქნება[11].

რა პერსპექტივებს გვთავაზობს ანაკლიის ღრმაწყლიანი პორტი სამომავლოდ: რამდენად მომგებიანი იქნება იგი ქვეყნის ეკონომიკისათვის?

ამ კითხვაზე პასუხის გასაცემად, პირველ რიგში, უნდა გაანალიზდეს ქვეყანაში არსებული კონკურენტული სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის გამტარიანობა (ფოთისა და ბათუმის პორტები, ყარსი-ახალქალაქის სარკინიგზო პროექტი), მეზობელის ქვეყნების (სომხეთი და აზერბაიჯანი) მაკროეკონომიკური მდგომარეობა, ამ ქვეყნებში საბაჟო პროცედურების საერთო ჩარჩო პირობების ფორმირება, გამჭოლი ტარიფების შემუშავება და პარტნიორ ქვეყნებთან შესაბამისი ეკონომიკური დოპლომატიის სწორი წარმართვა[12]. დადებით ფაქტორად გვეჩვენება საქართველოსა და აზერბაიჯანს შორის არსებული სარკინიგზო გადაზიდვებში ტვირთზიდვის სიმძლავრის მნიშვნელოვანი გაზრდა; ტრანზიტული ტვირთების ზრდა საქართველოს სატრანზიტო კორიდორის გავლით როგორც რეგიონის მეზობელი ქვეყნების მიმართულებით, ისე ახალი აბრეშუმის გზისპირა ქვეყნების მიმართულებით; ანაკლიის პორტს ექნება პოტენციალი იმისა, რომ იგი ნამდვილად გახდეს ალტერნატიული საშუალება ევროპასა და აზიას შორის, რომელიც გრძელვადიან პერიოდში უზრუნველყოფს

გაზრდილი ტვირთბრუნვის ტრანსპორტირებას და ფოთისა და ბათუმის პორტებს ტრანზიტული ტვირთების გადამუშავებაში დაეხმარება; მოიზიდვას ძლიერ მოთამაშეებს მსოფლიო ბაზრისა ტრანსნაციონალურ გადაზიდვებში; შავი ზღვისპირეთში საქართველო ერთადერთი ქვეყანაა, რომელსაც ღრმაწყლოვანი პორტი არ აქვს, ამიტომ, ამჟამად ქვეყნის პორტებში შავ ზღვაში დატვირთული გემების დაახლოებით 65% ვერ შემოდის და ანაკლიის პორტი საუკეთესო შანსი იქნება „დიდი გემების შემოსაყვანად თავისი ძლიერი მოთამაშეებით მსოფლიო გადაზიდვების ბაზარზე, გეოპოლიტიკური კვანძის როლს ითამაშებს აღმოსავლეთ-დასავლეთის გზაგასაყარზე ა.შ. თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტორსაც, რომ ანაკლიის პორტის პროექტის ნახსენებია კონსტიტუციაში, ეს უკვე ნიშნავს მყარ გარანტიებს რაც კი შეიძლება, კონკრეტული პროექტისათვის იქნეს გათვალისწინებული და თავისთავად ფუნდამენტურ გარანტიებს აძლევს ინვესტორებს თავი დაიზღვიონ სხვადასხვა ტიპის რისკებისაგან, რომელსაც ხატოვნად „წყალქვეშა ბომბებს“ ვუწოდებდით და რომლისგანაც არც ერთი საერთაშორისო გადამზიდველი ალბათ არ არის მეტ-ნაკლებად დაცული.

რაც შეეხება კონსტიტუციაში ანაკლიის ღრმაწყლიანი პორტის პროექტის შესახებ ჩანაწერს, ვფიქრობთ, მიუხედავად აღნიშნული პორტის მაღალი სტატეგიული მნიშვნელობისა, საკონსტიტუციო ჩანაწერი ხმამაღალ ნათქვამად გვეჩვენება. უფრო უპრიანი ხომ არ იქნებოდა საქართველოს პარლამენტს მიეღო თუნდაც ორგანული კანონი აღნიშნული პორტის პროექტის შესახებ. იქნებ ვცდებით, მაგრამ მეცნიერულ მოსაზრებას ხომ აქვს არსებობის უფლება?

საერთაშორისო გადაზიდვებში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს საერთაშორისო სავაჭრო პალატის მიერ შემუშავებული საქონლის მიწოდების საბაზისო პირობები, (ინკოტერმსი), რომელთა საფუძველზე განისაზღვრება საქონლის ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების მხარეთა ვალდებულებები საქონელბრუნვის სხვადასხვა ეტაპზე (მიმწოდებლის საწყობიდან - მიმღების საწყობამდე), აგრეთვე გამყიდველსა და მყიდველს შორის სატრანსპორტო და სხვა თანამდევი ხარჯების განაწილების წესი, რისკის გადაცემის მომენტი და პასუხისმგებლობა გადაზიდვის დროს საქონლის განადგურების ან დაზიანების შემთხვევაში. აქვე შევნიშნავდით, რომ, „მიუხედავად იმისა, რომ ინკოტერმსი არაერთხელ არის დაზუსტებული და კორექტირებული, პრაქტიკაში დღემდე გვხვდება ინკოტერმსის ტერმინების განსხვავებული გაგება. განსაკუთრებით ხშირია, ინკოტერმსის არასწორად გაგების სამი ვარიანტი: ა. ინკოტერმსი უფრო მეტად უკავშირდება ყიდვა - გაყიდვის ხელშეკრულებას, ვიდრე გადაზიდვის ხელშეკრულებას; ბ. მცდარად მიიჩნევა, რომ ინკოტერმსის ტერმინები უნდა მოიცავდეს ხელშეკრულებასთან დაკავშირებულ ყველა საკითხს და გ. ინკოტერმსის ტერმინები მიიჩნევა გადაზიდვის ხელშეკრულებად“[13]. მიუხედავად იმისა, რომ ინკოტერმსის მიზანია ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების შესრულების უზრუნველყოფა, მასში საერთოდ არ შედის ამ ხელშეკრულების შესრულებასთან დაკავშირებული მთელი რიგი საკითხები. უფრო მეტიც, ინკოტერმსი საერთოდ არ ეხება ხელშეკრულების დარღვევასა და ასეთი დარღვევებისათვის პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების საკითხებს. ეს საკითხები რეგულირდება ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულების შესაბამისი დებულებებითა და მოქმედი კანონმდებლობით

განსაზღვრული წესებით[14]. ინკოტერმსთან დაკავშირებით, გამოვთქვამდით მოსაზრებას იმის შესახებ, რომ ინკოტერმსის წესები არ ეხება საქონელზე საკუთრების უფლების გადაცემის წესებს და აღნიშნული პროცედურების ერთიანი წესები ვერც გაეროს „საერთაშორისო სავაჭრო ხელშეკრულების შესახებ“ კონვენციით შემუშავდა. ასევე, ინკოტერმსი არც ხელშეკრულების შეუსრულებლობასთან დაკავშირებულ გამოწვევებს ეხება, რაც ვალდებულების შეუსრულებლობის სამართლებრივ შედეგებთან იქნებოდა დაკავშირებული და ა.შ.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, შეიძლება დასკვნის გაკეთება იმის შესახებ, რომ გადაზიდვები გარკვეულწილად სავაჭრო სისტემებთანაა დაკავშირებული, და ბუნებრივია დიდია პასუხისმგებლობა და გამოწვევები სახელმწიფოების მხრიდანაც, რამეთუ ტრანსნაციონალური გადაზიდვების რეგულირებას უნივერსალურ კონვენციებთან ერთად მიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტებიც ადგენენ.

1.2. კონვენციები ტვირთების საერთაშორისო საგზაო [15] გადაზიდვებისა და გზის მეშვეობით საქონლის საერთაშორისო გადაზიდვის ხელშეკრულების შესახებ

1956 წლის 19 მაისის კონვენცია „გზის მეშვეობით საქონლის საერთაშორისო გადაზიდვის ხელშეკრულების შესახებ და ხელმოწერის პროტოკოლი“[16], გამოიყენება „სატრანსპორტო საშუალებებით (საგზაო გადაზიდვისას) ტვირთების (საქონლის), სასყიდლიანი (ანაზღაურებადი) საგზაო გადაზიდვების შესახებ, ნებისმიერი ხელშეკრულების მიმართ, როდესაც ტვირთის მიღებისა და მიტანის ადგილები, რომლებიც მითითებულია ხელშეკრულებაში, მდებარეობს ორ სხვადასხვა ქვეყანაში, რომელთაგან ერთ-ერთი მაინც ამ

კონვენციის მონაწილეა, მიუხედავად ხელშეკრულების რეგისტრაციის ადგილის და ეროვნულობისა. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ზემოაღნიშნული განაპირობებს სახელმწიფოთა კეთილსინდისიერ და სამართლიან მოქმედებას, ასევე სახელმწიფოებს მეტწილად, მშვიდობიან მოლაპარაკებასა და ურთერთთანამშრომლობისკენ მიუთითებს, თუმცა დღემდე უამრავი მაგალითი გვაქვს იმისა, რომ აქამდე არსებული კონვენციები ზოგიერთ შემთხვევაში ვერ აღმოჩნდა საკმარისი ბერკეტი და, შესაბამისად, მნიშვნელოვნად იქნა დარღვეული იმ ქვეყნების მიერ, რომლებიც არ აღიარებენ აღნიშნულს. მაგალითისთვის „ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ საქმეზე ირანის ისლამური რესპუბლიკის საზღვაო ხაზები (Islamic Republic of Iran Shipping Lines) თურქეთის წინააღმდეგ^[17] - 40998/98 განმარტა შემდეგი: „ტვირთის გადაზიდვის დროს, ხომალდის დაკავება უტოლდება საკუთრებით სარგებლობაზე კონტროლს, პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლის შესაბამისად. ტვირთის ჩამორთმევას და სხვის საკუთრებაში ჩარევას უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი საფუძველი, და უნდა იყოს შესაბამისი კანონის მოქმედების ფარგლებსა და მნიშვნელობაზე.“

1959 წელს მიღებული კონვენცია „(TIR - Transports International Routers)“ TIR-წიგნაკის საფუძველზე ტვირთების საერთაშორისო გადაზიდვების შესახებ“ მნიშვნელოვნად ამარტივებს საერთაშორისო საავტომობილო მიმოსვლებში საბაჟო პროცედურებს. „TIR - (Transports International Routers“) წიგნაკი შედგენილ უნდა იქნას ყველა სატრანსპორტო საშუალებისთვის ან კონტეინერისათვის და მისი გამოყენება მხოლოდ ერთი გადაზიდვისთვისაა შესაძლებელი.

1.3. ტრანსნაციონალური საჰაერო გადაზიდვების ანალიზი და სამართლებრივი რეგულირება

საქართველოს საჰაერო კოდექსის 63-ე მუხლის საფუძველზე, „ტვირთის გადაზიდვის ხელშეკრულებით გადამზიდველი ვალდებულია კისრულობს გამგზავნის მიერ მისთვის ჩაბარებული ტვირთი მიიტანოს დანიშნულების ადგილამდე და გადასცეს იგი საამისოდ უფლებამოსილ პირს....“[18].

სატრანსპორტო გადაზიდვებში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს საერთაშორისო საჰაერო გადაზიდვებს.

ჩატარებულმა კვლევებმა ICAO[19]-სა და IATA[20] ცხადყო, რომ ავიაგადაყვანა და გადაზიდვების მოცემულობა 1977 წლიდან ყოველ 15 წელიწადში ორმაგდება.

ICAO-სა და IATA-ს ყოველწლიური ანგარიშები უზრუნველყოფენ მიაწოდონ მსოფლიოს საავიაციო სისტემების პროგრამების, საქმიანობის, მიღწევების შესახებ ინფორმაციები სრულად, ანგარიშები და დასკვნები, ასევე სტატისტიკური მონაცემები, საერთაშორისო საჰაერო, საავიაციო კონვენციების შესაბამისად.

„სამოქალაქო ავიაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია“ – ICAO-ს მიზანი კი საერთაშორისო საჰაერო მიმოსვლებში სახელმწიფოების თანამშრომლობის ორგანიზება და კოორდინებაა და რომლის თანახმად, ყოველი ქვეყნის სუვერენული უფლებაა აკრძალოს სხვა ქვეყნის საფრენი აპარატები (არ დაუშვას თავისი ქვეყნის საჰაერო სივრცეში) თუ არ არსებობს საერთაშორისო შეთანხმება ან თუ არ აქვს სახელმწიფოს გამოხატული წერილობითი ნება (შეთანხმება) აღნიშნულზე.

კორპორაცია Amadeus[21]-ის, კვლევამ, რომელსაც გააჩნია 30 წლიანი წარმატებული სამუშაო გამოცდილება ცხადყო, რომ ავიაგადაყვანა/გადაზიდვა დროის მატებასთან ერთად სულ უფრო პოპულარული და მოთხოვნადი ხდება. სავარაუდოა,

რომ აღნიშნულს განაპირობებს სწრაფი, კომფორტული, მარტივი და მოსახერხებელი სააჰაერო გადაზიდვები.

სტატიაზე მუშაობისას ყურადღება მიიქცია ICAO-ს მონაცემმა და მეცნიერთა დასკვნებმა, რომლებიც ცხადყოფენ, რომ საჰაერო გადაყვანა/გადაზიდვების მიმართულებით გლობალურ ავიაბაზარზე აზია/წყნარი ოკეანის რეგიონი ყველაზე დატვირთულია, ასევე IHS/Global Insight-ის მონაცემებით, რომელიც ძირითადად გადმოსცემს გლობალურ ეკონომიკურ პროგნოზირებებს, წლიდან წლამდე მნიშვნელოვნად გაიზრდება ყიდვა-გაყიდვის მაჩვენებელი და გადამხდელუნარიანობა. აღნიშნული, რა თქმა უნდა, პირდაპირ იქონიებს გავლენას საერთაშორისო გადაზიდვებზე და შემდგომ უკვე სახელმწიფოთა ეკონომიკურ განვითარებაზე.

რა თქმა უნდა, საჰაერო გადაზიდვებზე საერთაშორისო და შიდა დოკუმენტები პასუხისმგებლობის და მთელი რიგი გარემოებების გარანტიაა, თუმცა დროთა განმავლობაში გადაყვანა-გადაზიდვის დოკუმენტების (ისტორიული საზღვაო პრეცედენტების მიხედვით მოდელირებული) ფორმალობების ზუსტი დაცვა მონაცემთა ელექტრონული დამუშავების მზარდი გამოყენების პრობლემა გახდა. პასუხისმგებლობისა და ბილეთის ფორმალობებს შორის კავშირს ამჟამად არანაირი გამართლება არ აქვს და ყველა საერთაშორისო გადაზიდვა-გადაყვანის დოკუმენტი უნდა იყოს გამარტივებული და მონაცემთა ელექტრონული დამუშავებისთვის გამოსადეგარი.“[22] წინამდებარე ხარვეზებს ვხვდებით არამხოლოდ ეროვნულ, არამედ საერთაშორისო პრაქტიკაშიც, სადაც უამრავ შემთხვევაში დოკუმენტთა სიმრავლე და სირთულე ხშირად ადამიანებისთვის უფრო მეტად, დამაბრკოლებელ სიტუაციას ქმნის, ვიდრე დაცვის გარანტიას, ამიტომ აღნიშნული საკითხი საჭიროებს კიდევ უფრო მეტად

რეგულირებას, რათა კანონი მხოლოდ დაცვის გარანტიაზე მორგებული არ იყოს.

საყურადღებოა, რომ საერთაშორისო საჰაერო გადაზიდვები შეიძლება იყოს რეგულირებული, ანუ გამოქვეყნებული განრიგის საფუძველზე განხორციელებული რეისები და არარეგულირებული[23].

აქვე ორიოდ სიტყვით ევროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო

დერეფანი ან ტრასეკა (ინგლ. Transport Corridor Europe-Caucasus-Asia) — საერთაშორისო თანამშრომლობის პროგრამა ევროკავშირის კავშირსა და პარტნიორ ქვეყნებს შორის - შესახებ. ევროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო დერეფანი ან ტრასეკა ევროპისა და აზიის ქვეყნებს შორის ტვირთის გადაზიდვისა და მგზავრების გადაყვანის ერთიანი სისტემაა, რომელიც უზრუნველყოფს ამ რეგიონის სახელმწიფოთა შორის ეკონომიკურ, პოლიტიკურსა და კულტურულ ურთიერთობათა განვითარებას. ტასის-ტრასეკას ფარგლებში „ტექნიკური დახმარების პროექტების განხორციელებამ შესაძლებელი გახადა რიგი უმნიშვნელოვანესი ამოცანის გადაწყვეტა: ტრასეკას პროექტის წევრი სახელმწიფოების სატრანსპორტო სისტემების ინსტიტუციონალური მშენებლობა და მართვის სისტემის რეფორმა, საკანონმდებლო-ნორმატიული ბაზის სრულყოფა და მისი ჰარმონიზაცია დასავლურ ანალოგებთან, სატრანსპორტო სისტემების ტექნიკური მდგომარეობის შესწავლა, მათი რეაბილიტაციისა და რეკონსტრუქციის პროექტებისა და განვითარების გეგმების შემუშავება და ა.შ.[24].

II. ტვირთების საერთაშორისო საგზაო გადაზიდვები და საბაჟო პროცედურების გამარტივების საშუალებები TIR და ATA სისტემებით

2.1. განსაკუთრებული საბაჟო ფორმალობები წინასწარ
დეკლარირებული და TIR-წიგნაკით
გადაადგილებული საქონლის გაშვებისას

„აბრევიატურა TIR (Transports International Routiers) ნიშნავს - საერთაშორისო საგზაო გადაზიდვებს“... 1993 წლის 2 დეკემბერს საქართველომ მიმართა გაეროს TIR -კარნეტის კონვენციასთან მიერთების შესახებ, ხოლო 1094 წლის 24 სექტემბრიდან საქართველო მიუერთდა ამ კონვენციას (რატიფიცირების გარეშე), მაგრამ, ფაქტობრივად, ამ კონვენციის დებულებები არ მოქმედებს“[25]. „MCAT და საგარანტიო გაერთიანებები დებენ სადაზღვევო ხელშეკრულებას სადაზღვევო კომპანიებთან, რათა გადამზიდველების მიერ TIR - კარნეტი-ს არასწორი გამოყენების რისკებისაგან“[26]. როდესაც გადამზიდველი არღვევს TIR-კარნეტის წესებს, ხოლო MCAT ან საგარანტიო გაერთიანებები იძულებულნი არიან გადაუხადონ სათანადო თანხები საბაჟო ორგანოებს, ამ შემთხვევაში სადაზღვევო კომპანია იღებს ვალდებულებას გადაუხადოს ზემოაღნიშნული თანხები საბაჟო ორგანოს და, შესაბამისად, აუნაზღაუროს ეს ხარჯები MCAT-ს ან საგარანტიო გაერთიანებას. ამასთან, საბაჟო ორგანოს მოთხოვნით სადაზღვევო კომპანია ვალდებულია უშუალოდ გადაუხადოს სათანადო თანხა საბაჟო ორგანოს“[27].

„1975 წლის ნოემბერში გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ევროპის ეკონომიკური კომისიის ეგიდით ჩატარებულ შემაჯამებელ კონფერენციაზე წარდგენილ იქნა ტვირთების საერთაშორისო საგზაო გადაზიდვების შესახებ 1975 წლის კონვენცია, რომელიც ძალაში შევიდა 1978 წელს. ამ პერიოდიდან დაწყებული, კონვენციებიდან იგი ყველაზე უფრო მოქმედი საერთაშორისო სატრანსპორტო კონვენციაა

და, ფაქტობრივად, ტრანზიტის ერთადერთი უნივერსალური სისტემაა. TIR სისტემა შემუშავებულ იქნა იმ სიძნელეების შემცირებისათვის, რომლებიც ხვდება გადამზიდვეებს. ამასთან, საბაჟო ორგანოებს განკარგულებაში გადაეცა კონტროლის საერთაშორისო სისტემა, რომელსაც შეუძლია შეცვალოს ტრადიციული ნაციონალური პროცედურები, იმავდროულად, ტრანზიტული სახელმწიფოები დაიცვას ტვირთების არალეგალური შემოსვლისაგან[28].

როგორი ვალდებულებები ეკისრება გადამზიდველს TIR-კარნეტით სარგებლობისას? TIR -კარნეტის გამოყენებით გადამზიდველი პასუხისმგებლობას იღებს წარუდგინოს ტვირთი საბაჟო ორგანოს დანიშნულების პუნქტში, ან გადაიხადოს ტვირთთან დაკავშირებული ყველა ბაჟი, გადასახადი, პენია და ჯარიმა, თუ კარნეტი სწორად არ არის დახურული. მიუხედავად იმისა, რომ TIR-კარნეტების დიდი უმრავლესობა ყოველგვარი პრობლემის გარეშე გამოიყენება, მაინც არსებობს ფინანსური რისკი მფლობელისთვის და ამიტომ TIR ოპერაციებში მონაწილე პირებმა აუცილებელია იცოდნენ რამდენად მნიშვნელოვანია პროცედურების სწორად შესრულება და ტვირთზიდვების ზუსტად აღრიცხვის წარმოება. „ინსტრუქციის „საბაჟო ზედამხედველობის შესახებ“ მე-17 მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად, TIR წიგნაკით გადაადგილებული საქონლისა და სატრანსპორტო საშუალებების შემთხვევაში გამგზავნი საბაჟო ორგანო ან სისტემაში დაშვებული პირი უზრუნველყოფს TIR წიგნაკის შესახებ მონაცემების ელექტრონულად შეტანას მოწმობის ელექტრონულ ფორმატში.

გამოიკვეთა, რომ „საბაჟო სატრანზიტო სისტემები“ მიზანმიმართულია მდგრადი და ეფექტური სისტემის შემუშავებისკენ საქონლის გადაადგილების პროცესში, რათა მაქსიმალურად იქნეს გარანტირებული აუცილებელი საბაჟო

უსაფრთხოება და გარანტიები. იმისათვის რომ ასეთმა სისტემამ დამაკმაყოფილებლად იმუშაოს, მნიშვნელოვანია ნებისმიერ ფორმალობა არ იყოს დამამძიმებელი საბაჟოს თანამშრომლებისთვის და არც ძალიან რთული სატრანსპორტო ოპერატორებისთვის და მათი აგენტებისთვის, ამიტომ აუცილებელია ბალანსის დაცვა ერთი მხრივ საბაჟო ორგანოების და მეორე მხრივ სატრანსპორტო ოპერატორების მოთხოვნებს შორის.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ევროპის ეკონომიკური კომისიის (UNECE)“[29] შეფასების მიხედვით „ტრადიციულად, როცა საქონელი კვეთდა ერთ ან რამდენიმე სახელმწიფოს ტერიტორიას სახმელეთო გზის საშუალებით, საბაჟო ორგანოები თითოეულ სახელმწიფოში იღებდნენ კონტროლის და პროცედურების ნაციონალურ ზომებს. პრობლემა გამოკვეთილია იმაში, რომ ხშირად მოწმდებოდა ტვირთი ყველა ნაციონალურ საზღვარზე და ასევე უნდა დაეკმაყოფილებინა ნაციონალური უსაფრთხოების მოთხოვნები (გარანატია, ვალდებულება, ობლიგაცია და ა.შ.) პოტენციური ბაჟების და გაადასახადების დასაფარად, რომელიც რისკს ექვემდებარება, სანამ ეს საქონელი იმყოფებოდა გზაში თითოეულ ტერიტორიაზე.

ასევე აღვნიშნავდით, რომ „ზოგიერთი სატრანსპორტო საშუალება ითვლება საქონლად და მის მიმართ გამოიყენება **TIR-ის** შესაბამისი წიგნაკი. ეს სატრანსპორტო საშუალებები საკუთარი სვლით გადაადგილდებიან. მაგ. ავტოცისტერნები, ამწეები, მოსავლის ამღები მანქანები, ბეტონმრეველები და სხვა“[30].

მეორე მხრივ, აღმოსვლეთ და დასავლეთ ევროპის ქვეყნებს შორის გადაზიდვების მოცულობის ზრდამ **TIR სისტემა** დააკავშირა ახალ, ამ საფეხურზე მყოფ, უპრეცედენტო პრობლემას. ამავდროულად, პოლიტიკური სოციალური და ეკონომიკური სიტუაციების ცვლილების შედეგად რეგიონის

ბევრ ქვეყანაში, საბაჟო ორგანოები დადგა უპრეცედენტო რაოდენობის თაღლითობის და კონტრაბანდის შემთხვევების წინაშე და ნაწილობრივ ეს გამოწვეულია ბაჟის და გადასახადების მნიშვნელოვანი გაზრდით.

გარდა ამისა, **TIR სისტემის** მართვა და კონტროლი ქმნის პრობლემას ქვეყნის საბაჟო ორგანოებისთვის, კერძოდ, კი რიგ განვითარებად ქვეყნებში ზემოხსნებულ ორგანოებს არ აქვთ საკმარისი ცოდნა და გამოცდილება და არ ჰყავთ შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე პერსონალი. აღნიშნული არასასურველი მოვლენათა განვითარების საწინააღმდეგოდ, ზოგიერთ სახელმწიფო და **TIR სისტემის** სხვა მონაწილეები ხანდახან ცალმხრივ ზომებს მიმართავენ, ისეთი როგორიცაა: დამატებითი გარანტიები **TIR** ტრანზიტის ოპერაციებისათვის; გარკვეული საქონლის გამორიცხვა, რომელიც არ შეესაბამება პირობებს; საქონლის გამორიცხვა, რომელიც არ შეესაბამება **TIR** კონვენციის არსს. ცხადია, წინამდებარე განხილულმა მაგალითებმა გამოიწვია ერთი მხრივ სისტემის არევა და, მეორეს მხრივ დიდი ეკონომიკური გასავალი და შეფერხება საერთაშორისო გადაზიდვების პროცესში. სისტემა უნდა იყოს იმ გარემოებებთან მიმართებაში, რისთვისაც დაიდო ხელშეკრულება და შეთანხმებასთან, რომელსაც ჰქონდა მჭიდრო და რეალური კავშირი[31].

2.2. ATA წიგნაკის შევსება, რეგისტრაცია და დადასტურება

ATA-კარნეტი გამოიყენება საქონლის დროებითი შემოტანის საბაჟო პროცედურის პირობებში (აგრეთვე ტრანზიტის დროსაც). „ATA-კარნეტი, ანუ დროებითი შემოტანის დოკუმენტი წარმოადგენს ისეთ საერთაშორისო დოკუმენტს, რომელიც გათანაბრებულია სატვირთო-საბაჟო დეკლარაციასთან. ეს იმას ნიშნავს, რომ ATA- კარნეტის წარმოდგენის დროს საბაჟო ორგანოს უფლება არ აქვს

მოითხოვოს სატვირთო-საბაჟო დეკლარაცია[32]. რაც შეეხება სატრანსპორტო საშუალების დროებით შემოტანას - გამოიყენება CPD-კარნეტი (აბრევიატურა CPD (Carnet de passages en douane), ფრანგ. ნიშნავს- საზღვრის გავლის წიგნაკს). ATA-კარნეტს ნაციონალური სავაჭრო-სამრეწველო პალატა გასცემს, რომელიც საერთაშორისო სავაჭრო-სამრეწველო პალატების ბიუროსთანაა დაკავშირებული. „ნაციონალური სავაჭრო-სამრეწველო პალატა იმ შემთხვევაში გასცემს რეზიდენტ ფიზიკურ და იურიდიულ პირებზე ATA-კარნეტს, თუ პირს საქონელი დროებით გააქვს ATA - კარნეტის წევრ ქვეყნებში (ან ტრანზიტით გადაადგილებს საქონელს){33}.

ინსტრუქციის „საბაჟო ზედამხედველობის შესახებ“ მე-19 მუხლის 1-ლი პუნქტის მიხედვით, „საქონლის დროებითი შემოტანის შესახებ“ სტამბოლის 1990 წლის 26 ივნისის კონვენციის ან „საქონლის დროებითი შემოტანისათვის ATA წიგნაკის შესახებ“ ბრიუსელის 1961 წლის 6 დეკემბრის საბაჟო კონვენციის (ATA კონვენცია) შესაბამისად, საქართველოს საბაჟო ტერიტორიაზე საქონლის ტრანზიტის ან იმპორტის გადასახდელების გადახდისაგან სრულად გათავისუფლებით უცხოური საქონლის დროებით შემოტანის ან საქართველოს საბაჟო ტერიტორიიდან ამ საქონლის რეექსპორტის განხორციელების მიზნით ATA წიგნაკის წარდგენის შემთხვევაში საბაჟო ორგანო ან სისტემაში დაშვებული პირი უზრუნველყოფს ATA წიგნაკის შესახებ მონაცემების ელექტრონულად შეტანას მოწმობის ელექტრონულ ფორმატში (გარდა ფიზიკური პირის მიერ ATA წიგნაკის გამოყენებით საქონლის საქართველოს საბაჟო საზღვარზე ბარგით ან/და ხელბარგით გადაადგილებისა, რა დროსაც ATA წიგნაკის შესახებ მონაცემები ელექტრონულად აისახება ფიზიკური პირის საბაჟო დეკლარაციაში). ამავე-18 მუხლის პირველი პუნქტში საუბარია მოწმობისათვის „eCustoms“-ის

მიერ მინიჭებული „D“ ნომერი მითითების შემთხვევებზე[34]. ბუნებრივია, ATA კარნეტის სისტემის დანერგვამ საქართველო უფრო მიმზიდველი უნდა გახადოს, როგორც სატრანზიტო ქვეყანა და უთუოდ შეეწყობა ხელი სატრანზიტო მოცულობის გაზრდას, ასევე, მაქსიმალურად დაცულ უნდა იყოს ქვეყნის ეკონომიკური ინტერესი[35].

საქართველოში ATA კარნეტის სისტემა ეფექტურად შეიძლება იქნეს გამოყენებული საქონლისთვის, რომელიც დროებით არის შემოტანილი ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიაზე ზემოთ აღნიშნული კონვენციების ფარგლებში, ეს იქნება საერთაშორისო გამოფენებზე საპრეზენტაციოდ საქონლის წარდგენა, ასევე სხვადასხვა ტექნიკა-დანადგარების, ნავთობპროექტების ან სხვა პროექტების ეფექტურად გასახორციელებლად. აღნიშნული ინსტიტუტი, რომელიც მსოფლიოშია აღიარებული, მიმზიდველს გახდის გარემოს საქართველოს საინვესტიციო-საგამოფენო კლიმატის ჩამოსაყალიბებლად, კიდევ უფრო შეუწყობს ხელს საქართველოს საერთაშორისო ინტეგრაციას.

„ზემოთ აღნიშნული „სტამბულის კონვენცია“ მიერთებულ მხარეს უფლებას აძლევს ATA კარნეტი გამოიყენოს დროებით შემოტანილი საქონლისათვის დროებითი შემოტანის სხვა საერთაშორისო კონვენციის ფარგლებში ან საქონლის დროებითი შეტანისათვის ნაციონალური კანონებისა და წესების შესაბამისად, ასევე, ქვეყნის ტერიტორიაზე ტრანზიტით გამავალი ტვირთებისათვის. კონვენცია განსაზღვრავს დროებითი შეტანის საბაჟო პროცედურების გამარტივების მინიმალურ პირობებს და არ ეწინააღმდეგება სხვა ისეთი გამარტივებული პროცედურების გამოყენებას, რასაც კონვენციას მიერთებული ქვეყანა დაუშვებს ცალმხრივი, ორმხრივი ან მრავალმხრივი შეთანხმების საფუძველზე“[36]. ATA კარნეტის გამოყენება ნაკლებ ადმინისტრაციულ სამუშაოს გულისხმობს, რაც თავისთავად

გულისხმობს ფინანსური სახსრების დაზოგვას ბიუჯეტის სასარგებლოდ, ქვეყნის საბაჟოების უსაფრთხოების გარანტორია, რამეთუ იმპორტის საბაჟო გადასახდელების საქონლის დროებითი შემოტანისათვის გარანტირებულია გარანტი ასოციაციების მიერ, რომელიც არის IBCC/ATA საგარანტიო ჯაჭვის წევრი. ასეთი გარანტია ავტომატურია და არ საჭიროებს შემდგომ ადმინისტრაციულ შემოწმებას საბაჟოს მიერ. ATA კარნეტით ტვირთების ტრანზიტული გატარება გათვალისწინებული სტამბულის კონვენციით, გარანტიაა ამ ტვირთების გამარტივებული ფორმალობებით საქართველოს საბაჟო საზღვარზე გატარებისა და უზრუნველყოფილია ქვეყნის ეკონომიკური ინტერესების დაცვა.

და ბოლოს რა მიზანია აქვს ATA კარნეტის სისტემას? მისი მიზანი უპირველესად საქონლის დროებითი შემოტანის პროცედურების გამარტივებაა, კერძოდ: ქვეყნის ტერიტორიაზე საქონლის დროებითი შეტანის დროს საბაჟო დეკლარაციების გაფორმება და ნებისმიერი საბაჟო გადასახადების ამოღების უზრუნველყოფა, იმ შემთხვევისათვის, თუკი საქონელი, რომელიც დროებით შემოდის ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიაზე კანონით გათვალისწინებულ ვადებში არ დატოვებს მას; ATA კარნეტის სისტემა პრაქტიკულ უპირატესობას ანიჭებს საბაჟო წარმომადგენლებს და მეწარმეებს, ცვლის რა ადგილობრივ საბაჟო დეკლარაციას, არ ავალდებულებს პირებს ყველა საბაჟოზე საბაჟო დოკუმენტის გაფორმების აუცილებლობაზე და ა.შ.

2.3. ეროვნული კანონმდებლობა და ორმხრივი ხელშეკრულებები გადაზიდვების შესახებ

გადაზიდვა-გადაყვანის შიდასამართლებრივ მარეგულირებელს წარმოადგენს ორმხრივი და მრავალმხრივი ხელშეკრულებები მსოფლიოს მრავალ ქვეყანასთან,

სახმელეთო (სარკინიგზო საავტომობილო), საზღვაო, საჰაერო სფეროებში, ასევე ბოლო დროს საკმაოდ განვითარდა მილსადენი სისტემებით გადაზიდვები.

მსოფლიო მამტაბით საერთაშორისო გადაზიდვებში საკმაოდ დიდი ადგილი უჭირავს ნავთობპროდუქტების, გაზის, ქიმიური პროდუქტებისა და ქვანახშირის, ასევე, მილსადენი ტრანსპორტით გადაზიდვას. მნიშვნელოვანია ასევე, ელექტროენერგიის მიმართულებითაც. რაც შეეხება ტვირთის გადაზიდვას მილსადენი სისტემებით, საკმაოდ სპეციფიურია მისი მოცულობა და ძირითადად მიეკუთვნება გადაუმუშავებელი ნავთობი, ნავთობპროდუქტები, ზოგიერთი თხევადი ქიმიკალები და თხევადი გაზი. თავდაპირველად, ეს ტვირთი იგზავნებოდა ცისტერნებით, რკინიგზის საშუალებით და სპეციალური საზღვაო ან მდინარის გემებით (ტანკერები). თუმცა, ამის შემდეგ მსოფლიო ეკონომიკის მოთხოვნის ზრდამ, პირველ რიგში, ნავთობსა და გაზში გააჩინა ტრანსპორტირების ახალი სახე, მილსადენი. მისი აღმავლობა დაიწყო გასული ასწლეულის მეორე ნახევარში და მის ბოლო წლებში.

საქართველო აქტიურადაა ჩართულია მილსადენი სისტემებით ტრანსპორტირებებში, ვინაიდან თავისი გეოპოლიტიკური მდებარეობიდან გამომდინარე, აკავშირებს ევროპისა და აზიის დერეფანს. ასევე, „საქართველოს აზერბაიჯანთან და თურქეთთან შეუძლია წარმატებით გააგრძელოს ახალი, ფართო მასშტაბის რეგიონული სატრანზიტო პროექტების იმპლემენტაცია, რადგან: გააჩნია ოპერირების წარმატებული გამოცდილება, მარშრუტი წარმოადგენს უმოკლეს გზას კასპიის ნავთობისა და გაზის მიწოდებისათვის ევროპისა და საერთაშორისო ბაზრებზე; საქართველოზე გამავალი მარშრუტი კომერციულად ნეიტრალურ სატრანზიტო ქვეყნებს მოიცავს; აქვს

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მნიშვნელოვანი რეზერვი“^[37].

შიდასამართლებრივი რეგულირება მოცემულია საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 668-697 -ე მუხლებში, რომელიც მოიცავს გადაზიდვა-გადაყვანას და გადაზიდვისათვის აუცილებელ ხელშეკრულებებს^[38].

მეცნიერთა ერთი ნაწილის მიერ მიერ გამოთქმულია მოსაზრება, რომ „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი შეიცავს ნორმებს, რომლებიც საერთოა ყველა სახის გადაზიდვის ხელშეკრულებისათვის.“^[39] მართლაც, თუკი სსკ-ის კერძო ნაწილის XII თავს კარგად განვიხილავთ, შევამჩნევთ, რომ კანონმდებელი არ აზუსტებს კონკრეტულად რომელი სახის ტრანსპორტით გადაზიდვა-გადაყვანას არეგულირებს ზემოაღნიშნული კანონი. გასაგებია, რომ 677-ე მუხლი მიუთითებს ზედნადებზე, კონოსამენტზე და გადაზიდვების სხვა ფორმებზე, ასევე, 671-ე მუხლი საუბრობს რამდენიმე სატრანსპორტო საშუალებებზე, თუმცა სხვა უმრავლესი მუხლები ძირითადად მიგვითითებს მთლიანად გადაზიდვა-გადაყვანებზე, ანუ კანონი არეგულირებს ზოგადად გადაზიდვა-გადაყვანის სისტემას და მასთან დაკავშირებულ სამართლებრივ რეგულაციებს.

სამეცნიერო ლიტერატურაში, გადაზიდვებს საკმაოდ ხშირად უკავშირებენ სავაჭრო გარიგებებს, და პირიქითაც. კერძოდ კი, სახელმწიფოს ეკონომიკური აღმავლობისთვის აუცილებელია ქვეყანაში აქტიურად წარმოებდეს ექსპორტ-იმპორტი, როგორც განვითარებული ისე რეგულირებული იყოს სავაჭრო სისტემები და გადაადგილება/მიწოდების საბაზისო პირობები.

ცხადია, რომ უაღრესად დიდი მნიშვნელობა აქვს მოწესრიგებული და სამართლებრივად გამართული გადაზიდვების სისტემის არსებობას, ვინაიდან, აღნიშნულის

გარეშე, სახელმწიფო არამხოლოდ შიდასამართლებრივად (ეკონომიკური თვალსაზრისით) იზარალებს, არამედ პირდაპირ მოახდენს გავლენას მსოფლიო სავაჭრო სფეროში კონკურენტუნარიანობის შენარჩუნებაზე. ცხადია ისიც, რომ აღნიშნული პროცესების სრულყოფა სახელმწიფოს სრულად უწყობს ხელს საერთაშორისო გადაზიდვების პროცესში საბაჟო და სხვა სახის პროცედურული წინააღმდეგობების დაძლევაში.

სასამართლო პრაქტიკა

დავის საგანი: საზღვაო გადაზიდვები - კოლექციონერის ნებართვის საფუძველზე გაგზავნილი, დაკარგული საქონელი[40]. მოპასუხე გადამზიდავმა გააზავნა საქონელი მომჩივანთან, სიდნიდან პორტ მორსბიში. საქონელი ჩასვლისთანავე ჩამოიცალა და გაიტანეს კოლექციონერის ნებართვით 1951-1962 წლების საბაჟო განკარგულების შესაბამისად. საქონელი განთავსდა უსაფრთხო ადგილას. იმავდროულად, ამ საწყობში საქონლის ნაწილი ამოღებულ იქნა, როგორც „არაკანონიერი“. მომჩივანმა აღძრა საქმე გადამზიდავის წინააღმდეგ, ითხოვდა რა ზარალის ანაზღაურებას, საზღვაო გადაზიდვების შეთანხმების დარღვევის საფუძველზე, მიზეზად, საქონელის შენახვის და მოვლის წესების დაუცველობას ასახელებდა. მოპასუხე ამტკიცებდა, რომ დანაკარგი წარმოიშვა ხომალდიდან ტვირთის ჩამოცლის შემდეგ. ჰააგის წესების თანხმად, გამოყენებული იქნა კონოსამენტი, თუმცა ნებისმიერი პასუხისმგებლობა ამ წესებით მოქმედებდა, მას შემდეგ რაც, გემი დაიტვირთა საქონლით მისი ხომალდიდან გადმოცლამდე. მხარეებმა ასევე გამორიცხეს კინოსამენტში, შეზღუდული პასუხისმგებლობა მოპასუხისა მას შემდეგ რაც ჩამოიცალა საქონელი ხომალდიდან. მოპასუხემ მიუთითა 1951-1962 წლების 69-ე ნაწილის განკარგულებაზე, რომელიც გულისხმობდა: «საქონელი, არ ჩამოცლილა და არ გატანილა

კოლექციონერის ნებართვის საფუძველზე, იგი უნდა განთავსებულიყო კაპიტანის ან გემის მფლობელის მიერ ან საჰაერო ხომალდის პილოტის ან მისი მფლობელის მიერ. საჰაერო ხომალდი, საიდანაც ჩამოიცალა საქონელი უსაფრთხო ადგილას, მანამ, სანამ კანონიერად არ იქნება გატანილი ამ ადგილიდან (საწყობიდან), მასზე პასუხისმგებლობა ეკისრება კაპიტანს ან გემის მფლობელს, ან საჰაერო ხომალდის შემთხვევაში პილოტს ან მის მფლობელს, (ვინაიდან თითქოს ის არც ჩამოტვირთულა).

გადაწყვეტილება: საჩივარი უარყოფილია.

შესწორება: 69-ე ნაწილი უნდა წავიკითხოთ 1951-1962 წლების საბაჟო განკარგულების კონტექსტში. რისკი, რომელიც მოხსენიებულია 69-ე ნაწილში, - არის პასუხისმგებლობა განკარგულებასთან მიმართებაში. ამ განკარგულებას არ შეუძლია დააკისროს პასუხისმგებლობა გადამზიდვას, ვინაიდან აღნიშნული აღემატება მის ვალდებულებებს, რომელსაც მოიცავს საზღვაო გადაზიდვების შესახებ შეთანხმება.

- **საზღვაო გადაზიდვა - ტვირთის ჩეკი, საზღვაო კანონის მიხედვით, მიზანმიმართული გადაზიდვების დროს არ წამოადგენს შეთანხმებას.[41]**

აპელანტმა გააგზავნა საქონელი გემის საშუალებით, რომელიც იმართებოდა მოპასუხის მიერ. ტვირთის გამყიდველმა საქონელი გადასცა მოპასუხეს მოსარჩელესთან გასაგზავნად. საქონლის მიღების შემდეგ მოპასუხემ გადასცა გამყიდველს დოკუმენტი, რომელიც დასათაურებული იყო შემდეგი ტექსტით „ტვირთის მიღება“. გადაწყდა რომ, საქონლის ჩამოტვირთვისას გამყიდველი მოქმედებდა, როგორც აპელანტის აგენტი. როცა გემი მიუახლოვდა დანიშნულების ადგილს, საქონლის გარკვეული ნაწილი დაიკარგა. მოსარჩელემ გადაწყვიტა სასამართლოსათვის მიემართა.

სასამართლო სხდომაზე, მოსამართლემ გადაწყვეტილება გამოიტანა მოპასუხე მხარის -გადამზიდავის სასარგებლოდ. გადამზიდავი დაეყრდნო შეზღუდულ შეთანხმებას, რომელიც, დაბეჭდილი იყო ჩეკის უკან, რომელიც ითვალისწინებდა რომ, იმ შემთხვევაში, თუ ნივთი დაიკარგებოდა, ტვირთის გამგზავნს უნდა ეცნობებინა გადამზიდავისთვის ერთი თვის განმავლობაში გაგზავნიდან. მოსამართლემ დაადგინა, რომ ჩეკზე არ იყო დატანილი შეთანხმების პირობები მხარეებს შორის, რადგანაც ეს ინფორმაცია არ მისულა ხელშეკრულების დადებამდე არც გამგზავნთან, არც მის აგენტთან. თუმცა მოსამართლემ გამოიტანა გადაწყვეტილება გადამზიდავის სასარგებლოდ საზღვაო კანონის საფუძველზე (თავი 103). გამგზავნა გაასაჩივრა.

გადაწყვეტილება: აპელაცია მიღებულია.

შესწორება: ტვირთის ჩეკი არ იყო გადაზიდვის ხელშეკრულება, როგორც ეს განსაზღვრულია საზღვაო გადაზიდვების შესახებ კანონით და ამგვარად, გადამზიდავისთვის ეს შეზღუდვები არ იყო ხელმისაწვდომი. ტვირთის ჩეკში პირდაპირაა მითითებული, რომ ის არ წამოადგენს კონოსამენტს ან იმის დამადასტურებელ საბუთს, რომ ტვირთის მფლობელს წარმოადგენდეს.

- **გემისა და ტვირთის უკანონო დაპატიმრება ერთ წელზე მეტი ვადით, იარაღის კონტრაბანდის ეჭვის საფუძველზე : დარღვევა[42].**

ფაქტები: 1991 წლის ოქტომბერში თურქეთის სახელმწიფო ორგანოებმა დააკავა კვიპროსული საკუთრების ხომალდი, რომელსაც მართავდა განმცხადებელი, რადგანაც ეჭვი მიიტანეს იმაზე, რომ ხომალდზე არსებული იარაღი კონტრაბანდული მიზნებით იყო. გემის ეკიპაჟის რამდენიმე წევრის მიმართ დაიწყო სისხლის სამართალწარმოება. 1991 წლის დეკემბერში გამოძიების დასრულების შემდგომ

თურქეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ დაადასტურა, რომ ტვირთი, რომელიც განმცხადებელს გადაჰქონდა, ეკუთვნოდა ირანს და მისი დაკავება არ შეიძლება გამართლებულიყო თურქეთსა და კვიპროსს შორის „საომარი მდგომარეობით“. ბოლოს თურქეთის სასამართლომაც გაამართლა ეკიპაჟის წევრები და 1992 წლის დეკემბერში ხომალდიც გაათავისუფლა. თანმდევი სამოქალაქო სამართალწარმოების შედეგად, განმცხადებელმა ვერ შეძლო ხომალდის დაკავებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მიღება.

კანონმდებლობა: 34-ე მუხლი - პირველყოვლისა მოპასუხე სახელმწიფომ სადავო გახადა ის რომ განმცხადებელს არ ჰქონდა *locus standi*, რადგანაც ის სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული კორპორაცია იყო და აქედან გამომდინარე ის ირანის ისლამური რესპუბლიკის მთავრობისგან ვერ გაიმიჯნებოდა. თუმცა სასამართლომ დაადგინა, რომ ვინაიდან განმცხადებელ კომპანიაზე ძირითადად ვრცელდებოდა კორპორაციული სამართალი და ის სახელმწიფოსგან სამართლებრივად და ფინანსურად დამოუკიდებელი იყო, არაფერი ამყარებდა იმას, თითქოსდა განაცხადი წარმოადგინა ირანის ისლამურმა რესპუბლიკამ.

პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლი - ხომალდის დაკავება უტოლდებოდა საკუთრებით სარგებლობაზე კონტროლს პირველი დამატებითი ოქმის პირველი მუხლის მიზნებისთვის. მხარეები შეთანხმდნენ, რომ ჩარევას ჰქონდა სამართლებრივი საფუძველი, თუმცა ვერ შეთანხმდნენ ამ კანონის მოქმედების ფარგლებსა და მნიშვნელობაზე. მიუხედავად იმისა, რომ დაკავებიდან ორ თვეში სახელმწიფო ორგანოებისთვის ცნობილი იყო, რომ ტვირთი არ წამოადგენდა კონტრაბანდას და არ უქმნიდა საფრთხეს თურქეთის ეროვნულ უსაფრთხოებას, ეს მდგომარეობა გაგრძელდა მომდევნო ერთი წლის განმავლობაში.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ ხომალდი უნდა გათავისუფლებულიყო არაუგვიანეს 1992 წლის მარტისა, როდესაც პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება ძალაში შევიდა. ამ დროიდან ხომალდის დაკავება იყო უკანონო, ვინაიდან აღარ არსებობდა იარაღის კონტრაბანდის დანაშაულის ვარაუდის საფუძველი ან თურქეთსა და კვიპროსს შორის საომარი მდგომარეობის გამო ხომალდის დაკავების რაიმე ზოგადი უფლებამოსილება. უფრო მეტიც, კომპენსაციის მოთხოვნაზე განმცხადებლისთვის სასამართლოების უარის გათვალისწინებით, განმცხადებლის საკუთრების უფლებაში ჩარევა იყო შეუსაბამო.

დადგენილება: დარღვევა (ერთხმად).

საინტერესოა უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა სარკინიგზო გადაზიდვებზე, კერძოდ, „სარკინიგზო გადაზიდვებისას ტვირთის დაყოვნებით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების საკითხის გადასაწყვეტად დასაშვები მტკიცებულებები - საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლი - საქართველოს სარკინიგზო კოდექსის 52-ე მუხლი - „რკინიგზით ტვირთის გადაზიდვის წესების“ 433-ე მუხლი. მითითებული დავა შეეხებოდა გადაზიდვის ხელშეკრულებას გამგზავნის მიერ, რომელიც იმავდროულად იყო ტვირთმიმღები, დანიშნულების ადგილამდე მიტანილი ნავთობისა და ნავთობპროდუქტების არაადრეულ მიღებასა და დაცლას, შესაბამისად, ვაგონების დაყოვნებით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურებას. კონკრეტულ შემთხვევაში დაისვა საკითხი, თუ რომელი სახის მტკიცებულებებითაა შესაძლებელი დადასტურდეს ტვირთის არადროული მიღება-დაცლისა და ვაგონების დაყოვნების ფაქტი და ამით გამოწვეული ზიანი? სამართლებრივი კრიტერიუმებით განისაზღვრება მტკიცებულებების დასაშვებობა?

საკასაციო სასამართლომ მიუთითა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის მე-3 ნაწილზე და განმარტა, რომ აღნიშნული დანაწესი მიუთითებს მტკიცებულებების დასაშვებობის პრინციპზე, რომელიც ითვალისწინებს მტკიცებულებების საშუალებების (სახეების) გამოყენების შეზღუდვას, შესაბამისად, განსახილველი სადავო ურთიერთობების გათვალისწინებით, ზემოაღნიშნული ფაქტობრივი გარემოებების დადასტურების სამართლებრივი მექანიზმები მოცემულია მატერიალურ სამართალში, კერძოდ, „რკინიგზით ტვირთის გადაზიდვის წესების“ 433-ე მუხლის პირველი ნაწილის მეორე წინადადების „ბ“, „გ“, და „ლ“ ქვეპუნქტების თანახმად, საერთო ფორმის აქტით დასტურდება ამ მუხლით მოცემული იურიდიული მნიშვნელობის ისეთი ფაქტები, როგორიცაა დანიშნულების სადგურში ვაგონების დაყოვნება ტვირთმიმღების ან მისასვლელი ლიანდაგით მოსარგებლის მიზეზით; დატვირთული ვაგონების დაყოვნება შუალედურ სადგურში ტვირთმიმღების მისასვლელი ლიანდაგით მფლობელის მიზეზით იმის გამო, რომ ტვირთმიმღების ან მისასვლელი ლიანდაგით მფლობელის მიზეზით ვერ იღებენ მომიჯნავე სადგურები ან მომიჯნავე სადგურს არ გააჩნია ვაგონების დაგროვებისათვის საჭირო ტექნიკური აღჭურვილობა და ა. შ. აღნიშნული ნორმის გამოყენების წინაპირობაა საქართველოს სარკინიგზო კოდექსის 52-ე მუხლის პირველი ნაწილი, რომლის თანახმად, გარემოებები, რომლებიც სარკინიგზო მიმოსვლის მონაწილეთა პასუხისმგებლობის საფუძველს წარმოადგენს, დასტურდება კომერციული, ტექნიკური და საერთო ფორმის აქტებით. ამავე მუხლის მე-15 ნაწილის თანახმად, საერთო ფორმის აქტები უნდა შედგეს „რკინიგზით ტვირთის გადაზიდვის წესების“ შესაბამისად.

საკასაციო სასამართლოს მითითებით, ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, სადავო ფაქტობრივი გარემოებების დადასტურება შესაძლებელია საერთო ფორმის აქტების მეშვეობით, რომელიც წარმოადგენს საქართველოს სარკინიგზო კოდექსითა და „რკინიგზით ტვირთის გადაზიდვის წესების“ გათვალისწინებულ მტკიცებულებას. ამდენად, მითითებული მატერიალურ-სამართლებრივი ნორმებიდან გამომდინარე, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 102-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დაუშვებელია სადავო ურთიერთობების დადასტურება სხვა სახის მტკიცებულებებით, მოწმეთა ჩვენებებით, მხარეთა ახსნა განმარტებებით და ა.შ.“[43].

გამოყენებული ნორმატიული მასალა, ლიტერატურა, სასამართლო პრაქტიკა, ვებგვერდები:

{1} საერთაშორისო საზღვაო ორგანიზაცია (IMO) დაფუძნებულია 1958 წელს, იგი აერთიანებს 129 სახელმწიფოს.

{2} საერთაშორისო ურთიერთობის მხრივ საზღვაო ტრანსპორტის სააგენტოს მიზნები, ფუნქციები და ძირითადი ინფორმაცია ხელმისაწვდომია: <http://mta.gov.ge/?m=52>.

{3} საქართველოს საზღვაო კოდექსი, <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/29908?publication=32>].

{4} ექსპორტის სასაქონლო ოპერაცია საშუალებას იძლევა, სახელმწიფოს საქონელი გატანილ იქნეს სახელმწიფოს საბაჟო ტერიტორიის გარეთ, მათ შორის, დროებით, დაბრუნების პირობით. ექსპორტის სასაქონლო ოპერაცია გამოიყენება, თუ საქონელი სახელმწიფოს საბაჟო ტერიტორიიდან გატანისას იმავე მდგომარეობაში იყო, რომელშიც ექსპორტის დეკლარაციის რეგისტრაციის დღეს, გარდა ბუნებრივი დანაკარგებით გამოწვეული ცვლილებებისა.

{5} დამატ. იხ. ხარაზი ი; ხარაზი ქ; საბაჟო სამართალი, მეორე ნაწილი, დამხმარე სახელმძღვანელო, თბ; 2022.

{6} იხ. კონვენცია საზღვაო ნაოსნობის უსაფრთხოების წინააღმდეგ მიმართული არაკანონიერი აქტების წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ, ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1202848?publication=0> .

{7} ამილახვარი ზ; ამილახვარი გ; წერეთელი ნ; ბიზნესის სამართალი (სახელმძღვანელო), თბ; 2010, 272.

{8} ძალაში შევიდა 1932 წლის 2 ივლისიდან.

{9} ამილახვარი ზ; ამილახვარი გ; წერეთელი ნ; ბიზნესის სამართალი (სახელმძღვანელო), თბ; 2010, 272.

{10} ანაკლიის ახალი ღრმაწყლოვანი ნავსადგურის საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტი კერძო პარტნიორის შერჩევის პროცესის განზრახულობის შესახებ განაცხადი 20 თებერვალი, 2023; 7.

{11} დანელია ი; თსუ-ს ეკონომიკის დოქტორანტი და *Evergreen Marine Corp. Evergreen Line (BSA Georgia)*-ს კომერციული მენეჯერი. ანაკლიის პორტი და მისი პერსპექტივები, <https://forbes.ge/anakliis-porti-da-misi-pe/>.

{12} დანელია ი; თსუ-ს ეკონომიკის დოქტორანტი და *Evergreen Marine Corp. Evergreen Line (BSA Georgia)*-ს კომერციული მენეჯერი. ანაკლიის პორტი და მისი პერსპექტივები, <https://forbes.ge/anakliis-porti-da-misi-pe/>.

{13} იაშვილი ნ; მაღალაშვილი ე; ნაჭყებია ზ; სახელშეკრულებო ურთიერთობების პრაქტიკა, თბილისი, 2006, 156-157.

{14} იქვე.

{15} ტვირთების საერთაშორისო საგზაო გადაზიდვების შესახებ კონვენცია პ/დ N 2289, საქართველო შეუერთდა 1999 წლის 22 ივლისს.

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1380813?publication=0>.

{16} 1956 წლის 19 მაისს კონვენცია „გზის მეშვეობით საქონლის საერთაშორისო გადაზიდვის ხელშეკრულების შესახებ და ხელმოწერის პროტოკოლი“ დეტალურად იხ.

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1380813?publication=0>; შესრულებულია ქენევაში.

{17} ევროპის საბჭოს/ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება 13.12.2007 [III სექცია] ირანის ისლამური რესპუბლიკის საზღვაო ხაზები (Islamic Republic of Iran Shipping Lines) თურქეთის წინააღმდეგ - [40998/98](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%5B%2240998%2F98%22%5D%2C%22documentcollectionid%22%3A%5B%22G RANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-83951%22%5D%7D), ხელმისაწვდომია: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%5B%2240998%2F98%22%5D%2C%22documentcollectionid%22%3A%5B%22G RANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-83951%22%5D%7D>].

{18} საქართველოს საჰაერო კოდექსი, მ.63.5.5.2.

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33298?publication=33>

{19} იხ. ICAO-ს საბჭოს წლიური ანგარიშები, <https://www.icao.int/about-icao/Pages/annual-reports.aspx>

{20} იხ. IATA-ს ყოველწლიური მიმოხილვა, <https://www.iata.org/publications/pages/annual-review.aspx>.

დღეისათვის „სამოქალაქო ავიაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია“ ICAO ორგანიზაციის წევრია 193 სახელმწიფო, საქართველო მისი წევრია 1993 წლიდან. შტაბბინა მდებარეობს მონრეალში. დეტალურად იხ. <https://www.icao.int/about-icao/Pages/member-states.aspx>.

{21} Amadeus-ის ოფიციალური სტატისტიკა ავიაგადაყვანა/გადაზიდვებთან დაკავშირებით ხელმისაწვდომია: <https://corporate.amadeus.com/en/about-us/history>.

{22} გეფერიძე დ., საერთაშორისო საჰაერო გადაყვანა-გადაზიდვების საერთაშორისო სამართლებრივი

რეგულირების ასპექტები, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2009, 83-84.

{23} იხ. 1961 წლის გვალადაპარის კონვენციით დადგენილი - არარეგულირებული საჰაერო გადაზიდვები.

ეროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო დერეფანი,

Ka.wikipedia.org/wiki/ ეროპა-

კავკასია_აზიის_სატრანსპორტო დერეფანი.

{24} ეროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო დერეფანი,

Ka.wikipedia.org/wiki/ ეროპა-

კავკასია_აზიის_სატრანსპორტო დერეფანი.

{25} ურიდია გ., რუხაია ფ., არახამია მ., საბაჟო გაფორმება TIR და STA (GPD) კარნეტის პრინციპებით, თბ., 2004, გვ-5.

{26} იქვე, 9.

{27} იქვე, 9-10.

{28} TIR სისტემის შესახებ,

http://girca.org/TIR_სისტემის_შესახებ/m125.

{29} გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ევროპის ეკონომიკური კომისია (UNECE) შეიქმნა 1947 წელს [ECOSOC-ის მიერ](#). UNECE- ის ძირითადი მიზანია პან-ევროპული ეკონომიკური ინტეგრაციის ხელშეწყობა. UNECE მოიცავს 56 წევრ სახელმწიფოებს ევროპის, ჩრდილოეთ ამერიკისა და აზიის ქვეყნებში.

{30} ურიდია გ., რუხაია ფ., არახამია მ., დასახ. ნაშრ., გვ-15.

{31} იხ. Cambridge Core, British Institute of International & Comparative Law. The Proper Law of the Contract and Renvoi: Further Comments on the *Amin Rasheed Shipping Case*, Volume 33, Issue 1 January 1984, pp. 199-202.

{32} ურიდია გონერ, რუხაია ფრიდონ, არახამია მერაბ, საბაჟო გაფორმება TIR და ATA (CPD) კარნეტის პრინციპებით, თბილისი, 2004, 34.

{33} ურიდია გონერ, რუხაია ფრიდონ, არახამია მერაბ, საბაჟო გაფორმება

TIR და ATA (CPD) კარნეტის პრინციპებით, თბილისი, 2004, 35

{34} ხარაზი ი; საბაჟო სამართალი, პირველი ნაწილი, თბ; 2021, 664.

{35} ხარაზი ი. დასახ. ნაშრ. 665.

{36} ხარაზი ი. დასახ. ნაშრ. 666.

{37} გოჩიტაშვილი თ., ნავთობისა და გაზის სატარანზიტო მილსადენები (არსებული და პერსპექტიული), თბ., 2014, გვ-52, <http://weg.ge/sites/default/files/1.-energy-transit-projects.pdf>.

{38} საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის თავი მეთორმეტე გადაზიდვა-გადაყვანა.

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/31702?publication=101>.

{39} ზამბახიძე ტ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი IV, ტომი I, თბ., 2001, 312.

{40} Administration of the Territory of Papua and New Guinea v China Navigation Ltd [1967- 68] PNGLR 239 (1 December 1967), <http://www.paclii.org/libraries/maritime-law/case-summaries-sea-carriage/index.html>

{41} [Belae v Markwarth Shipping Company Ltd \[1981\] SBHC 10; \[1980-1981\] SILR 218 \(23 October 1981\)](http://www.paclii.org/libraries/maritime-law/case-summaries-sea-carriage/index.html) ხელმისაწვდომია: <http://www.paclii.org/libraries/maritime-law/case-summaries-sea-carriage/index.html>.

{42} ირანის ისლამური რესპუბლიკის საზღვაო ხაზები (Islamic Republic of Iran Shipping Lines) თურქეთის წინააღმდეგ - 40998/98 გადაწყვეტილება 13.12.2007 [III სექცია] 34-ე მუხლი დაზარალებული სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული სამართლებრივად და ფინანსურად დამოუკიდებელი კომპანია: დაზარალებულის სტატუსი დადასტურდა 1-ელი დამატებითი ოქმის 1-ელი მუხლი 1-ელი დამატებით ოქმის 1.2 მუხლი საკუთრებით სარგებლობის კონტროლი, <https://hudoc.echr.coe.int/geo#%22itemid%22:%22001-120753%22>].

{43} საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2009 წლის 11 ივნისის განმარტება საქმეზე #ას-792-1007- 08; <http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/ganmarteba43.pdf>.

Ia Kharazi,
Affiliate Professor at the Sokhumi State University, Invited
Professor at David Aghmashenebeli University of Georgia
and Akaki Tsereteli State University of Kutaisi

In the 21st century, the era of technological development, it is very difficult and almost inconceivable to imagine a world without the regulation of international cargo transportation. Each state that wishes to be part of the civilized, democratic world adheres to internationally established norms and standards for transportation, which serve as the foundation for the country's internal development and subsequently for its success on the international stage.

Recently, it has become even more evident that international shipping is a profit-driven business for the state, which has become highly competitive over the past two decades.

A significant role in international shipping is played by the basic terms for the supply of goods developed by the International Chamber of Commerce (Incoterms), based on which the obligations of the parties in a sale and purchase contract are determined at various stages of the goods' movement (from the supplier's warehouse to the buyer's warehouse). These terms also outline the allocation of transport and other related costs, the moment of risk transfer, and the responsibility for the destruction or damage of goods during transport.

It should be noted that "although Incoterms have been clarified and revised several times, in practice there are still cases of misunderstanding of Incoterms terms. Misunderstandings often occur when Incoterms are incorrectly linked to sale-purchase contracts rather than to shipping contracts. It is mistakenly believed that Incoterms terms should cover all matters related to the sale contract, and that Incoterms terms are considered part of the shipping contract. While the purpose of Incoterms is to ensure the performance of the sale and purchase contract, it does not cover a range of issues related to the execution of that contract. Moreover, Incoterms does not address issues related to breach of contract or the release of liability for such breaches. Regarding Incoterms, it can be argued that Incoterms rules do not concern the transfer of ownership rights to goods, and the unified procedures for these processes have not been developed even under the UN "Convention on International Sales of Goods." Also, Incoterms do not address issues related to breaches of contract, which would be linked to legal consequences of non-performance of obligations, etc."

In scientific literature, shipping is often associated with trade transactions, and vice versa. Specifically, for a state's economic growth, it is essential for the country to actively engage in export and import activities, with a regulated and well-functioning trade system and basic terms of movement/supply.

Clearly, the existence of an organized and legally sound shipping system is of utmost importance because, without it, a state not only suffers domestically (in economic terms) but also directly affects its competitiveness in the global trade sphere. It is equally clear that the improvement of these processes fully supports the state in overcoming customs and other procedural obstacles in the process of international shipping.

ეკონომიკა, ბიზნესი და ტურიზმი - Economy, Business and Tourism

ევროკავშირის ციფრული ტრანსფორმაციის თანამედროვე ასპექტები

გიორგი ხარშილაძე
ეკონომიკის დოქტორი,
PhD, ასოცირებული პროფესორი,
თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი

აბსტრაქტი

დღევანდელ ცვალდებად სამყაროში ინტერნეტი და ციფრული ტექნოლოგიები მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, მათ შორის ევროკავშირისთვისაც, რომლის ექვსი პოლიტიკური პრიორიტეტიდან ერთ-ერთს a Europe fit for the digital age (ციფრული ეპოქის შესაბამისი ევროპა) წარმოადგენს. 2021 წელს ევროკავშირმა დასახა გზა ციფრული ათწლეულის მიმართულებით, რომლის სახელმძღვანელო პრინციპად მიჩნეულია 2030 წლის ციფრული კომპასი, რომელიც უნდა ჩავთვალოთ ევროკავშირის ეკონომიკისა და საზოგადოების ციფრული ტრანსფორმაციის მიღწევის ძირითად გეგმად. ციფრული კომპასის ოთხ ძირითად ტრაექტორიად მიჩნეულია ციფრული უნარები, უსაფრთხო და ეფექტური ციფრული ინფრასტრუქტურა, ბიზნესის ციფრული ტრანსფორმაცია და საჯარო სერვისების ციფრული გარდაქმნა. პოლიტიკური დღის წესრიგი, რომელიც სრულ შესაბამისობაშია ევროკავშირის ნორმებსა და სტანდარტებთან, აუცილებელია

ციფრული ათწლეულის მიზნების მისაღწევად. ერთიანი ციფრული ბაზრის სტრატეგია, რომელიც 2015 წელს ამოქმედდა, სამი ძირითად პრინციპს აერთიანებს: ხელმისაწვდომობა, გარემო, ეკონომიკა და საზოგადოება ვინაიდან ციფრული სფერო ევროკავშირისთვის პრიორიტეტია, ის პრიორიტეტია ასევე ევროკავშირის სტრატეგიული პარტნიორი ქვეყნებისთვის უკეთესი და უფრო ჰარმონიზებული ციფრული გარემოს შესაქმნელად.

საკვანძო სიტყვები: ევროკავშირი, ციფრული ტრანსფორმაცია, ციფრული კომპასი, ციფრული სტრატეგია, აღმოსავლეთ პარტნიორობა.

შესავალი

XXI საუკუნეში, ინტერნეტისა და თანამედროვე ტექნოლოგიების განვითარებამ შეცვალა ევროკავშირის დამოკიდებულება ციფრული ტრანსფორმაციის მიმართულებით. მიუხედავად იმისა, მნიშვნელოვანი ნაბიჯები არის გადადგმული დიგიტალიზაციის მიმართულებით, მთელ რიგ სექტორებში მისი დონე არათანაბრად უნდა მივიჩნიოთ. აღნიშნული გამომდინარეობს იმ ფაქტიდან, რომ თვითონ ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებში ციფრული მიმღებლობის განსხვავებულ პოზიციაზე იმყოფებიან, რაც ქმნის ციფრულ განხეთქილებას, რომლის აღმოფხვრაც ევროკავშირისთვის ნომერ პირველ ამოცანას წარმოადგენს. გარდა ამისა, ციფრული შესრულების თვალსაზრისით, ჩრდილოეთ და დასავლეთ ევროპისა და სამხრეთ და აღმოსავლეთ ევროპის წევრ სახელმწიფოებს შორის გარკვეული ტიპის დისბალანსი არსებობს, რაც რამდენიმე ძირითადი ფაქტორის ერთობლიობით არის განპირობებული. ეს განსხვავება გამოიხატება ინფრასტრუქტურულ განსხვავებებში,

ინვესტიციების დონესა და პოლიტიკის პრიორიტეტებში. თუმცა, აქვე უნდა დავსძინოთ, რომ მიმდინარე ეტაპზე, ევროკავშირის ძალისხმევა მიმართული არის ამ ხარვეზების დასაძლევად მიზნობრივი დაფინანსებებისა და მხარდაჭერის პროგრამების მეშვეობით, რომელიც მიზნად ისახავს ციფრული ინკლუზიის ხეშეწყობასა და რეგიონალური უთანასწორობის შემცირებაში.

მიუხედავად ამ გამოწვევებისა, ევროკავშირის გააჩნია მყარი საფუძველი ციფრული ტექნოლოგიების შემდგომი განვითარებისთვის. COVID-19-ის პანდემიამ დააჩქარა ციფრული ტექნოლოგიების მიღება, რადგან ბიზნესები და ინდივიდები სულ უფრო მეტად ეყრდნობიან ონლაინ პლატფორმებს კომუნიკაციისთვის, კომერციისთვის და განათლებისთვის. ეს ცვლილება წარმოადგენს როგორც შესაძლებლობებს, ასევე გამოწვევებს, რადგან ის მოითხოვს ინვესტიციებს ინფრასტრუქტურაში, უნარებსა და კიბერუსაფრთხოებაში უსაფრთხო და ინკლუზიური ციფრული გარემოს უზრუნველსაყოფად. ამ პროცესში კი ევროკავშირის როლი მნიშვნელოვანია, რადგან იგი აქტიურად უწყობს ხელს ისეთი განვითარებადი ტექნოლოგიების განვითარებას, როგორიცაა ხელოვნური ინტელექტი, ბლოკჩეინი და ნივთების ინტერნეტი (IoT). ამ ტექნოლოგიებს აქვს პოტენციალი გარდაქმნას სხვადასხვა სექტორი, მათ შორის ჯანდაცვა, წარმოება და ტრანსპორტი. თუმცა, მათი განლაგება ასევე ბადებს ეთიკურ და მარეგულირებელ მოსაზრებებს, რომლებიც ყურადღებით უნდა იქნას განხილული, რათა უზრუნველყოფილ იქნას მათი გამოყენება პასუხისმგებლობითა და მდგრადი სახით.

ევროკავშირის ციფრული სტრატეგია

თანამედროვე ეტაპზე, ევროკავშირისთვის ციფრული ტრანსფორმაცია, იქცა პოლიტიკის ერთ-ერთი მთავარ

მიმართულებად, რადგან მიჩნეულია, რომ იგი უნდა იქცეს ევროკავშირის ეკონომიკური ტრანსფორმაციის მთავარ ქვაკუთხედად რაც გამოიხატება ეკონომიკური ზრდის, კონკურენტუნარიანობის გაზრდისა და ცხოვრების დონის გაუმჯობესებაში.

ევროკავშირის მიზანი ციფრული ტრანსფორმაციაზე ფოკუსირების მიმართულებით რამდენიმე ფაქტორით არის გამოწვეული. უპირველეს ყოვლისა, უნდა გამოვყოთ ტექნოლოგიური ცვლილებების სწრაფი ტემპი საჭიროება, რომელიც, თავის მხრივ, საჭიროებს პროაქტიულ პოლიტიკას, რათა უზრუნველყოფილ იქნას ინოვაციური ევროპის წინა ხაზზე წამოწევა. მეორე მხრივ, მონაცემთა და ციფრული სერვისების მზარდი მნიშვნელობა გლობალურ ეკონომიკაში მოითხოვს მყარ მარეგულირებელ ჩარჩოს, რათა დაცულ იქნას მოქალაქეთა უფლებები და ხელი შეეწყოს სამართლიან კონკურენციას; და მესამე, COVID-19 პანდემიამ დააჩქარა ციფრული ტექნოლოგიების შექმნის პროცესი, რამაც ხაზი გაუსვა ინკლუზიური და ციფრული საზოგადოების შექმნის საჭიროებას. თანამედროვე ეტაპზე, ევროკავშირის ციფრული ბაზრის ტრანსფორმაციის პროცესში განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება ერთიანი ციფრული ეპოქის შესაბამისი ევროპის, ციფრული კომპასის, ერთიანი ციფრული ბაზრის სტრატეგიის ფორმირებაზე.

ცნობილია, რომ ევროკავშირის ექვსი პოლიტიკური პრიორიტეტიდან ერთ-ერთს **ციფრული ეპოქის შესაბამისი ევროპა (A Europe Fit for the Digital Age)** წარმოადგენს. მიჩნეულია, რომ ევროკავშირი ისწრაფვის გახდეს გლობალური ლიდერი უსაფრთხო ხელოვნური ინტელექტის სფეროში. ადამიანის უფლებებსა და ფუნდამენტურ ღირებულებებზე დაფუძნებული ძლიერი მარეგულირებელი ჩარჩოს შემუშავებით, ევროკავშირს შეუძლია განავითაროს ხელოვნური ინტელექტის ეკოსისტემა, რომელიც

საზოგადოებისთვის სარგებლის მომტანი იქნება უკეთესი ჯანდაცვის, უსაფრთხო და სუფთა ტრანსპორტისა და გაუმჯობესებული საჯარო სერვისების მეშვეობით. მას მოაქვს ინოვაციური პროდუქტები და სერვისები, განსაკუთრებით ენერგეტიკის, უსაფრთხოებისა და ჯანდაცვაში, ასევე უფრო მაღალი პროდუქტიულობა და უფრო ეფექტური წარმოება ბიზნესისთვის, ხოლო მთავრობებს შეუძლიათ ისარგებლონ იაფი და მდგრადი სერვისებით, როგორიცაა ტრანსპორტი, ენერგია და ნარჩენების მართვა.

აღნიშნულის მიღწევის ერთ-ერთ საშუალებად მიჩნეულია ხელოვნური ინტელექტის აქტი (AI Act), რომელიც ძალაში 2024 წლის 1 აგვისტოს შევიდა. ხელოვნური ინტელექტის აქტი აწესებს ერთიან მიდგომებს ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოებისთვის, რომელიც გარკვეულწილად დაფუძნებული არის, თავის მხრივ, ხელოვნური ინტელექტის ძირითად პრინციპებზე, ხოლო მეორე მხრივ რისკების მინიმიზაციაზე. ამ უკანასკნელში მოიაზრება ოთხი ძირითადი რისკის მინიმიზაცია:

- **მინიმალური რისკი:** შეზღუდვები არ ემუქრება ხელოვნური ინტელექტის ისეთ მიმართულებებს, როგორიცაა მაგალითად სპამის ფილტრები და AI-ზე დართული ვიდეო კონტენტი, თუმცა კომპანიებს აქვთ ვალდებულება მიიღონ დამატებითი ქცევის კოდექსი;
- **გამჭირვალბის სპეციფიკური რისკი:** უნდა გამოვყოთ ჩეთბოტები - ამ შემთხვევაში მომხმარებლებს მკაფიოდ უნდა ეცნობოთ, რომ ისინი ურთიერთმოქმედებენ მანქანასთან, ხოლო AI-ის მიერ გენერირებული გარკვეული კონტენტი უნდა იყოს მონიშნული.
- **მაღალი რისკი:** მაღალი რისკის AI სისტემები, როგორიცაა ხელოვნურ ინტელექტზე დაფუძნებული პროგრამული უზრუნველყოფები, ან AI სისტემები, უნდა შეესაბამებოდეს მკაცრად რეგულირებულ

მოთხოვნებს, მათ შორის რისკის შემცირების სისტემებს, მონაცემთა ერთობლიობის (ნაკრების) მაღალ ხარისხს, მომხმარებლის ინფორმაციას და ა.შ.

- **მიუღებელი რისკი** - კომპანიებმა უნდა აღმოფხვრას ყველა ის რისკი, რომელიც მიიჩნევა აშკარა საფრთხედ და ლახავს ადამიანების ფუნდამენტური უფლებებს.

2021 წლის მარტში ევროკომისიამ დასახა გზა ციფრული ათწლეულის მიმართულებით. პოლიტიკური პროგრამის სახელმძღვანელო გეგმა 2030 წლის ციფრული კომპასი – ეს არის ევროკავშირის ეკონომიკის და საზოგადოების ციფრული ტრანსფორმაციის მიღწევის გეგმა. “ციფრული კომპასის” ფარგლებში განხორციელებული პოლიტიკა ორიენტირებული არის მოსახლეობის გაძლიერებაზე, მდგრად და კიდევ უფრო წარმატებული ციფრული მომავლის უზრუნველყოფაზე.

ციფრული კომპასის მიზანია უსაფრთხო ციფრული ეკოსისტემის შექმნა, რომლის ცენტრშია ადამიანი, და სადაც მოქალაქეებს აძლიერებენ, ხოლო ბიზნესი წარმატებით ვითარდება ციფრული პოტენციალის საფუძველზე. კომპასი ამ ტრაექტორიის ოთხ ძირითად წერტილზე მიუთითებს, კერძოდ: ციფრული უნარები, უსაფრთხო და ეფექტური ციფრული ინფრასტრუქტურა, ბიზნესის ციფრული ტრანსფორმაცია და საჯარო სერვისების ციფრული გარდაქმნა:

1. **ციფრული უნარებისა და მაღალი ციფრული კვალიფიკაციის მქონე მოქალაქეები და პროფესიონალები:** 2030 წლისთვის, ახალგაზრდების მინიმუმ 80%-ს უნდა ჰქონდეს საბაზისო ციფრული უნარები; ევროკავშირის საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სფეროში დასაქმებული უნდა იყოს 20 მილიონი სპეციალისტი –

ამასთან, მსგავს სამუშაოზე უნდა დასაქმდეს მეტი ქალი.

2. **საიმედო და მდგრადი ციფრული ინფრასტრუქტურა:** 2030 წლამდე ევროკავშირში ყველა ოჯახს უნდა ჰქონდეს გიგაბიტური კავშირი და ყველა დასახლებულ ტერიტორიაზე უნდა იყოს 5G დაფარვა; თანამედროვე და მდგრადი ნახევარგამტარების წარმოება ევროპაში მსოფლიო წარმოების 20% უნდა შეადგენდეს; ევროკავშირში განთავსებული უნდა იყოს 10,000 კლიმატ-ნეიტრალური ძალზე კარგად დაცული ზღვრული კვანძი; და ევროპას უნდა ჰქონდეს პირველი საკუთარი კვანტური კომპიუტერი.

3. **ბიზნესის ციფრული ტრანსფორმაცია:** 2030 წლამდე ოთხიდან სამი კომპანია უნდა იყენებდეს „ქლაუდ“ გამოთვლით სერვისებს, დიდ მონაცემებს და ხელოვნურ ინტელექტს; მცირე და საშუალო საწარმოების 90%-ზე მეტმა უნდა მიაღწიოს ციფრული ინტენსივობის, მინიმუმ, ბაზისურ დონეს; და ევროკავშირში ორჯერ უნდა გაიზარდოს იმ სტარტაპების რაოდენობა, რომელთა საბაზრო ღირებულება 1 მილიარდ აშშ დოლარს აღწერბებს.

4. **სახელმწიფო სერვისების ციფრული გარდაქმნა:** 2030 წლისთვის ყველა სახელმწიფო სერვისი ხელმისაწვდომი უნდა იყოს ონლაინ; ყველა მოქალაქისთვის ხელმისაწვდომი უნდა იყოს მისი ელექტრონული სამედიცინო ბარათი; და მოქალაქეთა 80% უნდა იყენებდეს ელექტრონულ პირადობის მოწმობას.

ევროკავშირში ციფრული კომერციის ევოლუცია წარმოადგენდა დინამიკურ პროცესს, რომელიც ტექნოლოგიური მიღწევებით, პოლიტიკის ინიციატივებითა და მომხმარებელთა ქცევის ცვლილების შედეგად

ჩამოყალიბდა. საწყის ეტაპზე ელექტრონული კომერციის საქმიანობა, გარკვეულწილად, ფრაგმენტულ ხასიათს ატარებდა, რაც ძირითადად გამოწვეული იყო ეროვნული რეგულაციების, ენობრივი ბარიერებისა თუ ლოგისტიკური გამოწვევების გამო. დროთა განმავლობაში ევროკავშირმა აღიარა შედარებით ჰარმონიზებული მიდგომის აუცილებლობა ციფრული ეკონომიკის სრული პოტენციალის გასახსნელად.

ციფრული ეკონომიკის მიმართულების ევროკავშირის ადრეული ძალისხმევა ძირითადად გამოიხატებოდა ონლაინ ტრანზაქციების, მომხმარებელთა დაცვისა და მონაცემთა კონფიდენციალურობის ძირითადი სამართლებრივი ჩარჩოების ჩამოყალიბებაზე. ინტერნეტის მოხმარების გაზრდისა და ციფრული ტექნოლოგიების ზრდის გამო, ევროკავშირის ძირითადი მიზანი გახდა ინიციატივების წახალისება ფართოზოლოვანი წვდომის, ციფრული წიგნიერებისა და ციფრული უნარების განვითარების ხელშეწყობის მიმართულებით. მობილური კომერციისა და სოციალური მედიის როლის ზრდა კიდევ უფრო დააჩქარა ციფრული კომერცია, შექმნა რა ახალი შესაძლებლობები ბიზნესისთვის მოეზიდათ ახალი საერთაშორისო მომხმარებლები.

ერთიანი ციფრული ბაზრის სტრატეგია წარმოადგენს მნიშვნელოვან ეტაპს ციფრული კომერციის ევოლუციაში, რომელიც ბიზნესისთვის და მომხმარებლებისთვის მიზნად ისახავს გადაჭრას არსებული ბარიერები და შექმნას უწყვეტი ონლაინ გარემო. რეგულაციების ჰარმონიზაციის, ინოვაციების ხელშეწყობისა და ციფრული ტექნოლოგიების ნდობის გაძლიერების მიზნით ერთიანი ციფრული ბაზრის სტრატეგია (DSM) ცდილობს მაღალი ეკონომიკური ზრდის და კონკურენტუნარიანობის გაუმჯობესებას გლობალურ ციფრულ ეკონომიკაში. ეს ევოლუცია ცდილობს ადაპტირდეს

ისეთ განვითარებად ტექნოლოგიებთან როგორიცაა ხელოვნური ინტელექტი, ბლოკჩეინი და ნივთების ინტერნეტი, რაც ევროკავშირისთვის უზრუნველყოფს დარჩეს ციფრული ინოვაციების წინა ხაზზე.

ერთიანი ციფრული ბაზარი, რომელიც წარმოადგენს ევროკომისიის 10 პოლიტიკური პრიორიტეტიდან ერთ-ერთს, მიზნად ისახავს ევროკავშირის ერთიანი ბაზრის მორგებას ციფრული ეპოქისთვის, 28 ეროვნული ციფრული ბაზრიდან ერთიანზე გადასვლას და ყველა მოქალაქისთვის ერთიანი ციფრული ბაზრის გახსნას, განურჩევლად მათი ეროვნებისა თუ საცხოვრებელი ადგილისა. ერთიანი ციფრული ბაზრის განვითარებისთვის საჭიროა გარკვეული ინვესტიციის განხორციელება, საერთაშორისო განზომილებების აღიარება და ეფექტიანი მმართველობა. ნავარაუდევია, რომ ერთიანი ციფრული ბაზრის წილი მთლიან ეკონომიკაში შეადგინოს 415 მილიარდი ევრო და შექმნას ასობით ათასი ახალი სამუშაო ადგილი. ერთიანი ციფრული ბაზრის სტრატეგია მოიცავს მიზნობრივი ქმედებების სერიას, რომელიც 3 პრინციპზე არის დაფუძნებული. ეს სამი პრინციპი მოიცავს 16 ძირითად ქმედებას, რომელიც წარმოადგენს ერთიანი ბაზრის სტრატეგიას.

- **პირველი პრინციპი - წვდომა:** პირველი პრინციპის ძირითად მიზანს წარმოადგენს, როგორც ფიზიკური ისე ბიზნეს სუბიექტებისთვის ციფრულ სერვისებზე უკეთეს წვდომას. აღნიშნულის მიღწევისთვის ევროკავშირმა შეიმუშავა რამდენიმე საკანონმდებლო ინიციატივა, რომელმაც უნდა დაარეგულიროს ტრანსსასაზღვრო ბაზრები, რათა შემცირებულ იქნას განსხვავებები წევრ სახელმწიფოებს შორის, ასევე „დღეს სხვადასხვა რეჟიმის ჰარმონიზება. სახელშეკრულებო კანონმდებლობაში არსებობს განსხვავებანი, რითაც

ფერხდება ბაზარზე გამართული ვაჭრობა. ამ პრობლემის გადასაჭრელად კომისიამ 2015 წელს გამოსცა ორი დირექტივა, რათა უზრუნველყოს, რომ მომხმარებლები, რომლებიც ცდილობენ შეიძინონ საქონელი ან მომსახურება ონლაინ თუ მაღაზიის პირადი მონახულებით ევროკავშირის სხვა ქვეყანაში არ იქნებიან დისკრიმინირებული ფასის, გაყიდვის პირობების ან გადახდის კუთხით. წვდომის მეორე ძირითად მიზანს წარმოადგენს ევროპის მასშტაბით ამანათების მიწოდების სერვისი. აქ გაკეთდა გამოწვევის, რაც დაკავშირებული არის მცირე ბიზნესისთვის არაპროგრესული ტვირთის დაკისრებაში. მესამე მიზანი დაკავშირებულია მომხმარებელთა დისკრიმინაციის პრობლემის მოგვარება. აქ გათვალისწინებულია რომ ეროვნულ ხელისუფლებას ექნება შესაძლებლობა შეამოწმოს იყენებს თუ არა კონკრეტული ვებ-გვერდი გეოგრაფიულ ბლოკირებას. ამით უზრუნველყოფილი იქნება, რომ არც ერთი მომხმარებელი რაიმე საფუძველით არ იქნება დისკრიმინირებული.

- **მეორე მიზანი: გარემო** - მეორე მიზნის ძირითად მიზანს წარმოადგენს შექმნას ხელსაყრელი და სამართლიანი გარემო ციფრული ქსელისა და ყველა განვითარებადი გარემოსთვის, კიდევ უფრო მეტად არის გაძლიერებული და დაცული პერსონალური მონაცემები. აქ რამდენიმე ფაქტორს უნდა მივაქციოთ ყურადღება. უპირველეს ყოვლისა, ბაზრის სამართლიანი და მდგრადი გარდაქმნა. ევროპული საერთო ბაზრის გარემო უნდა იყოს ხელსაყრელი და სამართლიანი. ეს კი, ძირითადად, ეხება ტრადიციულ სატელეკომუნიკაციო კომპანიებსა და ახალ ინტერნეტ მოთამაშეებს. აქვე გამოსაყოფია ქსელებსა და

სერვისებზე წვდომის საიმედოობა და კიდევ უფრო გაიოლებული ხელმისაწვდომობა. თუმცა, თავის მხრივ, აქ გამოსაყოფია ერთ მნიშვნელოვანი დეტალი, როგორც ბიზნეს სექტორს, ისე მოქალაქეებს უნდა ჰქონდეთ ნდობა ამგვარი ქსელების მიმართ, განსაკუთრებით კი კონფიდენციალურობის ფუნდამენტური უფლებების დაცვის თვალსაზრისით. ამის მისაღწევად კი საჭიროა გარკვეული ტიპის საკანონმდებლო ინიციატივების შემუშავება, განსაკუთრებით კი ტელეკომუნიკაციების და კიბერუსაფრთხოების მიმართულებით, მაგრამ ეს არ უნდა შეეხოს აუდიოვიზუალურ მედია სერვისებს. და ბოლოს, ამ მიზნის ალბათ, ყველაზე მნიშვნელოვანი შეეხება ბაზრის ადაპტაციის უნარს. ვინაიდან ბაზარი, ძირითადად, დაფუძნებულია გაზიარების ეკონომიკაზე, მან ისე უნდა მოარგოს თავისი ფუნქციონირება ახალ ვითარებას, რომ შეძლოს ახალ გერემო პირობებში ფუნქციონირების გაგრძელება. თუმცა მთავარი ღონისძიება, რომელიც კონფიდენციალურობისა და ელექტრონული კომუნიკაციის შესახებ დირექტივის გადახედვას ეხება, ნელი ტემპით მიმდინარეობს.

- **მესამე მიზანი - ევროპის ციფრული ეკონომიკის ზრდის პოტენციალის მაქსიმიზაცია** - ციფრული ეკონომიკის ზრდის პოტენციალის მაქსიმიზაცია DSM-ის მთავარი სტრატეგიული მიზანია. ეს გულისხმობს ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენების ხელშეწყობას ეკონომიკის ყველა სექტორში, ციფრული უნარების განვითარების მხარდაჭერასა და ინოვაციების ხელშეწყობას ისეთ სფეროებში, როგორიცაა მონაცემთა ანალიტიკა, ღრუბლოვანი გამოთვლები და ხელოვნური ინტელექტი. მიზანია შექმნას დინამიური ციფრული ეკოსისტემა, რომელიც განაპირობებს ეკონომიკურ

ზრდას, ქმნის სამუშაო ადგილებს და აუმჯობესებს მოქალაქეების ცხოვრების ხარისხს.

ცალკე საუბრის საგანია ის საკანონმდებლო ბაზა, რომელიც დაკავშირებული არის ერთიან ციფრულ სტრატეგიასთან. ის საკანონმდებლო ბაზა, რომელიც დაფუძნებულია ერთიან ციფრულ ბაზართან საკმაოდ რთული და მრავალმხრივია. იგი თავის თავში მოიცავს ევროკავშირის დირექტივებისა და რეგულაციების მთელ წყებას, რომელიც წევრ ქვეყნებში შექმნილია ციფრული კანონების ჰარმონიზაციისთვის. ძირითადი საკანონმდებლო ბაზა ეფუძნება ელექტრონული კომერციის და მომხმარებელთა უფლებების დირექტივას, ასევე მონაცემთა დაცვის ზოგად რეგულაციას (GDPR). ეს რეგულაციები მოიცავს ისეთ საკითხებს, როგორიცაა ონლაინ გაყიდვები, მომხმარებელთა დაცვა, მონაცემთა კონფიდენციალურობა და კიბერუსუფართოება.

მიუხედავად მთელი რიგი საკანონმდებლო ინიციატივებისა, რჩება მთელი რიგი გამოწვევები. ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად უნდა მივიჩნიოთ საკანონმდებლო ბაზის ადაპტაციის აუცილებლობა ტექნოლოგიების სწრაფ განვითარებასთან მიმართებაში. ისეთი მნიშვნელოვანი ტექნოლოგიები, როგორიცაა ხელოვნური ინტელექტი, ბლოკჩეინი ბადებს ახალ სამართლებრივ და ეთიკურ კითხვებს, რომლებიც ფრთხილ განხილვას საჭიროებს. კიდევ ერთ გამოწვევას წარმოადგენს კანონების ეფექტური აღსრულების მექანიზმების უზრუნველყოფა წევრ სახელმწიფოებში, რადგან ეროვნული აღსრულების პრაქტიკაში განსხვავებულობამ შეიძლება შეარყიოს ერთიანი ციფრული ბაზრის სტრატეგიის ეფექტურობა.

გარდა ზემოთ აღნიშნულისა, DSM წინაშე დგას გარკვეული ტიპის გამოწვევები, რომლებიც დაკავშირებულია საზღვრისპირა თანამშრომლობასთან და მარეგულირებელ ორგანოებს შორის კოორდინაციასთან.

ისეთი საკითხების მოგვარება, როგორიცაა გადასახადებისგან თავის არიდება, ინტელექტუალური საკუთრების დარღვევა და უკანონო კონტენტი, მოითხოვს მჭიდრო თანამშრომლობას ეროვნულ და ევროკავშირის დონეზე. ამ მარეგულირებელი გამოწვევების დამლევა აუცილებელია ბიზნესისთვის თანაბარი სათამაშო პირობების შესაქმნელად და ციფრულ გარემოში ნდობის გასაძლიერებლად.

აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების ციფრული ტრანსფორმაციის ასპექტები და ევროკავშირის როლი ამ პროცესში

რადგან ციფრული ტრანსფორმაცია წარმოადგენს ევროკავშირის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს, ის ასევე პრიორიტეტული არის აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებისთვის კიდევ უფრო უკეთესი ციფრული გარემოს შესაქმნელად. აღმოსავლეთ პარტნიორობა, (EaP) როგორც ევროკავშირის მთავარი ინსტრუმენტი დაიწყო 2009 წელს და მოიცავს აღმოსავლეთ ევროპის ექვს ქვეყანას: სომხეთი, აზერბაიჯანი, ბელორუსი, საქართველო, მოლდოვა და უკრაინა, ხოლო მთავარ მიზანს წარმოადგენს ევროკავშირთან პოლიტიკური ასოცირებისა და ეკონომიკური ინტეგრაციის გაძლიერება. თუმცა აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ბელორუსმა 2021 წელს შეიჩერა საკუთარი მონაწილეობა აღმოსავლეთ პარტნიორობაში. ევროკავშირის ურთიერთობებს მის მეზობლებთან წარმართავს მისი გლობალური სტრატეგია და შესწორებული ევროპული სამეზობლო პოლიტიკა, რომელიც აცხადებს, რომ აუცილებელია ფოკუსირება ევროკავშირის აღმოსავლეთ მეზობლების სტაბილურობისა და სიცოცხლისუნარიანობის გაუმჯობესებაზე.

ისტორიულად, აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნები თავიანთი განვითარების ტრაექტორიებში სხვადასხვა გამოწვევების წინაშე დგანან, მათ შორის ეკონომიკური

გარდამავალი, პოლიტიკური არასტაბილურობა და ტექნოლოგიებზე შეზღუდული ხელმისაწვდომობა. თუმცა, ბოლო წლებში, მზარდი აღიარება ხდება დიგიტალიზაციის, როგორც მოდერნიზაციისა და კონკურენტუნარიანობის კატალიზატორის მნიშვნელობის შესახებ. EaP-ის ჩარჩო უზრუნველყოფს ამ ქვეყნებს პლატფორმას, რათა თავიანთი ციფრული დღის წესრიგი ევროკავშირის სტანდარტებთან და საუკეთესო პრაქტიკასთან გათანაბრდნენ, რაც ხელს უწყობს ცოდნის გაზიარებას, ტექნიკურ დახმარებას და ფინანსურ მხარდაჭერას.

პარტნიორობის ჩარჩო მოიცავს მთელ რიგ ინიციატივებს, რომლებიც მიზნად ისახავს ციფრული კავშირის ხელშეწყობას, ციფრული უნარების განვითარებას, ელექტრონული მმართველობის სერვისების ხელშეწყობას და კიბერუსაფრთხოების უზრუნველყოფას. ეს ინიციატივები ხორციელდება სხვადასხვა პროექტების, პროგრამებისა და პოლიტიკის დიალოგის მეშვეობით, რომელშიც მონაწილეობენ დაინტერესებული მხარეები მთავრობის, კერძო სექტორის, სამოქალაქო საზოგადოებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან. EaP ემსახურება, როგორც სტრატეგიულ მექანიზმს ევროკავშირის ექსპერტიზისა და რესურსების გამოყენებისთვის პარტნიორი ქვეყნების ციფრული ტრანსფორმაციის ძალისხმევის მხარდასაჭერად, რაც ხელს შეუწყობს მათ საერთო სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას.

განვითარებადი გეოპოლიტიკური ლანდშაფტი და მიმდინარე ციფრული რევოლუცია ხაზს უსვამს აღმოსავლეთ პარტნიორობის ჩარჩოს მუდმივ შესაბამისობასა და მნიშვნელობას. ისტორიული კონტექსტის განხილვით და თანამშრომლობითი პარტნიორობის დამყარებით, EaP მიზნად ისახავს შექმნას ხელსაყრელი გარემო ციფრული ტრანსფორმაციისთვის, რაც საშუალებას მისცემს EaP

ქვეყნებს გამოიყენონ ტექნოლოგიის სრული პოტენციალი მდგრადი ზრდისა და კეთილდღეობისთვის. როდესაც ვსაუბრობთ აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში ციფრული ტრანსფორმაციის მიმართულებებზე, ყურადღება უნდა გავამახვილოთ რამდენიმე მიმართულებაზე, რომელიც დღესდღეობით გადამწყვეტ როლს თამაშობს ევროკავშირთან თავსებადი ციფრული ტრანსფორმაციის პოლიტიკისა თუ ქმედებების შემუშავებაში.

ციფრული ტრანსფორმაცია გაჩნდა ამ პარტნიორობის კრიტიკულ კომპონენტად, რომელიც აღიარებს მის პოტენციალს ეკონომიკური ზრდის, მმართველობის გაუმჯობესებისა და საზოგადოების კეთილდღეობის გაძლიერების მიზნით. თუმცა, ციფრული ინფრასტრუქტურისა და კავშირის ამჟამინდელი მდგომარეობა მნიშვნელოვნად განსხვავდება აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში. მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთმა ქვეყანამ მიაღწია მნიშვნელოვან პროგრესს ფართოზოლოვანი წვდომის გაფართოებასა და ინტერნეტის სიჩქარის გაუმჯობესებაში, სხვები კვლავ ჩამორჩებიან გეოგრაფიული შეზღუდვების, შეზღუდული ინვესტიციებისა და მარეგულირებელი გამოწვევების გამო. არსებული ინფრასტრუქტურის ყოვლისმომცველი შეფასება აუცილებელია ხარვეზების იდენტიფიცირებისთვის და საკვანძო სფეროებში ინვესტიციების პრიორიტეტიზაციისთვის.

ფიქსირებული ფართოზოლოვანი შეღწევადობის მაჩვენებლები მნიშვნელოვნად განსხვავდება, ურბანული ტერიტორიები ზოგადად სარგებლობენ კავშირის უფრო მაღალი დონეებით, ვიდრე სოფლად. მობილური ფართოზოლოვანი დაფარვა სწრაფად გაფართოვდა ბოლო წლებში, რაც განპირობებულია სმარტფონებისა და მობილური ინტერნეტის სერვისების მზარდი გამოყენებით.

თუმცა, უთანასწორობა რჩება ქსელის ხარისხის, ხელმისაწვდომობისა და ხელმისაწვდომობის თვალსაზრისით, განსაკუთრებით მარგინალიზებული თემებისთვის.

ციფრული ინფრასტრუქტურისა და კავშირის განვითარებაზე გავლენას ახდენს რამდენიმე ფაქტორი, მათ შორის სამთავრობო პოლიტიკა, მარეგულირებელი ჩარჩო, კერძო სექტორის ინვესტიციები და საერთაშორისო თანამშრომლობა. პროაქტიული ციფრული სტრატეგიებისა და მხარდამჭერი მარეგულირებელი გარემოს მქონე ქვეყნები მიდრეკილნი არიან მოიზიდონ მეტი ინვესტიცია და მიაღწიონ უფრო სწრაფ პროგრესს ციფრული ინფრასტრუქტურის გაფართოებაში. საჯარო-კერძო პარტნიორობას შეუძლია გადამწყვეტი როლი შეასრულოს კავშირის უფსკრულის აღმოფხვრაში და ფართოზოლოვანი სერვისების უნივერსალური წვდომის უზრუნველყოფაში.

ციფრული განხეთქილების აღმოფხვრა მოითხოვს ჰოლისტიკურ მიდგომას, რომელიც მოიცავს ინფრასტრუქტურის განვითარებას, ხელმისაწვდომობის ზომებს, ციფრული წიგნიერების პროგრამებს და შინაარსის ლოკალიზაციას. მთავრობებმა პრიორიტეტი უნდა მიანიჭონ ინვესტიციებს საყრდენ ინფრასტრუქტურაში, ხელი შეუწყონ კონკურენციას სერვისის პროვაიდერებს შორის და განახორციელონ პოლიტიკა, რომელიც წაახალისებს ფართოზოლოვანი ქსელების განთავსებას დაუცველ ადგილებში. საერთაშორისო თანამშრომლობამ და ცოდნის გაზიარებამ ასევე შეიძლება ხელი შეუწყოს აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში ციფრული ინფრასტრუქტურისა და კავშირის განვითარების დაჩქარებას.

ევროკავშირის მნიშვნელოვან როლს თამაშობს აღმოსავლეთ პარტნიორობის ციფრული ტრანსფორმაციაში. ინიციატივა EU4Digital ხელს უწყობს აღმოსავლეთ

პარტნიორობის ამოცანების განხორციელებას, რომელიც მყარ ციფრულ ტრანსფორმაციაში გამოიხატება და პოლიტიკის ოთხი ძირითადი პრინციპისგან შედგება:

- **ციფრული ინფრასტრუქტურა:** მისი მიზანია ინტერნეტზე წვდომაში არსებული განსხვავებების აღმოფხვრა „ათი უპირატესი სამიზნით“; ეს გულისხმობს აღმოსავლეთ პარტნიორობის შინამეურნეობების 80%-ის უზრუნველყოფას ხელმისაწვდომი მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტით.
- **ელ-მმართველობა:** მისი მიზანია ონლაინ საჯარო სერვისების ხელმისაწვდომობა და ციფრული ხელმოწერის ორმხრივი აღიარება; ეს მიზანი ხორციელდება ციფრული სატრანსპორტო დერეფნების საშუალებით საზღვრებს შორის დოკუმენტებისა და ინფორმაციის ნაკადის გასაუმჯობესებლად.
- **ციფრული ეკონომიკა და ინოვაცია:** ჭრის სახელმწიფოთაშორისი ელ-კომერციის საკითხებს, და ციფრულად აძლიერებს აღმოსავლეთ პარტნიორობის რეგიონის ერთ მილიონ მოქალაქეს ციფრული განათლების, ასევე ციფრული ინოვაციებში ინვესტირების გზით.
- **კიბერმდგრადობა–კიბერუსაფრთხოება:** ფოკუსირებულია კიბერუსაფრთხოების ინსტიტუციური, პოლიტიკის და საკანონმდებლო ჩარჩოების ჩამოყალიბებაზე და მეთოდოლოგიების და სტანდარტების დანერგვაზე მონაცემთა გაცვლის უზრუნველყოფის და ხელშეწყობის მიზნით.

აღმოსავლეთ პარტნიორობის განახლებული პოლიტიკის დღის წესრიგი ევროკავშირის და აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნების წარმომადგენლებმა დაამტკიცეს აღმოსავლეთ პარტნიორობის 2021 წლის სამიტზე და ერთობლივ დეკლარაციაში, მას აქვს ხუთი ძირითადი

ამოცანა, რომლებიც ფოკუსირებულია აღდგენაზე, მდგრადობასა და რეფორმებზე, კერძოდ: ერთად მდგრადი, სტაბილური და ინტეგრირებული ეკონომიკისთვის; ერთად ანგარიშვალდებული ინსტიტუტების, კანონის უზენაესობის და უსაფრთხოებისთვის; ერთად გარემოსა და კლიმატის სიცოცხლისუნარიანობის მიმართულებით; ერთად მდგრადი ციფრული ტრანსფორმაციისთვის; ერთად მდგრადი, სამართლიანი და ინკლუზიური საზოგადოებებისთვის.

ახალი ამოცანები შემოთავაზებული იყო 2020 წლის მარტში, შესაბამის პარტნიორებთან და დაინტერესებულ მხარეებთან კონსულტაციების შემდეგ, ერთობლივ კომუნიკეში “სიცოცხლისუნარიანობის გაძლიერება - აღმოსავლეთ პარტნიორობა, რომელსაც მოაქვს შედეგი ყველასთვის”. მას მოჰყვა 2021 წლის ივლისის ერთობლივი სამუშაო დოკუმენტი “აღდგენა, სიცოცხლისუნარიანობა და რეფორმა: 2020 წლის შემდგომი პრიორიტეტები”, რომელიც ამ ამოცანებს ეფუძნება, განსაზღვრავს ქმდებებს პრიორიტეტების გადასაწყვეტად, და აუმაღლებს ადამიანების ცხოვრებას და ბიზნესს აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში.

ამ ახალ დღის წესრიგში მოცემულია ათი უმთავრესი მიზანი 2025 წლისთვის: ინვესტირება კონკურენტუნარიან და ინოვაციურ ეკონომიკაში; ინვესტირება ადამიანებსა და ცოდნის საზოგადოებებში; ინვესტირება უსაფრთხოებასა და კიბერმდგრადობაში; ინვესტირება ციფრულ ტრანსფორმაციაში; ინვესტირება ინკლუზიურ, გენდერულად თანასწორ და მრავალფეროვან საზოგადოებებში, და სტრატეგიული კომუნიკაცია; ინვესტირება ჯანმრთელობის სტაბილურობაში.

დასკვნა

ევროკავშირის როლი და მნიშვნელობა ციფრული ტრანსფორმაციის პროცესში განუზომელია. იგი აქტიურად აკონტროლებს და ზომავს მისი ციფრული სტრატეგიის პროგრესს. ციფრული ეკონომიკისა და საზოგადოების ინდექსი (DESI) უზრუნველყოფს ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოების ციფრულ მიმოხილვას, ხოლო მისი ძირითადი ინდიკატორების მეშვეობის საზღვრავს ციფრული უნარების, ინტერნეტის გამოყენების და ციფრული ტექნოლოგიების ინტეგრაციას ბიზნესისა და საჯარო სერვისების ხელმისაწვდომობას და განვითარების დონეს. იმავდროულად ევროკავშირი მას იყენებს იმ სფეროების იდენტიფიცირებისთვის, სადაც საჭიროა შემდგომი ჩარევა.

თუ ვიმსჯელებს მოკლევადიან და გრძელვადიან პერიოდში, ახალი გამოწვევებისა და შესაძლებლობების ჭრილში, ევროკავშირმა უნდა გააგრძელოს ციფრულმა სტრატეგიის განვითარება და სრულყოფა. ამ კონტექსტში ევროკავშირის ძალისხმევა მიმართული უნდა იყოს ახალი პოლიტიკის ინიცირებაში, რაც დაკავშირებულია ისეთ სფეროებთან როგორცაა მონაცემთა მართვა, კვანტური გამოთვლები და მეტავერსიები. გარდა ამისა, უნდა გაძლიერდეს თანამშრომლობა ციფრულ საკითებზე, რათა ხელი შეეწყოს ციფრული ეკოსისტემის განვითარებას, რომელიც არის უფრო ღია, უსაფრთხო და ინკლუზიური.

ევროკავშირის მასშტაბით, ციფრული ტრანსფორმაციის დასაჩქარებლად, მიზანშეწონილია გაძლიერდეს და გაღრმავდეს:

- **უფრო მეტი ინვესტიციები ციფრულ უნარებში** - რათა მოქალაქეები აღიჭურვონ ციფრული ეპოქისთვის შესაბამისი კომპეტენციებით. ყოველივე ეს მოიცავს ციფრული წიგნიერების ხელშეწყობასა და ტრენინგებს.

- **ბიზნესის მიერ ციფრული მიმდებლობის ხელშეწყობა** - ბიზნესისთვის შესატავაზებული მხარდამჭერი პროგრამების მეშვეობის, განსაკუთრებით კი მცირე და საშუალო ბიზნესის მიმართულებით, ციფრული ტექნოლოგიების დანერგვის ხელშეწყობა, რაც მოიცავს დაფინანსებაზე წვდომის გამარტივებას და ექსპერტულ რჩევებს;
- **კიბერუსაფრთხოების გაძლიერება:** კიბერუსაფრთხოების ზომების გაძლიერება კრიტიკული ინფრასტრუქტურისა და მონაცემების კიბერშეტევებისგან დასაცავად. ეს მოიცავს კიბერუსაფრთხოების ტექნოლოგიებში ინვესტირებას, საუკეთესო პრაქტიკის პოპულარიზაციას და მოქალაქეებისა და ბიზნესების ცნობიერების ამაღლებას.
- **მარეგულირებელი ჩარჩოების გამარტივება:** მარეგულირებელი ჩარჩოების გამარტივება, რათა შემცირებულ იქნეს სირთულეები და უზრუნველყოფილ იქნას რეგულაციების პროპორციულობა
- **თანამშრომლობის და პარტნიორობის ხელშეწყობა:** წევრ სახელმწიფოებში ბიზნესისთვის და სამოქალაქო საზოგადოების ციფრული ტრანსფორმაციის თანამშრომლობის განვითარება, რაც მოიცავს ინოვაციების ჰაბების შექმნას და ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობის ხელშეწყობას
- **კვლევებსა და ინოვაციებში ინვესტიციების განხორციელება** - ინვესტიციებსა და ინოვაციებში ინვესტიციების განხორციელებას, რაც მოიცავს საბაზისო კვლევებისა და ტექნოლოგიებში გადაცემის მხარდაჭერას.

რაც შეეხება აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებში მდგრად და ინკლუზიურ ციფრული ტრანსფორმაციას. აქ ყურადღება უნდა გავამახვილოთ რამდენიმე მნიშვნელოვან რეკომენდაციებზე, რომლებმაც ევროკავშირის სტანდარტებთან დაახლოება უნდა უზრუნველყოს. უპირველესი მიზანი სახელმწიფოების მხრიდან - უნდა მოხდეს ყოვლისმომცველი ეროვნული ციფრული სტრატეგიების შემუშავება, რომლებიც შეესაბამება ევროკავშირის სტანდარტებს და საუკეთესო პრაქტიკას, განსაზღვრავს მკაფიო მიზნებს, პრიორიტეტებს და ციფრული ტრანსფორმაციის ვადებს.

გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია ინვესტიციები ციფრულ ინფრასტრუქტურაში, პრიორიტეტულად უნდა იქცეს ფართოზოლოვანი წვდომის გაფართოება სოფლად და ინტერნეტის სიჩქარისა და ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება. ციფრული უნარების განვითარება და განათლების ხელშეწყობა, საგანმანათლებლო სისტემების მოდერნიზება, პროფესიული გადამზადების პროგრამების გაფართოება და სწავლის პროცესის ინიციატივების მხარდაჭერა.

ელექტრონული მმართველობის ინიციატივების მხარდაჭერა, საჯარო სერვისების მიწოდება, სამთავრობო პროცესების დიგიტალიზაცია, საჯარო სერვისებზე ონლაინ წვდომის უზრუნველყოფა და გადაწვეტილების მიღებაში მოქალაქეთა მონაწილეობის გაზრდა წარმოადგენს ერთ-ერთ მთავარ წინაპირობას ევროკავშირთან ციფრული ტრანსფორმაციის დაახლოების კუთხით. გარდა ამისა, საჭირო არის ტრანსსასაზღვრო ციფრული ინტეგრაციისა და ვაჭრობის მარეგულირებელი ჩარჩოების ჰარმონიზაცია, ციფრული სერტიფიკატების ურთიერთაღიარების ხელშეწყობა და თავსებადი ციფრული პლატფორმის განვითარება.

მნიშვნელოვანია კიბერუსაფრთხოება და მონაცემთა დაცვის შესაძლებლობის გაძლიერება, კიბერუსაფრთხოების ეროვნული სტრატეგიების ჩამოყალიბება, მონაცემთა დაცვის ყოვლისმომცველი კანონების ამოქმედება და ინვერსტიცია კიბერუსაფრთხოების ტრეინინგსა და ცნობიერების ამაღლების პროგრამებში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. The Digital Economy and Society Index (DESI) – <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>
2. European Economic and Social Committee – “The Digital Single Market – trends and opportunities for SMEs (own-initiative opinion)” <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/digital-single-market-trends-and-opportunities-smes-own-initiative-opinion>
3. Strategy for a European single market <https://economie.fgov.be/fr/themes/line/strategie-pour-un-marche>
4. Catherine Barreau – „The digital single market and the regulation of personal data“ *Annales des Mines - Réalités industrielles*, vol. août 2016, n° 3, 2016, pp. 37-41, <https://www.annales.org/ri/2016/Versions-anglaises/RI16ibBarreau.pdf>
5. European Commission – Communication from the commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – A Digital Single Market Strategy for Europe <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015DC0192>

6. European Commission – Communication from the commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade - <https://eufordigital.eu/wp-content/uploads/2021/03/2030-Digital-Compass-the-European-way-for-the-Digital-Decade.pdf>
7. Europe's Digital Decade: digital targets for 2030 - https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en
8. EU4Digital პოლიტიკის კონტექსტი <https://eufordigital.eu/geo/discover-eu/policy-context/>
9. EU4Digital ინიციატივა <https://eufordigital.eu/geo/discover-eu/the-eu4digital-initiative/>
10. EU4Digital პროექტები <https://eufordigital.eu/geo/other-projects/>

How Digitalization Affects the Education Sector

Irina Benia Associate Professor

Tbilisi Humanitarian Teaching University

Tamara Sajaia Assistant Professor

Tbilisi Humanitarian Teaching University

Annotation

This article „How digitalization affects the education sector “- examines the relevance of digitization and its impact on the education sector and how well digital capabilities are already embedded in the education system in the post-Covid era. The spread of Covid-19 has created the need for social distancing and self-isolation throughout the world. Avoiding social and economic difficulties during isolation has become possible thanks to Internet platforms. Today we have returned to a normal way of life, communication and education are no longer entirely online. Despite the absence of a pandemic period, the hybrid method of communication has not disappeared due to practical evidence of its effectiveness.

Key words: digitalization, educational internet platforms, digital information, social distancing, google meets, online courses, screen sharing, hybrid communication

აბსტრაქტი

სტატია „როგორ აისახება ციფროვიზაცია განათლების სექტორზე“ განიხილავს ციფროვიზაციის შესაბამისობას და მის გავლენას განათლების სექტორზე და რამდენად კარგად არის ჩანერგილი ციფრული შესაძლებლობები განათლების სისტემაში პოსტ-კოვიდურ ეპოქაში. Covid-19-ის გავრცელებამ შექმნა სოციალური დისტანციისა და თვითიზოლაციის საჭიროება მთელ მსოფლიოში.

იზოლაციის დროს სოციალურ-ეკონომიკური სირთულეების თავიდან აცილება ინტერნეტ პლატფორმების წყალობით გახდა შესაძლებელი. დღეს ჩვენ დავუბრუნდით ცხოვრების ჩვეულ რეჟიმს. განათლების მიღება ონლაინით აღარ ხდება მაგრამ, კომუნიკაციის ჰიბრიდული მეთოდი ახლაც აქტიურად გამოიყენება პრაქტიკაში.

საკვანძო სიტყვები: ციფრული ტრანსფორმაცია, საგანმანათლებლო ინტერნეტ პლატფორმები, ციფრული ინფორმაცია, სოციალური დისტანცირება, google meets, ონლაინ კურსები, ეკრანის გაზიარება, ჰიბრიდული კომუნიკაცია.

The purpose of the article was to introduce and analyze the attitude of teachers and students to digital approaches in the education system, to identify the relevance of using different educational platforms and to determine how actively teachers or students want to use them.

The research is descriptive in nature; We tried to find out, is it relevant and important to use such an approach in the education system today? The study is based on data obtained through a survey of teachers and students, their analysis, as well as based on secondary data processing.

The spread of Covid-19 has created the need for social distancing and self-isolation throughout the world. The daily lives of many and companies have changed. They actively launched and still use Slack for internal communication, Notion and Jira for task management in the digital product team, ZOOM is still actively used for long meetings and lectures, and for short meetings, for example, Google Hangouts. At the initial stage, educational institutions were not ready for the transition to a digital system, which caused many problems and delayed the timely and flawless implementation of the educational process. There were particular

difficulties in regions where even the Internet was not connected everywhere; many people did not even have smartphones, gadgets, laptops, computers. Fortunately, as a result of active participation, various distance learning methods were introduced with the least investment and time resources, where live broadcasting was a fundamental component of training. The digital product used by students and teachers had to fulfill one main purpose - it had to be easily accessible from any device, it had to be possible to record a lecture and watch it later, it had to be easily accessible, digestible and intuitive for the user. Two main features were the most important: video conferencing and screen sharing. ZOOM (According to our survey, this platform was used by the largest number of respondents – 10 teachers out of 22.), was the ideal platform for a relatively small audience, and YouTube Live for a large audience.

It's essential to monitor local developments and educational policies in Georgia to understand how online studying continues to evolve and how institutions address the challenges and opportunities associated with this shift. Additionally, gathering feedback from students, educators, and educational administrators in the region provided us with valuable insights into the specific impacts of online studying in Georgia.

Digitalization and online platforms have brought about significant changes in the education sphere, influencing various aspects of teaching, learning, and administrative processes. The impact of digitalization and online platforms in education has been transformative, offering new possibilities for teaching and learning in a connected and technologically advanced world. Here are some notable changes: Digitalization has had a profound impact on learning and vocational training across various sectors. Here are some keyways in which it has influenced these areas:

Accessibility and Flexibility - Online Learning Platforms: The rise of electronic learning platforms, such as Coursera, Udacity, Udemy, edX, and many others, has made education more accessible. Learners can access a wide range of courses and training materials from anywhere with an internet connection. Online platforms have made education accessible to a global audience. Learners from different parts of the world can access courses and educational resources without the need for physical presence.

Self-paced Learning - Digitalization allows for self-paced learning, enabling individuals to learn at their own speed and convenience. This flexibility is particularly beneficial for working professionals or those with other commitments.

Diverse Learning Resources - Multimedia Content: Online platforms offer a variety of multimedia resources, including videos, interactive simulations, and digital textbooks. This diversity enhances the learning experience and caters to different learning styles.

Personalized Learning, adaptive Learning Systems: Digital tools and platforms often incorporate adaptive learning technologies. These systems use data analytics to personalize the learning experience, tailoring content to individual learner needs and preferences.

Interactive and Engaging Content - Multimedia Resources: Digitalization has enabled the creation of interactive and multimedia-rich educational content, including videos, simulations, and interactive exercises. This makes learning more engaging and effective.

Global Collaboration - Online Collaboration Tools: Digital platforms facilitate collaboration among learners and professionals globally. This collaborative aspect is particularly beneficial for vocational training, as it allows for the exchange of knowledge and best practices across borders.

Continuous Assessment - Online Assessment Tools: Digital platforms offer various tools for continuous assessment, including quizzes, exams, and interactive assignments. These tools provide immediate feedback to students and instructors.

Efficient Administration - Learning Management Systems (LMS): LMS platforms streamline administrative tasks such as course enrollment, grading, and communication. This efficiency is particularly beneficial for educational institutions with large student populations.

Professional Development - Online Professional Courses - Digital platforms offer a wide range of professional development courses and certifications, allowing individuals to upskill or reskill conveniently.

Emergence of New Teaching Models - Flipped Classroom: Online platforms have popularized the flipped classroom model, where students review instructional materials online before class, allowing in-person class time to be used for interactive discussions and activities.

Skills Assessment and Certification - Digital Credentials: Digital badges and certificates are becoming more common, providing a verifiable way to showcase skills and achievements. This is valuable for both learners and employers in the context of vocational training.

Real-world Simulations - Virtual Reality (VR) and Augmented Reality (AR): In some fields, VR and AR are being used to create realistic simulations for hands-on training. This is especially useful in vocational training where practical skills are crucial.

Data-driven Insights - Learning Analytics: Digital platforms collect data on learner interactions, which can be analyzed to gain insights into learning patterns and performance. This information can be used to improve course content and instructional design. Digital platforms generate data on student engagement,

performance, and behavior. This data can be analyzed to identify trends, assess the effectiveness of instructional strategies, and make data-driven decisions.

Continuous Learning - Microlearning: Digitalization has facilitated the rise of microlearning, where content is delivered in small, easily digestible segments. This supports continuous learning and skill development, allowing individuals to acquire new knowledge in a time-efficient manner.

Remote Training - Remote Work and Training: With the advent of digital tools, remote training has become more prevalent. This is especially relevant in the context of global events like the COVID-19 pandemic, where remote training became essential for maintaining continuity.

Cost Efficiency - Reduced Costs: Digitalization often reduces the costs associated with traditional training methods, such as travel expenses, printed materials, and venue rentals. Reduced Infrastructure Costs: Online education can reduce the need for physical infrastructure, such as classrooms and printed materials, leading to cost savings for both institutions and students.

Global Collaborations - Virtual Exchange Programs: Online platforms facilitate virtual exchange programs, enabling students to collaborate with peers from different countries without the need for physical travel.

Emergence of Open Educational Resources (OER) - Free and Open Access Materials: Digitalization has contributed to the growth of open educational resources, making educational materials freely accessible to learners worldwide.

Innovative Pedagogies - Gamification and Simulation: Digital platforms allow for the integration of gamification and simulation elements into education, making learning more engaging and practical.

In summary, digitalization has transformed learning and vocational training by making education more accessible, flexible, and tailored to individual needs. It has also enhanced collaboration, assessment methods, and the overall quality of educational content. The perception of online learning varies among students, and individual preferences and experiences play a significant role in shaping attitudes toward this mode of education. It's important to note that the effectiveness of online learning can be influenced by factors such as the institution's approach to online education, the quality of technology infrastructure, and the support services provided.

Online learning has impacted lecturers in Adaptation to technology, lecturers have had to acquire or enhance their skills in using various digital tools and technologies for content delivery, communication, and assessment; The transition to online learning often requires lecturers to adapt their teaching methods. They may explore new pedagogical approaches that are effective in virtual environments, such as asynchronous discussions, online group projects, and interactive multimedia content; Online learning can offer lecturers more flexibility in terms of scheduling lectures and conducting virtual office hours. However, this flexibility can also blur the boundaries between work and personal life, necessitating a balance; Lecturers may encounter technical challenges such as internet connectivity problems, platform glitches, or issues related to the use of specific software tools; In some cases, there may be changes to lecturer's employment contracts, especially if institutions reevaluate staffing needs or the mode of course delivery; The transition to online learning can be emotionally taxing for lecturers. They may experience feelings of isolation, burnout, or frustration, especially if they face challenges in adapting to the online teaching environment.

In confirmation of the above, we present the data that we received during the work on the article. 22 teachers and 38 students took part in the study; the survey was anonymous and non-coercive. Respondents confirm the relevance and importance of using digital resources, and it does not matter which platform is used: of the 22 teachers surveyed, 21 (95.5%) positively assessed the capabilities of digital technologies in the learning process, and 68.2% actively use this method in the learning process and, based on practice, only 9.1% (2 of the surveyed teachers), despite the fact that they consider this method unnecessary in lectures/seminars, are still ready to use it. 90.9% (20 out of 22) consider this approach to learning to be very important and meaningful. For students, 57.9% (22 out of 38) agreed that such learning platforms should be used in the learning process.

As noted above, of the listed digital platforms, the most popular are Zoom (10 out of 22) and Google Meet (7 out of 22). Apart from this: Teams, E-learning, YouTube, as well as social networks such as Facebook, Instagram, Telegram, it depends on the target audience.

The survey confirmed that lecturers and students are actively involved in the use of digital platforms, and they are interested in this process. For example, from a survey of students it was revealed that the lecturer actively uses such teaching methods, and this greatly helps the student (64.9% -24 students out of 38) to easily understand the lecture material.

However, the study showed that there are problems that make it difficult to use teaching methods and these problems are related to the fact that the digital approach to learning used by the teacher, according to respondents (18.9% of students -7 out of 38), does not give them additional knowledge. It can be concluded that this problem occurs due to insufficient information or the ability to use the platforms. When asked by teachers whether they see a need for

training and obtaining additional information to improve the learning process, 54.5% (12 out of 22) answered that there really is a need for this, and 40.9% (9 out of 22) believe that not only the teacher must be trained, but also the student must actively participate in the learning processes. The students themselves openly note that to use such methods in teaching, more information is needed, the involvement of teachers and students in trainings, the technological readiness of the university, and the need to introduce modern teaching methods into the curricula.

As a conclusion, we can say that digital technologies are the future in the education system; it is necessary to develop and strengthen this aspect both from the technical and information and communication sides. The need for training in online platforms is crucial for both students and lecturers, especially considering the increasing reliance on digital tools for education. It's great to hear that students are enthusiastic about adopting modern approaches to learning and incorporating visualization and creativity into their educational experience. They are ready to gain additional knowledge and skills in basic computer literacy and the ability to use new technologies. Their calling is to introduce new, modern technologies into the education system.

Literature:

1. [Digitalization in education \(PDF\) \(researchgate.net\)](#)
2. [Digitalization of Education: Commodification Hidden in Terms of Empowerment? | Post digital Science and Education \(springer.com\)](#)
3. [Full article: Digitalization challenges in education during COVID-19: A systematic review \(tandfonline.com\)](#)
4. [Modern trends in the digitalization of education – IOP science](#)

ელექტრონული ბიზნესის ეფექტიანი მართვის თანამედროვე ტენდენციები

ასმათ შამუგია,
ეკონომიკის დოქტორი,
აფილირებული ასოცირებული პროფესორი
ახალი უმაღლესი სასწავლებელი - ნიუნი

21-ე საუკუნე ციფრული ეპოქაა, სადაც ყველაფერი, რაც გვსურს შეგვიძლია მივიღოთ მხოლოდ ერთი მოქმედებით. 2019 წელი შესანიშნავი აღმოჩნდა ელექტრონული ბიზნესის ინდუსტრიისთვის, რადგან მისმა მსოფლიო შემოსავალმა 3.53 ტრილიონ აშშ დოლარზე მეტი შეადგინა და 2023 წლის ბოლოსთვის 6.54 ტრილიონ დოლარს მიაღწია ელექტრონული ბიზნესის ზრდის თვალსაზრისით; ეს ციფრები ყველაფერზე მეტყველებს, ეჭვგარეშეა, რომ ელექტრონული კომერცია, ციფრულ ბაზარზე პოზიციებს დღითი დღე გაზრდის.

გლობალურმა პანდემიამ უდავოდ მოახდინა ერთ – ერთი ყველაზე დიდი გავლენა ელექტრონულ ბიზნესზე. მიუხედავად იმისა, რომ კორონავირუსის ფონზე კომერციული ობიექტები დაიხურა, კრიზისის განმავლობაში მათზე მარტივი წვდომა იყო და ჩვენ, ყველანი, სულ უფრო და უფრო მეტ ონლაინ მაღაზიას მივმართავდით. ექსპერტების აზრით, კორონავირუსის გავლენა არ იყო მოკლევადიანი ელექტრონული ბიზნესის ზრდისთვის, COVID-19-ის დასრულების შემდეგაც ის ინარჩუნებს პოზიციებს ბაზარზე და აგრძელებს ზრდას.

ელექტრონული ბიზნესის ინდუსტრია მუდმივად ვითარდება და ამ ინდუსტრიის საცალო ვაჭრობისთვის აუცილებელია დამატებითი ზრუნვა უახლესი ტენდენციების შესაბამისად, რადგან მას შეუძლია ბრენდის შექმნა ან

გაწყვეტა სამუდამოდ. უმჯობესია თანამედროვე ინოვაციური კომპანიები მოერგონ ამ ტენდენციებს ახლა და მომავალში, რათა დარწმუნდნენ, რომ ყოველთვის უსწრებენ დროს.

მოცემულ თეზისებში გააანალიზებულია ელექტრონული ბიზნესის ეფექტიანი მართვის თანამედროვე ტენდენციები. ამასთანავე, შემოთავაზებულია მისი განვითარებისთვის საჭირო ეტაპები. საბოლოოდ კი ჩამოყალიბებულია დასკვნა.

საკვანძო სიტყვები: ელექტრონული, ბიზნესი, მართვა, ციფრული, ონლაინ.

2023 წლის მონაცემებით, ამერიკაში პოპულარული ვებგვერდები, ყოველთვიური ვიზიტორების მიხედვით, ასე გამოიყურება: ამაზონი – 2.5 მილიარდი; იბეი – 940 მილიონი; ვოლმარტი – 450 მილიონი.

ყველაზე პოპულარული ელექტრონული კომერციის პლატფორმა WooCommerce-ია, რომელსაც ბაზრის 26% უკავია. შემდეგ მოდის Shopify – 17% და Wix – 13%.

წინამდებარე თეზისებში დეტალურად განვიხილავთ ელექტრონული ბიზნესის ეფექტიანი მართვისთვის საჭირო ეტაპებს. ესენია:

პირველი

პროდუქტის ან მომსახურების ონლაინ გასაყიდად, ბევრი არჩევანია და შესაბამისად, სხვადასხვა გადაწყვეტილების მიღებაა აუცილებელი. უპირველეს ყოვლისა, ინოვაციურმა კომპანიებმა საჭიროა მიიღონ გადაწყვეტილება, თუ როგორ გეგმავენ ონლაინ გაყიდვებს: საერთაშორისო ან ადგილობრივ სავაჭრო პლატფორმებზე მოახდენენ პროდუქციის რეალიზაციას თუ შექმნიან საკუთარ ონლაინ მაღაზიას. ამისათვის კი მათ შეუძლიათ ააწყონ ვებგვერდი ნულიდან ან ისარგებლონ ელექტრონული ბიზნესის მზა პლატფორმებით.

ამასთანავე, მნიშვნელოვანია იმის გადაწყვეტა, თუ როგორ განხორციელდება ონლაინ მაღაზიის მართვა: საკუთარი პროდუქტით საწყობში თუ სხვისი პროდუქტით. იმ შემთხვევაში, თუ დაინტერესებულ პირს (პირებს) თავად შეუძლია პროდუქციის წარმოება ან საწყობში მომარაგება, არჩევანი ამ მიმართულებით უნდა გაკეთდეს. მისი უპირატესობაა მარაგების კონტროლის შესაძლებლობა. თუმცა, პროდუქტის დასაწყობება ფინანსურად მეტ ინვესტიციასთან არის დაკავშირებული. პროდუქტის არათვითწარმოების შემთხვევაში, საჭიროა, სწორად შეირჩეს გაყიდვადი და აქტუალური მოდელები და შეისყიდონ იმ რაოდენობით, რომ მისი დროულად რეალიზება შესაძლებელი იყოს. თუ თავდაპირველად დიდი ინვესტიციის განხორციელება არასასურველია ან არაა შესაძლებელი, არსებობს პირდაპირი მიწოდების ე.წ. დროფშიფინგის მოდელი. დროფშიფინგის დროს, დროფშიფერი თანხას მხოლოდ მაშინ უხდის მიმწოდებელს, როდესაც მომხმარებელი ვებგვერდზე ნივთს შეუკვეთს. მისი უპირატესობა მცირე კაპიტალი, სიმარტივე და გასაყიდი პროდუქციის ფართო არჩევანია. რაც შეეხება ნაკლოვანებებს, ეს არის დიდი კონკურენცია, მცირე ფასნამატი, მარაგების კონტროლის სირთულე, ტრანსპორტირება, მიმწოდებლის მიერ პროდუქციის გაგზავნისას დაშვებული შეცდომა და სხვ. თუ ინოვაციურ კომპანიებს აქვთ იდეა, რომ შექმნან კონკრეტული პროდუქტი ან გაყიდონ მათი რჩეული პროდუქტი საკუთარი ბრენდით ისე, რომ თავად არ აწარმოონ, ამისთვის არსებობს ე. წ. white labeling. ასეთ შემთხვევაში, პროდუქტის შექმნას ისინი უკვეთენ მესამე პირს, მწარმოებელს, მათივე ბრენდირებით.

მეორე

უნდა შეირჩეს ისეთი პროდუქტი და მომსახურება, რომელზეც მაღალი მოთხოვნაა. ეს მარტივი არ არის, თუმცა, ბაზარზე დაკვირვებით, შესაძლებელია. მაგალითად, ამაზონზე მოთხოვნადი და გაყიდვადი პროდუქტების კვლევა შესაძლებელია Jungle Scout-ის ვებაპლიკაციის საშუალებით. კვლევის დაწყება მარტივია Amazon Best Sellers List-ით.

მესამე

პროდუქტიდან გამომდინარე, საჭიროა სამიზნე აუდიტორიის კვლევა, ვინ არის გასაყიდად არჩეული პროდუქტის იდეალური მომხმარებელი. როგორია მათი დემოგრაფიული, გეოგრაფიული, ფსიქოგრაფიული და ქცევითი მახასიათებლები: საკმარისია თუ არა ამ სეგმენტის მოცულობა მათზე თარგეთირებისთვის.

მეოთხე

თუ ბიზნესმოდელი, პროდუქტი და სეგმენტი განსაზღვრულია, დროა ბიზნესის იურიდიული ფორმა და სახელწოდებაც შეირჩეს. ონლაინ მაღაზია სამეწარმეო საქმიანობას გულისხმობს, შესაბამისად, აუცილებელია, რომ ბიზნესს იურიდიული მხარე მოგვარებული ჰქონდეს. ყველაზე ხშირად ირჩევენ ინდივიდუალურ მეწარმეს ან შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებას. ამ ორ ფორმას შორის, ძირითადი განსხვავება არის ბიზნესის დავალიანებაზე პასუხისმგებლობა. დასაწყისისთვის, შესაძლებელია მიკრო და მცირე ბიზნესის სტატუსით სარგებლობა. მიკრო ბიზნესის შემთხვევაში, მეწარმე საშემოსავლო გადასახადისგან თავისუფალია, ხოლო მცირე ბიზნესის შემთხვევაში, შეღავათიანი დაბეგვრით სარგებლობს.

მეხუთე

პლატფორმა, დომენი, ჰოსტინგი. დომენი ვებგვერდის მისამართია ონლაინ სივრცეში. დომენების რეგისტრაცია საქართველოში შესაძლებელია რამდენიმე რეგისტრატორთან: დომენის რეგისტრაციასთან ერთად, შესაძლებელია ჰოსტინგის არჩევა. ჰოსტინგი გულისხმობს ჰოსტინგის პროვაიდერი კომპანიის მიერ შემოთავაზებულ სერვისს ვებგვერდის ინტერნეტში განსათავსებლად. პლატფორმის არჩევისას, ყურადღება უნდა მიექცეს: სიმარტივეს, ვიზუალურ მხარეს, ფუნქციონალს, გადახდის არხების ინტეგრაციას, მომსახურების ღირებულებას, სეო ოპტიმიზაციის შესაძლებლობას, ანალიტიკური პროგრამების ინტეგრაციას და ა. შ.

მექმესე

ამ ყველაფრის შემდეგ, ვებგვერდის ინტერნეტ სივრცეში პოპულარიზაციისა და გაყიდვებისათვის, საჭიროა კარგად გამართული ციფრული მარკეტინგული სტრატეგია. სოციალური მედია არხები, საძიებო სისტემისთვის ოპტიმიზებული საიტი, თარგეთირებული რეკლამა, იმეილ მარკეტინგი, კონტენტ მარკეტინგი, რომელიც განაპირობებს არა მხოლოდ ვიზიტორთა და რეგისტრირებულ მომხმარებელთა რიცხვის ზრდას ონლაინ მაღაზიაში, არამედ უშუალოდ გაყიდვების რაოდენობასაც.

დასკვნა:

ამრიგად, ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენება ბიზნესისთვის დღეს უკვე აუცილებლობაა. ნებისმიერ მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმომადგენელს აქვს შესაძლებლობა, გამოიყენოს ტექნოლოგიები საკუთარი ბიზნესის წარმატებისთვის. ინოვაციურმა კომპანიებმა

საჭიროა დაისახონ მიზნები, განსაზღვრონ სტრატეგია, შეაფასონ და გააანალიზონ მიღებული შედეგები და იყონ მუდამ მზად ცვლილებებისთვის, რათა საკუთარი ონლაინ ბიზნესი მაქსიმალურად მოარგონ თანამედროვე მოთხოვნებსა და მომხმარებელთა საჭიროებებს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ვეკუა გ., ბოლოთაშვილი მ., პაპიაშვილი ა., „ბიზნესი ონლაინ,“ საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა, თბ., 2022
2. ელექტრონული კომერცია საქართველოში, სექტორის მიმოხილვა, 2024 წელი, <https://galtandtaggart.com/en/reports/research-reports/e-commerce-georgia>
3. Desk.ge-პლატფორმაზე ონლაინ მაღაზიის შექმნის ღირებულება: [https:// desk.ge/pricing](https://desk.ge/pricing) 2024 წელი
4. ონლაინ მაღაზიის შექმნის ღირებულება შოპიფაიზე: <https://www.shopify.com/pricing> 2024 წელი
5. Statista.com, <https://www.statista.com/statistics/242235/number-of-ebays-total-active-users>
6. firstsiteguide.com
7. 2021 წლის ელექტრონული კომერციის განვითარების ტენდენციები, <https://www.mygo.ge/ka/43/blog/2021-wlis-eleqtronuli-komerciis-ganviTarebis-tende.html>

Modern Trends in Effective E-business Management

Asmat Shamugia,

Doctor of Economics, Affiliated Associate Professor
New Higher Education Institute - Newuni

The 21st century is a digital era where everything we want can be achieved with just one click. 2019 was a great year for the e-commerce industry, as its global revenue reached over \$3.53 trillion and is expected to reach \$6.54 trillion by the end of 2023 in terms of e-commerce growth; these figures speak for themselves, and there is no doubt that e-commerce is gaining ground in the digital marketplace day by day.

The global pandemic has undoubtedly had one of the biggest impacts on e-commerce. Although commercial establishments have been closed due to the coronavirus, they have been easily accessible during the crisis and we have all been increasingly turning to online stores. According to experts, the impact of coronavirus was not short-term for the growth of e-commerce, even after COVID-19 is over, it maintains its position in the market and continues to grow.

The e-commerce industry is constantly evolving, and retailers in this industry need to take extra care to stay abreast of the latest trends, as they can make or break a brand forever. It is best for modern, innovative companies to adapt to these trends now and in the future to ensure they are always ahead of the times.

These theses analyze modern trends in e-business effective management. In addition, there are proposed the stages necessary for its development. Finally, there is formulated a conclusion.

Keywords: Electronic, Business, Management, Digital, Online.

As of 2023, the most popular websites in America, by monthly visitors, are as follows: Amazon – 2.5 billion; eBay – 940 million; Walmart – 450 million.

The most popular e-commerce platform is WooCommerce, which occupies 26% of the market. Next comes Shopify – 17% and Wix – 13%.

In this Theses, we will discuss in detail the steps necessary for effective e-business management. These are:

First

When selling a product or service online, there are many choices and, accordingly, various decisions need to be made. First of all, innovative companies need to decide how they plan to sell online: whether they will sell their products on international or local trading platforms or create their own online store. To do this, they can build a website from scratch or use ready-made e-business platforms. In addition, it is important to decide how the online store will be managed: with their own products in stock or with someone else's products. In the event that the interested person(s) can produce the products themselves or have them supplied to the warehouse, the choice should be made in this direction. Its advantage is the ability to control inventory. However, stocking the product is financially associated with a larger investment. In the case of non-self-production of the product, it is necessary to correctly select marketable and relevant models and purchase them in quantities that allow for timely sales. If a large initial investment is undesirable or not possible, there is a direct delivery model called dropshipping. In dropshipping, the dropshipper pays the supplier only when the customer orders the item on the website. Its advantages are small capital, simplicity, and a wide selection of products for sale. As for the disadvantages, these are high competition, small markups, difficulty in controlling inventory,

transportation, errors made by the supplier when sending products, etc. If innovative companies have the idea to create a specific product or sell their chosen product under their own brand without producing it themselves, there is the so-called white labeling. In such a case, they order the creation of the product to a third party, a manufacturer, under their own branding.

Second

You should choose a product or service that is in high demand. This is not easy, but it is possible by observing the market. For example, you can research products that are in demand and selling on Amazon using the Jungle Scout web application. It is easy to start your research with the Amazon Best Sellers List.

Third

Depending on the product, it is necessary to research the target audience, who is the ideal user of the product chosen for sale. What are their demographic, geographic, psychographic and behavioral characteristics: is the volume of this segment sufficient to target them?

Fourth

If the business model, product and segment are defined, it is time to choose the legal form and name of the business. An online store implies entrepreneurial activity, therefore, it is necessary that the legal side of the business is resolved. Most often, an individual entrepreneur or a limited liability company is chosen. The main difference between these two forms is the liability for business debts. To begin with, it is possible to use the status of micro and small business. In the case of a micro business, the entrepreneur is exempt from income tax, and in the case of a small business, he enjoys preferential taxation.

Fifth

Platform, domain, hosting. A domain is an address of a website in an online space. Domain registration in Georgia is

possible with several registrars: Along with domain registration, it is possible to choose hosting. Hosting refers to the service offered by a hosting provider company for placing a website on an Internet. When choosing a platform, attention should be paid to: simplicity, visual aspect, functionality, integration of payment channels, cost of service, SEO optimization capabilities, integration of analytical programs, etc.

Sixth

After all this, for the promotion and sales of a website in the Internet space, a well-developed digital marketing strategy is needed. Social media channels, a site optimized for search engines, targeted advertising, email marketing, content marketing, which leads not only to an increase in the number of visitors and registered users in an online store, but also to the number of sales directly.

Conclusion:

Thus, to use of digital technologies for business is now a necessity. Any small and medium-sized business owner has an opportunity to use technologies for the success of their business. Innovative companies need to set goals, define a strategy, evaluate and analyze the results obtained, and always be ready for changes in order to adapt their online business to modern requirements and customer needs.

References:

1. Vekua G., Bolotashvili M., Papiashvili A., “Business Online,” Georgian Chamber of Commerce and Industry, Tbilisi, 2022
2. E-commerce in Georgia, Sector Overview, 2024, <https://galtandtaggart.com/en/reports/research-reports/e-commerce-georgia>
3. Cost of creating an online store on Desk.ge platform: <https://desk.ge/pricing> 2024

4. Cost of creating an online store on Shopify:
<https://www.shopify.com/pricing> 2024
5. Statista.com,
<https://www.statista.com/statistics/242235/number-of-ebays-total-active-users>
6. firstsiteguide.com
7. E-commerce Development Trends 2021,
<https://www.mygo.ge/ka/43/blog/2021-wlis-eleqtronuli-komerchiis-ganviTarebis-tende.html>

ახალგაზრდების სამეწარმეო განწყობის შედარებითი ანალიზი განვითარებულ და განვითარებად ქვეყნებში

მედეა ჭელიძე

თჰუ-ს პროფესორი

თამარ ბერიძე

თჰუ-ს ასოცირებული პროფესორი

ზვიად ვეკუა

თჰუ-ს ასისტენტი პროფესორი

აბსტრაქტი

მეწარმეობა საშუალო კლასის ფორმირების საფუძველია, რომელიც წარმოადგენს ეკონომიკის სტაბილური განვითარების ბაზას.

მეწარმეობა ერთგვარი შუამავალია სოციალურ-ეკონომიკურ პირობებს, სოციალურ ღირებულებებსა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას შორის.

ფორმირებადი ეკონომიკის ქვეყნებში სახელმწიფო თავად უნდა იყოს დაინტერესებული ახალგაზრდა თაობის შესაძლებლობების რეალიზაციითა და ეკონომიკურ აქტივობებში ჩართვით. თუმცა, ახალგაზრდებისათვის განვითარებად ქვეყნებში, მწირია შესაძლებლობები და აშკარად იკვეთება მოტივაციის დაბალი დონე, რასაც რამდენიმე ფაქტორი განაპირობებს. მათ შორის, ინფორმაციის, განათლებისა და უნარების ნაკლებობა.

მეწარმეობისადმი განწყობა საკმაოდ რთული საკვლევი სისტემაა, რომელიც ავლენს კავშირს სოციალურ ფასეულობებს, ინდივიდუალურ მახასიათებლებსა და მეწარმეობის სხვადასხვა ფორმებს შორის.

საკვანძო სიტყვები: სამეწარმეო პოტენციალი, მოტივაცია, გამოწვევები

კვლევის მიზანს წარმოადგენს ახალგაზრდების სამეწარმეო განწყობის მახასიათებლების განვითარების ხელშემწყობი ფაქტორების დადგენა, როგორც განვითარებულ, ასევე განვითარებად ქვეყნებში.

უცხოური გამოცდილების შესწავლისას გამოვლინდა, რომ განვითარებად ქვეყნებში ახალგაზრდების სამეწარმეო პოტენციალის განვითარებაზე გავლენას ახდენს სხვადასხვა სოციალურ-ეკონომიკური, კულტურული და ტექნოლოგიური ფაქტორები. შესაბამისად, გამოიკვეთა ის ძირითადი ტენდენციები, რომლებიც შეინიშნება განვითარებად ქვეყნებში ახალგაზრდების სამეწარმეო პოტენციალის განვითარების მიმართულებით:

ტექნოლოგიებისა და ციფრული პლატფორმების ხელმისაწვდომობის ზრდა - სმარტფონების გამოყენების სწრაფი ზრდა განვითარებად ქვეყნებში ახალგაზრდა მეწარმეებს საშუალებას აძლევს მარტივად მიიღონ ინფორმაცია ბაზრებსა და რესურსებზე. მობილური ტექნოლოგია არის ციფრული მეწარმეობის ძლიერი მხარე, განსაკუთრებით ისეთ სექტორებში, როგორიცაა ელექტრონული კომერცია, ფინტექი და ონლაინ განათლება.

ინტერნეტთან კავშირი: მიუხედავად იმისა, რომ გამოწვევები არსებობს, ინტერნეტის მზარდი გავრცელება ახალგაზრდებს ბიზნესის დასაწყებად და გასაფართოებლად საჭირო ინსტრუმენტებს აძლევს.

სოციალური და გავლენიანი მეწარმეობის გაჩენა - ახალგაზრდა მეწარმეებს განვითარებად ქვეყნებში ძირითადად ამომრავებთ მწვავე სოციალური და გარემოსდაცვითი საკითხების გადაჭრის სურვილი. სოციალური მეწარმეობა სულ უფრო პოპულარული ხდება,

რადგან ახალგაზრდები ცდილობენ შექმნან ბიზნესები, რომლებიც არა მხოლოდ მოგებაზე იქნებიან ორიენტირებულნი, არამედ პოზიტიურ გავლენას მოახდენენ საზოგადოებაზე.

ახალგაზრდა მეწარმეობა ხშირად პასუხისმგებელია ისეთი ადგილობრივი გამოწვევების გადაჭრაზე, როგორიცაა სუფთა წყლის ხელმისაწვდომობა, განათლება, ჯანდაცვა და მდგრადი სოფლის მეურნეობა. ეს ბიზნესები, როგორც წესი, მჭიდროდ არის დაკავშირებული საზოგადოების საჭიროებებთან, რაც მათ უფრო აქტუალურ და გავლენიანს ხდის.

სახელმწიფო და არასამთავრობო ორგანიზაციების მხარდაჭერა - განვითარებადი ქვეყნების ხელისუფლებები სულ უფრო მეტად აცნობიერებენ მეწარმეობის როლს ეკონომიკის განვითარებაში. ბევრმა ქვეყანამ გაატარა ისეთი პოლიტიკა და განახორციელა პროგრამები, რომლებიც მიზნად ისახავს მეწარმეობის ხელშეწყობას გრანტების გაცემითა და სპეციალური ტრენინგების ჩატარებით.

არასამთავრობო ორგანიზაციები და საერთაშორისო ორგანიზაციები, როგორიცაა მსოფლიო ბანკი, გაერო და USAID აქტიურად უჭერენ მხარს ახალგაზრდა მეწარმეებს სხვადასხვა ინიციატივებით, მათ შორის შესაძლებლობების განვითარების პროგრამების, მენტორობისა და დაფინანსების შესაძლებლობების მეშვეობით.

სამეწარმეო განათლება და ტრენინგი - განვითარებად ქვეყნებში საგანმანათლებლო დაწესებულებები იწყებენ მეწარმეობის ჩართვას სასწავლო პროგრამებში, დაწყებითი განათლებიდან უნივერსიტეტებამდე. ეს ტენდენცია ეხმარება ახალგაზრდებში ბიზნესისა და მეწარმეობის ფუნდამენტური გაგების ჩამოყალიბებას.

მზარდი აქცენტები კეთდება პროფესიულ ტრენინგებზე, რომლებიც ახალგაზრდებს აძლევს ისეთ პრაქტიკულ

უნარებს, რაც საჭიროა საკუთარი ბიზნესის დაწყებისა და წარმართვისთვის. ეს პროგრამები ხშირად ფოკუსირებულია ისეთ სფეროებზე, როგორებიცაა სოფლის მეურნეობა, წარმოება და მომსახურება, რომლებიც სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკისთვის.

ინოვაცია ტრადიციულ სექტორებში - სოფლის მეურნეობა რჩება დომინანტურ სექტორად ბევრ განვითარებად ქვეყანაში და ახალგაზრდა მეწარმეები სულ უფრო ხშირად პოულობენ ინოვაციურ გზებს სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებისათვის, მიწოდების ჯაჭვების მდგრადი პრაქტიკის დანერგვის მიზნით. აგრომეწარმეობა ჩნდება, როგორც კრიტიკულად მნიშვნელოვანი სფერო ახალგაზრდული მეწარმეობისთვის.

ახალგაზრდა მეწარმეები აცოცხლებენ ტრადიციულ ხელობას და წარმოებას თანამედროვე დიზაინის, ტექნოლოგიებისა და მარკეტინგული სტრატეგიების ინტეგრირებით. ეს ტენდენცია ხელს უწყობს კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნებას.

ფინანსებზე წვდომა - ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა რჩება მნიშვნელოვან ბარიერად ახალგაზრდა მეწარმეებისთვის განვითარებად ქვეყნებში. ბევრ ახალგაზრდას არ აქვს საკრედიტო ისტორია, რაც ართულებს ფინანსური ინსტიტუტებისგან საჭირო სესხების აღებას.

მიკროსაფინანსო ინსტიტუტები გადამწყვეტ როლს ასრულებენ დაფინანსების ალტერნატიული ვარიანტების შეთავაზებაში.

სოციალური დამოკიდებულებები - ზოგიერთ განვითარებად ქვეყანაში, მეწარმეობისადმი საზოგადოების დამოკიდებულება შეიძლება იყოს ბარიერი და უპირატესობა ენიჭებოდა სტაბილურ, ტრადიციულ დასაქმებას, ვიდრე ბიზნესის დაწყებას, ან ტრადიციებმა შეიძლება ხელი

შეუშალოს მეწარმეობას გარკვეულ ჯგუფებში, განსაკუთრებით მეწარმე ქალებში - მათ შეიძლება შეექმნათ დამატებითი გამოწვევები, მათ შორის შეზღუდული ხელმისაწვდომობა რესურსებზე, განათლებასა და სოციალურ მხარდაჭერაზე.

არაფორმალური სექტორის დომინირება განვითარებად ქვეყნებში ახალგაზრდა მეწარმეების დიდი ნაწილი ხვდება არაფორმალურ სექტორში, სადაც ბიზნესი ფუნქციონირებს ფორმალური რეგისტრაციისა და რეგულირების გარეშე. მიუხედავად იმისა, რომ ეს ამარტივებს მოქმედებებს, ის ასევე აჩენს გამოწვევებს, რომლებიც დაკავშირებულია მასშტაბურობასთან, ფინანსებზე წვდომობასა და სამართლებრივ საკითხებთან.

მნიშვნელოვანია ახალგაზრდა მეწარმეების წახალისების ტენდენცია არაფორმალურიდან ფორმალურ ეკონომიკაზე გადასვლისკენ, რასაც მხარს უჭერენ სამთავრობო ინიციატივები, რომლებიც ამარტივებენ ბიზნესის რეგისტრაციის პროცესს და იძლევიან სტიმულს ფორმალიზაციისთვის.

ქსელის და მენტორობის შესაძლებლობები - ჩნდება ახალგაზრდული მეწარმეობის ქსელები და ასოციაციები, რომლებიც უზრუნველყოფენ პლატფორმებს ახალგაზრდა მეწარმეებისთვის - კავშირების, გამოცდილების გაზიარებისა და თანამშრომლობისთვის (მენტორობა, ტრენინგები, ბაზრებზე წვდომა). ასევე, მუშავდება, როგორც ადგილობრივი, ისე საერთაშორისო მენტორობის პროგრამები ახალგაზრდა მეწარმეების მხარდასაჭერად. გამოცდილი ბიზნეს ლიდერები და მეწარმეები სულ უფრო მეტად სთავაზობენ ახალგაზრდებს ბიზნესის წამოწყებასა და წარმართვაში დახმარების გაწევას.

ევროპისა და ამერიკის შეერთებული შტატების ახალგაზრდების სამეწარმეო პოტენციალის განვითარების

ტენდენციები ფართო სოციალური, ეკონომიკური და ტექნოლოგიური ძვრების მაჩვენებელია:

N	ფაქტორები	ევროპული ქვეყნები	აშშ
1.	სამეწარმეო განათლებათა ზე ფოკუსირების გაზრდა	ინტეგრაცია სასწავლო გეგმებში - ბევრი ევროპული ქვეყანა აერთიანებს მეწარმეობას თავის საგანმანათლებლო პროგრამებში, როგორც საშუალო, ისე უმაღლესი განათლების საფეხურზე. ქვეყნები, როგორიცაა დიდი ბრიტანეთი, ფინეთი და ნიდერლანდები ლიდერობენ ამ მხრივ, რომლებიც სთავაზობენ ახალგაზრდებს მეწარმეობის შესაბამისი დონის სპეციალიზებულ კურსებს.	პროგრამების ფართო ხელმისაწვდომობა - ამერიკის შეერთებულ შტატებში ფართოდ არის გავრცელებული სამეწარმეო განათლება, სადაც უნივერსიტეტები სთავაზობენ სპეციალიზებულ პროგრამებს მეწარმეობის სფეროში. სასკოლო პროგრამები - არსებობს სამეწარმეო კონცეფციების დანერგვის მზარდი ტენდენცია უმაღლეს სკოლაში, ისეთი პროგრამების საშუალებით, როგორიცაა Junior Achievement.

2.	დაფინანსებისა და კაპიტალის ხელმისაწვდომობა	ვენჩურული კაპიტალის ზრდა - ევროპაში გამოვლინდა სარისკო კაპიტალის მნიშვნელოვანი ზრდა, რომელიც ხელმისაწვდომია სტარტაპებისთვის, განსაკუთრებით ტექნიკურ ჰაბებში, როგორიცაა ბერლინი, სტოკჰოლმი და ლონდონი. საჯარო და კერძო დაფინანსება - ევროკავშირი იძლევა სხვადასხვა გრანტებსა და სუბსიდიებს ახალგაზრდა მეწარმეების მხარდასაჭერად. ევროპის საინვესტიციო ფონდი (EIF) ასევე მნიშვნელოვან როლს ასრულებს	ვენჩურული კაპიტალის დომინირება - აშშ რჩება გლობალურ ლიდერად სარისკო კაპიტალში, სადაც სილიკონის ველი არის ეპიცენტრი. ახალგაზრდა მეწარმეებს ამერიკის შეერთებულ შტატებში შედარებით მარტივად აქვთ წვდომა სარისკო კაპიტალზე და ინვესტორებზე.

		ადრეული სტადიის სტარტაპების დაფინანსებაში.	
3.	დამხმარე ეკოსისტე- მები და ინკუბატო- რები	რეგიონული კლასტერები - ევროპამ შეიმუშავა რამდენიმე რეგიონალური სტარტაპ კლასტერი (ლონდონი, ბერლინი, პარიზი და სტოკჰოლმი), რომლებიც მხარდაჭერ გარემოს სთავაზობს ახალგაზრდა მეწარმეებს. საჯარო და კერძო პარტნიორობა - ევროპის მრავალი ქვეყანა ხელს უწყობს უნივერსიტეტებს, კერძო კომპანიებსა და მთავრობებს შორის თანამშრომლობას ინკუბატორების	სილიკონის ველის მოდელი - აშშ-ს აქვს მაღალგანვი- თარებულ ეკოსისტემა მეწარმეობისთვის, ინკუბატორების და მენტორობის პროგრამების ძლიერი ქსელით. Y Combinator და Techstars ორი ცნობილი მაგალითია. საზოგადოებაზე ორიენტირებული ინიციატივები - ფორმალური პროგრამების გარდა, აშშ-ს აქვს საზოგადოებაზე ორიენტირებული მხარდაჭერის ძლიერი კულტურა შეხვედრების საშუალებით, რომლებიც ხელს

		შესაქმნელად. მაგალითები: სადგური F პარიზში და ევროპის ინოვაციების საბჭო (EIC)	უწყობს ახალგაზრდებში მეწარმეობის განვითარებას.
4.	ციფრული და ტექნოლოგ იური მიღწევები	ფოკუსირება სოციალურ ტექნოლოგიებზე - ევროპელი ახალგაზრდები სულ უფრო მეტად ამახვილებენ ყურადღებას მდგრად და სოციალურად პასუხისმგებელ მეწარმეობაზე, რომელიც განპირობებულია ევროკავშირის მწვანე შეთანხმებით და კლიმატთან დაკავშირებული სხვა ინიციატივებით. ტექნიკური სტარტაპები - ევროპელი	ტექნოლოგიაზე ორიენტირებული ინოვაცია - აშშ აგრძელებს ლიდერობას ტექნოლოგიებზე ორიენტირებულ მეწარმეობაში, სადაც ახალგაზრდები არიან ინოვაციების წინა პლანზე ისეთ სფეროებში, როგორიცაა ხელოვნური ინტელექტი, ბიოტექნოლოგია და ციფრული პლატფორმები. ეკონომიკის ზრდა ხელს უწყობს სამეწარმეო საქმიანობას ახალგაზრდებს შორის, რომლებიც

		ახალგაზრდა მეწარმეები აქტიურად არიან ჩართულნი ტექნოლოგიურ სტარტაპებში, განსაკუთრებით ისეთ სფეროებში, როგორიცაა ჯანდაცვის ტექნოლოგიები და AI.	იყენებენ პლატფორმებს, როგორიცაა Uber, Airbnb და თავისუფალი ბაზრები საკუთარი ბიზნესის დასაწყებად.
5.	კულტურული ძვრები და სოციალური გავლენები	სოციალური მეწარმეობა - ევროპულ ქვეყნებში დიდი აქცენტი კეთდება სოციალურ მეწარმეობაზე, ბევრი ახალგაზრდა მეწარმე ფოკუსირებულია ბიზნესზე, რომელიც ეხება სოციალურ, ეკოლოგიურ და ეთიკურ საკითხებს. სამსახურის-პირადი	სამეწარმეო აზროვნება - ინდივიდუალიზმის ამერიკული კულტურა და „ამერიკული ოცნება“ აგრძელებს ახალგაზრდების შთაგონებას, დაკავდნენ მეწარმეობით, როგორც წარმატებისკენ მიმავალი მნიშვნელოვანი მიმართულებით. მრავალფეროვნება და ინკლუზიურობა - მზარდი აქცენტები

		ცხოვრების ბალანსი - ევროპელი ახალგაზრდები ხშირად პრიორიტეტს ანიჭებენ ბალანსს, რაც გავლენას ახდენს მათ სამეწარმეო მცდელობებზე. ამ ტენდენციამ გამოიწვია ცხოვრების სტილის ცვლილება - ბიზნესის ზრდა დისტანციური მუშაობით.	კეთდება მრავალფეროვნებაზე და ინკლუზიურობაზე სამეწარმეო ეკოსისტემაში, ქალების, უმცირესობების და ნაკლებად წარმოდგენილი ჯგუფების მეტი მხარდაჭერით ბიზნესის წამოწყებაში.
6.	გამოწვევები და ბარიერები	მარეგულირებელი დაბრკოლებები - მიუხედავად მხარდამჭერი ეკოსისტემისა, ევროპულ ქვეყნებში ახალგაზრდა მეწარმეები ხშირად აწყდებიან რთულ მარეგულირებელ გარემოს, რაც	ეკონომიკური უთანასწორობა - კაპიტალის ხელმისაწვდომობის მიუხედავად, ეკონომიკურმა უთანასწორობამ შეიძლება შეზღუდოს სამეწარმეო შესაძლებლობების ხელმისაწვდომობა ნაკლებად პრივილეგირებული

	შეიძლება იყოს ბარიერი ბიზნესის წამოწყებისა და გაფართოებისთვის. ბაზრის ფრაგმენტაცია - ევროპული ბაზრის ფრაგმენტულმა ბუნებამ სხვადასხვა კულტურებით და რეგულაციებით, შეიძლება გამოიწვიოს პრობლემები ბიზნესის ზრდას და საზღვრებს გარეთ გატანას.	ფენის ახალგაზრდებისთვის. ჯანდაცვა და სარგებელი - აშშ-ში საყოველთაო ჯანდაცვისა და სხვა სოციალური შეღავათების ნაკლებობამ შეიძლება ახალგაზრდებისთვის მეწარმეობა უფრო სარისკო წინადადებად აქციოს მათ ევროპელ თანატოლებთან შედარებით.

დასკვნა

განვითარებად ქვეყნებში ახალგაზრდების მეწარმეობისადმი ინტერესი იზრდება, რაც გამოწვეულია ტექნოლოგიური მიღწევებით, მთავრობისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების მხარდაჭერითა და ახალგაზრდების ინოვაციური სულისკვეთებით. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს გამოწვევები, როგორიცაა ფინანსებზე შეზღუდული წვდომა, კულტურული ბარიერები და არაფორმალური ეკონომიკის დომინირება, ახალგაზრდა მეწარმეებს აქვთ შესაძლებლობები დადებითი გავლენა

მოახდინონ თავიანთ ინტერესთა სფეროზე ციფრული პლატფორმების და პროფესიული სწავლების გამოყენებით, რაც ქმნის ხელსაყრელ საფუძველს განვითარებად ქვეყნებში მეწარმეობის განვითარებისათვის.

ახალგაზრდების სამეწარმეო პოტენციალის ფორმირება, უპირველეს ყოვლისა, მოტივაციის დონის ამაღლებისა და ცნობიერების ცვლილების ხარჯზე უნდა მოხდეს, რაც რთული გამოწვევაა და საჭიროებს თანმიმდევრული სტრატეგიის შემუშავებას. ახალგაზრდებს სჭირდებათ წარმატების მაგალითების გაცნობა და იმის გააზრება, რომ შესაძლებელია საკუთარი შრომითა და თავდადებით მიაღწიონ სასურველ მიზანს.

როგორც ევროპის, ასევე ამერიკის შეერთებული შტატების ახალგაზრდების სამეწარმეო პოტენციალი ყალიბდება განათლებით, კაპიტალზე ხელმისაწვდომობით, დამხმარე ეკოსისტემებითა და ტექნოლოგიური წინსვლებით.

მიუხედავად იმისა, რომ მიდგომები და გამოწვევები შეიძლება განსხვავდებოდეს ქვეყნებს შორის, საერთო ტენდენცია მიუთითებს მეწარმეობაზე, როგორც ახალგაზრდობის სიცოცხლისუნარიან და მიმზიდველ კარიერულ გზაზე.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბრუს რ. ბარინგერი, რ. დუინ აირლენდი. მეწარმეობა, ახალი საწარმოს წარმატებული წამოწყებისთვის, თბ., 2019, 597 გვ.
2. Jones O., Macpherson A., Jayawarna D. Resourcing the Start-up Business, Creating Dynamic Entrepreneurial Learning Capabilities, Second Edition, Routledge, 2022, 565 p.
3. Cheryl Rickman, HOW TO START YOUR OWN BUSINESS, DK Publishing, First American Edition, 2021, 585 p.

4. Elias G. Carayannis Encyclopedia of Creativity, Invention, Innovation, and Entrepreneurship, Springer Science+Business Media LLC, 2013, 1941 p.
5. David S. Landes, Joel Mokyr, & William J. Baumol The invention of enterprise: entrepreneurship from ancient Mesopotamia to modern times, Princeton University Press, 2010, 585 p.

Comparative Analysis of Entrepreneurial Thinking of Young People in Developed and Developing Countries

Medea Chelidze, Professor, THU
Tamari Beridze, Associate Professor, THU
Zviad Vekua, Assistant Professor, THU

Abstract

Entrepreneurship is the basis for the formation of the middle class, which is the basis for stable economic development.

Entrepreneurship is a kind of mediator between socio-economic conditions, social values and the creation of new jobs.

In countries with developing economies, the state itself should be interested in realizing the potential of the young generation and involving it in economic activity. However, opportunities for young people in developing countries are limited, and there is a clearly low level of motivation, which is due to several factors. Among them are the lack of information, education and skills.

Entrepreneurship is a complex research system that reveals the relationship between social values, individual characteristics and various forms of entrepreneurship.

Wine Tourism as a Development Opportunity

Maia Meladze

Associate professor,
Grigol Robakidze University

ABSTRACT

Wine is a part of Georgian culture. Culture based on natural conditions, knowledge and rituals that are passed on through generations reflects on forming part of the cultural identity and heritage. Wine tourism is one of the most important products for developing tourism in Georgia. Sustainable wine tourism represents an important opportunity for the wine value chain. Tourism in the wine industry is a unique opportunity for wineries to build relationships with customers and increase direct sales.

The aim of the article is to study the role of wine tourism for companies which do not have a large turnover and high income. In the article are demonstrated the results of quantitative and qualitative research. Wine tourism have completely changed the style of operating for companies.

Keywords: Wine tourism, Wine companies, Wine value chain

Literature review

Wine tourism presents a significant opportunity for small and medium-sized wineries to diversify their businesses, increase sales, and enhance brand awareness (Mancino & Lo Presti, 10.1504/IJBG.2012.043977 2012; Hanžek & Sušić, 10.31410/tmt.2019.669 2019). It offers authentic experiences for visitors while providing economic benefits to rural communities (Kesar & Ferjanić, 2010). However, many wineries do not fully capitalize on this potential due to lack of tourism infrastructure, expertise, and collaboration among stakeholders (Kesar & Ferjanić, 2010; Mancino & Lo Presti,

2012). Wine tourism activities can serve as complementary or supplementary services to enhance wine products, offering opportunities for communication, distribution, and growth (Festa et al., 2020). For small wineries, wine tourism can even become the primary source of business value, although wine production remains essential for authenticity (Festa et al., 2020). To maximize benefits, wineries should consider implementing clustering models, developing tourism-oriented services, and participating in tailored educational programs (Kesar & Ferjanić, 2010; Hanžek & Sušić, 2019; Mancino & Lo Presti, 2012).

Wine tourism can be a valuable non-core business strategy for small wineries, providing opportunities for communication, distribution, and growth (Festa, G., Cuomo, M.T., Foroudi, P., & Metallo, G. 2020). Wine tourism has significant potential for local and regional development in Slovenia, despite not occupying a prominent position in national tourism strategies (Kerma, S., & Gačnik, A. 2015). Italian wineries, mostly SMEs, view wine tourism as a way to distribute and promote their wine, but lack a strong tourism-oriented mindset (Chiappa, G.D., Alebaki, M., & Menexes, G. 2019). Wine tourism can be a development opportunity for small and medium wine companies in Eastern Poland (Krukowska, R. 2023).

Discussion

Georgia is a wine country, with long-lasting winemaking history, is located between Europe and Asia. The country is largely unknown (and often mistaken for the state of Georgia in the United States) but has recently gained international attention for its unique Qvevri wine. Key Archeological findings, which include material evidence of 8000-years-old traces of grape inside many ancient vessels, make Georgia wine country one of the ancients with a continuous and uninterrupted tradition of viticulture and winemaking.

History of winemaking is tightly intertwined with history of Georgia and dates back to 8,000 B.C. Here, tending to vineries,

harvesting grapes and making wine is a tradition as old as the country itself.

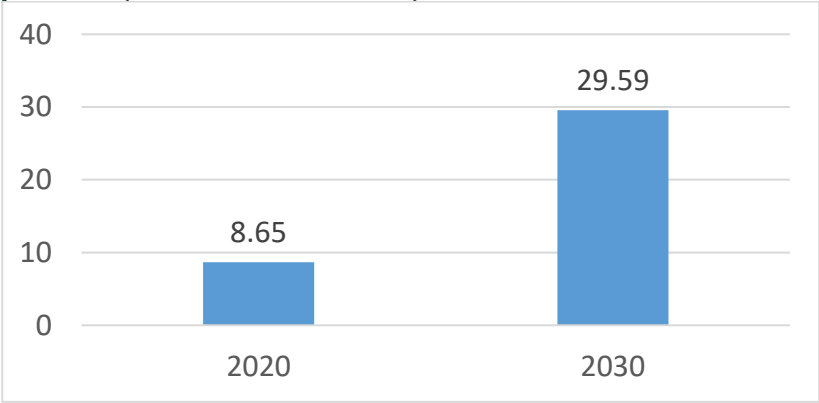
The statue of bronze man (height 7.5 cm) was found in Vani region (Georgia) excavation. It is a man sitting in the arm-chair with a drinking-horn in his right hand. One has the impression that he is proposing a toast. The period of this statue’s origin is considered to be VII-VI centuries BC.

Georgia's traditional winemaking method of fermenting grapes in earthenware, egg-shaped vessels has been added to the world heritage list of the UNESCO

Wine tourism - also referred to as oenotourism, enotourism, or vinitourism— is a segment of the tourism sector alluring wine lovers to vineyards, wineries, cellars, or museums specifically dedicated to that famous alcoholic beverage.

The wine tourism market worldwide was estimated to be worth around 8.7 billion U.S. dollars in 2020. Most of the visitors were casual wine tasters. (by statista) As forecast, the enotourism's market size was expected to reach nearly 29.6 billion euros in 2030.

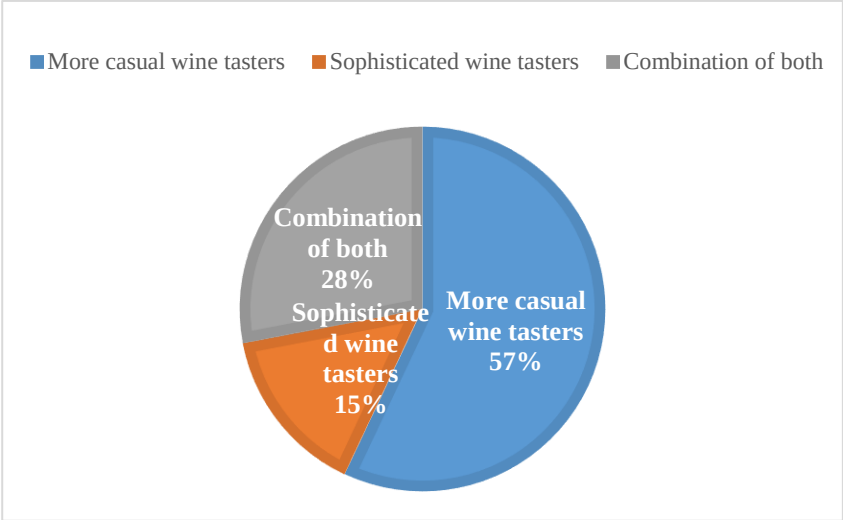
Market size of wine tourism worldwide in 2020, with forecast for 2030 (in billion U.S. dollars)

source: Statista

When asked about what types of tourists frequent visit wineries worldwide, over half of wineries surveyed stated that most of their visitors were more casual wine tasters. Meanwhile, around 15 percent of wineries said that they were frequented by sophisticated wine tasters.

Most common types of tourists at wineries worldwide

source: Statista

A lot has been done for the development of wine tourism in recent years. Many new wineries have been built, many historic wineries have been restored, which are the treasures of the country and are attractive to tourists.

The Georgian Wine Museum in Tbilisi is also interesting, where the ancient Georgian wine vessels, pitchers, are presented. The museum includes an ancient wine cellar (storage), where about 25,000 bottles of wine from different periods are stored.

In all countries with a wine culture, a type of wine tourism is very important, which is especially popular with the so-called unorganized tourists. For example, travelers on foot or by car see signs installed on the roads - "Wine Road", which point to

wineries. In most cases, they are interested in this sign and visit the indicated places. This in itself contributes to the promotion of local wine and, therefore, the development of wine tourism. In recent years, such billboards have become common on Georgian roads. In addition, a Georgian Wine Tourist Guide has been created, which contains information about wine tourist wineries and Georgian wine companies: their addresses, as well as information pages about Georgian wine companies and wineries; information about wine shops, bars and restaurants, etc.

The "Wine Road" project in Georgia was planned by the state and the international organization USAID. It was launched in 2011. The symbols of vines and grapes on the signs are Georgian, and the color is Saperavi.

In the homeland of wine, "Wine Road" is the only large-scale wine tourism project led by the state. It includes those family wine cellars and enterprises in the country that are engaged in wine tourism.

Travelers see signs on the roads - the "Wine Road" - pointing to the wineries. They are often interested in this reference and visit the indicated places and then advertise them. This in itself contributes to the promotion of local wine and, accordingly, to the development of wine tourism.

According to the data of the National Tourism Agency, 213 of the 352 wineries participating in the "Wine Road" project have been identified by 2023.

With the help of the project, a number of winemakers have developed new tourist services, tourist clubs were created.

From 2020, with the financial support of the USAID/Georgia "Economic Security Program" in cooperation with the Wine Club was launched a new educational project "Wine Village" in order to develop small wineries, regional wine tourism and wine tourism in general.

Most of the winemakers involved in this training project have already marked their wineries on the tourist map and are ready to host guests. It should be noted here that wine cellars are the most common agro-tourism facilities in Georgia today. They make up about 85-90% of agrotourism.

The project serves the further development of wine tourism and can contribute to the solution of many important economic problems: creation of new jobs, development of small and medium-sized businesses, improvement of regional infrastructure, protection of nature, protection and preservation of historical and cultural heritage.

In 2023, changes to the Tax Code were planned, which will come into force on July 1, 2025.

According to these changes, tax incentives have been established that will be used by persons working in the field of agrotourism and wine tourism, which will have a significant incentive effect for them.

According to the draft law, the income received from agro-tourism and wine tourism and the salary paid, as well as the expenses incurred within the same activity, are exempted from income tax.

Agritourism and wine tourism are closely related to both tourism and agricultural activities. However, the existing legislative regulations in the field of tourism fail to regulate a number of issues related to them and require specific management. Also, there is no unified database of both agritourism and wine tourism facilities, which would allow tourists to get acquainted with the relevant facilities in Georgia and choose the destination they desire.

Conclusion

With the development of wine tourism, entrepreneurs will be able to sell more wine than they would have been able to without tourism, earn more profit (since they will sell the

product directly to the consumer and will not have an intermediary/reseller), and increase their income not only through the benefits derived from wine, but also through the development of various products.

Collaboration is very important, as a wine tourist usually chooses several locations/cellars for their visit, and often does not limit themselves to just one, specific winery - teamwork will facilitate organized, high-quality, and large-scale visits. It will also be easier to exchange contacts, give advice, and create a unified plan.

With such a collaborative and friendly attitude, it is possible to increase the time a tourist spends in the region. He may even stay overnight if a family hotel is offered, and the visitor will be happy to spend more time in a particular place, and as a result, eat more, drink more wine, and spend more money. By helping each other, tourism will become more profitable for everyone.

References

Chiappa, G.D., Alebaki, M., & Menexes, G. (2019). Winery Operators' Perceptions of Factors Affecting Wine Tourism Development. *Tourism, Hospitality & Event Management*.

Festa, G., Cuomo, M.T., Foroudi, P., & Metallo, G. (2020). Wine tourism as a non-core business strategy for small wineries. *International Journal of Managerial and Financial Accounting*.

Hanžek, Matea and Gordi Sušić. (2019) "CROATIAN WINE TOURISM FROM THE WINERY PERSPECTIVE: THE CASE OF THE GRAND CRO." *International Thematic Monograph: Modern Management Tools and Economy of Tourism Sector in Present Era*

- Katsitadze, N., Natsvlishvili, I. (2020). The Role of State Regulation and Policy in Tourism Development: The Case of Georgia. In: Bilgin, M., Danis, H., Karabulut, G., Gözgor, G. (eds) Eurasian Economic Perspectives. Eurasian Studies in Business and Economics, vol 13/1. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-40375-1_28
- Kerma, S., & Gačnik, A. (2015). Wine Tourism as an Opportunity for Tourism Development: Examples of Good Practice in Slovenia. *Journal of International Food & Agribusiness Marketing*, 27, 311 - 323.
- Krukowska, R. (2023). Wine tourism – a chance for the development of rural regions: A case study from Eastern Poland. *Prace Geograficzne*.
- Mancino Alessandra, Lo Presti Olga, (2012) Wine tourism: a business opportunity for winemakers, *International Journal of Business and Globalisation (IJBG)*, Vol. 8, No. 1,
- Meladze M., (2016) Wine Tourism as a Great Opportunity for Georgia, *European Scientific Journal/ European Scientific Institute, ESI*, 2016 /SPECIAL/ edition ISSN: 1857 – 7881 (Print) e - ISSN 1857- 7431;
- [Statista - The Statistics Portal for Market Data, Market Research \(www.statista.com\)](https://www.statista.com/)
- Sachaleli Nino (2020) Importance and Challenges of Wine Tourism Development, *Academic Herald*, Grigol Robakidze University
- Tsatskrialashvili Ts., (2021) The Role of Wine Tourism in the Development of Small Family Wineries During the Pandemic [Vol 8 No 3 \(2021\): INNOVATIVE ECONOMIC MANAGEMENT](#),

ღვინის ტურიზმის განვითარების შესაძლებლობები

მაია მელაძე

ასოცირებული პროფესორი,
გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

საქართველო ღვინის ქვეყანა, მეღვინეობის ხანგრძლივი ისტორიით, მდებარეობს ევროპასა და აზიას შორის. ქვეყანა ძირითადად უცნობია (და ხშირად შეცდომით ერევათ შეერთებული შტატების ჯორჯიის შტატში), მაგრამ ბოლო დროს საერთაშორისო ყურადღება მიიპყრო თავისი უნიკალური ქვევრის ღვინის გამო. მნიშვნელოვანი არქეოლოგიური აღმოჩენები ღვინის უძველეს ჭურჭელში 8000 წლის წინანდელი ყურძნის კვალის მატერიალური მტკიცებულებები საქართველოს ღვინის ქვეყნად აქცევს - მევენახეობისა და მეღვინეობის უწყვეტი ტრადიციის მქონე უძველეს ქვეყნად.

ღვინო ქართული კულტურის ნაწილია. ბუნებრივ პირობებზე, ცოდნასა და რიტუალებზე დაფუძნებული კულტურა, რომელიც თაობებს გადაეცემა და კულტურულ იდენტობასა და მემკვიდრეობას აყალიბებს. ღვინის ტურიზმი საქართველოში ტურიზმის განვითარების ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი შემადგენელია. მდგრადი ღვინის ტურიზმი წარმოადგენს მნიშვნელოვან შესაძლებლობას ღვინის ღირებულების ჯაჭვისთვის. ტურიზმი ღვინის ინდუსტრიაში უნიკალური შესაძლებლობაა ღვინის მწარმოებლებისთვის დაამყარონ ურთიერთობა მომხმარებლებთან და გაზარდონ პირდაპირი გაყიდვები.

მსოფლიოში ღვინის ტურიზმის ბაზარი 2020 წელს დაახლოებით 8,7 მილიარდი აშშ დოლარად შეფასდა. ვიზიტორების უმეტესობა იყო ჩვეულებრივი ღვინის

დეგუსტატორები (statista-ს მიხედვით). პროგნოზის მიხედვით, ენოტურიზმის ბაზრის ზომა 2030 წელს 29,6 მილიარდ ევროს მიაღწევს.

ღვინის ტურიზმის განვითარებისთვის ბოლო წლებში ბევრი გაკეთდა. აშენდა მრავალი ახალი მარანი, აღდგენილია ბევრი ისტორიული მარანი, რომლებიც ქვეყნის საგანძურია და მიმზიდველია ტურისტებისთვის. საქართველოში „ღვინის გზის“ პროექტი, რომელიც სახელმწიფომ და საერთაშორისო ორგანიზაცია USAID-მა დაგეგმა 2011 წელს ამოქმედდა. აბრაზე ვაზისა და ყურძნის სიმბოლოები ქართულია, ფერი კი საფერავი. ღვინის სამშობლოში „ღვინის გზა“ ერთადერთი მასშტაბური ღვინის ტურისტული პროექტია, რომელსაც სახელმწიფო ხელმძღვანელობს. მასში შედის ქვეყანაში არსებული საოჯახო მარნები და საწარმოები, რომლებიც ღვინის ტურიზმით არიან დაკავებულნი. მოგზაურები გზებზე ხედავენ ნიშანს - „ღვინის გზა“, რომელიც მიუთითებს ღვინის საწარმოებზე. ხშირად ინტერესდებიან ამ ინფორმაციით და ათვალიერებენ მინიშნებულ ადგილებს და შემდეგ რეკლამას ახორციელებენ. ეს თავისთავად ხელს უწყობს ადგილობრივი ღვინის პოპულარიზაციას და, შესაბამისად, ღვინის ტურიზმის განვითარებას.

ნაშრომის მიზანია ღვინის ტურიზმის როლის შესწავლა კომპანიებისთვის, რომლებსაც არ აქვთ დიდი ბრუნვა და მაღალი შემოსავლები. ღვინის ტურიზმმა მთლიანად შეცვალა კომპანიების მუშაობის სტილი.

საკვანძო სიტყვები: ღვინის ტურიზმი, ღვინის კომპანიები, ღვინის ღირებულებათა ჯაჭვი, ღვინის ტურიზმის ბაზარი, ღვინის გზა.

ჰუმანიტარული მეცნიერებები, ფსიქოლოგია - Humanities and Psychology

თან თანდებულის სახელთა სწავლება ქართული ენის შემსწავლელთათვის

ანა ბაბლუანი

ფილოლოგიის დოქტორი, მოწვეული ლექტორი,
თბილისის ჰუმანიტარული უნივერსიტეტი

ირინე არჯევანიძე

ფილოლოგიის დოქტორი, ავღიღრებული პროფესორი,
თბილისის ჰუმანიტარული უნივერსიტეტი

თანამედროვე გლობალიზაციის ეპოქაში კომუნიკაცია და კულტურათაშორისი დიალოგი უფრო მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, ვიდრე ოდესმე. უცხო ენის სწავლა-სწავლების პროცესში სპეციალისტთა უდიდესი ნაწილი უპირატესობას ანიჭებს კომუნიკაციურ მიდგომას, იგი ერთ-ერთ ყველაზე პოპულარულ მიდგომად ითვლება თანამედროვე მსოფლიოში. მისი ერთ-ერთი პრინციპია გრამატიკა ისწავლებოდეს კონტექსტიდან გამომდინარე და არა სისტემის სახით.

თანდებულის სახელთა გამოყენებისას სტუდენტები უშვებენ შეცდომებს, რომელთა ნაწილი დაკავშირებულია ტრანსფერთან, მშობლიური ენის გრამატიკული კონსტრუქციების პირდაპირ თარგმანთან. ამის ნათელი მაგალითია შემსწავლელთა მიერ - თან თანდებულის სახელბთან დაკავშირებული შეცდომები ამგვარი შეცდომების თავიდან ასარიდებლად, უმჯობესია, კომუნიკაციური მიდგომის სტრატეგიების გამოყენება. მასწავლებლები უპირატესობას ანიჭებენ კომუნიკაციურ

მიდგომას, რომლის ერთ-ერთი პრინციპია შეცდომებისადმი მასწავლებლის და მოსწავლის პოზიტიური დამოკიდებულება. მართლაც, ზეპირი მეტყველებისას, მუდმივად შეცდომების გასწორებამ შესაძლოა შეაფერხოს კომუნიკაცია, დათრგუნოს შემსწავლელი და დაუკარგოს მოტივაცია.

საკვანძო სიტყვები: უცხო ენა, გრამატიკა, თანდებულიანი სახელები, კომუნიკაციური მიდგომა, ბილინგვური განათლება.

თანამედროვე გლობალიზაციის ეპოქაში კომუნიკაცია და კულტურათაშორისი დიალოგი უფრო მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, ვიდრე ოდესმე. ამ პროცესში ენის სწავლება და შესწავლა მეტად მნიშვნელოვანია. ქართული ენა ერთ-ერთი უძველესი ენაა, რომელიც გამოირჩევა განსხვავებული და რთული გრამატიკული სისტემით.

უცხო ენის სწავლა-სწავლების პროცესში სპეციალისტთა უდიდესი ნაწილი უპირატესობას ანიჭებს კომუნიკაციურ მიდგომას, იგი ერთ-ერთ ყველაზე პოპულარულ მიდგომად ითვლება თანამედროვე მსოფლიოში. მისი ერთ-ერთი პრინციპია გრამატიკა ისწავლებოდეს კონტექსტიდან გამომდინარე და არა სისტემის სახით. ვინაიდან, სისტემურად გრამატიკის სწავლებამ (წესების სახით მიწოდებამ) შემსწავლელთა დემოტივაციის გარდა, შესაძლოა გამოიწვიოს ენის არაეფექტური გამოყენება. სწორედ ამ ჭრილში გვინდა განვიხილოთ - **თან** თანდებულიან სახელთა სწავლების საკითხი არაქართულენოვან შემსწავლელთათვის. თუმცა, ორიოდ სიტყვით გვინდა შევცხოთ -**გან** (-დან) თანდებულის ხმარებასთან დაკავშირებულ შეცდომებსაც.

თანდებულიან სახელთა გამოყენებისას სტუდენტები უშვებენ შეცდომებს, რომელთა ნაწილი დაკავშირებულია ტრანსფერთან, მშობლიური ენის გრამატიკული

კონსტრუქციების პირდაპირ თარგმანთან. „მეორე/უცხო ენის შემსწავლელი იყენებს მშობლიურ ენაზე წერისას შეძენილ უნარ-ჩვევებს, ანუ იმ ცოდნას და გამოცდილებას, რომელსაც უკვე ავტომატურად ფლობს“ (ქ. გოჩიტაშვილი, 2021). ასე ხდება ზეპირი მეტყველების დროსაც. მაგალითად, აზერბაიჯანელი სტუდენტები ორი საგნის შედარებისას, ადგილის, დროის, ვითარების გარემოების, ირიბი დამატების გადმოსაცემად იყენებენ მშობლიურის გამოსვლითი (**çuxşlıq**) ბრუნვის -**dan**, - **dən** ნიშანს. მოვიყვანთ ორიოდ მაგალითს:

შედარება: Araz Oktaydan qoçaqdır - არაზი ოქტაიზე (“ოქტაიდან”) ყოჩაღია;

ვითარების გარემოება: Ucadan -ხმამაღლა (“ხმამაღლიდან”), alcakdan - ხმადაბლიდან;

დროის გარემოება: Bundan sonra - ამის (“ამიდან”) შემდეგ...;

გამოსვლითი ბრუნვის - **dan**, - **dən** ნიშნის ასე უცვლელად გადმოტანა განპირობებული უნდა იყოს პირდაპირი თარგმანით. ამ ტიპის შეცდომებს (ოქტაიდან მაღალია), სავარაუდოდ „ამყარებს“ დამთხვევაც. კერძოდ, - **გან** თანდებული, ნათესაობითი ბრუნვის გარდა, დაერთვის მოქმედებითი ბრუნვის ფორმასაც. ფონეტიკური მოვლენების შედეგად (მჟღერი **გ** ბგერა გავლენას ახდენს - **ით** ბრუნვის ნიშნის ყრუ **თ** თანხმოვანზე, იმსგავსებს მას, მაგრამ ორი მჟღერი ბგერა ერთად ვერ ძლებს და იკარგება **გ** თანხმოვანი (სახლითგან → სახლიდგან → სახლიდან) - **გან** თანდებულისაგან მიღებული - **დან** ემთხვევა აზერბაიჯანულის - **dan** ბრუნვის ნიშანს. ეს დამთხვევა მხოლოდ ჟღერადობით არ შემოიფარგლება. ქართულის - **დან** და აზერბაიჯანულის - **dan** დაბოლოება გამოხატავს მოქმედების დაწყების ადგილსა და დროს, ანუ თუ დაესმის კითხვა საიდან? - Haradan? და როდიდან? nə vaxtdan? სწორედ ამ შემთხვევაში გადაითარგმნება სიტყვა - **დან** კი უცვლელად

გადმოვა: gayitardan _მატარებლიდან, məktəbdən _სკოლიდან; seherdən _დილიდან; birincigundan - ორშაბათიდან....

როგორც აღვნიშნეთ, ამგვარი შეცდომები ტიპურია მხოლოდ აზერბაიჯანელთათვის და არ ახასიათებთ სომეხ, რუს, უკრაინელ... შემსწავლელებს.

რაც შეეხება - **თან** თანდებულიან სახელთა გამოყენებას, შეიძლება ითქვას, რომ განსხვავებული ეროვნების წარმომადგენელი სტუდენტები უშვებენ ერთსა და იმავე შეცდომას, რასაც მშობლიურიდან ტრანსფერს ვეღარ დავაბრალებთ. - **თან** თანდებული თანამედროვე ქართულში მხოლოდ მიცემითი ბრუნვის ფორმას დაერთვის. ძველ ქართულში დაერთვოდა ნათესაობით ბრუნვასაც (ა. შანიძე, 1980):

„და სული წმიდა, უფალი ცხოველსმყოფელი, რომელი მამისაგან გამოვალს, **მამისა თანა** და **მისა თანა** თაყვანის იცემების და იდიდების რომელი იტყოდა წინასწარმეტყველთა მიერ“ (ფსალმუნნი, 2000).

ახალ ქართულში მიცემით ბრუნვაში ხმოვანფუძიან სახელებთან ბრუნვის ნიშანი - **ს** შენარჩუნებულია:

„წელში გახრილი, ყავარჯნით ხელში გადადიოდა ერთისაგან, **მეორესთან** (ნ. ლორთქიფანიძე, 1972);

„...საკუთარი სახლის დაკარგულმა გრძნობამ ხელახლა მიპოვა და ყრუ **სევდასთან** ერთად გადავიწყებული სითბო და სიხარული განმაცდევინა“ (ჯ. ქარჩხაძე, 2016);

კუ, თაგუნია და ყვავი დამეგობრდნენ, ყოველდღე ხვდებოდნენ ერთმანეთს **წყაროსთან**...“ (რჩეული საბავშვო მოთხრობები, 2020).

თანხმოვანფუძიან სახელებთან კი - **ს** ნიშანი იკარგება:

„როგორც კი მოსახვევს გავცდებოდი, ვკეცავდი ამ ქოლგას და ერთ მიტოვებულ **სახლთან** ვტოვებდი“ (გ. კეკელიძე, 2021);

„იმატა ობლების მტერმა, იკლო მოყვარემ და იგი დადის პოლიციაში, სასამართლოში, **მეზობლებთან, მამასახლისთან...**“ (ნ. ლორთქიფანიძე, 1972).

არაქართველთა მიერ შეცდომის დაშვების საფუძველი სწორედ ხმოვანფუძიან სახელთა ანალოგია უნდა იყოს. ზოგ შემთხვევაში ქართული ენის შემსწავლელთა მეტყველებაში თანხმოვანფუძიან სახელს - **თან** თანდებულის დართვისას შენარჩუნებული აქვს მიცემითი ბრუნვის - **ს** ნიშანი.

მეგობარ**სთან** წავედი, ბავშვ**სთან**/ბავშვისთან ერთად (გამოყენებულია ნათესაობითის ფორმაც), კარ**სთან** დგას.....

თუმცა, გვხვდება საპირისპირო შემთხვევებიც, როდესაც ხმოვანფუძიან სახელთან დაკარგულია ბრუნვის ნიშანი:

ეზოთან, წყართან, ბრმათან..

ამგვარი შეცდომების თავიდან ასარიდებლად თუ კომუნიკაციური მიდგომის სტრატეგიებს გამოვიყენებთ, მაშინ უმჯობესია:

- შევთავაზოთ ტექსტი /კონტექსტი, სადაც გამოყენებული იქნება - **თან** თანდებულები, სასკოლო ასაკის შემსწავლელებს შეიძლება წავაკითხოთ ზღაპარი „რწყილი და ჭიანჭველა“. ზრდასრულებთან სასურველი იქნება, მოვიძიოთ ასაკის შესაფერისი ტექსტი. ტექსტის დეტალური გაგების დონეზე ვავარჯიშოთ გრამატიკაზე, კერძოდ, -**თან** თანდებულების სწორად გამოყენებაზე;
- თავდაპირველად თავად აღმოვაჩინოთ წესი.

ასე მაგალითად:

- ვთხოვოთ დააჯგუფონ მოცემული სიტყვები დაბოლოების მიხედვით: მუხასთან, კრუხთან, ძერასთან, ეზოსთან, ძაღლთან, ბავშვთან, ძმასთან, მეგობართან, ხესთან, ნუნუსთან, ქალაქთან.....

ნიმუში:

წყაროსთან

კედელთან

- დაჯგუფების შემდეგ დააკვირდნენ პირველ და მეორე სვეტში მოცემულ სიტყვებს და შეავსონ წესი: „თუ სახელის ფუძე (სიტყვა) მთავრდება ხმოვანზე ..... ნიშანი აქვს, ხოლო თუ სახელის ფუძე მთავრდება თანხმოვანზე, - ს ნიშნი არ .....“
- ამის შემდეგ შეიძლება ამოვაცნობინოთ სწორი და არასწორი ფორმები, ან შევარჩევინოთ ორიდან სათანადო:

ბავშვი სკოლათან/ სკოლასთან მივიდა;

გოგონა კართან/კარსთან იდგა.....;

- შეუსაბამონ ილუსტრაციები და წინადადებები ერთმანეთს (ილუსტრაცია - კრუხი და რწყილი, შეარჩიონ და მიაკრან სათანადო წინადადება - “რწყილი მივიდა კრუხთან)....
- არეული წინადადებები დაალაგონ ქრონოლოგიურად: რწყილი მივიდა მუხასთან, რწყილი მივიდა ღორთან.....
- მიუწერონ - თან თანდებული სიტყვებს: სახლ.....; მანქანა.....; კლდე.....
- ტექსტიდან გამომდინარე უპასუხოთ შეკითხვებს პირველად რასთან მივიდა რწყილი? შემდეგ? ბოლოს?
- დაასახელონ ვინ ვისთან ზის? სად (რასთან) დგას მასწავლებელი? სად (რასთან);
- ჩვენ მიერ მომზადებული ილუსტრაციების მიხედვით დასვან შეკითხვები (რასთან დგას პოლიციელი? ვისთან ერთად მიდის ბავშვი?).....
- შექმნან მცირე ზომის დიალოგი, სადაც უნდა გამოიყენონ - თან თანდებული და. ა.შ.
- შეცდომების დაშვებისას კი უნდა მივცეთ უკუკავშირი.

დიანა ლარსენ ფრიმანისა და მარტი ანდერსონის ნაშრომში „Techniques and Principles in Language Teaching“ მე-7 თავი ეძღვნება კომუნიკაციურ მიდგომას. ავტორები გრამატიკულ სტრუქტურებს წარმოადგენენ რეალურ კომუნიკაციურ სიტუაციებში. არ ასწავლიან ზმნის ნაწილაკებს იზოლირებულად, არამედ აჩვენებენ, თუ როგორ გამოიყენება ისინი სხვადასხვა წინადადებაში და როგორ ეხმარება ეს მოსწავლეს გამოხატოს სხვადასხვა იდეა. ანუ უპირატესობას ანიჭებენ კომუნიკაციურ მიდგომას, რომლის ერთ-ერთი პრინციპია შეცდომებისადმი მასწავლებლის და მოსწავლის პოზიტიური დამოკიდებულება. მართლაც, ზეპირი მეტყველებისას, მუდმივად შეცდომების გასწორებამ შესაძლოა შეაფერხოს კომუნიკაცია, დათრგუნოს შემსწავლელი და დაუკარგოს მოტივაცია.

„ალბათ აზრიანი იქნებოდა პრაქტიკულ საკონტროლო სამუშაოებში შეცდომების გასწორება, რომელშიც მთავარი აქცენტი სწორად წერაზეა გაკეთებული; ხოლო ჯგუფში ან წყვილებში მუშაობის დროს შეცდომების აღნიშვნაა საკმარისი, რათა შემდგომ სწავლების პროცესში მათი გამოსწორება გახდეს შესაძლებელი“ (ჯ. შილსი)

თუმცა სახელმძღვანელოს ავტორები აღნიშნავენ, რომ მასწავლებელმა უნდა აღკვეთოს შეცდომები, ვინაიდან ის შესაძლოა ჩვევაში გადავიდეს. „It is important to prevent learners from making errors. Errors lead to the formation of bad habits. When errors do occur, they should immediately be corrected by the teacher“ (დიანა ლარსენს ფრიმანი, მარტი ანდერსონი, 2000).

მათი გამოსწორება ზოგჯერ შეუძლებელი ხდება. ამის არაერთი მაგალითი შეიძლება მოვიყვანოთ პირადი გამოცდილებიდანაც. ამიტომაც ვიზიარებთ ავტორების ამ მოსაზრებას, რომ არ უნდა წავუყრუოთ შეცდომებს. მივცეთ

უკუკავშირი, მივაბრუნოთ წესთან, გავაანალიზებინოთ, შევთავაზოთ დამატებითი სავარჯიშოები.

ამრიგად, დასკვნის სახით უნდა ითქვას, რომ შემსწავლელთა მიერ - **თან** თანდებულებიან სახელებთან დაკავშირებული შეცდომები მსმენელს აზრის გაგებაში ხელს არ უშლის. მიცემითი ბრუნვის - **ს** ნიშნის არასათანადო ადგილას დამატება (თანხმოვანფუძიან სახელებთან (კედელსთან), ან მისი დაურთველობა ხმოვანფუძიან სახელებთან (წყაროთან) გაუგებრობას არ ქმნის, მაგრამ მაინც არასწორად მიგვაჩნია ამ ტიპის შეცდომების იგნორირება, ვინაიდან მოგვიანებით მათი გამოსწორება შესაძლოა აღარ მოხერხდეს. სწორად მეტყველება ეფექტური კომუნიკაციის საწინდარია, ამიტომაც არის მნიშვნელოვანი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბილინგვური განათლება, მეტყველების უნარის განვითარება, ჯ. შილსის წიგნის „ კომუნიკაცია უცხო ენის სწავლებაში“ მიხედვით, 2001, OSCE, გვ.34;
2. გოჩიტაშვილი ქეთევანი, მეორე ენაზე წერის სწავლების მეთოდები და სტრატეგიები, თბილისი, 2021, გამომცემლობა „მერიდიანი“, გვ. 10;
3. შანიძე აკაკი, თხზულებანი თორმეტ ტომად, ტომი , თბილისი, 1980, გვ. 601;
4. Diane Larens-Freeman and Marti Andeson, „Techniques and Principles in Language Teaching“, 2000, გვ. 67)

წყაროები:

1. გ. კეკელიძე, გურული დღიურები, პალიტრა L, 2021, გვ.56;
2. ნ. ლორთქიფანიძე, ტომი III, მოთხრობები, თბ. „ საბჭოთა საქართველო“, გვ.79;

3. რჩეული საბავშვო მოთხრობები, წიგნი I, კრებული, ევდოშვილი ი., თბილისი, 2020, საქართველოს მაცნე, გვ.166;
4. ფსალმუნნი, ლოცვანი, 2000, გვ 225.
5. ქარჩხაძე ჯ., მდგმური, თბილისი, ქარჩხაძის გამომცემლობა, 2016, გვ.177.

Teaching Nouns with Postposition "- თან" for Georgian Language Learners

Anna Babluani

Doctor of Philology, Invited Lecturer
Tbilisi Humanitarian Teaching University

Irine Arjevanidze

Doctor of Philology, Affiliated Professor
Tbilisi Humanitarian Teaching University

In the era of modern globalization, communication and intercultural dialogue play a more important role than ever. In the process of learning and teaching a foreign language, the majority of specialists prefer the communicative approach, it is considered one of the most popular approaches in the modern world. One of its principles is that grammar should be taught in context, and not as a system.

When using nouns with postpositions, students make mistakes, some of which are related to transfer, direct translation of grammatical constructions of the native language. A clear example of this is the mistakes made by learners with nouns with suffixes. To avoid such mistakes, it is better to use communicative approach strategy.

Teachers prefer a communicative approach, one of the principles of which is a positive attitude of the teacher and the student towards mistakes. Indeed, in oral speech, constant correction of mistakes can hinder communication, discourage the learner and lose motivation.

Keywords: foreign language, grammar, postposition, communicative approach, bilingual.

In the era of modern globalization, communication and intercultural dialogue play a more significant role than ever. In this process, language teaching and learning are particularly important. The Georgian language is one of the oldest languages, distinguished by its unique and complex grammatical system.

In the process of foreign language teaching and learning, the vast majority of specialists prefer the communicative approach, which is considered one of the most popular approaches in the modern world. One of its principles is that grammar should be taught based on context, rather than as a system. Since teaching grammar systemically (providing rules) can lead to demotivation among learners, it may also result in ineffective language use. In this article we would like to discuss the issue of teaching cases of the Georgian language to non-Georgian-speaking learners. However, we also briefly want to touch on the errors related to the usage of the postposition "დას" (from).

When using postpositions with nouns, students make mistakes, some of which are related to transfer, specifically the direct translation of grammatical constructions from their native language. "A learner of a second/foreign language uses the skills acquired while writing in their native language, that is, the knowledge and experience they already possess automatically" (K. Gochitashvili, 2021). The same happens during oral speech. For example, Azerbaijani students, when comparing two subjects or

expressing circumstances of place, time, situation, or indirect objects, use the locative form of their native language, specifically the „- dan“ and „- dən“ markers of the ablative (çıxışlıq) case. Here are a couple of examples:

Comparison: Araz Oktaydan qoçaqdır - Araz is braver than Oktay.

Situation: Ucadan - loudly, alcadan - quietly. Time: Bundan sonra - after this.

The direct transfer of the -dan, -dən markers of the ablative case should be due to direct translation. These types of mistakes (like saying "Oktaydan is high") are likely reinforced by such similarities. Specifically, besides the genitive postposition, it can also connect to the verb form. Due to phonetic phenomena (the voiced "g" sound influences the voiceless "t" consonant in the case marker), the voiced consonant "g" is dropped in the process (from "saxlıdan" to "saxlıdən" to "saxlıdan")—this similarity in sound creates a match between the Georgian „- დას“ and Azerbaijani „- dan“. This match is not limited to just the phonetic level. The endings „-დას“ in Georgian and „-dan“ in Azerbaijani both express the location and time of the action's origin, meaning that when asked "where from?" (Haradan?) or "since when?" (nə vaxtdən?), the word „-დას" (from) translates exactly: gayitardan - from the train, məktəbdən - from school, seherdən - from morning, birincigundan - from Monday.

As mentioned, such mistakes are typical only for Azerbaijani speakers and are not characteristic of learners from other nationalities, such as Armenians, Russians, Ukrainians, etc.

Regarding the use of the postposition „-დას“ with nouns, it can be said that students of different nationalities make the same mistake, which we can no longer attribute to transfer from the native language. In modern Georgian, the postposition „-დას“ is only attached to the dative case. In Old Georgian, it was also attached to the genitive case (A. Shanidze, 1980):

“And the Holy Spirit, the Lord the Giver of Life, who proceeds from the Father, and with the Father and the Son is worshiped and glorified, who spoke through the prophets” (Psalms, 2000).

In modern Georgian, the postposition „-თაჲ“ is used with vowel-based nouns in the dative case, and the marker „-ბ“ is preserved:

“Bent at the waist, with a cane in hand, he passed from one to the other” (N. Lortkipanidze, 1972).

“...the feeling of losing my own home found me again, and together with the deaf sadness, it made me feel the forgotten warmth and joy” (J. Karchkhadze, 2016).

„Turtle, mouse, and crow became friends, meeting every day by the spring...” (Selected Children's Stories, 2020).

With consonant-based nouns, the marker „-ბ“ is lost:

“As soon as I left the path, I folded the umbrella and left it near an abandoned house” (G. Kekelidze, 2021).

“The number of orphans has increased, the loving one has decreased, and he goes to the police, to the court, to the neighbors, to the head of the village...” (N. Lortkipanidze, 1972).

The basis for the errors made by non-Georgians should be the analogy with vowel-based nouns. In some cases, learners of Georgian maintain the dative case marker „-ბ“ even when attaching the postposition ‘-თაჲ’ to consonant-based nouns:

„I went with a friend, with a child (a form of genitive is used here too), he stands by the door...”

However, there are also cases where the dative marker is lost with vowel-based nouns:

„by the yard, by the spring, by the blind...”

To avoid such mistakes, if we apply communicative approach strategies, it would be best to:

- Offer a text/context where postpositions „-თაჲ“ are used. For school-age learners, we could read them the fable “The Ant and the Grasshopper.” For adults, it would be desirable

to find an age-appropriate text. At a detailed level of understanding, we should practice grammar, specifically the correct use of postposition „-თან“.

- Initially, have the learners discover the rule themselves.
- For example: Ask them to group the given words according to their endings: with the oak, with the crow, with the yard, with the dog, with the child, with the brother, with the friend, with the tree, with Nunu, with the city...

Example:

With the spring

with the wall

- After grouping, observe the words given in the first and second columns and complete the rule: “If the root of the noun (word) ends in a vowel, it takes the marker „-თან“, whereas if the root of the noun ends in a consonant, the marker -ს is not used.”
- After this, the correct and incorrect forms can be presented, or learners can be asked to select the appropriate form from the two options:

The child went with the school → სკოლათან/სკოლასთან

The girl was standing by the door → კართან/კარსთან

- Match illustrations and sentences (illustration – the crow and the grasshopper; select and match the correct sentence: “The grasshopper went to the crow.”)
- Arrange jumbled sentences chronologically: „The grasshopper went to the oak, the grasshopper went to the pig...”
- Fill in the words with „-თან“ postpositions: house....; car....; cliff....
- Answer questions based on the text: first, where did the grasshopper go? Then? Finally?

- Name who sits with whom. Where (with whom) does the teacher stand?
- Based on illustrations prepared by us, ask questions (with whom does the police officer stand? With whom does the child go?)
- Create a small dialogue where the postposition „-თან“ should be used, etc.
- Provide feedback when errors are made.

In Diana Larsen-Freeman and Marti Anderson's work "Techniques and Principles in Language Teaching", Chapter 7 - focuses on the communicative approach. The authors present grammatical structures in real communicative situations. They do not teach verb particles in isolation but show how they are used in various sentences and how this helps learners express different ideas. They favor the communicative approach, one principle of which is a positive attitude towards errors, both from the teacher and the learner. Indeed, constant correction of errors during oral speech can hinder communication, demotivate the learner, and reduce motivation.

"It might be sensible to correct errors in practical written tasks where the main focus is on correct writing. However, in group or pair work, simply identifying errors is sufficient so that correction can occur in the subsequent learning process" (J. Shills).

However, the authors of the textbook note that teachers should prevent errors because they might turn into bad habits. "It is important to prevent learners from making errors. Errors lead to the formation of bad habits. When errors do occur, they should immediately be corrected by the teacher" (Diana Larsen-Freeman, Marti Anderson, 2000).

Correcting errors can sometimes be impossible. Many examples from personal experience can be given to illustrate this. Therefore, we agree with the authors' view that we should not ignore errors.

We should provide feedback, refer back to the rule, analyze the mistake, and offer additional exercises.

In conclusion, it should be said that errors related to postpositions „-თან“ with nouns do not interfere with understanding the meaning for the listener. Adding the marker „-ს“ in the wrong place (with consonant-based nouns like „კედელსთან“) or omitting it with vowel-based nouns (like „წყაროთან“) does not create misunderstanding.

However, ignoring these types of mistakes is still not acceptable because their correction might become impossible later. Correct speech is crucial for effective communication, which is why it is important to address such errors.

Literature:

1. Bilingual Education, Development of Speech Skills, based on J. Shills' book "Communication in Foreign Language Teaching", 2001, OSCE, p. 34;
2. Gochitashvili Ketevani, Methods and Strategies for Teaching Writing in a Second Language, Tbilisi, 2021, "Meridiani" Publishing House, p. 10;
3. Shanidze Akaki, Works in Twelve Volumes, Volume I, Tbilisi, 1980, p. 601;
4. Diane Larsen-Freeman and Marti Anderson, "Techniques and Principles in Language Teaching", 2000, p. 67.

Sources:

1. G. Kekelidze, Gurian Diaries, Palitra L, 2021, p. 56;
2. N. Lortkipanidze, Volume III, Short Stories, Tbilisi, "Soviet Georgia" Publishing House, p. 79;
3. Selected Children's Stories, Book I, Collection, I. Evdoshvili, Tbilisi, 2020, Georgian Messenger, p. 166;
4. Psalms, Prayers, 2000, p. 225;
5. J. Karchkhadze, The Tenant, Tbilisi, Karchkhadze Publishing House, 2016, p. 177.

The Purpose of Stylistics

ეკატერინე მარუაშვილი

ფილოლოგიის დოქტორი,

აფილირებული ასოცირებული პროფესორი

საქართველოს ფიზიკური აღზრდისა და სპორტის

სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი

Ekaterine Maruashvili

Doctor of Philology, Affiliated Associated Professor

Georgian State Teaching University of Physical Education and

Sport

აბსტრაქტი

როგორ გაჩნდა სტილისტიკა და რა კავშირია სტილისტიკასა და ლინგვისტიკას შორის? სტილისტიკა, როგორც აკადემიური სფერო, მეოცე საუკუნის გამოგონებაა. თუმცა, მისი წარმოშობა სათავეს იღებს იმ ეპოქაში, სადაც კონცენტრაცია გაკეთდა ზეპირ გამონათქვამებზე, არისტოტელეს რიტორიკის ეპოქაში.

საკვანძო სიტყვები: ცოდნა, დაკვირვება, სინქრონიზებული, სენტანტიალური, კონცენტრაცია.

Annotation

How did stylistics come into existence and what is the relation between stylistics and linguistics? Stylistics, as an academic field, is an invention of the twentieth-century. However, its origins are traced back to the era where the concentration was made on the oral expressions, the era of Aristotle's Rhetoric.

Key Words: Knowledge, Observation, Synchronized, Sentential, Concentration.

One may ask, how did stylistics come into existence? And what is the relation between stylistics and linguistics? Stylistics, as

an academic field, is an invention of the twentieth-century. However, its origins are traced back to the era where the concentration was made on the oral expressions, the era of Aristotle's Rhetoric. (Norgaard, Busse, and Montoro 2010.). In the twentieth-century, Stylistics began in 1966 when Roger Fowler published a book he edited, called *Essays on Style and Language*. Stylistics, at that time, was viewed as a logical stretching of New Criticism focusing on the text, but it was against the New Criticism school in that it desires precise and efficient treatment of language in texts. However, Stylistics was also influenced by Czech Structuralism. They fulfilled magnificent works in the linguistic analysis of poetry. So, it was guided by these two movements and their works. The stylistic work, at that time, was mostly dedicated to poetry, and stylistic focused on the phonetic and grammatical structures. The results of the works made by the stylistic at that time was applied to poetry easily. Stylistics was formalistically orientated and still depends on the linguistic work. In the late 1970's and early 1980's there was a desire to establish stylistic techniques that are to be applied to novels. The desire was synchronized with the growing of linguists' interest in textuality in opposite to sentential structures. Novel and drama stylistic analyses are now well-established. The interest in drama was due to the evolution in stylistics through the last years. The linguistic techniques conquered the analysis of conversational interaction and the two main field of interest are discourse analysis and pragmatics. (Coyle et al 1990, 1085). Stylistics examines the creativity in the use of language. It enhances the way we think about language and its uses. Thus, the stylistic process, examining the creativity of language use, develops our understanding of literature. (Simpson 2004.3) The purpose of stylistics is to connect linguistic analysis with literary criticism. This can be done by expanding the literary intuitiveness of linguists and by expanding

the linguistic observation and knowledge of critics. Thus, the linguists' attention will be focused on how the literary text represents the language system. The critics will also consider the underlying significance of the text. Stylistics is the study of textual meaning. Historically, it arose from the late-19th- and early-20th-century Russian formalist approach to literary meaning, which endeavored to identify the textual triggers of certain literary effects from their structures. As a result, for much of its history, stylistics has been concerned with the style, and consequent meaning, of literary works. However, the burgeoning of modern linguistics in the early part of the 20th century and the simultaneous rise of mass media (newspapers, radio, and television in the first instance) led stylistic toward two new concerns. First, they wanted to establish whether there was anything unique about the language of literature that differentiated it absolutely from other language use. For this project, new insights from descriptive linguistics were crucial as an objective and rigorous way of describing—and comparing—texts in terms of their style. The eventual consensus that developed from such work was that there is no absolute division, in linguistic usage, between literary and nonliterary texts, though genres of all kinds (including nonliterary genres) may have stylistic preferences that help to identify them. Second, stylistic wanted to find out how style affected such important issues as political and social change, through the texts encountered by citizens in their daily lives. The result was the adaptation and application of stylistic analysis to nonliterary texts for the purpose of highlighting ideology—particularly hidden ideology—rather than for the purpose of explaining aesthetic effects. This development ultimately gave rise to what is now called “critical discourse analysis,” though this term now encompasses many studies that are minimally linguistic in their concerns. The initial enthusiasm for the insights that linguistics could bring to literary study, together with some of the

principal notions from Russian formalism, such as “defamiliarization,” produced stylistics’ early theoretical core notions, such as foregrounding, external and internal deviation, and parallelism. These continue to be central to much stylistic scholarship, and for this reason it has not been possible to group texts relating to foregrounding and deviation together here, as they also range widely across the other categories necessary to map out the field. It is also worth noting that the increasing use of computational methodologies borrowed from corpus linguistics means that today it is possible to examine not only foregrounded, but also background features of style. Meanwhile, stylistics has continued to follow the “new” subdisciplines of the field (sociolinguistics, pragmatics, psycholinguistics, etc.), as well as developing connections with other disciplines, notably psychology, to develop a range of more subtle tools of analysis to understand how the texts that are its central concern make meaning.

It is generally true that each item in this list could have been categorized differently, but an attempt has been made to identify the publications that have most clearly made an impact on thinking about style that continues to the present day. These debates include the dissatisfaction of literary scholars with the lack of clarity of literary criticism where it has no shared framework of analysis or descriptive language, as seen in Ehrlich 1965, an introduction to stylistics first published in 1955; the question of whether advances in rigor and systematicity tend to produce analysis that is lacking in understanding of textual/literary meaning, in particular the many critical reviews that followed Sebeok 1960; the two parallel threads of a developing stylistics, arising from literary criticism on the one hand (as in Epstein 1978), and from linguistics, on the other (as in Sebeok 1960 and Fowler 1971). Other entries here, such as Fowler 1971; Fowler 1986, merge the two approaches more completely, and, in the case of Leech and

Short 2007 (first published 1981), have been judged by peers to have made the largest contribution to the discipline in the last twenty-five years, as determined by the Poetics and Linguistics Association.

Bibliography:

- I. Hernan G., Quantitative Linguistics, London, Butterworths.
- II. Sternberg R. j., Cognitive Psychology; 2009.

Georgian Youth's Level of Emotional Intelligence and Its Predictive Influence on Intrinsic Motivation

Nana Aleksidze (Ph. D)

Tbilisi Humanitarian Teaching University

Abstract

People are driven to exert effort to achieve goals, regardless of the environmental nature of those goals. Motivation also helps them to carry out this behaviour. Motivation is how behavior begins, what motivates and aspires a person to perform that behaviour. Internal and external motivators, the so-called drivers, inspire a person to achieve a goal. Psychologists give a general definition of motivation as a set of processes that motivate, direct and maintain human behavior to achieve a certain goal. There are many theories of motivation, but the most relevant to this study is Locke's goal-setting theory, which states that motivation and performance are higher when individuals set specific, difficult, yet achievable, and time-bound goals.

According to Locke, goals should be set at a difficult but realistic level. Difficult goals lead to more effective performance, because they are completely motivated by the content of the goal, the attitude of the person towards this goal. Emotional intelligence as a skill is one of the main variables in existing research.

Emotional intelligence is considered in existing research as a skill that defines and explains human attitude in different dimensions. In this paper, the researcher explores the relationship between Mayer and Salovey's conceptualization of emotional intelligence and Locke's conceptualization of motivation. Emotional intelligence, also known as emotional quotient (EQ), is the ability to recognize, understand, and manage one's own emotions, as well as the emotions of others. It is an important component of leadership in the 21st century

because it enables leaders to navigate complex relationships and make well-informed decisions.

Solman describes an individual with high IQ as being goal oriented. This implies that a person will have personal and interpersonal emotional competencies and use them to manage emotions and achieve specific goals. In relation to the conceptualization of emotional intelligence and motivation, the research revealed the attitudes of Georgian youth (18 to 22 years old) and the correlation between emotional intelligence and motivation. The study investigated the level of emotional intelligence of Georgian youth and its influence on their motivation (intrinsic motivation) to determine future goals and sources of motivational inspiration to fulfill these goals.

Key words: Emotional Intelligence; Motivation, Intrinsic motivation; Goal Setting, coping skills.

Chapter 1.

1.1. Introduction

Emotional intelligence, popularized by Daniel Goleman (1995), refers to the capacity to recognize, understand, and manage one's own emotions and to influence the emotions of others. Two critical components of EI—self-awareness and self-regulation—are particularly relevant to intrinsic motivation, a key determinant of sustained engagement and satisfaction in various domains (Ryan & Deci, 2000).

Self-awareness involves the ability to accurately perceive one's emotions and understand their impact on thoughts and behaviors (Goleman, 1995). Self-regulation refers to the capacity to control impulsive behaviors, manage emotions effectively, and adapt to changing circumstances. Both dimensions of EI are believed to be closely linked to intrinsic motivation, as they enable individuals to align their actions with internal goals and values.

In the dynamic landscape of youth development, intrinsic motivation plays a pivotal role in shaping individuals'

engagement, perseverance, and success across personal, academic, and social domains. Unlike extrinsic motivation, which is driven by external rewards or pressures, intrinsic motivation is fueled by internal satisfaction, curiosity, and the pursuit of meaningful goals (Ryan & Deci, 2000). Understanding the factors that enhance intrinsic motivation among youth has become a priority for educators, parents, and policymakers aiming to promote holistic growth and well-being. Two critical components of emotional intelligence—self-awareness and self-regulation—are recognized as foundational to intrinsic motivation. Self-awareness, the ability to recognize and understand one's emotions and values, helps youth identify activities that align with their passions and aspirations (Goleman, 1995). Self-regulation, the capacity to manage emotions and behaviors effectively, ensures that individuals remain focused and resilient in pursuing their intrinsic goals (Gross, 1998). Together, these skills form a synergistic relationship that fosters sustained engagement and personal fulfillment.

This paper explores the correlative link between self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation among youth, drawing on empirical evidence and theoretical insights. The discussion emphasizes the role of emotional intelligence in nurturing intrinsic motivation, highlighting how self-awareness and self-regulation interact to promote autonomy, goal alignment, and perseverance. By examining these interconnections, this study aims to provide actionable insights for educators, parents, and policymakers to foster these essential skills in youth development programs.

This paper aims to explore the predictive relationship between self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation, integrating theoretical perspectives and empirical findings.

1.2. Actuality of the Topic

In the 21st century, fostering emotional intelligence and intrinsic motivation among youth has become more critical than ever due to the rapidly changing socio-cultural, educational, and technological landscapes. As young individuals navigate an era characterized by heightened academic competition, social media influence, and global uncertainties, the ability to remain intrinsically motivated and emotionally resilient is vital for personal and professional success. Contemporary challenges, such as increasing mental health concerns, burnout, and reliance on extrinsic motivators like grades and recognition, underscore the need for skills that promote sustainable motivation and emotional well-being. Emotional intelligence, particularly self-awareness and self-regulation, is indispensable in helping youth understand their emotions, manage stress, and align their actions with their core values and aspirations. These competencies empower them to engage meaningfully with their pursuits, despite external distractions or pressures, fostering a sense of autonomy and purpose that is essential for intrinsic motivation. In addition, the rise of digital technologies has amplified the importance of emotional regulation. Constant connectivity and exposure to online comparisons can undermine intrinsic motivation, making self-regulation an essential skill for maintaining focus and balance in the digital age. Furthermore, self-awareness enables youth to critically evaluate their online experiences and align their digital activities with their intrinsic goals.

Given the increasing recognition of emotional intelligence as a cornerstone for success in both academic and professional domains, the topic of self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation is highly relevant. Addressing this issue aligns with global priorities in education and mental health, including the promotion of life skills that prepare youth to adapt to evolving societal demands. This topic is not only timely but also essential for equipping the next generation with the tools

they need to thrive in an increasingly complex and interconnected world.

The Need and Importance of Self-Regulation and Self-Awareness in the 21st Century

In the 21st century, characterized by rapid technological advancements, globalization, and societal transformation, emotional intelligence (EI)—specifically the components of self-awareness and self-regulation—has emerged as a cornerstone for personal and professional success. These skills are not only crucial for individual well-being but also essential for addressing the unique challenges posed by contemporary realities.

The Importance of Self-Regulation in Overcoming Contemporary Challenges

Managing the Impact of Technology

With the pervasive influence of digital devices, maintaining focus and discipline has become increasingly difficult. Youth are particularly vulnerable to distractions such as social media, online gaming, and digital multitasking, which can undermine productivity and intrinsic motivation. Self-regulation equips individuals with the tools to manage their screen time, prioritize tasks, and stay aligned with their goals.

Navigating Global Uncertainty

The 21st century has witnessed significant disruptions, including economic crises, climate change, and public health emergencies. Self-regulation enables individuals to manage anxiety and uncertainty by fostering a sense of control and adaptability. This emotional stability is crucial for making informed decisions and maintaining motivation in unpredictable circumstances.

The Role of Self-Awareness in Building a Meaningful Life

Cultivating Purpose and Intrinsic Motivation

Self-awareness helps individuals identify their values, passions, and long-term aspirations, serving as a foundation for intrinsic motivation. By understanding what drives them internally, youth

can pursue goals that are meaningful and fulfilling, rather than relying on external validation or rewards. This alignment between values and actions is key to sustained engagement and personal satisfaction.

Enhancing Learning and Growth

In educational and personal development contexts, self-awareness enables learners to recognize their strengths and areas for improvement. This reflective capability promotes a growth mindset, encouraging continuous learning and resilience in the face of challenges.

Challenges of Developing These Skills

Limited Emphasis in Education

Traditional educational systems often prioritize academic achievements over emotional and social skills. As a result, youth may graduate with limited self-awareness and self-regulation capabilities, hindering their ability to thrive in real-world scenarios.

Societal Pressures and Stigma

In many cultures, openly discussing emotions is stigmatized, preventing youth from developing emotional intelligence. Additionally, societal pressures to conform to external standards of success can discourage the exploration of intrinsic motivators.

Technology-Induced Distractions

While technology offers opportunities for learning and connection, it also poses challenges for self-regulation. Continuous connectivity, instant gratification, and the prevalence of curated online personas can detract from self-awareness and self-discipline.

Emotional intelligence, encompassing self-awareness and self-regulation, is not just a desirable skill set—it is a necessity for navigating the complexities of the 21st century. These skills empower individuals to manage their emotions, maintain intrinsic motivation, and build meaningful lives amidst external challenges. Addressing the barriers to developing emotional

intelligence through targeted interventions in education, family settings, and community programs is crucial for preparing youth to thrive in an ever-evolving world. By fostering these competencies, society can equip the next generation with the resilience, adaptability, and self-determination needed to shape a positive future.

1.3. Theoretical Background

Emotional Intelligence

Salovey and Mayer (1990) introduced the concept of EI, which they defined as the ability to perceive, assess, and generate emotions to facilitate thought and action. Goleman (1995) expanded this framework to include competencies such as self-awareness, self-regulation, empathy, and social skills, emphasizing their role in personal and professional success.

Intrinsic Motivation

Deci and Ryan's (1985) Self-Determination Theory (SDT) posits that intrinsic motivation arises when individuals engage in activities for their inherent enjoyment and fulfillment. SDT identifies three psychological needs—autonomy, competence, and relatedness—that drive intrinsic motivation. Emotional intelligence, particularly self-awareness and self-regulation, can enhance autonomy and competence by fostering self-directed behavior and emotional resilience.

The Role of Self-Awareness in Intrinsic Motivation

Self-awareness enables individuals to identify their intrinsic goals and align their actions accordingly. For instance, research suggests that individuals with high self-awareness are more likely to pursue activities that reflect their personal values and interests (Boyatzis et al., 2013). Moreover, self-awareness facilitates mindfulness, which has been shown to enhance intrinsic motivation by fostering present-moment focus and reducing external distractions (Brown & Ryan, 2003).

The Role of Self-Regulation in Intrinsic Motivation

Self-regulation supports intrinsic motivation by helping individuals manage negative emotions and persist in the face of challenges. Studies have demonstrated that self-regulation enhances goal-directed behavior, which is essential for achieving intrinsic satisfaction (Baumeister et al., 1994). Additionally, individuals with strong self-regulation skills are better equipped to resist extrinsic pressures and remain committed to their intrinsic goals (Duckworth & Gross, 2014).

Empirical Evidence

Several studies have explored the relationship between EI and intrinsic motivation. For example: A study by Schutte et al. (2001) found that individuals with higher EI scores reported greater intrinsic motivation in academic and professional settings.

Research by Ryan et al. (2006) highlighted the mediating role of self-regulation in the relationship between EI and job satisfaction, a key indicator of intrinsic motivation.

These findings suggest that self-awareness and self-regulation are integral to fostering intrinsic motivation across various contexts.

Implications and Applications

Understanding the predictive role of self-awareness and self-regulation in intrinsic motivation has practical implications for personal development, education, and organizational management:

- **Personal Development:** Training programs that enhance EI can empower individuals to pursue their passions and achieve personal fulfillment.
- **Education:** Incorporating EI-focused curricula can promote intrinsic motivation among students, leading to improved academic outcomes.
- **Organizational Management:** Employers can cultivate a motivated workforce by fostering a culture that values EI development and intrinsic rewards.

The relationship between emotional intelligence, particularly self-awareness and self-regulation, and intrinsic motivation underscores the importance of these EI components in achieving personal and professional success. By fostering these skills, individuals and organizations can unlock the potential for sustained engagement and fulfilment.

Mental Health and Youth Development Through Emotional Intelligence

The relationship between mental health and youth development is deeply rooted in psychological theories that emphasize emotional, social, and cognitive processes. Emotional intelligence (EI) is increasingly recognized as a critical factor in promoting mental health and supporting positive developmental outcomes in young people. This section explores the theoretical foundations linking mental health, youth development, and EI, focusing on key frameworks and concepts.

Mental Health and Youth Development: Key Theoretical Perspectives

Erikson's Psychosocial Development Theory

Erik Erikson's theory of psychosocial development (1968) highlights adolescence as a critical stage for identity formation. During this period, individuals face the crisis of "identity vs. role confusion," striving to establish a cohesive sense of self. Mental health plays a pivotal role in navigating this stage, as poor emotional well-being can hinder identity exploration and lead to confusion or stagnation.

Maslow's Hierarchy of Needs

Abraham Maslow (1943) conceptualized self-actualization as the highest human need. For young people, achieving self-actualization requires a foundation of psychological safety, belonging, and esteem. Mental health challenges, such as anxiety and depression, can obstruct these foundational needs, impeding self-actualization.

Emotional intelligence acts as a mediator in this process by enabling adolescents to manage emotions, build positive relationships, and develop a sense of competence and autonomy—all essential for motivation and self-actualization. Emotional intelligence supports this process by fostering self-awareness, a key component of identity formation, and emotional regulation, which helps adolescents cope with the challenges of social expectations and peer influences.

1.5. Literature Review: Emotional Intelligence as a Skill and Factors Self-Awareness and Self-Regulation

Emotional intelligence (EI) has emerged as a critical construct in psychology, emphasizing the importance of emotional competencies in personal and professional success. Conceptualized as both an innate ability and a learned skill, EI encompasses various dimensions that contribute to understanding, managing, and utilizing emotions effectively. Among its key components, self-awareness and self-regulation are foundational to developing emotional intelligence. This literature review explores EI as a skill, its primary factors, and the roles of self-awareness and self-regulation.

Emotional intelligence (EI) is a concept that has been widely discussed and researched in psychology, with two primary approaches emerging in the literature: emotional intelligence as a trait and emotional intelligence as an ability. These two perspectives, while related, differ in their focus, conceptualization, and measurement, leading to distinct theories and applications.

The Role of Emotional Intelligence in Mental Health and Development

Emotional Intelligence: Theoretical Framework

Salovey and Mayer (1990) defined emotional intelligence as the ability to perceive, understand, manage, and regulate emotions in oneself and others. Goleman (1995) later expanded this

framework, highlighting five domains: self-awareness, self-regulation, motivation, empathy, and social skills.

For young people, these domains are integral to mental health and development:

- Self-awareness enhances understanding of emotional states, reducing confusion and fostering self-esteem.
- Self-regulation equips adolescents to manage emotional reactions and stress, promoting resilience.
- Intrinsic motivation drives engagement in meaningful activities, supporting mental well-being.
- Empathy and social skills facilitate positive peer relationships, reducing loneliness and promoting social support.

Emotional Intelligence and Mental Health

Emotional intelligence is closely linked to mental health, serving as a protective factor against common psychological challenges during adolescence. Studies indicate that adolescents with higher EI are less likely to experience symptoms of anxiety, depression, and stress, as they are better equipped to manage emotional challenges and build supportive relationships (Zeidner et al., 2009).

Youth Development and Social-Emotional Learning (SEL)

Social-Emotional Learning (SEL) programs align closely with emotional intelligence theories and emphasize developing core competencies, including self-awareness, self-management, social awareness, relationship skills, and responsible decision-making (CASEL, 2013). These skills are foundational for mental health and positive youth development, equipping adolescents to navigate the complexities of their social and emotional landscapes. SEL interventions improve academic performance, reduce emotional distress, and enhance social behaviors among adolescents. By fostering emotional intelligence, SEL contributes to better mental health outcomes and supports the development of resilience and self-efficacy.

Motivation and Self-Actualization Through Emotional Intelligence

Self-Determination Theory (SDT)

Deci and Ryan's (1985) Self-Determination Theory highlights three core needs essential for motivation and self-actualization: autonomy, competence, and relatedness. Emotional intelligence supports these needs by enabling adolescents to:

- Recognize and pursue personal goals (autonomy).
- Develop a sense of mastery and self-efficacy (competence).
- Build meaningful connections with peers and mentors (relatedness).

By fulfilling these needs, EI promotes intrinsic motivation and encourages young people to engage in self-actualizing behaviors.

1.4. Literature Review

Emotional Intelligence as a Trait

Definition

Emotional intelligence as a trait refers to stable personality characteristics and self-perceptions regarding one's emotional abilities. It is generally seen as a part of an individual's overall personality that influences how they respond to emotional experiences and interpersonal situations. Trait EI focuses on how people feel, express, and manage emotions, and how they perceive their ability to do so. It is more about an individual's self-reported emotional dispositions and tendencies.

Theories

Trait emotional intelligence has been primarily developed and described by K.V. Petrides and his colleagues. In this framework, EI is conceptualized as a collection of self-perceived emotional abilities, such as emotional expression, self-control, and empathy. It focuses on how individuals perceive their emotional experiences rather than how they manage emotions in specific situations.

Petrides' Trait Emotional Intelligence Model (2001): Petrides defined EI as a constellation of emotional self-perceptions located at the lower levels of personality hierarchies. He categorized trait EI into four factors:

- Well-being: Positive emotional outlook and the ability to adapt.
- Self-control: Ability to manage one's emotions.
- Emotionality: Sensitivity to one's own and others' emotions.
- Sociability: Interpersonal social skills and the ability to manage relationships.

Measurement

Trait emotional intelligence is typically measured through self-report questionnaires or surveys, where individuals rate how well they think they manage or perceive their emotional abilities. Examples include the Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue), developed by Petrides, which evaluates self-reported emotional traits across the factors mentioned above.

Key Characteristics

- Subjective: Trait EI is self-perceived and may not always reflect actual emotional functioning.
- Stable over time: Since it represents a stable personality trait, it tends to remain relatively consistent across different life stages.
- Focuses on individual differences: Trait EI highlights the individual's overall emotional disposition, rather than specific skills in managing emotions in context.

Emotional Intelligence as an Ability

Definition

Emotional intelligence as an ability refers to the capacity to process emotional information and use it effectively in specific situations. It is based on cognitive processing of emotions, involving the ability to perceive, assess, and manage emotions

in oneself and others. The ability-based model of EI emphasizes the cognitive aspects of emotion and how emotional information is used to enhance problem-solving and decision-making.

Theories

The ability model of emotional intelligence is primarily associated with Peter Salovey and John Mayer. This model posits that EI consists of the ability to process emotional information accurately and effectively, and it includes the following four branches:

- **Perceiving Emotions:** The ability to recognize and accurately identify emotions in oneself and others.
- **Facilitating Thought:** The ability to use emotions to enhance cognitive processes and facilitate thinking, such as using emotions to prioritize thinking or guide decisions.
- **Understanding Emotions:** The ability to understand emotional language and the signals conveyed by emotions, including recognizing how emotions evolve over time.
- **Managing Emotions:** The ability to regulate and control emotions in oneself and others to promote well-being and achieve goals.

Measurement

Ability EI is typically measured through performance-based tests, where individuals are tasked with solving problems related to emotions, such as identifying emotional expressions in faces or understanding the emotional content of a story. The Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT) is one of the most widely used tools for assessing EI as an ability, consisting of tasks that evaluate individuals' emotional problem-solving and processing capacities.

Key Characteristics

- **Objective:** Ability EI is measured by performance tasks and is considered more objective than trait EI.

- **Dynamic and developable:** Unlike trait EI, ability EI can be improved over time through learning and training, making it more malleable.
- **Focuses on emotional problem-solving:** Ability EI emphasizes cognitive processing and regulation of emotions, rather than simply how individuals feel about their emotional traits.

Comparison Between Trait EI and Ability EI

Comparison Between Trait EI and Ability EI

Aspect	Trait Emotional Intelligence	Ability Emotional Intelligence
Conceptualization	A personality trait, involving self-perceptions of emotional abilities.	A set of abilities related to processing and managing emotions.
Theoretical Roots	Based on personality theory (Petrides).	Based on cognitive and emotional information processing (Salovey & Mayer).
Measurement	Self-report questionnaires (e.g., TEIQue).	Performance-based tests (e.g., MSCEIT).
Focus	Emotional dispositions and tendencies (how individuals feel about their emotional traits).	Cognitive abilities related to perceiving, understanding, and managing emotions.
Stability	Relatively stable over time.	Can be developed and improved over time through learning and training.
Application	Used to understand emotional dispositions and how they relate to other personality traits.	Used to assess emotional functioning and its role in problem-solving and decision-making.

Trait EI Theory (Petrides, 2001)

Petrides' Trait EI model conceptualizes emotional intelligence as a collection of self-perceived emotional abilities, including emotional expression, social skills, and emotional regulation. His work is instrumental in distinguishing EI from other

personality traits and providing an empirical framework for measuring trait emotional intelligence through self-reports.

Ability EI Theory (Mayer & Salovey, 1997)

Mayer and Salovey's ability-based model focuses on cognitive abilities and emotional processing. Their research laid the foundation for the development of performance-based EI tests, such as the MSCEIT, and they have argued that emotional intelligence is a set of abilities that can be developed and applied to enhance emotional functioning.

Emotional intelligence as a trait and as an ability represent two distinct but complementary approaches to understanding how individuals process and manage emotions. While trait EI focuses on self-perceptions and personality traits, ability EI emphasizes the cognitive and performance-based aspects of emotional processing. Both perspectives contribute valuable insights into emotional functioning, with trait EI offering a stable view of emotional dispositions and ability EI providing a framework for enhancing emotional problem-solving skills.

Conceptualization of Emotional Intelligence

The concept of emotional intelligence was first introduced by Salovey and Mayer (1990), who defined it as the ability to perceive, understand, and regulate emotions in oneself and others. Goleman (1995) popularized the idea, emphasizing its role in achieving success across various domains. While some researchers view EI as an innate trait, others argue that it can be developed through training and practice, framing EI as a skill (Goleman, 1998).

Emotional Intelligence as a Trainable Competence

Goleman's (1998) model views EI as a set of competencies that can be cultivated. Training programs targeting emotional awareness, empathy, and interpersonal skills have demonstrated improvements in individuals' EI, suggesting its malleable nature (Cherniss et al., 2001). For example, mindfulness and emotional

coaching techniques have been shown to enhance emotional regulation and social awareness (Neff & Germer, 2013).

Factors of Emotional Intelligence

Emotional intelligence is often described through models that categorize its components into distinct but interconnected factors.

Ability Model

- Salovey and Mayer's (1997) ability model divides EI into four core skills:
- Perceiving Emotions: Recognizing emotions in oneself and others through verbal and non-verbal cues.
- Using Emotions: Harnessing emotions to facilitate cognitive activities such as problem-solving.
- Understanding Emotions: Comprehending emotional language and recognizing how emotions evolve over time.
- Managing Emotions: Regulating emotions to achieve goals and maintain emotional well-being.

Mixed Models

- Goleman's (1998) mixed model integrates emotional and social competencies, categorizing EI into five dimensions:
- Self-Awareness: Understanding one's emotions and their impact.
- Self-Regulation: Managing disruptive emotions and impulses.
- Motivation: Harnessing emotions to drive goal-oriented behavior.
- Empathy: Recognizing and understanding others' emotions.
- Social Skills: Building and maintaining relationships.

Self-Awareness: The Foundation of Emotional Intelligence Definition and Role

Self-awareness refers to the ability to recognize and understand one's emotions, triggers, and their influence on behavior (Goleman, 1995). It is considered the cornerstone of EI because it enables individuals to align their emotions with their goals and values.

Mechanisms of Self-Awareness

Self-awareness involves both internal and external awareness:

- Internal Self-Awareness: Understanding one's emotions, strengths, and weaknesses (Silvia & O'Brien, 2004).
- External Self-Awareness: Recognizing how others perceive one's emotions and behavior (Eurich, 2018).

Benefits of Self-Awareness

Empirical research links self-awareness to improved decision-making, emotional resilience, and interpersonal relationships. For instance, studies show that individuals with high self-awareness are better equipped to manage stress and maintain emotional balance (Taylor et al., 2014).

Self-Regulation: The Skill of Emotional Control

Definition and Role

Self-regulation refers to the ability to manage emotions, thoughts, and behaviors effectively, particularly in challenging situations (Gross, 1998). It involves staying calm under pressure, controlling impulsive reactions, and adapting to change.

Components of Self-Regulation

According to Goleman (1998), self-regulation includes:

- Emotional Control: Managing disruptive emotions like anger or anxiety.
- Adaptability: Flexibility in adapting to changing circumstances.
- Impulse Control: Resisting short-term temptations in favor of long-term goals.
- Trustworthiness: Maintaining integrity and ethical behaviour.

Mechanisms of Self-Regulation

Gross's (1998) process model of emotion regulation outlines key strategies individuals use to regulate their emotions, such as situation selection, cognitive reappraisal, and response modulation. These mechanisms allow individuals to align their emotional responses with their goals and values.

Benefits of Self-Regulation

Research highlights the importance of self-regulation in promoting mental health, resilience, and workplace performance. For instance, individuals with strong self-regulation skills are more likely to exhibit perseverance, emotional stability, and effective leadership (Duckworth & Gross, 2014).

Benefits of Self-Regulation and Intrinsic Motivation for the Future Realization of Young People

As young people navigate the complexities of the 21st century, the development of self-regulation and intrinsic motivation offers numerous benefits for their future success and well-being. These competencies are crucial not only for academic achievement but also for personal growth, career development, and emotional resilience. Below are the key benefits of these skills in ensuring young people's future realization:

Enhanced Academic and Career Success

Self-regulation helps young people manage distractions, stay focused on tasks, and overcome obstacles that might otherwise hinder their academic and professional progress. This ability to maintain attention on long-term goals, despite immediate distractions, is crucial for success in both school and work environments. Intrinsic motivation further fuels this perseverance by driving individuals to pursue goals that align with their passions and interests, making them more likely to invest the effort required to excel.

Goal-Oriented Approach

Self-regulation aids in setting realistic and meaningful goals, while intrinsic motivation ensures that these goals are pursued with internal drive rather than external rewards. Young people with these competencies are better able to navigate career paths that resonate with their personal values, fostering fulfillment and long-term success. They are more likely to stay motivated through challenges, pursue continual learning, and adapt to new opportunities, all of which are essential in a rapidly evolving job market.

Greater Emotional Resilience and Well-Being Effective Stress Management

Self-regulation enables young people to manage emotions such as frustration, anxiety, and disappointment in the face of setbacks. By developing the ability to remain calm and composed under pressure, they are better equipped to handle the stresses of modern life, whether academic, social, or personal. This emotional stability contributes to improved mental health, reducing the risk of burnout, depression, and anxiety, which are prevalent among today's youth.

Enhanced Self-Esteem and Confidence

Intrinsic motivation fosters a deep sense of satisfaction that comes from within, as young people engage in activities that they find meaningful and enjoyable. This sense of purpose strengthens self-esteem, as it is based on personal values and interests rather than external validation. The ability to regulate emotions also enhances confidence, as individuals feel more in control of their responses and actions. These positive emotional states contribute to overall well-being and greater life satisfaction.

Improved Decision-Making and Adaptability Better Long-Term Decision Making

Self-regulation allows young people to delay immediate gratification in favor of long-term rewards. This ability to make thoughtful, measured decisions is essential not only for

academic success but also for financial responsibility, health choices, and relationship management. When combined with intrinsic motivation, young people are more likely to choose paths that align with their core interests and values, leading to a more fulfilling and purpose-driven life.

Greater Adaptability to Change

The world is evolving rapidly, and young people must be able to adapt to changing circumstances. Self-regulation helps individuals remain flexible and open to new experiences, while intrinsic motivation ensures that they stay connected to their passions even when navigating unfamiliar challenges. This adaptability is essential for thriving in environments of constant change, such as the modern workplace or an ever-shifting social landscape

Increased Personal Fulfilment and Life Satisfaction

Pursuit of Meaningful Goals

Intrinsic motivation drives young people to engage in activities and pursue careers that resonate with their personal values and passions. As a result, they are more likely to experience a sense of purpose and fulfilment, which is integral to long-term happiness. Whether in education, hobbies, or careers, the intrinsic drive to pursue what they care about leads to higher satisfaction and emotional contentment.

Greater Sense of Autonomy

Both self-regulation and intrinsic motivation foster a greater sense of autonomy. When young people can manage their emotions and focus on self-set goals, they feel more empowered to make choices that align with their personal aspirations, rather than external pressures. This autonomy contributes to a stronger sense of agency, self-control, and self-determination, all of which are essential for leading an authentic, purpose-driven life.

Better Social Relationships and Collaboration

Strengthened Interpersonal Skills

Self-regulation enhances emotional intelligence, allowing young people to manage their emotional responses and engage in healthier social interactions. These skills contribute to improved communication, empathy, and conflict resolution, all of which are essential for building strong personal and professional relationships. When young people are intrinsically motivated, they are more likely to pursue collaborations and activities that align with their values, creating meaningful connections based on shared interests.

Effective Teamwork and Leadership

Intrinsic motivation fosters a sense of purpose, which is crucial for effective teamwork and leadership. Young people who are self-aware and self-regulated can collaborate with others, stay motivated in group settings, and lead with empathy and vision. Their ability to regulate emotions in challenging social situations, combined with their drive to pursue meaningful goals, makes them more effective in both leadership and cooperative roles.

Long-Term Impact on Society and Global Issues

Contribution to Social Change

Young people with strong self-regulation and intrinsic motivation are more likely to pursue causes they care deeply about, whether in education, social justice, environmental sustainability, or global health. By aligning their personal values with societal needs, they are better positioned to contribute meaningfully to positive change. Their ability to manage emotions and stay focused on long-term goals enables them to persevere in advocating for the causes that align with their sense of purpose.

Building a More Resilient and Innovative Future

As society faces global challenges such as climate change, political instability, and technological disruption, young people equipped with self-regulation and intrinsic motivation will be crucial to shaping a more resilient and innovative future. These

skills empower individuals to think critically, adapt to new challenges, and take initiative in solving pressing issues.

Conclusion of the subchapter

The benefits of self-regulation and intrinsic motivation for young people are far-reaching, influencing their academic, personal, and professional lives. These skills not only foster success in a rapidly changing world but also promote emotional well-being, personal fulfilment, and resilience. By cultivating these competencies, young people are better equipped to navigate life's challenges, pursue meaningful goals, and make a positive impact on their communities and the world at large.

Interplay Between Self-Awareness and Self-Regulation

Self-awareness and self-regulation are interdependent components of EI. Self-awareness enables individuals to identify their emotions, which is a prerequisite for effectively managing them through self-regulation. For example, recognizing the onset of stress can prompt the use of self-regulation strategies such as deep breathing or reframing thoughts to maintain composure (Brackett et al., 2011).

Emotional intelligence, conceptualized as a skill, encompasses various factors that influence emotional and social functioning. Self-awareness and self-regulation are particularly critical, serving as the foundation for recognizing and managing emotions effectively. By cultivating these competencies, individuals can enhance their personal growth, relationships, and professional success. Future research should explore methods to integrate EI training into educational and organizational settings to maximize its benefits.

Correlation Between Self-Regulation, Self-Awareness, and Intrinsic Motivation Among Youth

Understanding the interplay between self-regulation, self-awareness, and intrinsic motivation is essential for fostering personal growth, emotional well-being, and success among youth. These constructs are interconnected, with self-awareness

and self-regulation acting as foundational skills that enhance intrinsic motivation, particularly in developmental settings such as education and personal development programs.

Motivational Theories and Intrinsic Motivation

Motivation has long been a central topic in psychological research, as it is essential for understanding human behavior, goal-setting, and performance. Numerous theories have been developed to explain why individuals engage in specific behaviors, with a distinction commonly drawn between extrinsic and intrinsic motivation. This review explores key motivational theories and focuses on intrinsic motivation, discussing its mechanisms, outcomes, and integration into broader motivational frameworks.

Motivational Theories

Maslow's Hierarchy of Needs

Abraham Maslow's (1943) hierarchy of needs proposes a pyramid-like structure of human motivation, starting with basic physiological needs and progressing to safety, social belonging, esteem, and self-actualization. While this theory highlights intrinsic needs at higher levels (e.g., self-actualization), it is often criticized for its lack of empirical validation and hierarchical rigidity (Wahba & Bridwell, 1976).

Herzberg's Two-Factor Theory

Herzberg et al. (1959) introduced the Two-Factor Theory, which distinguishes between hygiene factors (extrinsic motivators, such as salary) and motivators (intrinsic motivators, such as personal growth). This theory emphasizes that intrinsic motivators lead to satisfaction and productivity, whereas extrinsic factors prevent dissatisfaction but do not necessarily enhance motivation.

Self-Determination Theory (SDT)

One of the most influential theories in modern motivational research is Deci and Ryan's (1985) Self-Determination Theory (SDT). SDT posits that motivation exists on a continuum,

ranging from amotivation to intrinsic motivation, with various forms of extrinsic motivation in between. The theory emphasizes three basic psychological needs essential for intrinsic motivation:

- **Autonomy:** A sense of volition and control over one's actions.
- **Competence:** Feeling capable of achieving desired outcomes.
- **Relatedness:** Feeling connected to others.

According to SDT, intrinsic motivation arises when these needs are fulfilled, leading to enhanced well-being and performance (Ryan & Deci, 2000).

Expectancy Theory

Vroom's (1964) Expectancy Theory suggests that motivation is driven by the expectation of desired outcomes. While the theory primarily addresses extrinsic motivation, its focus on individual expectations and value alignments can intersect with intrinsic motivation when individuals find personal meaning in their goals.

Achievement Goal Theory

Achievement Goal Theory (Nicholls, 1984) focuses on individuals' goals in achievement settings. It distinguishes between mastery goals (focused on self-improvement and intrinsic growth) and performance goals (focused on external validation and competition). Mastery goals align closely with intrinsic motivation, as they emphasize the inherent satisfaction of learning and improvement.

Intrinsic Motivation

Definition and Key Characteristics

Intrinsic motivation refers to engaging in activities for their inherent enjoyment, satisfaction, or interest rather than for external rewards or pressures (Deci, 1975). Activities driven by intrinsic motivation are often characterized by:

- Curiosity and interest.

- A focus on mastery rather than external outcomes.
- Sustained engagement and persistence.

Mechanisms of Intrinsic Motivation

Intrinsic motivation is deeply tied to the fulfillment of psychological needs identified by SDT (Ryan & Deci, 2000). Studies have shown that environments supporting autonomy, competence, and relatedness foster intrinsic motivation. For example:

- **Autonomy:** Allowing individuals to choose tasks and set their goals increases intrinsic motivation (Deci & Ryan, 1987).
- **Competence:** Providing opportunities for skill development and constructive feedback enhances the motivation to pursue challenges (Elliot & Dweck, 2005).
- **Relatedness:** Social connections and a sense of belonging have been linked to sustained intrinsic motivation in educational and workplace contexts (Baumeister & Leary, 1995).

Outcomes of Intrinsic Motivation

Research highlights several benefits of intrinsic motivation:

- **Enhanced Performance:** Intrinsically motivated individuals often exhibit higher levels of creativity and persistence (Amabile, 1996).
- **Well-being:** Intrinsic motivation correlates with greater satisfaction, reduced stress, and overall psychological well-being (Ryan & Deci, 2000).
- **Lifelong Learning:** Intrinsically motivated learners demonstrate sustained curiosity and a desire for self-improvement beyond formal settings (Hidi & Renninger, 2006).

Factors Influencing Intrinsic Motivation

While intrinsic motivation is influenced by psychological needs, external factors can either support or hinder its development:

Supportive Environments: Autonomy-supportive practices, such as empowering decision-making, foster intrinsic motivation (Reeve, 2002).

External Rewards: Overemphasis on extrinsic rewards can undermine intrinsic motivation, a phenomenon known as the overjustification effect (Deci, 1971).

3. Integration of Intrinsic Motivation in Broader Frameworks

Intrinsic motivation is not isolated but interacts with extrinsic factors within various motivational frameworks. For example:

- **Blended Motivation:** Contemporary models suggest that intrinsic and extrinsic motivations can coexist, with intrinsic factors acting as long-term motivators while extrinsic factors provide short-term incentives (Grant, 2008).
- **Workplace Applications:** Intrinsic motivation in the workplace is linked to job crafting, where employees redesign tasks to align with personal interests and values (Wrzesniewski & Dutton, 2001).

The study of intrinsic motivation provides critical insights into how individuals find meaning and satisfaction in their pursuits. Theories such as Self-Determination Theory have advanced our understanding of the mechanisms and outcomes of intrinsic motivation, emphasizing its role in fostering well-being, creativity, and sustained engagement. Future research should explore strategies to cultivate intrinsic motivation in diverse settings, from education to organizational contexts.

The Role of Self-Awareness in Intrinsic Motivation

Self-Awareness Defined

Self-awareness involves recognizing and understanding one's emotions, thoughts, and behaviors, and how they influence actions (Goleman, 1995). For youth, developing self-awareness is crucial for identifying their passions, values, and goals, which are central to intrinsic motivation.

Self-Awareness and Motivation

Intrinsic motivation refers to engaging in activities for the inherent satisfaction and enjoyment they provide (Ryan & Deci, 2000). Self-awareness enables youth to identify tasks that align with their interests and strengths, fostering a sense of autonomy and fulfillment. Research shows that self-aware individuals are more likely to pursue activities that resonate with their personal values and intrinsic goals, leading to sustained engagement (Silvia & Phillips, 2011).

The Role of Self-Awareness in Fostering Intrinsic Motivation

Self-awareness, as the ability to recognize and understand one's emotions, serves as the foundation for intrinsic motivation. When youth develop a deeper understanding of their values, interests, and emotional triggers, they are more likely to engage in activities that resonate with their internal goals and passions (Ryan & Deci, 2000). This alignment fosters a sense of autonomy and purpose, which are key drivers of intrinsic motivation.

The findings suggest that self-awareness helps youth connect their emotions to their goals, allowing them to derive greater satisfaction from goal-directed activities. For example, students who are aware of their strengths and areas of interest are more likely to pursue challenging academic tasks with enthusiasm, as these tasks align with their personal aspirations (Brown et al., 2007). This highlights the importance of incorporating self-awareness training into educational programs to help students identify their intrinsic motivators.

Empirical Evidence

Studies have demonstrated a positive relationship between self-awareness and intrinsic motivation. For instance, youth with high self-awareness exhibit greater curiosity and persistence in academic settings, as they are better able to connect learning experiences to their personal aspirations (Brown et al., 2007). Similarly, self-awareness has been linked to increased self-

determination and goal alignment, both of which underpin intrinsic motivation (Taylor et al., 2014).

1.7. Self-Regulation as a Mediator of Motivation

Self-Regulation Defined

Self-regulation involves the ability to control emotions, thoughts, and behaviors to achieve desired outcomes (Gross, 1998). This skill is especially important for youth, as it enables them to manage distractions, overcome challenges, and persist in the face of setbacks.

Self-regulation, or the ability to manage one's emotions, thoughts, and behaviors, plays a critical role in maintaining intrinsic motivation. The literature indicates that youth who can regulate their emotions are better equipped to handle challenges, stay focused on their goals, and persevere through setbacks (Gross, 1998; Duckworth & Gross, 2014). This ability to sustain effort and adapt to obstacles strengthens their intrinsic drive to succeed.

Self-regulation strategies, such as cognitive reappraisal and impulse control, enable youth to manage negative emotions that might otherwise derail their motivation. For example, students who use self-regulation techniques to overcome frustration in learning environments are more likely to stay engaged with intrinsically motivating activities (Zimmerman & Schunk, 2011). These findings underscore the need for interventions that equip youth with practical self-regulation tools, such as mindfulness training and goal-setting exercises.

Mechanisms Linking Self-Regulation to Motivation

Self-regulation facilitates intrinsic motivation through:

- **Goal Setting:** Regulating emotions and thoughts helps youth set meaningful, intrinsic goals (Zimmerman, 2002).
- **Persistence:** Self-regulation enhances resilience, enabling individuals to sustain effort toward intrinsically motivating activities (Duckworth & Gross, 2014).

- **Emotion Regulation:** Managing negative emotions, such as frustration or anxiety, helps maintain focus on tasks that youth find personally fulfilling (Gross, 2002).

Empirical Evidence

Research has consistently found a strong correlation between self-regulation and intrinsic motivation. Youth with higher self-regulation are more likely to demonstrate persistence in academic and extracurricular activities, as they can align their efforts with their intrinsic goals (Zimmerman & Schunk, 2011). A longitudinal study by Hagger et al. (2009) showed that self-regulated learners were more likely to engage in activities for intrinsic reasons, resulting in improved academic outcomes and well-being.

Interconnection Between Self-Awareness, Self-Regulation, and Intrinsic Motivation

Self-Awareness as a Precursor to Self-Regulation

Self-awareness serves as a foundation for self-regulation, as it enables individuals to identify emotional triggers and thought patterns that influence their behavior (Goleman, 1998). For youth, this connection is particularly significant, as the development of self-awareness during adolescence aids in building effective self-regulation strategies.

Combined Impact on Intrinsic Motivation

The interaction between self-awareness and self-regulation enhances intrinsic motivation. For instance:

- **Emotional Alignment:** Self-awareness helps youth recognize their emotional states, while self-regulation ensures these emotions are managed constructively to maintain focus on intrinsic goals (Ryan & Deci, 2000).
- **Autonomy Support:** Together, self-awareness and self-regulation empower youth to make autonomous choices, a key driver of intrinsic motivation (Deci & Ryan, 1985).

Empirical Evidence

A study by Vansteenkiste et al. (2006) found that adolescents with high levels of self-awareness and self-regulation reported greater intrinsic motivation in academic and recreational pursuits. These youth were also more likely to exhibit adaptive coping strategies and resilience, further reinforcing their intrinsic motivation. Additionally, mindfulness-based interventions, which emphasize self-awareness and emotion regulation, have been shown to boost intrinsic motivation among youth (Hölzel et al., 2011).

Implications for Youth Development

The findings have significant implications for educational practices, parental guidance, and peer support. Schools can integrate emotional intelligence training, emphasizing self-awareness and self-regulation, into their curricula to foster intrinsic motivation among students. Activities such as reflective journaling, mindfulness exercises, and collaborative problem-solving can help students build these skills in a supportive environment (Schonert-Reichl & Lawlor, 2010).

Parental and peer support also play a crucial role. Parents and mentors who model self-awareness and self-regulation behaviors provide youth with relatable examples to emulate. Furthermore, peer environments that encourage emotional expression and constructive feedback can enhance the development of these skills, thereby promoting intrinsic motivation (Deci & Ryan, 2000).

Educational Practices

Incorporating self-awareness and self-regulation training into educational curricula can enhance intrinsic motivation among students. For example, programs that teach mindfulness, emotional intelligence, and goal-setting skills have been shown to improve engagement and intrinsic motivation in learning (Schonert-Reichl & Lawlor, 2010).

Parental and Peer Support

Parents and peers play a crucial role in fostering self-awareness and self-regulation in youth. Supportive environments that encourage open communication and emotional expression promote the development of these skills, ultimately enhancing intrinsic motivation (Deci & Ryan, 2000).

The Synergistic Relationship Between Self-Awareness and Self-Regulation

The interplay between self-awareness and self-regulation is pivotal in sustaining intrinsic motivation. Self-awareness enables individuals to recognize emotional triggers, while self-regulation helps them respond constructively to these emotions (Goleman, 1998). This synergy ensures that youth can align their behaviors with their intrinsic goals, even in the face of adversity. For instance, a self-aware student who identifies feelings of stress before an exam can use self-regulation strategies, such as deep breathing or positive self-talk, to maintain focus and motivation. This interconnected process not only enhances immediate performance but also builds long-term resilience, which is essential for intrinsic motivation. The integration of these skills into developmental programs can provide youth with a robust framework for navigating challenges while staying committed to their intrinsic aspirations.

Self-Determination Theory (SDT)

Self-Determination Theory (Deci & Ryan, 1985) identifies autonomy, competence, and relatedness as fundamental psychological needs that influence mental health and motivation. Fulfillment of these needs enhances intrinsic motivation and promotes mental well-being.

Connection to Emotional Intelligence: Emotional intelligence supports the satisfaction of SDT's psychological needs. For example, high EI fosters relatedness through better interpersonal

relationships and enhances autonomy by enabling self-regulation of emotions.

Connection to Motivation: SDT differentiates between intrinsic and extrinsic motivation, highlighting the importance of pursuing goals aligned with personal values. Intrinsic motivation, supported by emotional intelligence, is strongly linked to positive mental health outcomes, including reduced anxiety and increased life satisfaction.

Motivation in Early Adolescence

The Role of Motivation

Motivation during adolescence is a driving force behind learning, goal-setting, and personal development. Self-Determination Theory (SDT) by Deci and Ryan (1985) highlights the importance of intrinsic motivation, which is fueled by autonomy, competence, and relatedness. Adolescents motivated by internal factors, such as personal interest and satisfaction, tend to exhibit greater persistence, curiosity, and engagement in activities.

Positive relationships with peers, family, and educators are instrumental in fostering mental health and motivation during early adolescence. Relatedness, as highlighted by Self-Determination Theory, satisfies adolescents' need for connection and bolsters their pursuit of self-actualization. Supportive environments also help mitigate the impact of stressors, enhancing mental resilience and sustained motivation (Ryan & Deci, 2000).

Educational Implications

Educational settings play a pivotal role in shaping the mental health, motivation, and self-actualization of adolescents. Programs that integrate emotional intelligence training and intrinsic motivation strategies, such as goal-setting workshops and mindfulness practices, have shown to enhance well-being and promote academic and personal growth (Durlak et al., 2011).

Challenges and Future Directions

Barriers to Self-Actualization

Adolescents face numerous barriers to self-actualization, including societal pressures, lack of resources, and mental health challenges. Addressing these barriers requires a holistic approach that integrates mental health support with motivation enhancement strategies.

Developmental Peculiarities of Early Adolescence Age

Early adolescence, typically ranging from ages 10 to 14, is a transitional stage marked by profound biological, psychological, and social changes. These developmental shifts significantly impact mental health, motivation, self-actualization, and emotional intelligence, shaping an adolescent's trajectory toward adulthood. This section explores the unique characteristics of early adolescence and connects them to critical psychological constructs, supported by relevant research.

Biological Changes

Puberty: The onset of puberty introduces rapid physical growth and hormonal changes, influencing mood, self-image, and emotional stability (Steinberg, 2005). These biological shifts can lead to heightened emotional reactivity and challenges in self-regulation.

Brain Development: Adolescence is characterized by significant neurodevelopmental changes, including the maturation of the prefrontal cortex (responsible for decision-making and self-regulation) and heightened activity in the limbic system (related to emotions and rewards) (Blakemore & Mills, 2014). This imbalance often results in increased impulsivity and emotional volatility.

Cognitive Development

Abstract Thinking: Early adolescents develop the ability to think abstractly and consider multiple perspectives. This cognitive growth supports self-awareness and introspection,

which are foundational for emotional intelligence and motivation (Piaget, 1972).

Identity Formation: Adolescents begin exploring their values, beliefs, and goals, laying the groundwork for self-actualization. However, uncertainty in identity formation can lead to confusion and stress.

Social Development

Peer Influence: Adolescents become increasingly influenced by their peer groups, seeking social acceptance and belonging. While positive peer relationships support mental health and motivation, negative experiences such as bullying or exclusion can lead to anxiety and low self-esteem (Bukowski et al., 2018).

Family Dynamics: Shifts in family relationships, such as seeking autonomy while maintaining attachment, are critical. Supportive family environments promote emotional intelligence and resilience, while conflict may exacerbate mental health challenges.

Connection to Mental Health Issues

The developmental peculiarities of early adolescence make this group particularly vulnerable to mental health issues. Emotional reactivity, combined with a still-maturing capacity for self-regulation, increases the risk of anxiety, depression, and behavioral disorders (Compas et al., 2017). The search for identity and social belonging can also lead to stress, which may compromise mental well-being.

Emotional Intelligence as a Protective Factor

Emotional intelligence (EI) enhances adolescents' ability to manage their emotions, understand others' perspectives, and navigate social challenges. High EI is associated with reduced symptoms of anxiety and depression and improved mental health outcomes (Salovey & Mayer, 1997).

Connection to Motivation

Intrinsic motivation plays a crucial role in early adolescence, guiding behaviors and aspirations. Adolescents motivated by

internal rewards, such as personal satisfaction and curiosity, exhibit greater resilience and academic success. However, extrinsic pressures (e.g., academic demands, peer comparisons) may undermine intrinsic motivation, contributing to stress and disengagement (Ryan & Deci, 2000).

Emotional Intelligence and Motivation

Emotional intelligence supports motivation by enabling adolescents to set meaningful goals, manage setbacks, and maintain emotional balance during challenges. For instance, self-awareness helps them identify what truly inspires them, while self-regulation keeps them focused and persistent.

Connection to Self-Actualization

Self-actualization in early adolescence involves exploring one's potential, interests, and aspirations. This process aligns with the developmental tasks of identity formation and goal setting (Erikson, 1968). Positive mental health and intrinsic motivation are key drivers of self-actualization, as they empower adolescents to pursue growth and fulfilment despite challenges.

Barriers to Self-Actualization

Mental health issues, such as anxiety and low self-esteem, can hinder self-actualization by fostering self-doubt and limiting exploration. Additionally, a lack of intrinsic motivation or supportive environments may impede progress toward achieving one's potential.

Integrating Emotional Intelligence

The Role of Emotional Intelligence in Early Adolescence

Emotional intelligence enhances the developmental tasks of early adolescence by equipping individuals with the skills to:

- Self-regulate emotions during stressful situations, promoting mental health.
- Foster intrinsic motivation through self-awareness of personal interests and values.
- Navigate social dynamics, enhancing relationships and relatedness (a key motivational need).

Empirical Evidence

Studies have shown that adolescents with higher emotional intelligence experience better academic performance, lower levels of emotional distress, and greater satisfaction with life (Parker et al., 2004). Such outcomes highlight the importance of integrating EI training into educational and developmental programs.

The developmental peculiarities of early adolescence, including biological, cognitive, and social changes, present both opportunities and challenges for mental health, motivation, and self-actualization. Emotional intelligence emerges as a critical tool for navigating this transformative period, promoting resilience, intrinsic motivation, and personal growth. By fostering emotional intelligence and providing supportive environments, educators and caregivers can help adolescents achieve mental well-being and self-actualization.

Future Research Directions

The Need for Longitudinal Research

Future research should focus on longitudinal studies that examine the dynamic interplay between mental health, motivation, and self-actualization throughout adolescence and into adulthood. Such studies would provide deeper insights into how these factors evolve and influence life outcomes.

Policy and Practice Implications

Policymakers and educators must prioritize mental health and motivational interventions in schools to promote self-actualization among adolescents. Programs that nurture emotional intelligence, intrinsic motivation, and goal-setting skills are essential for fostering resilient, self-actualized individuals.

While the current literature highlights the positive correlation between self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation, future research could explore several areas:

Longitudinal Studies: Examining how these skills develop over time and their long-term impact on intrinsic motivation and well-being.

Cultural Contexts: Investigating how cultural differences influence the relationship between these constructs among youth.

Intervention Efficacy: Assessing the effectiveness of specific interventions, such as mindfulness-based programs or emotional intelligence training, in enhancing self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation.

Additionally, exploring how digital tools and technology can support the development of these skills among youth in educational and social settings could provide innovative insights.

1.20. Summary of the literature review

The interconnectedness of self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation is foundational for youth development. Self-awareness lays the groundwork for identifying intrinsic goals, while self-regulation ensures that these goals are pursued with focus and resilience. Together, these skills enhance intrinsic motivation, leading to greater engagement, emotional well-being, and personal success. By prioritizing the cultivation of these competencies through targeted interventions and supportive environments, educators, parents, and policymakers can empower youth to thrive in various domains of life.

The relationship between self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation is both dynamic and reciprocal. Self-awareness provides the foundation for recognizing personal goals and emotional states, while self-regulation enables youth to manage these emotions and persist toward their intrinsic objectives. Together, these skills enhance the capacity for intrinsic motivation, contributing to greater well-being, resilience, and success. Future research should explore

interventions that simultaneously cultivate self-awareness and self-regulation to maximize intrinsic motivation among youth. The interrelationship between self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation among youth reflects a multidimensional dynamic crucial for personal and academic development. This discussion synthesizes the findings from existing research and explores the implications for youth development and future research.

Recommendations

Based on the correlation between self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation, the following recommendations are proposed for educators, parents, policymakers, and researchers to enhance youth development effectively:

1. For Educators

- Integrate Emotional Intelligence Training into Curricula
- Develop programs that teach self-awareness and self-regulation skills through reflective exercises, mindfulness practices, and emotional coaching.
- Use activities such as journaling, role-playing, and group discussions to help students identify their emotions, strengths, and values.
- Foster Goal-Setting and Problem-Solving Skills
- Encourage students to set meaningful and achievable goals aligned with their intrinsic interests.
- Provide opportunities for students to practice self-regulation by managing emotions and navigating challenges in a supportive environment.
- Create Autonomy-Supportive Learning Environments

- Allow students to choose tasks that interest them and provide opportunities for self-directed learning.

- Incorporate diverse teaching methods that cater to individual strengths and passions, enhancing intrinsic motivation.

2. For Parents

- Model Self-Awareness and Self-Regulation
- Demonstrate healthy emotional management and reflective behaviors in daily interactions.
- Share personal experiences of managing challenges and aligning actions with values to inspire youth.
- Encourage Open Communication
- Create a safe space for youth to express their emotions, thoughts, and aspirations without judgment.
- Provide constructive feedback that fosters self-awareness and encourages positive behavior change.
- Support Intrinsic Goal Development
- Help youth explore their interests and passions by exposing them to diverse activities and experiences.
- Encourage intrinsic motivation by recognizing and celebrating effort, creativity, and personal growth over external rewards.

3. For Policymakers

- Implement Emotional Intelligence Programs in Schools
- Fund and promote the integration of emotional intelligence and mental health programs in educational settings.
- Develop standardized curricula that emphasize self-awareness and self-regulation as essential life skills.
- Support Training for Teachers and Counselors
- Provide professional development opportunities to equip educators with the knowledge and tools to teach emotional intelligence effectively.

- Encourage collaboration between schools, psychologists, and community organizations to create comprehensive support systems.
- Promote Access to Extracurricular Activities
- Facilitate access to programs that align with youths' intrinsic interests, such as arts, sports, and STEM initiatives, to foster self-driven learning.

4. For Researchers

- Explore Longitudinal Impacts
- Conduct studies to investigate the long-term effects of self-awareness and self-regulation on intrinsic motivation and overall well-being.
- Examine how these skills influence life outcomes such as academic performance, career success, and emotional resilience.
- Examine Cross-Cultural Dynamics
- Investigate how cultural and socioeconomic factors shape the development and expression of self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation among youth.
- Assess Intervention Efficacy
- Evaluate the effectiveness of existing emotional intelligence programs and develop evidence-based interventions to enhance youth motivation and emotional skills.
- Incorporate Technological Innovations
- Study the role of digital tools, apps, and gamification in promoting self-awareness and self-regulation among tech-savvy youth.

5. For Community Organizations

- Develop Mentorship Programs
- Pair youth with mentors who exemplify strong self-awareness and self-regulation to provide guidance and inspiration.

- Promote Collaborative Activities
- Organize workshops, camps, and team-building exercises that enhance emotional intelligence and intrinsic motivation in group settings.
- Encourage Peer Learning
- Facilitate peer-led initiatives where youth can learn from one another's experiences in managing emotions and pursuing intrinsic goals.
- These recommendations aim to create environments and strategies that nurture self-awareness, self-regulation, and intrinsic motivation among youth. By addressing these areas holistically across educational, familial, and community contexts, stakeholders can empower youth to achieve personal growth, emotional well-being, and lifelong success.

Chapter 2. Research Design

2.1. Research Methods and methodologies

Research subject, object and methods

The research topic is derived from the research objectives and research questions. The purpose of the study is to determine the presence or absence of a statistical relationship between the research variables. to confirm or reject the research hypothesis and draw a conclusion based on the analysis of the obtained data. The research object and population are young people aged 17 to 22 years old, high school and university first-year students. Early adulthood and late puberty. In order to generalize the selected population, it was necessary for at least 100 participants to participate in the study. 109 participants took part in the present study. Study location Georgia, Tbilisi and its surroundings.

On the basis of predetermined target population category, the study population was conducted using partial probability and random sampling method.

Quantitative method is used in the research, a 5-point Likert scale (agree, strongly agree, don't know, disagree, strongly disagree) is used as a measure, which measures the attitudes of the target population in relation to the research variables.

Hypothesis: Emotional intelligence (self-awareness and self-regulation) has a statistically significant relationship with intrinsic motivation to achieve life goals.

Research models and scales used in the study

The present hypotheses and research questions are a modified version of the existing research, however, with the difference that the first two factors of the five-factor model of emotional intelligence, emotional self-awareness and emotional self-regulation, are included in the existing research. Clarity in own desires; regulation of emotions; Adaptability/Flexibility.

And in the scale of motivation, internal motivation with the appropriate scale.

There are various scales and measures of emotional intelligence, including general measures of emotional intelligence that also measure several key aspects (perception of emotion, regulation of emotion, use of emotion) (Baron, 1986, Bastian, 2005, cited in Ellison, 2024).

1. Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Tests (MSCEIT) (Mayer et al., 2002a,b).
2. Self-Rated Emotional Intelligence Test (SREIT) (Schutte et al., 1998)
3. Trait Emotional Intelligence Questionnaire (TEIQue) (Petrides and Furnham, 2001)
4. Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i) (Bar-On, 1997)
5. Situational Emotional Management Test (STEM) (MacCann and Roberts, 2008)
6. Situational Test of Emotional Understanding (STEU) (MacCann and Roberts, 2008)
7. Emotional and Social Competence Inventory (ESCI) (Boyatzis and Goleman, 2007).

The study used the Emotional Intelligence Research Questionnaire according to the Goleman model (Goleman, 2023) and the Schutte Self-Report Emotional Intelligence Test (SSEIT) (modified version). The Schutte Self-Report Emotional Intelligence Test (SSEIT) is a general emotional intelligence (EI) measurement method. It was developed in 1998 by Dr. Nicola Schutte and his colleagues and is widely used. This instrument is also known as the Emotion Rating Scale (Schutte, 1998) Questionnaire (Ellison, 2024) ("Meaning in Life Questionnaire"), the Motivation Research Questionnaire, modified Verisa (Griffin, 2016) and the Goal Determination Research Questionnaire modified version (Locke and Latham), 1990, Goal Attainment Scaling (GAS) Höpfner (2021), all three variables. It was developed into one questionnaire as a research questionnaire for emotional intelligence, motivation and goal orientation.

With twenty statements of emotional intelligence, fifteen statements of motivation and five statements of goals. A total of forty-item questionnaire, with a Likert scale measure, which measured the participants' attitudes on a 5-factor scale in the following order: strongly agree, agree, don't know, disagree, strongly disagree. The survey was conducted via <https://docs.google.com/forms/u/0/>. Data processing was carried out using the IBM SPSS 23 Statistic (Statistical Analysis in Social Sciences) program.

According to existing research, emotional intelligence as a variable is used based on Goleman's five-factor model, emotional intelligence as a skill.

On the basis of the above-mentioned studies, used constructs and probable research hypotheses, a construct was created within the scope of the research, the so-called A model of predictor variables and their subvariables. As can be seen from the existing model, out of the 5 actors of emotional intelligence, two factors and two sub-factors are taken in this study. The

motivation variable also includes 3 subscales and goals 3 subvariables. As mentioned in the purpose of the research, the research tries to determine the relationship between these variables and their sub-variables, which is detailed in the statistical and factor analysis of the data (Goleman, 2023, Goleman, 1995; (Ellison, 2024), (Schutte, 1998), Locke and Latham, 1990, Goal Attainment Scaling (GAS) Höpfner (2021), (Richard M. Ryan & Edward L. Deci (2020).

2.2. Descriptive statistics

A total of 109 respondents took part in the research. The target audience of the research was 17 to 21-year-old high school and high school students.

Operationalization and definitions of research variables

2.2.1 Emotional intelligence:

with two factors, each with two subscales. 5-5 statements in each subscale (5-point Likert scale strongly agree, agree, don't know/don't have an exact answer/neutral, disagree, strongly disagree)

2.2.1./1. Self-awareness: (10 statements in total) Subscales:

1. Clarity in one's own emotions; 2. Clarity in one's own desires

1. Clarity in one's own emotions Provisions:

1.1. My feelings are always clear to me

1.2. Emotions play a very important role in my life

1.3. It is not difficult for me to name my feelings

1.4. Even when I'm in a bad mood, I can find out about my feelings and the situation I'm in and where I'm at.

1.5. I know what you are looking for and what is the reason for it

2. 2.1./2. Clarify provisions in own wishes

2.1. When I decide something, it is not difficult for me to find out the basis of this decision, because my wishes are always clear to me.

2.2. I don't find it difficult to talk about my desires, to agree at the right time and to refuse at the right time, because I know exactly when I want what I want.

2.3. I can put off satisfying my desires if I don't feel resourceful to do so

2.4. I can have general desires, but I can also change the priorities of fulfilling my desires based on spontaneous and situational circumstances.

2.5. I do not find it difficult to connect my values with my desires, because I know that my desires are connected with my personal values.

2.2.2/1 Self-regulation: (with 2 subscales and 10 statements)
Subscales: (each subscale has 5 statements, in total there are 10 statements) : 1. Regulation of emotions; Adaptation, flexibility

1. Regulation of emotions provisions

1.1. I am aware of and take responsibility for my emotional reactions

1.2. In difficult situations or situations that are a challenge for me, I have no difficulty in clarifying my own emotions and desires in time.

1.3. I am happy to receive critical feedback addressed to me

1.4. In difficult situations, when my and other people's thoughts, values and his. It doesn't match, I can always listen and understand them and myself

1.5. I know well why, when, in what situation and in what environment I have moods and emotions, accordingly I know how to help myself to express and manage these emotions.

2.2.2/2. Adaptation, flexibility provisions

1.6. When I'm not in a good mood, I try to find something or do something that makes me feel better.

1.7 When I am faced with a challenge, it makes me stronger and pushes me to seek new possibilities.

1.8. I can act according to the situation and it does not require much effort from me

1.9. In the environment where I am (studying or working) the change of rules or persons can be a challenge for me, but not a reason for anger and confusion.

1.10. In the environment where and with whom I am, in the event of any unexpected, spontaneous obstacle and/or challenge, I can mobilize my emotions and skills without getting hurt and taking care of myself.

3.Data Analysis and Conclusion

Based on the literature review and data analysis of the conducted research, we can agree with the opinion that emotional intelligence is the ability of a person to accurately perceive and manage his own emotions, to understand and constructively respond to the emotions of others, to regulate emotions in order to improve emotional and cognitive functions (Goleman, 1995; Mayer & Salovey, 1997; Salovey & Mayer 1990, cited in by Rothschild 2023). Emotionally highly intelligent young people can use their emotions in adaptive ways, express themselves effectively, and have healthy relationships with others. They are better able to focus attention, manage time, adequately use their emotional self-regulation skills in the face of challenges, and therefore devise more constructive ways to achieve goals.

Emotional regulation skills, which are manifested by a person's ability to regulate, manage and identify their own emotions, allow young people to understand what they want much more easily through adaptive and flexible manoeuvring and to subordinate these desires to their own goals along with knowing the source of their motivation. On the other hand, young adults with low emotional intelligence have difficulty regulating their emotions, which can lead not only to behavioural problems such as aggression, withdrawal, exclusion, antisocial behaviour and internalization, but also to real risks of loss of concentration and motivation. A low level of emotional intelligence is a hindering

factor for feeling positive emotions, as well as for the ability that is related to self-awareness. A person without self-analysis and having information about himself also has a deficient ability to feel motivation, therefore he has no goals and loses the meaning of life.

One of the leading and statistically significant factors for emotionally intelligent newcomers is self-awareness and the presence of a well-thought-out subsection in it. Knowing what you feel, what you want and how you can manage your own desires and actions turned out to be the main factor for newcomers in terms of significance, which determined their motivation level and confirmed the existence of internal motivation with the ability of self-awareness. All of the above-mentioned factors significantly became the determinants of understanding the content of negative emotions and replacing them with positive emotions, as well as establishing positive social ties. (Argyle, 1990; Balluerka, 2013; Ellis, 1966; Lopes, 2004; Martins, 2010; cited by Rotschild 2023).

As you mentioned above, the purpose of the study is to analyze the relationship between achievement motivation, emotional intelligence and life goals, in particular, through the identification of motivation types, to determine the relationship between achievement motivation and life goals, through the identification of sub-factors of the two factors of emotional intelligence, to establish the relationship between emotional intelligence and achievement motivation, the mediation of emotional intelligence. Finding effects between achievement motivation and life goals. The results were statistically significant and positive in the relationship between these variables. With these findings, our research has an innovative contribution, highlighting the buffering role of emotional intelligence on achievement motivation (Dulewicz & Higgs, 2000; Magnano et al., 2016; Umadevi, 2009 cited in Carmen, 2021).) on life goals (Roy, 2013 cited in Carmen, 2021). As for

the hypothesis - emotional intelligence has a statistically significant relationship with intrinsic achievement motivation, we found that achievement motivation was significantly and positively related to emotional intelligence. In particular, statistically significant variables from the sub-variables of the two factors of emotional intelligence were found to be one sub-variable from each of the two factors, which means that the factor self-awareness with the sub-factor will be clarified in the specific desires, and self-regulation with the sub-factor adaptation/flexibility. As we can see, these two variables are positive predictors for determining achievement motivation, namely intrinsic motivation. Accordingly, our hypothesis that emotional intelligence has a statistically significant relationship with intrinsic motivation to achieve was confirmed.

Generalized Conclusion and Detailed Discussion of Emotional Intelligence, Self-Regulation, and Intrinsic Motivation

Emotional intelligence (EI), self-regulation, and intrinsic motivation are critical psychological competencies that influence various aspects of individual functioning, including academic success, emotional well-being, career development, and interpersonal relationships. These competencies are especially relevant in the 21st century, where rapid societal changes, technological advancements, and increasing pressures on youth demand heightened emotional awareness and control. Understanding the differences between trait EI and ability EI, alongside the interconnections with self-regulation and intrinsic motivation, offers valuable insights into how these skills contribute to personal and professional growth, well-being, and overall life satisfaction.

The concept of emotional intelligence has been widely studied and theorized, with two primary frameworks: emotional intelligence as a trait and as an ability. Each model provides a

distinct perspective on how emotional competencies are conceptualized, measured, and applied.

Trait Emotional Intelligence refers to stable personality characteristics and self-perceptions about one's emotional capabilities. This model, proposed by K.V. Petrides, categorizes EI into factors like well-being, self-control, emotionality, and sociability. It is often assessed through self-report questionnaires that ask individuals to reflect on their emotional tendencies and perceived abilities. Trait EI offers valuable insights into how individuals perceive their emotional responses and how these perceptions influence their behaviors and interpersonal relationships.

Ability Emotional Intelligence, on the other hand, focuses on the cognitive ability to perceive, understand, manage, and use emotions in specific situations. The Salovey and Mayer ability model posits EI as a set of cognitive skills, with four key components: perceiving emotions, facilitating thought, understanding emotions, and managing emotions. Ability EI is typically measured through performance-based tests, such as the Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT), which evaluates an individual's capacity to solve emotional problems in a structured context. This model emphasizes that emotional intelligence is not fixed but can be developed and improved through learning and practice.

Both models offer unique perspectives on emotional intelligence, with trait EI providing insights into self-perceived emotional dispositions and ability EI focusing on how individuals effectively apply emotional skills in practical situations.

Self-regulation, which refers to the ability to manage one's emotions, thoughts, and behaviors in different situations, is intrinsically linked to emotional intelligence. Both self-regulation and emotional intelligence play vital roles in helping

individuals cope with stress, manage challenges, and make decisions aligned with their goals and values.

Emotional regulation is a crucial component of emotional intelligence, as it enables individuals to control emotional responses in both personal and professional contexts. People with high self-regulation are better equipped to handle frustration, disappointment, and anxiety, ensuring that emotions do not overwhelm their decision-making or relationships.

The interaction between self-regulation and EI enables individuals to effectively manage both internal emotions and external pressures. For instance, when individuals are self-aware of their emotional states, they can implement self-regulation strategies (e.g., relaxation techniques, cognitive reframing) to remain calm, focused, and productive in the face of adversity.

Self-regulation also fosters intrinsic motivation by helping individuals align their behaviors with their values, goals, and passions. This process of aligning personal emotions and actions with internal aspirations is key to long-term satisfaction and goal attainment.

Intrinsic motivation, the drive to engage in activities for their inherent satisfaction rather than external rewards, is closely related to both emotional intelligence and self-regulation. When individuals are intrinsically motivated, they pursue goals that are personally meaningful, which enhances engagement, perseverance, and personal fulfilment.

Intrinsic motivation is more sustainable than extrinsic motivation because it is rooted in the person's core values and interests. Emotional intelligence helps individuals identify these values, and self-regulation allows them to stay focused on intrinsic goals despite external distractions or challenges. For example, a student with high intrinsic motivation may pursue academic achievement not for grades or recognition but because they find learning inherently satisfying. Self-regulation ensures

that this motivation remains intact by helping the student avoid distractions and manage time effectively.

The relationship between self-regulation and intrinsic motivation is critical for achieving long-term success and well-being. Self-regulation helps maintain motivation by preventing emotional impulses from derailing progress and ensures that individuals remain on track toward their personal goals. Intrinsically motivated individuals are more likely to experience higher levels of engagement, satisfaction, and well-being, contributing to their overall quality of life.

In the context of the 21st century, these emotional competencies are essential in navigating the complexities of modern life. The rise of technology, increasing social pressures, and the fast-paced, ever-changing nature of the global economy demand high levels of emotional intelligence and self-regulation.

Technological distractions and the prevalence of instant gratification also highlight the need for self-regulation. The ability to focus, delay gratification, and stay motivated toward long-term goals is essential for thriving in a digital age that is often filled with competing stimuli. Emotional intelligence allows individuals to manage digital distractions, regulate emotional responses to online interactions, and stay connected to their authentic self and intrinsic motivation.

Global uncertainty, whether due to economic crises, environmental challenges, or political instability, demands individuals who can manage stress, stay resilient, and maintain their intrinsic motivation despite external setbacks. Emotional intelligence helps individuals remain grounded and focused, promoting long-term success in an unpredictable world.

The relationship between emotional intelligence, self-regulation, and intrinsic motivation underscores the importance of these skills in fostering personal and professional growth. In an increasingly complex and fast-paced world, the ability to

manage one's emotions, regulate behavior, and stay intrinsically motivated is key to resilience, success, and overall well-being. Developing these competencies, particularly in youth, holds significant promise for creating a future where individuals are not only academically and professionally successful but also emotionally balanced, adaptable, and fulfilled. Educational systems, workplaces, and communities must prioritize emotional intelligence training to empower individuals to navigate the challenges of the 21st century with confidence and purpose.

Early adolescence is a pivotal developmental stage characterized by rapid biological, cognitive, and social changes. These shifts significantly influence mental health, motivation, and self-actualization, which are crucial determinants of well-being and future success. Adolescents face challenges such as emotional instability, identity exploration, and peer pressures, which can adversely affect their mental health and intrinsic motivation. However, these challenges also present opportunities for growth and self-discovery when properly supported.

Emotional intelligence (EI) emerges as a vital skill during this stage, enabling adolescents to self-regulate, develop self-awareness, and navigate social complexities. EI fosters resilience, reduces the risk of mental health issues, and enhances intrinsic motivation, which, in turn, drives self-actualization. Adolescents with higher emotional intelligence are better equipped to set and achieve meaningful goals, adapt to challenges, and realize their potential.

Emotional intelligence as a bridge to self-Actualization is perceived through the implication and opinions that emotional intelligence aligns closely with the pathways to self-actualization by fostering introspection, emotional regulation, and adaptive social behaviours. Adolescents with high EI are better equipped to identify and pursue their passions, overcome setbacks, and build the resilience needed for long-term success.

The theoretical foundations of mental health and youth development underscore the central role of emotional intelligence in shaping positive outcomes during adolescence. Frameworks such as Erikson's psychosocial theory, Maslow's hierarchy of needs, and Self-Determination Theory highlight the interplay between mental health, motivation, and self-actualization. Emotional intelligence serves as a critical enabler of resilience, intrinsic motivation, and personal growth, providing adolescents with the tools to navigate challenges and thrive in their developmental journey. As research and interventions increasingly prioritize emotional intelligence, its potential to transform youth development and mental health becomes ever more evident.

Ultimately, the developmental tasks of early adolescence—establishing identity, cultivating intrinsic motivation, and achieving self-actualization—can be significantly enriched through interventions that prioritize mental health and emotional intelligence. By equipping young people with these essential skills, society can ensure a generation of resilient, motivated, and self-actualized individuals prepared to navigate the complexities of the 21st century.

References

- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497–529.
- Baumeister, R. F., Heatherton, T. F., & Tice, D. M. (1994). *Losing control: How and why people fail at self-regulation*. Academic Press.
- Beck, A. T. (1967). *Depression: Causes and treatment*. University of Pennsylvania Press.
- Blakemore, S.-J., & Mills, K. L. (2014). Is adolescence a sensitive period for sociocultural processing? *Annual Review of Psychology*, 65, 187-207.

- Boyatzis, R. E., Goleman, D., & Rhee, K. S. (2013). Clustering competence in emotional intelligence: Insights from the Emotional Competence Inventory (ECI). In R. Bar-On & J. D. A. Parker (Eds.), *The handbook of emotional intelligence*. Jossey-Bass.
- Brackett, M. A., Rivers, S. E., & Salovey, P. (2011). Emotional intelligence: Implications for personal, social, academic, and workplace success. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(1), 88–103.
- Brown, K. W., & Ryan, R. M. (2003). The benefits of being present: Mindfulness and its role in psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(4), 822–848.
- Cherniss, C., Extein, M., Goleman, D., & Weissberg, R. P. (2001). Emotional intelligence: What does the research really indicate? *Educational Psychologist*, 37(4), 239–255.
- Compas, B. E., Jaser, S. S., et al. (2017). Coping and emotion regulation: Implications for understanding depression during adolescence. *Child Development Perspectives*, 11(2), 91–97.
- Deci, E. L. (1971). Effects of externally mediated rewards on intrinsic motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 18(1), 105–115.
- Deci, E. L. (1975). *Intrinsic motivation*. Plenum.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer Science & Business Media.
- Duckworth, A. L., & Gross, J. J. (2014). Self-control and grit: Related but separable determinants of success. *Current Directions in Psychological Science*, 23(5), 319–325.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., et al. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405–432.

- Elliot, A. J., & Dweck, C. S. (Eds.). (2005). *Handbook of competence and motivation*. Guilford Press.
- Engel, G. L. (1977). The need for a new medical model: A challenge for biomedicine. *Science*, 196(4286), 129-136.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. W. W. Norton & Company.
- Eurich, T. (2018). *Insight: The surprising truth about how others see us, how we see ourselves, and why it matters*. Currency.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. Bantam Books.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. Bantam Books.
- Grant, A. M. (2008). The significance of task significance: Job performance effects, relational mechanisms, and boundary conditions. *Journal of Applied Psychology*, 93(1), 108–124.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271–299.
- Hagger, M. S., Wood, C., Stiff, C., & Chatzisarantis, N. L. (2009). The strength model of self-control: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 136(4), 495–525.
- Hidi, S., & Renninger, K. A. (2006). The four-phase model of interest development. *Educational Psychologist*, 41(2), 111–127.
- Hölzel, B. K., et al. (2011). Mindfulness practice leads to increases in regional brain gray matter density. *Psychiatry Research: Neuroimaging*, 191(1), 36–43.
- Lawrence, D., Johnson, S., Hafekost, J., et al. (2019). The mental health of children and adolescents.
- Lawrence, D., Johnson, S., Hafekost, J., et al. (2019). The mental health of children and adolescents. Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.

Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence?. In *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications* (pp. 3-31). Basic Books. MIT Press.

Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). (2013). *Effective social and emotional learning programs*. CASEL Guide.

Neff, K. D., & Germer, C. K. (2013). A pilot study and randomized controlled trial of the mindful self-compassion program. *Journal of Clinical Psychology*, 69(1), 28–44.

Parker, J. D. A., Creque, R. E., Barnhart, D. L., et al. (2004). Academic achievement in high school: Does emotional intelligence matter? *Personality and Individual Differences*, 37(7), 1321-1330.

Petrides, K. V. (2001). The role of emotional intelligence in personality and achievement. In *Handbook of personality psychology* (pp. 27-49). Academic Press.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.7–177.

Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185–211.

Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (2001). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25(2), 16

Amabile, T. M. (1996). *Creativity in context: Update to the social psychology of creativity*. Westview Press.

Silvia, P. J., & O'Brien, M. E. (2004). Self-awareness and constructive functioning: Revisiting "the human dilemma". *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23(4), 475–489.

- Silvia, P. J., & Phillips, A. G. (2011). Self-awareness without a self: Consciousness and attention in cognitive science. *Cognitive Science*, 35(5), 975–1010.
- Steinberg, L. (2005). Cognitive and affective development in adolescence. *Trends in Cognitive Sciences*, 9(2), 69-74.
- Taylor, G. J., Bagby, R. M., & Parker, J. D. A. (2014). The role of emotional intelligence in psychological adjustment: Empirical evidence and theoretical issues. *Journal of Personality and Social Psychology*, 106(2), 284–295.
- Brown, K. W., Ryan, R. M., & Creswell, J. D. (2007). Mindfulness: Theoretical foundations and evidence for its salutary effects. *Psychological Inquiry*, 18(4), 211–237.
- Vansteenkiste, M., Niemiec, C. P., & Soenens, B. (2006). The development of intrinsic motivation among adolescents: A self-determination theory perspective. *Advances in Motivation and Achievement*, 15, 251–284.
- World Health Organization. (2020). Mental health and well-being in adolescence.
- Zeidner, M., Matthews, G., & Roberts, R. D. (2009). What we know about emotional intelligence: How it affects learning, work, relationships, and our mental health.

Plurilingualism and the Online Teaching during Covid-19

Eteri Mumladze,
Associate Professor
Irina Gvelesiani,
Associate Professor

Annotation

The outbreak of Covid-19 has become a drastic challenge to all the countries of the world. The life of every citizen has changed dramatically. A partial or total transition from face-to-face to virtual started being inevitable and compulsory in almost all spheres of human activities. A lot of challenges were faced by educators as well as policy makers.

The paper deals with the innovative approaches to an online teaching at higher educational institutions. The major accent is put on the strategies of the peaceful transition from a non-virtual to a virtual education. The greatest attention is paid to the bilingual students' abilities and the successful virtual management of their learning opportunities, skills, comprehension and motivation.

Keywords: bilingualism, biochemistry, Covid-19, education, online teaching, plurilingualism.

Introduction

The 21st century has become the epoch of the interconnected world that has faced an increasing social integration (the fusion of nations, traditions, languages, etc.) caused by the globalization. The world population has acquired the global consciousness, which has been accompanied by the tendency of shaping a multilingual society that has embraced bilingualism/plurilingualism. The latter "is a holistic term that

builds on and encompasses concepts like heteroglossia, repertoire, multicompetence” (Piccardo, Germain-Rutherford & Lawrence, 2021). All of them are well-presented in the contemporary educational policies of the leading universities of the world.

It is noteworthy that active bilinguals regularly respond and initiate conversations in two languages (Houwer, 1999). Moreover, bilingualism has become “a fundamental principle of language education policies in Europe and elsewhere in the world” (Grigule, 2011). As the “Guide for the Development of Language Education Policies in Europe” states: “Technically, ‘bilingual education’ is used to refer to education in which two (or sometimes more) languages are used as media of instruction. It is found most often in situations where the speakers of a minority language receive their education in their own language and in the dominant language of the society in which they live. The term is thus often used loosely to refer to the education of minority children” (From linguistic diversity to Plurilingual education: **Guide for the development of language education policies in Europe**, 2007).

The paper deals with the strategies of teaching English and biochemistry in the multi-ethnic groups of students. It discusses the pre-pandemic methods and their transformation after the outbreak of Codiv-19. The accent is put on bilingual students’ abilities and the successful virtual management of their learning opportunities, skills, comprehension and motivation.

Teaching English at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

During the last decades a simultaneous acquisition or usage of two languages has gained the priority at the Direction of English Philology at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, because a bilingual education is the “means to help children and adults see the multifaceted nature of their identity and linguistic repertoire and to appreciate its richness. Showing

people the advantages of their plurilingualism is a way to stimulate self-esteem and self-efficacy and to help them navigate successfully in an environment dominated by a language other than their home language” (Piccardo, Germain-Rutherford & Lawrence, 2021).

Stimulating self-esteem and self-efficacy has become especially important in the contemporary multilingual setting, while teaching a foreign language is often associated with educators’ special skills and methodology, especially, in cases of courses related to translology. One of such courses is “Abstracting and reviewing of the English text” that deals with teaching the academic English through translation. “Abstracting and reviewing of the English text” considers the theoretical and practical aspects. The latter is oriented to the creation of presentations and to the translation of the scientific texts from Georgian into English. The course is delivered to the multilingual groups of students comprising the Georgians, the Azerbaijanis, the Armenians, etc.

In the pre-pandemic period, the lecturer of “Abstracting and reviewing of the English text” was oriented to an individual work, a pair-work, translanguaging and code-switching, because a contrastive analysis as well as a simultaneous usage of the home and target languages served as a complementary tool during the classroom activities. The transition from a classroom teaching to a virtual lecturing forced the lecturer to alter the methodology, for instance, while doing classroom translations, the educator replaced pair-works with group-works, namely, after sharing a source text via the *share screen* mode, she gave the students several minutes to discuss its content in their mother tongues. Afterwards, she defined specific terms of a source text and asked one Armenian and one Azerbaijanis student to translate the definitions into their native languages. This method activated all representatives of ethnic minorities and deepened their comprehension. Moreover, after the outbreak of Covid-19,

the educator allowed the students to use appropriate bilingual/multilingual online corpora, thesauruses and dictionaries (that was not allowed in pre-pandemic period). This approach stipulated thinking in several (source, home and target) languages. As a result, the educator facilitated translanguaging - the process used by bilingual students to create a space, where they make use of all their linguistic and semiotic repertoires and which is accepted by teachers as a legitimate pedagogical practice (Lasagabaster & García, 2014).

As it was stated above, “Abstracting and reviewing of the English text” comprises one more practical activity - making a presentation i.e. every student is obliged to create a presentation on a particular topic related to translatology. Before the pandemic, presentations were made orally and individually (sometimes, in pairs). However, after the outbreak of Covid-19, the educator asked the students to create pair-presentations or group-presentations in the PDF format, because some learners lacked computer skills. As a result, the exchange of knowledge and the enhancement of computer skills were promoted. All students passed their presentations successfully.

Teaching Biochemistry at Tbilisi Humanitarian Teaching University

Transition from a classroom lecturing to a virtual teaching initiated the rearrangement of all the courses taught at Tbilisi Humanitarian Teaching University, especially, the courses that were oriented towards the laboratory activities. One of them was the biochemistry taught to multi-ethnic (the Georgians, the Azerbaijanis, the Armenians, etc.) groups of students. Before the pandemic, the laboratory activities comprised two major stages:

- the demonstratory, explanatory and experimental activities of the lecturer;

- the experimental activities carried out by the students.

At the first stage of the laboratory works, the educator's activities (for instance, explaining, retelling, demonstrating i.e. writing on a blackboard, etc.) activated an auditory as well as a visual perception of the learners. At the following stage, the students touched the appropriate equipment, made experiments and named the carried out procedures. These activities activated a kinaesthetic perception.

The above-mentioned was very important, because in accordance to the generally-accepted classification, the learners are usually divided into visual (who have the preference for seeing), auditory (who best learn through listening) and tactile/kinaesthetic (who prefer to learn via doing, touching, performing, etc.). Moreover:

Methods for visual learners include ensuring that students can see words written down, using pictures when describing a thing, writing assignments on a blackboard, etc.;

Methods for auditory learners include repeating difficult words and concepts aloud, incorporating small-group discussions, organizing debates, writing oral reports, etc.;

Methods for tactile/kinaesthetic learners include providing hands-on activities (for instance, experiments), assigning projects, using visual aids and objects during a lesson/lecture, etc. (Sprenger, 2003).

The language of instruction of the biochemistry was Russian. However, the lecturer used Georgian and Russian (translanguaging) and asked the students to use their mother tongues as well as the languages of instruction (heteroglossic approach) for naming the equipment as well as the tools during the experiments. As a result, a simultaneous usage of target and home languages during observations, analyses and carried-out experiments enhanced the understanding of the specific lexical units and different subject-area concepts.

After the transition to a virtual lecturing, Tbilisi Humanitarian Teaching University has not been able to provide a hybrid mode of learning, because the majority of students live outside Georgia and cannot attend the compulsory laboratory activities. After the beginning of the teaching year, the learners will attend the online lectures/seminars. In case of the completely virtual semester, the lecturer intends to schedule the laboratory activities that will be carried out in the following way: the educator will visit the laboratory and demonstrate all the demonstratory, explanatory and experimental activities in front of the computer screen (Zoom mode will be activated and the students will be able to watch all the activities). Although the learners will not be able to experiment themselves, they will ask questions virtually and discuss appropriate lexical units and subject-area concepts via using their home and target languages. This activity will not activate a kinaesthetic perception (only visual and auditory learners will benefit). However, the promotion of translanguaging and code-switching will broaden the students' learning opportunities and develop proficiency in the target language. Moreover, ZOOM-recordings of all lectures and seminars will be sent to the learners. As a result, they will be available to all students, even to those ones, who will face some technical problems during virtual experiments.

Besides the laboratory activities, the biochemistry comprises one more important practical activity - making a presentation i.e. every student is obliged to create a presentation on a particular topic related to the biochemistry. Before the pandemic, presentations were made orally and individually. However, during the virtual lecturing, the educator will ask the students to create pair-presentations in the PDF format, because some learners lack computer skills. A pair-work will promote the exchange of knowledge and the enhancement of computer

skills. As a result, all students will be able to pass presentations successfully.

The success will be also facilitated by a total accessibility to the teaching materials, because in the beginning of the semester, the lecturer will send the text-books to all the students via email. During the pre-pandemic period, the students had to provide themselves with the hard copies of the text-books that sometimes hindered a total accessibility for a particular time.

Conclusions

The outbreak of the pandemic caused many difficulties to the educators of the world, the crucial obstacles were skilfully overcome (will be overcome) with the help of the teachers/lecturers, who adapted (will adapt) their teaching strategies to the needs of students. The paper revealed that translanguaging and code-switching should be considered as the useful tools for teaching in multi-ethnic groups of students at higher educational institutions, because in contrast to a traditional monolingual methodology, a plurilingual approach hinders students' passivity, marginalization and exclusion from the participation in classroom activities. Moreover, the usage of methods oriented to visual, auditory and kinaesthetic learners will ease the process of comprehension and perception.

Additionally, the paper revealed that a peaceful transition from face-to-face to virtual should be reached by:

1. promotion of a pair-presentation instead of an individual presentation;
2. sending ZOOM-recordings of all lectures and seminars to the learners;
3. replacing face-to-face laboratory activities with virtual ones by maintaining all the compulsory procedures;
4. promotion of a total accessibility to teaching materials via sending text-books to the learners by email.

References

Grigule L., Problems and Challenges of Teaching State Language in the Implementation Process of Multilingual Education, Proceedings of International Scientific Conference Issues of State Language Teaching: Problems and Challenges, 2011, pp. 258-266.

From Linguistic Diversity to Plurilingual Education: **Guide for the Development of Language Education Policies in Europe**, 2007, downloaded from: [COUNCIL OF EUROPE \(coe.int\)](http://coe.int)

Houwer, A., De Environmental Factors in Early Bilingual Development: the Role of Parental Beliefs and Attitudes, In E. Guus & L. Verhoeven, (Eds.), Bilingualism and Migration (pp. 75-95), New York: Mouton de Gruyter, 1999.

Lasagabaster D., García O., Translanguaging: Towards a Dynamic Model of Bilingualism at School, Cultura y Educación /Culture and Education, Vol. 26, No. 3, 2014.

Piccardo E., Germain-Rutherford A., Lawrence G., An Introduction to Plurilingualism and this Handbook, in The Routledge Handbook of Plurilingual Language Education, 2021, pp. 1-15, DOI: 10.4324/9781351002783-1

Sprenger, M., Differentiation through Learning Styles and Memory, Thousan Oaks, CA: Corwin Press, 2003.

პლურილინგვიზმი და ონლაინ სწავლება Covid-19-ის დროს

აბსტრაქტი

Covid-19-ის გავრცელება მნიშვნელოვანი გამოწვევა აღმოჩნდა მსოფლიოს ყველა ქვეყნისთვის. თითოეული მოქალაქის ცხოვრება მკვეთრად შეიცვალა. ნაწილობრივი ან სრული გადასვლა ვირტუალურ კომუნიკაციაზე გარდაუვალი გახდა ადამიანის

საქმიანობის თითქმის ყველა სფეროში. პედაგოგები და პოლიტიკის შემქმნელები მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე აღმოჩნდნენ.

ნაშრომი მიმოიხილავს ონლაინ სწავლების ინოვაციურ მიდგომებს უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში. ძირითადი აქცენტი კეთდება არა-ვირტუალურიდან ვირტუალურ სწავლებაზე გადასვლის სტრატეგიებზე. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ორენოვანი სტუდენტების შესაძლებლობებსა და მათი უნარ-ჩვევებისა თუ მოტივაციის წარმატებულ ვირტუალურ მართვას.

თბილისის ჰუმანიტარული სასწავლო უნივერსიტეტი

მისამართი:

0144, თბილისი, ბერი გაბრიელ
სალოსის გამზირი #31
(ყოფილი ჩოლოყაშვილის 53)

ელ.ფოსტა:

thu-posta@thu.edu.ge

ტელეფონი:

(+995 32) 255 24 24

**TBILISI HUMANITARIAN
TEACHING UNIVERSITY**

ADDRESS:

0144, Tbilisi, Monk Gabriel
Salos Ave. №31
(Old Cholokashvili Street #53)

EMAIL: thu-posta@thu.edu.ge

PHONE:

(+995 32) 255 24 24